

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1943

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1945

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

449043

INLEDNING

TILL

Lönestatistisk årsbok för Sverige / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1931-1953. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1929-1951.

1929-1949 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på franska: Annuaire statistique des salaires de la Suède. - 1950-1951 med innehållsförteckning, sammanfattning och parallelltitel på engelska: Year book of wage statistics in Sweden.

Föregångare:

Arbetartillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1912-1929. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1928.

Sociala meddelanden. – Stockholm : Norstedt, 1912-1967. – 1912-1953 utgör

Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden.

Här publicerade Socialstyrelsen uppgifter om löneförhållandena inom industri och hantverk m.m.

Efterföljare:

Löner. Del. 1: Tjänstemän inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1953-1985

Löner. Del 2: Arbetare inom privat sektor / Statistiska centralbyrån. – Stockholm,

1954-1986. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1952-1985

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1943. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LÖNESTATISTISK ÅRSBOK

FÖR

SVERIGE

1943

UTGIVEN AV

KUNGL. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1945

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

449043

Annuaire statistique des salaires de la Suède en 1943.

Pour la table des matières voir page 6

Pour le résumé français voir page 7

De i föreliggande publikation ingående redogörelserna för 1943 års undersökningar av löneförhållandena för arbetare inom Sveriges jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk, för vägarbetare och för anställda inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. ansluta sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till Lönestatistisk årsbok för år 1942.

Preliminära redogörelser ha tidigare publicerats i Sociala Meddelanden.

Den närmaste ledningen av hithörande arbeten handhaves inom styrelsen av förste aktuarien A. Twengström och amanuens C. Y:son Hermelin, av vilka den förre utarbetat avd. II och den senare avd. I av föreliggande berättelse.

Stockholm i maj 1945.

KARL J. HÖJER.

KURT BERGSTRÖM.

Innehållsförteckning

	Sid.
<i>Sammanfattning på franska</i>	7
I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende	
A. Lantarbetare	
a. Undersökningens tillkomst och utförande	11
b. Materialets storlek, sammansättning och representativitet	12
c. Arbetstiden år 1943	22
d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1943	27
e. Kollektivavtalens lönesatser	30
f. Faktiska löneinkomster år 1943	32
g. Jordbrukets arbetskraftåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget	47
B. Trädgårdsarbetare	52
C. Skogsarbetare	69
D. Vagarbetare	72
II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. år 1943	
A. Undersökningens primärmaterial	74
B. Löneförhållandena för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.)	76
C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m.	
a. Antal redovisade arbetare	84
b. Löneutvecklingen i allmänhet	84
c. Löneinkomster per timme	89
d. Löneinkomster per dag, vecka och år	104
e. Arbetslöner inom olika dyrortagrupper, inom olika län samt å olika orter	110
f. Löneförhållandena för sjöfolk, hotell- och restaurangpersonal samt hembiträden	132
g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten	134
D. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1943	137
Bilaga.	
Formulär till uppgifter för den industriella lönestatistiken	148

Table des matières.

	Page
<i>Résumé en français</i>	7
I. Salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie	
A. Ouvriers agricoles	
a. Origine et élaboration de l'enquête	11
b. Etendue, composition et valeur représentative de la documentation	12
c. Durée du travail en 1943	22
d. Variations du niveau des salaires pendant les années 1913—1943	27
e. Salaires fixés par les conventions collectives	30
f. Salaires réels en 1943	32
g. Demande de main-d'œuvre de l'agriculture, volume de l'emploi et budget des salaires	47
B. Ouvriers jardiniers	52
C. Ouvriers forestiers	69
D. Ouvriers des travaux de voirie	72
II. Salaires dans l'industrie et l'artisanat, le commerce et les transports, les services publics, etc., en 1943	
A. Documentation primaire de l'enquête	74
B. Salaires des employés d'entreprises privées (personnel administratif, etc.)	75
C. Salaires des ouvriers dans l'industrie et l'artisanat, le commerce et les transports, etc.	
a. Nombre d'ouvriers touchés par l'enquête	84
b. Mouvement des salaires en général	84
c. Salaires horaires	89
d. Salaires par jour, semaine et année	104
e. Salaires dans les différentes localités de vie chère, dans les différents départements et dans différentes localités	110
f. Salaires des marins, du personnel des hôtels et des restaurants et des employés de maison	132
g. Salaires dans les travaux d'aménagement de l'Etat	134
D. Volume de l'emploi dans l'industrie et budget des salaires pendant les années 1929—1943	137
 <i>Supplément:</i>	
Questionnaire servant à la statistique industrielle	148

Résumé.

I. Les salaires des ouvriers dans l'agriculture, le jardinage, l'exploitation forestière et la voirie.

La documentation primaire de l'enquête effectuée par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale sur les *salaires des ouvriers agricoles* est constituée par les données relatives à 41 867 ouvriers dans 3 642 fermes. De ces fermes, choisies sur des bases représentatives, $\frac{1}{4}$ avaient moins de 20 hectares de champs, $\frac{2}{4}$ entre 20 et 50 hectares et $\frac{1}{4}$ au moins 50 hectares. L'enquête rend compte de 0·9 % de l'ensemble des exploitations agricoles de la Suède d'après la statistique agricole de 1937.

Sur les fermes participant à l'enquête et contenant au moins 10 hectares de champs, 40 559 ouvriers étaient occupés, ce qui correspond à environ 30 % du total des ouvriers occupés dans l'ensemble des fermes de cette grandeur.

Le nombre des ouvriers agricoles engagés de manière relativement fixe, c'est-à-dire qui ont effectué au moins 50 journées de travail chez le même employeur, et visés par l'enquête, s'élevait à 18 599, dont 88·3 % d'hommes et 11·7 % de femmes. La moitié des ouvriers hommes était composée d'ouvriers touchant un salaire horaire avec ou sans rétribution en nature, un cinquième d'ouvriers logés et nourris par l'employeur (domestiques) et un tiers par des «statare». Les domestiques et les «statare» sont engagés à l'année ou au mois et reçoivent, outre un salaire fixe annuel ou mensuel, certains avantages en nature. Cette rétribution en nature consiste, pour les domestiques généralement célibataires, en nourriture et logis et pour les «statare», qui sont presque toujours mariés, en logement pour eux et leur famille, bois de chauffage et éclairage et certains produits alimentaires tels que lait, céréales, etc. Les ouvriers à salaire horaire et rétribution en nature reçoivent le plus souvent le logis et le chauffage mais parfois aussi d'autres avantages, tels que nourriture, etc.

Les résultats principaux de l'enquête sont figurés dans les tabl. 10—14. Dans les tabl. 10, 13 et 14 sont indiqués les salaires moyens horaires, journaliers et annuels pour différents groupes d'ouvriers agricoles engagés de manière relativement fixe, tandis que les variations individuelles des salaires par rapport aux salaires moyens sont figurées dans les tabl. 11 et 12. Le gain annuel moyen n'a été calculé que pour les ouvriers qui ont effectué un minimum de 250 journées de travail au cours de l'année. Le mouvement des salaires depuis l'année 1913 peut être étudié pour certains groupes d'ouvriers agricoles dans le tabl. 8 et le mouvement des salaires depuis l'année 1936 dans le tableau de la page 29.

Le gain moyen annuel des ouvriers hommes adultes en espèces et en nature s'est élevé à 2 435 cour. et pour le plus grand groupe des ouvrières agricoles entièrement occupées (servantes) à 1 523 cour. Le salaire en espèces seul s'est élevé en moyenne pour les deux précédents groupes à 1 757 et 718 cour. Des ouvriers hommes, 6 % ont eu un salaire total inférieur à 1 700 cour. Pour 13 %, le salaire annuel a varié entre 1 700 et 2 100 cour., pour 57 %, entre 2 100 et 2 700 et pour 24 % il était au minimum 2 700 cour. Les ouvriers hommes adultes à salaire horaire et rétribution en nature ont gagné en moyenne pendant l'année 2 547 cour., les «statare» 2 527, les ouvriers à salaire horaire sans rétribution en nature 2 475 cour. et les ouvriers nourris 2 074 cour. Le salaire moyen journalier pour ces quatre groupes a été 8·62, 8·44, 8·69 et 7·03 cour.

En ce qui concerne les salaires des différents groupes professionnels, on peut mentionner que les ouvriers hommes spécialisés (forgerons, menuisiers, chauffeurs de camions, jardiniers, etc.) ont gagné en moyenne pendant l'année 2 640 cour., le personnel des écuries et des étables 2 560, les ouvriers agricoles proprement dits 2 375, les ouvriers occupés à divers travaux 2 154 et le reste des ouvriers 2 087 cour.

Les gains annuels des ouvriers hommes progressent assez rapidement jusqu'à l'âge de 30 ans. Entre 30 et 60 ans, ils demeurent à peu près constants pour diminuer sensiblement après l'âge de 60 ans (tabl. 13).

Les salaires différaient assez fortement dans les différentes régions du pays (tabl. 14). La mesure dans laquelle les salaires étaient influencés par le degré plus ou moins avancé d'industrialisation est illustré dans les tableaux où sont figurés les salaires moyens des ouvriers agricoles dans des communes de différents types d'activité économique. Le niveau des salaires, selon ces moyen-

nes, est plus élevé dans des fermes situées dans des communes industrielles que dans les fermes situées dans des communes plus ou moins proprement agricoles.

Dans les fermes où sont pratiquées les conventions collectives les salaires sont toujours plus élevés que dans les autres. La dispersion des salaires individuels autour du salaires moyen est plus faible dans les fermes où sont pratiquées les conventions collectives que dans les autres.

Les ouvriers agricoles hommes travaillant occasionnellement (journaliers ayant effectué moins de 50 journées de travail pendant l'année chez un même employeur) ont gagné en moyenne par jour 9.13 cour. et les femmes travaillant occasionnellement 6.74 cour.

Pour la statistique des *salaires des ouvriers jardiniers* en 1943, l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale a recueilli les données de 874 patrons occupant 6 636 ouvriers, c'est-à-dire les données concernant environ un sixième de l'ensemble des exploitations et la moitié du total des ouvriers jardiniers. Pour les ouvriers jardiniers adultes (contremaîtres, ouvriers professionnels, manœuvres, élèves et ouvriers spécialisés) le salaire horaire moyen a été 1.14 cour. et le salaire journalier 9.53 cour. Le gain moyen annuel, calculé seulement pour les ouvriers ayant effectué au moins 250 journées de travail pendant l'année, a été 2 819 cour. Les ouvrières adultes ont gagné en moyenne 0.77 cour. par heure et 1 697 cour. par an.

Sur la base des renseignements fournis par les inspecteurs de district des forêts, les *salaires moyens des ouvriers forestiers* par jour pendant l'hiver 1943/44 ont été estimés à 12.62 cour. pour les bûcherons et 24.63 cour. pour les charretiers (y compris la rétribution pour un cheval). Ces salaires journaliers, comparés à ceux de l'hiver 1942/43, marquent une augmentation de 0.8 et 2.0 %.

Avec l'année 1944, la voirie publique a été placée sous la régie de l'Etat et les anciennes Directions de la voirie ont été supprimées et remplacées par un organe central, l'Administration départementale de la voirie. Sur la base des estimations faites par 24 Administrations de la voirie touchant le *salaire horaire des ouvriers de la voirie* en 1944, le salaire horaire moyen des manœuvres occupés à l'entretien des routes a été calculé être 1.32 cour. Le salaire correspondant en 1943 était 1.29 cour.

II. Salaires dans l'industrie, les métiers manuels, le commerce, les services de transport, les services publics, etc., en 1943.

L'enquête pour l'année 1943 se base sur un questionnaire auquel ont répondu 11 841 chefs d'entreprise. Les données visent un total de 713 606 salariés, dont 155 926 employés et 557 680 ouvriers. Parmi ces derniers, 80.4 % appartiennent à l'industrie proprement dite et le reste, soit 19.6 %, aux services des communes et de l'Etat, aux services des tramways et des chemins de fer (privés), à l'arrimage, au bâtiment, ainsi qu'au commerce et aux entrepôts.

De même que l'année précédente, le questionnaire ne portait, en ce qui concerne les employés, que sur la somme totale payée sous forme de salaires par chaque entreprise et sur le nombre moyen, réparti en hommes et femmes, des employés attachés à l'entreprise pendant l'exercice envisagé. Par contre, en ce qui concerne les ouvriers, les questionnaires prévoyaient la répartition de la somme globale sur les ouvriers à l'heure et sur les ouvriers à forfait, ainsi que l'indication du nombre d'heures correspondant. On demandait en outre aux intéressés de mentionner le nombre total de journées de travail, de semaines de travail et le nombre moyen par jour des ouvriers pendant la période d'emploi.

En faisant la comparaison entre le niveau des salaires et celui du coût de la vie, exprimés tous deux en nombres indices avec l'année 1913 comme base, on a cherché à établir dans quelle mesure les fluctuations des salaires en espèces sont vraiment effectives et comportent un pouvoir d'achat d'une quantité plus ou moins grande de marchandises. En divisant les nombres indices des salaires nominaux par l'indice du coût de la vie pour les années correspondantes, on a obtenu des nombres indices exprimant les fluctuations des salaires réels depuis l'année 1913.

Les employés touchés par l'enquête ont été répartis en trois groupes: le personnel technique, les employés de bureau proprement dits et les employés de magasin. Pour l'ensemble de ces employés, le salaire annuel moyen s'élevait en 1943 à 4 777 cour. Si, afin de comparer le niveau des salaires en 1943 avec celui des années précédentes, on refait le calcul des moyennes antérieures en supposant le personnel réparti sur groupes professionnels et sur sexes dans les mêmes proportions qu'en 1943, on trouve que le salaire annuel moyen de cette dernière année implique sur celui de 1942 une augmentation de 5 %, tandis que par rapport à l'année 1913 il a augmenté d'environ 148 %.

Comme précédemment, le traitement moyen a été pendant l'année le plus élevé pour le personnel technique (7 091 cour.) et le plus bas pour le personnel de magasin (2 984 cour.), tandis que le traitement moyen des employés de bureau tient à peu près le milieu entre les deux autres (4 603 cour.). Les changements survenus dans le niveau des salaires pendant la période 1913—1943 diffèrent assez sensiblement pour les trois groupes. Ainsi, les salaires des employés de magasin ont augmenté de 182 % depuis 1913, tandis que le traitement du personnel technique et celui des

employés de bureau ont augmenté de 134 et de 149 % respectivement. En outre, on constate que l'augmentation a généralement été plus grande pour les femmes (170 %) que pour les hommes (142 %). Pendant les dernières années, les chiffres des salaires réels ont généralement baissé, d'où il est résulté que le salaire réel moyen pendant l'année 1941 est tombé à peu près au même niveau que celui de l'année de base 1913. Pendant l'année 1942, le salaire réel est resté à peu près stationnaire, tandis que le mouvement des salaires pendant l'année 1943, envisagée ici, a entraîné une hausse assez sensible (3.6 % par rapport à 1942). Il est à noter que de cette hausse ont bénéficié et la main-d'œuvre masculine (3.5 %) et la main-d'œuvre féminine (4.0%). (V. aussi le diagramme I, p. 77.)

En ce qui concerne les *ouvriers*, les gains moyens horaires pendant l'année 1943 ont été de 1.86 pour les hommes et de 1.14 cour. pour les femmes. L'augmentation est donc assez sensible depuis l'année précédente où les salaires moyens correspondants étaient respectivement de 1.79 et 1.09 cour. Cette augmentation a aussi amené une élévation des gains moyens annuels (respectivement de 3.9 et 5.7 %).

Nombres indices (1913 = 100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Salaire nominal:															
par heure . . .	104	109	118	147	213	284	371	366	266	253	257	266	268	270	274
» jour	102	108	119	145	206	265	310	306	223	213	214	219	223	223	225
» an	101	108	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	220	224	220
Coût de la vie .	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171
Salaire réel:															
par heure . . .	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158	160
» jour	100	94	91	90	92	102	115	127	115	121	123	125	130	131	132
» an	99	94	92	88	88	98	110	112	107	115	121	123	128	131	129

Nombres indices (1913 = 100)	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Salaire nominal:															
par heure . . .	281	289	289	284	274	274	278	281	290	307	321	346	371	404	421
» jour	233	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	289	308	336	350
» an	232	233	225	213	213	221	226	232	242	250	260	279	296	326	339
Coût de la vie .	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239
Salaire réel:															
par heure . . .	166	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	180	170	171	176
» jour	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	141	143	147
» an	137	142	141	136	139	144	145	147	150	150	152	145	136	138	142

Pour le groupe des *ouvriers* considéré dans son ensemble, on constate que, par rapport à l'année 1913, le gain moyen horaire a augmenté de 321 %, le gain journalier de 250 % et le gain annuel de 239 %. Les différences que l'on observe dans l'évolution des salaires, considérés par heure, par jour ou par an, tiennent en majeure partie à la réduction survenue au cours de la période envisagée dans la durée du travail journalier en raison de la loi de 8 heures.

De même que pour les employés, on constate pour le personnel ouvrier une tendance à l'égalisation des salaires pour les deux sexes. C'est ainsi que, de 1913 à 1943, le salaire horaire des hommes a augmenté de 313 %, le salaire journalier de 246 % et le salaire annuel de 233 %, tandis que, pendant la même période, les salaires des femmes ont augmenté de respectivement 375, 286 et 282 %. Si on limite l'enquête à l'industrie proprement dite et si l'on exclut, par conséquent, certains groupes d'ouvriers pour lesquels la hausse des salaires a été relativement forte, comme ceux employés par les communes et par l'Etat, dans les transports, le bâtiment, etc., on trouve que, pour les hommes, la hausse a été notablement inférieure, par exemple en ce qui concerne les salaires horaires où elle a été de 295 %, tandis que, pour les femmes, le chiffre correspondant, 371 %, est demeuré presque inchangé.

Jusqu'à 1918, l'augmentation des salaires a été inférieure à l'augmentation du coût de la vie, en sorte que les salaires réels correspondants ont été, pendant ces années, inférieurs à ceux de l'an-

née 1913, mais à partir de 1919 c'est l'inverse qui s'est produit. Le salaire annuel a été sujet à une évolution analogue, à cette différence près que l'équilibre entre le salaire et le coût de la vie, ne s'est établi qu'un an plus tard, c'est-à-dire en 1920.

Après avoir dépassé le niveau de l'année de base (100), les salaires réels ont continué à monter pendant le reste de la période envisagée, à l'exception d'une ou deux années seulement. — En 1940, il y a eu une pause dans l'élévation continue des salaires réels, qui a abaissé le niveau du salaire réel par an de 5 %, environ, par rapport à l'année précédente. L'année 1941 a apporté un nouvel abaissement de 6 %. En 1942 on trouve une petite augmentation (0.6 %), qui s'est poursuivie à un rythme plus rapide au cours de l'exercice 1943 (2.7 %). (V. le tableau ci-dessus et le diagramme II, p. 87.)

Les nombres indices concernant les salaires annuels ainsi que les moyennes correspondantes se rapportent — à cause de la nature des données fournies par les chefs d'entreprise — à des ouvriers occupés pratiquement toute l'année ou du moins durant la partie de l'année pendant laquelle l'industrie en question a été en pleine activité. Si l'on avait pu calculer le salaire annuel par ouvrier en tenant compte du temps que chacun a eu du travail, les chiffres figurés au tableau ci-dessus auraient certainement montré de bien plus grandes variations, à cause du chômage.

De plus, certains calculs ont été effectués concernant, d'une part, la somme totale des salaires payés dans l'industrie proprement dite, d'autre part, le nombre total d'heures de travail effectuées. En comparant les entreprises qui ont fourni des données pour l'année 1942 ainsi que pour l'année 1943 on a pu établir que le nombre moyen d'ouvriers occupés dans l'industrie proprement dite a augmenté de 1.6 % depuis 1942. Le nombre total d'heures de travail effectuées pendant 1943 montrait une augmentation depuis 1942 de 1.9 %, tandis que la somme totale des salaires payés a augmenté de 6.5 % depuis 1942. Dans ces calculs, on n'a pu tenir compte ni de la création de nouvelles, ni de la cessation d'anciennes entreprises.

I. Löneförhållandena för arbetare inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och vägväsende.

A. Lantarbetare.

a. Undersökningens tillkomst och utförande.

Primärmaterialet till socialstyrelsens årliga undersökningar angående lantarbetarnas löneförhållanden utgjordes alltifrån lantarbetarstatistikens början år 1911 och till år 1936 av summariska uppskattningar av lönerna till de vanligaste lantarbetargrupperna. T. o. m. år 1928 införskaffades sådana uppgifter från samtliga *landskommuner* i riket; därefter lät man ett helt *härads* vara den uppgiftslämnande enheten. Härigenom nedbragtes undersökningarnas primärmaterial från cirka 2 200 till 400 uppgifter per år.

Fr. o. m. år 1937 har lantarbetarstatistiken helt omlagts. Enligt kungl. kungörelsen den 8 oktober 1937 angående uppgifter till lantarbetarstatistiken skola sålunda *hushållningssällskapen* från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med mer än 10 ha åker årligen anskaffa uppgifter angående där anställda jordbruksarbetares arbetstid och arbetslön. Uppgifterna, som bestå av individuella löneuppgifter för arbetare vid egendomar, utvalda efter representativa grunder, skola före den 15 november insändas till hushållningssällskapen, vilka efter granskning och erforderlig komplettering vidarebefordra dem till socialstyrelsen.

Socialstyrelsens undersökning av lantarbetarnas löner år 1943 har utförts efter i huvudsak samma plan som motsvarande undersökningar åren 1937—1942.¹ På det använda frågeformuläret, som utarbetats i samråd med livsmedelskommissionen, funnos tre avdelningar, nämligen en för statavlönade arbetare och arbetare med kost och logi, en för tim- eller dagavlönade arbetare, torpare och mjölkerskor samt en för brukarna själva och deras familjemedlemmar.

I de båda förstnämnda avdelningarna efterfrågades namn, ålder, civilstånd, yrkesspecialitet, antal under året utgjorda arbetstimmar och dagsverken och slutligen den utbetalda lönen, kontant och in natura. I den sistnämnda avdelningen begärdes för sådana brukare och deras familjemedlemmar, som själva deltagit i jordbruksarbetet, uppgifter om familjeställning, ålder och antal utgjorda dagsverken. För tillfälliga arbetare, som gjort mindre än 50

¹ Redogörelser för dessa undersökningar återfinnas i Lönestatistisk årsbok för resp. år.

dagsverken på gården behövde uppgift lämnas endast rörande antal arbetare, summa dagsverken och summa avlöning, helst med fördelning på män, kvinnor och barn. I övrigt efterfrågades bl. a. egendomens storlek, förekomsten av kollektivavtal och elektrifierade ekonomibyggnader samt, för första gången, antalet hästar, medelantalet kor och förekomsten av traktorer.

Frågeformulären utsändes i oktober 1943 till samtliga hushållningssällskap. Genom dessas förmedling inkommo sedermera uppgifter från inalles 3 719 brukningsdelar. Vid granskningen uteslötos av olika anledningar 77 formulär, varför undersökningens primärmaterial utgöres av uppgifter från 3 642 brukningsdelar med 41 867 anställda arbetare. Uppgifterna avse år 1943 eller det bokförings- eller tjänsteår, som närmast sammanfaller därmed (i regel 1 nov. 1942—31 okt. 1943). Den statistiska bearbetningen har gjorts med hjälp av statistikmaskiner enligt hålkortsmetoden.

En preliminär redogörelse (»Löneläget inom jordbruket år 1943») för undersökningens resultat har publicerats i Sociala Meddelanden (1944, sid. 405). I likhet med föregående år ha även för år 1943 vissa beräkningar utförts angående arbetskraftåtgången och lönebudgeten inom jordbruket. En redogörelse för dessa beräkningar återfinnes i Sociala Meddelanden (1944, sid. 494).

b. Materialets storlek, sammansättning och representativitet.

Redovisade brukningsdelar. De 3 642 egendomarnas relativa fördelning efter åkerarealens storlek dels inom olika jordbruksområden och dels inom socknar av olika näringstyper framgår av tab. 1. Som jordbrukskommuner ha räknats socknar med minst 75 % jordbruksbefolkning (folkmängd inom huvudgruppen jordbruk med binäringar), som blandade kommuner socknar med 50—75 % jordbruksbefolkning och som industrikommuner socknar med mindre än 50 % jordbruksbefolkning. Tabellen visar även, i vilken utsträckning kollektivavtal förekom på de undersökta gårdarna.

Egendomarnas storleksfördelning är enligt tab. 1 mycket skiftande inom olika områden. De större gårdarna finnas framför allt i Mälar- och Hjälmabygden, på Östgötaslätten och Vänerslätten, medan småbruket dominerar i skogs- och dalbygderna och i norra Sverige. I Skånes och Hallands slättbygder samt på Öland och Gotland äro jordbruk om 20—49 ha åker i majoritet.

Kollektivavtal uppgives ha tillämpats på 1 268 eller 34·8 % av de redovisade egendomarna. Av gårdar med minst 50 ha åker hade 70·8 % kollektivavtal men av gårdar med mindre än 50 ha åker endast 12·2 %. Arbetsvillkoren reglerades således av kollektivavtal framför allt på större gårdar. I trakter, där det större jordbruket dominerade, d. v. s. på Östgötaslätten samt i Mälar- och Hjälmabygden, voro därför kollektivavtalen vanligare än på andra håll. I förhållande till det stora antalet brukningsdelar med minst 50 ha åker uppvisar Vänerslätten få kollektivavtalsanslutna gårdar, medan Skånes och Hallands slättbygder ha ett mycket stort antal medelstora gårdar med

Tab. 1. Översikt över antalet redovisade brukningsdelar 1943.

Naturliga jordbruks- områden ¹	Antal bruk- nings- delar	D ä r a v (i %)								Redovisade egendomar i % av	
		belägna i			med en åkerareal (i ha) av				med kol- lek- tivav- tal	samt- liga ²	egend. med minst 10 ha åker ²
		jord- br- kom.	bland. kom.	ind. kom.	intill 20	20— 49	50— 99	100 o. över			
Södra o. mellersta Sveriges slättbygder	2 120	48.2	37.3	14.5	9.5	40.9	26.4	23.2	46.7	1.5	3.5
därav:											
Skånes och Hallands slättbygder	410	33.9	46.6	19.5	8.5	52.2	20.7	18.6	63.4	1.6	3.5
Sydsvenska mellan- bygden	237	24.5	59.9	15.6	12.2	46.4	20.7	20.7	42.2	1.2	3.1
Öland och Gotland	132	64.4	28.0	7.6	11.4	63.6	18.9	6.1	15.9	1.3	3.1
Östgötaslätten	148	59.5	33.8	6.7	2.7	34.5	36.5	26.3	67.6	2.0	3.9
Vänerslätten	480	59.4	22.9	17.7	14.0	31.6	29.4	25.6	30.2	1.4	3.4
Mälar- och Hjälmars- bygden	713	51.5	36.5	12.0	7.3	36.3	28.9	27.5	51.1	1.6	3.6
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	1 215	35.7	44.7	19.6	28.5	44.0	19.8	7.7	20.9	0.7	4.2
Norra Sverige	307	31.6	47.9	20.5	65.5	28.0	5.9	0.6	7.8	0.3	4.2
Hela riket	3 642	42.7	40.6	16.7	20.6	40.8	22.5	16.1	34.8	0.9	3.7
med koll.-avtal	1 268	40.2	41.0	18.8	1.7	19.8	36.6	41.9	—	—	—
utan	2 374	43.9	40.5	15.6	30.6	52.1	14.9	2.4	—	—	—

kollektivavtal. Den lägsta proportionen av egendomar med kollektivavtal förekom i norra Sverige och i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder. Gårdar med kollektivavtal voro något vanligare i industrikommuner än i mer eller mindre utpräglade jordbrukskommuner.

På grundval av frågeformulärets uppgifter om antal kor, hästar och traktorer har i tab. 2 beräknats genomsnittliga antalet kor, hästar och traktorer på gårdar inom olika storleksgrupper och i olika landsdelar. Det framgår av dessa medeltal, att gårdar i södra och mellersta Sveriges slättbygder i allmänhet hade något färre kor än gårdar med samma åkerareal i södra och mellersta Sveriges skogsbygder och i Norra Sverige. I fråga om antalet hästar och traktorer visa siffrorna ej någon tydlig skillnad mellan de tre landsdelarna. De i tabellen anförda procenttalen över förekomsten av elektrifierade ekonomibyggnader ge vid handen, att i södra och mellersta Sverige var sådan elektrifiering något mindre vanlig på gårdar med högst 19 ha åker än på gårdar med större åkerareal.

Det svenska jordbrukets produktionsbetingelser äro ju mycket växlande i olika landsdelar. Värdet av en statistisk undersökning rörande jordbrukets förhållanden blir följaktligen i hög grad beroende på undersökningens representativitet. I vilken grad materialet till förevarande undersökning tillfredsställer kravet på »riktig» sammansättning av gårdar inom olika jord-

¹ Jfr Jordbruksräkningen år 1937, sid. 7 och 322. — ² Enligt 1937 års jordbruksräkning.

Tab. 2. Kor, hästar och traktorer på de redovisade bruksningsdelarna.¹

	Gårdar med nedanstående åkerareal (ha)			
	under 20	20—49	50—99	100 o. över
Södra och mellersta Sveriges slättbygder				
Antal bruksningsdelar	202	867	560	491
därav i % med elektr. ekon.-byggn.	87.1	91.9	96.1	98.2
Antal kor per bruksningsdel	7.1	11.8	21.1	46.8
» hästar » »	2.3	3.6	5.3	10.7
» traktorer » »	0.1	0.6	0.9	1.4
Södra och mellersta Sveriges skogsbygder				
Antal bruksningsdelar	346	535	240	94
därav i % med elektr. ekon.-byggn.	90.5	95.0	94.6	94.7
Antal kor per bruksningsdel	8.8	13.9	25.1	51.6
» hästar » »	2.3	3.6	5.7	10.7
» traktorer » »	0.1	0.3	0.7	1.8
Norra Sverige				
Antal bruksningsdelar	201	86	18	2
därav i % med elektr. ekon.-byggn.	95.0	93.0	94.4	100.0
Antal kor per bruksningsdel	8.1	13.0	32.1	.
» hästar » »	2.0	2.8	5.6	.
» traktorer » »	0.2	0.5	1.0	.
Hela riket				
Antal bruksningsdelar	749	1 488	818	587
därav i % med elektr. ekon.-byggn.	90.8	93.1	95.6	97.6
Antal kor per bruksningsdel	8.0	12.6	22.5	47.6
» hästar » »	2.2	3.6	5.4	10.7
» traktorer » »	0.1	0.4	0.9	1.4

bruksområden belyses av procenttalen i de två sista kolumnerna av tab. 1. Det framgår av dessa procenttal, att södra och mellersta Sveriges slättbygder äro bättre representerade än skogs- och dalbygderna och norra Sverige. Bortser man från bruksningsdelar med en åkerareal av under 10 ha, utjämnas emellertid dessa olikheter, och de sistnämnda områdena bli snarare något överrepresenterade. I fråga om bruksningsdelar av sådan storlek, att de kunna beräknas sysselsätta lejd arbetskraft i någon större utsträckning, överensstämmer sålunda de redovisade egendomarnas geografiska fördelning tämligen väl med den faktiska fördelningen enligt 1937 års jordbruksräkning.

Undersökningens representativitet för jordbruk av olika storlekar kan studeras i nedanstående tablå:

Redovisade bruksningsdelar i % av	Bruksningsdelar med en åkerareal (i ha) av				Samtliga
	intill 20	20—49	50—99	100 o. över	
totala antalet bruksningsdelar med över 0.25 ha åker enl. 1937 års jordbruksräkning . .	0.2	5.2	16.1	25.6	0.9
totala antalet bruksningsdelar med minst 10 ha åker enl. 1937 års jordbruksräkning . . .	1.2	5.2	16.1	25.6	3.7

De 3 642 redovisade egendomarna utgöra således 0.9 % av samtliga bruksningsdelar i riket enligt 1937 års jordbruksräkning. Av motsvarande procenttal för de olika storleksklasserna framgår, att undersökningen företrädes-

¹ Relationstal, tryckta med medieval stil, grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 gårdar.

Tab. 3. Översikt över antalet fast anställda lantarbetare.

Naturliga jordbruksområden	Antal redovisade arbetare			Därav (i %) anställda å brukningsdelar						
				belägna i			med en åkerareal (i ha) av			
	män	kvin- nor	till- hopa	jord- br.- kom.	bland. kom.	ind.- kom.	intill 20	20— 49	50— 99	100 o. över
Skånes o. Hallands slättbygder . brukningsdelar med koll.-avtal utan	2 203 1 889 314	503 430 73	2 706 2 319 387	35·3 33·6 45·5	42·9 43·7 38·0	21·8 22·7 16·5	1·8 0·5 9·8	24·8 17·4 69·3	20·8 20·1 21·4	53·1 62·0 —
Sydsvenska mellanbygden brukningsdelar med koll.-avtal utan	1 199 867 332	206 136 70	1 405 1 003 402	28·1 34·2 12·9	57·2 51·5 71·2	14·7 14·8 15·9	3·4 0·5 10·7	24·6 8·1 65·7	17·6 15·7 22·4	54·4 75·7 1·2
Öland och Gotland brukningsdelar med koll.-avtal utan	348 155 193	87 35 52	435 190 245	60·0 56·8 62·4	30·6 33·7 28·2	9·4 9·5 9·4	6·0 — 10·6	43·2 11·0 68·2	24·1 31·6 18·4	26·7 57·4 2·8
Östgötaslätten brukningsdelar med koll.-avtal utan	860 708 152	39 28 11	899 736 163	62·8 63·9 58·3	30·7 28·4 41·1	6·5 7·7 0·6	0·9 — 4·9	17·5 7·3 63·2	32·1 36·0 14·7	49·5 56·7 17·2
Vänerslätten brukningsdelar med koll.-avtal utan	2 166 1 394 772	137 64 73	2 303 1 458 845	58·6 55·7 63·6	23·4 23·5 23·3	18·0 20·8 13·1	3·3 — 8·9	12·2 1·8 30·3	25·4 18·2 37·9	59·1 80·0 22·9
Mälar- och Hjälmabygden . . . brukningsdelar med koll.-avtal utan	4 349 3 627 722	315 186 129	4 664 3 813 851	49·2 49·0 49·7	35·4 34·6 39·8	15·4 16·4 11·0	1·4 0·1 7·4	12·1 2·6 54·9	23·7 22·1 30·4	62·8 75·2 7·3
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder brukningsdelar med koll.-avtal utan	4 580 2 205 2 375	585 167 418	5 165 2 372 2 793	30·3 24·5 35·2	46·8 49·6 44·4	22·9 25·9 20·4	11·4 0·8 20·5	31·8 9·3 50·8	28·7 34·5 23·8	28·1 55·4 4·9
Norra Sverige brukningsdelar med koll.-avtal utan	737 192 535	295 23 272	1 022 215 807	25·2 24·7 25·4	49·9 26·0 56·3	24·9 49·3 18·3	51·4 11·2 62·1	29·0 14·9 32·7	16·1 57·2 5·2	3·5 16·7 —
Hela riket	16 432	2 167	18 599	41·1	40·3	18·6	7·5	22·3	24·8	45·9
brukningsdelar med koll.-avtal utan	11 037 5 395	1 069 1 098	12 106 6 493	41·4 40·4	38·8 43·0	19·8 16·6	0·5 20·4	7·7 49·4	24·8 23·5	67·0 6·7

vis är representativ för de större jordbruken, alltså sådana som i mer betydande utsträckning sysselsätta lejd arbetskraft. Trots att antalet redovisade egendomar ej uppgick till fullt en procent av samtliga, utgjorde deras sammanlagda åkerareal 5·8 % av hela åkerarealen enligt jordbruksräkningen — även detta en följd av att de större gårdarna dominera. Det bör framhållas, att de större gårdarna genomgående äro bättre representerade än de mindre.

Antal redovisade arbetare. Av de redovisade 41 867 arbetarna voro 18 599 mera fast anställda, 22 635 tillfälligt anställda och 633 torpare. Till den förstnämnda gruppen ha huvudsakligen räknats arbetare, som gjort minst 50 dagsverken under året. För dessa arbetare föreligga nominativa uppgifter. Detta gäller vanligen också torparna. För de tillfälliga arbetarna finnas däremot ofta endast summariska uppgifter. Som arbetare ha räknats förmän, som deltaga i arbetet, men ej annat arbetsbefäl. — I medeltal redovisas 11·5

arbetare per egendom. Det bör dock anmärkas, att en del av de tillfälliga arbetarna sannolikt dubbelräknats.

Tab. 3 visar de fast anställda lantarbetarnas relativa fördelning på brukningsdelar av olika storlekar och med olika belägenhet. Av dessa arbetare voro 88·3 % män och 11·7 % kvinnor. Över två tredjedelar voro anställda på gårdar med minst 50 ha åker och mer än hälften på gårdar med kollektivavtal. Enligt uppgifterna i tab. 4 användes kvinnlig arbetskraft i relativt större utsträckning på mindre än på större gårdar. Denna omständighet torde vara en av orsakerna till att kvinnornas arbetsvillkor mindre ofta än männens regleras av kollektivavtal. Likaså torde den delvis förklara, varför kvinnorna äro så talrika bland lantarbetarna i norra Sverige.

Det totala antalet anställda arbetare inom det större och medelstora jordbruket (jordbruk med minst 10 ha åker) uppgick enligt 1940 års folkräkning till 105 000, vartill komma cirka 42 000 kvinnliga arbetare, som räknats till gruppen »Husligt arbete inom jordbruket». Dessa kvinnliga arbetare deltaga sannolikt i stor utsträckning i jordbruksarbetet. Inräknat tillfälligt anställda arbetare redovisas i förevarande undersökning 40 559 arbetare på brukningsdelar med minst 10 ha åker. Undersökningen skulle således omfatta cirka 30 % av det faktiska antalet jordbruksarbetare på gårdar med minst 10 ha åker. Materialets representativitet med avseende på arbetarnas geografiska fördelning framgår av nedanstående tablå:

	Hela riket	d ä r a v i % i n o m				
		Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Yrkesverksam arbetarpersonal å brukningsdelar med minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning ¹	148 158	26·7	12·0	25·7	23·1	12·5
Redovisade arbetare i 1943 års löneundersökning	40 559	24·2	13·4	28·6	26·2	7·6

De i löneundersökningen redovisade arbetarnas fördelning på olika landsdelar är således i stort sett densamma som motsvarande fördelning enligt 1940 års folkräkning.

Att undersökningen främst är representativ för det större jordbruket har redan framgått av egendomarnas fördelning på storleksgrupper. Samma sak visas i efterföljande tablå, där antalet i undersökningen ingående manliga arbetare på mindre och större gårdar jämförts med det »verkliga» antalet enligt 1940 års folkräkning.

	Samtliga	d ä r a v	
		å egend. med en åkerareal (1 ha) om 10—49	med en åkerareal minst 50
Antal redovisade manliga lantarbetare i % av samtliga manliga arbetare å egendomar om minst 10 ha åker enligt 1940 års folkräkning	29·2	18·4	42·2

På grund av att ett stort antal smärre gårdar saknar lejd arbetskraft, blir representativiteten för det mindre jordbruket avsevärt bättre, om man utgår från antalet arbetare än från antalet gårdar.

¹ Inkl. kvinnliga arbetare i gruppen »husligt arbete inom jordbruket».

Löneformer. Efter det större jordbrukets uppsving omkring mitten av 1800-talet var statlönesystemet den dominerande löneformen inom det svenska jordbruket. Under inflytande av den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen har sedermera statlönen — med dagspenning som övergångsform — i allt större utsträckning utbytts mot timlön med eller utan naturaförmåner.¹ Mellan löneformerna statavlön och timavlön utan naturaförmåner ha härigenom uppkommit flera övergångsformer, vilka huvudsakligen skilja sig från varandra genom de olika slag av naturaförmåner, som ingå i lönen och genom de olika tidsenheter, för vilka lönen beräknas.

I förevarande undersökning ha lantarbetarna med avseende på löneformen delats i sju huvudgrupper, nämligen arbetare i kost, statavlönade arbetare, timavlönade arbetare utan naturaförmåner och timavlönade arbetare med livsförnödenheter, med livsförnödenheter och bostad, med enbart bostad samt med fri kost. De fyra sistnämnda grupperna redovisas dock i regel ej var för sig utan tillhoppa under beteckningen timavlönade arbetare med naturaförmåner. Lönen till arbetare i kost och statavlönade arbetare bestämmes för år eller månad och utgår dels med ett fixerat kontantbelopp och dels i form av vissa naturaförmåner. Naturaförmånerna för de nästan alltid unga, ogifta arbetarna i kost utgöras av fri kost och fritt logi. De statavlönade arbetarna, som vanligen äro familjeförsörjare, erhålla utom förmånerna fri bostad, fritt bränsle och potatisland vissa kvantiteter mjölk och spannmål. Som timavlönade betecknas arbetare, vilkas lön, med eller utan tillskott in natura, beräknas per timme, per dag eller som ackordslön.

Enligt tab. 4, där de mera fast anställda lantarbetarna fördelats efter löneform på olika jordbruksområden, bruksdelar av olika storlekar, yrken och civilstånd utgjorde antalet *manliga* arbetare i arbetsgivarens kost en femtedel och antalet statavlönade arbetare knappt en tredjedel av samtliga redovisade manliga arbetare. Antalet timavlönade arbetare med naturaförmåner uppgick till cirka en sjättedel och antalet timavlönade arbetare utan naturaförmåner till nära en tredjedel av hela antalet. På mindre gårdar voro de redovisade arbetarna till största delen arbetare i arbetsgivarens kost eller timavlönade arbetare med naturaförmåner. Det större jordbrukets arbetare voro däremot företrädesvis statavlönade eller timavlönade utan naturaförmåner.

Statavlönade jordbruksarbetare förekomma mest på Östgöta- och Vänerslätterna samt i Mälar- och Hjälmabygderna, men saknas nästan helt i Norrland, där i stället arbetare i kost och timavlönade arbetare med naturaförmåner utgöra flertalet. I södra Sveriges slättbygder äro de timavlönade arbetarna utan naturaförmåner talrikast. Det större jordbrukets arbetare äro sålunda i mellersta Sverige vanligen statavlönade men i södra Sveriges slättbygder timavlönade utan naturaförmåner. Det kan vidare konstateras, att tim-

¹ Beträffande förskjutningarna mellan olika löneformer sedan år 1937 hänvisas till de i Lönestatistisk årsbok för år 1942, sid. 18—21, lämnade uppgifterna. Det bör i detta sammanhang nämnas, att enligt en mellan Svenska lantarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet hösten 1944 träffad överenskommelse skall naturlönesystemet delvis avvecklas under tjänsteåret 1944/45. Överenskommelsen innebär bl. a., att statavlönade arbetare ej skola förekomma efter den 1 november 1945.

Tab. 4. Fast anställda lantarbetare fördelade efter löneform.

	Antal man- liga arbe- tare	därav (i %)				Antal kvinn- liga arbe- tare	därav (i %)				
		arbe- tare i kost	stat- avlö- nade arbe- tare	timavl. arb. utan nat.- förm.	med nat.- förm.		arbe- tare i kost	stat- avlö- nade arbe- tare	timavl. arb. utan nat.- förm.	med nat.- förm.	
a) Jordbruksomr. m. m.											
Skånes o. Hallands slättbygder	2 203	19.2	16.9	50.4	13.5	503	17.5	—	74.6	7.9	
Sydsvenska mellanbygden	1 199	20.5	26.6	39.8	13.1	206	26.7	—	62.1	11.2	
Öland och Gotland	348	37.6	15.5	32.5	14.4	87	50.6	—	39.1	10.3	
Östgötaslätten	860	14.4	46.0	29.2	10.4	39	18.0	—	69.2	12.8	
Vänerslätten	2 166	16.6	41.0	29.3	13.1	137	36.5	—	54.7	8.8	
Mälar- och Hjälmabygden	4 349	12.4	40.0	27.3	20.3	315	39.7	0.3	41.0	19.0	
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	4 580	26.7	25.5	28.1	19.7	585	48.7	0.2	36.2	14.9	
Norra Sverige	727	40.6	—	24.9	34.5	295	61.3	—	8.5	30.2	
Hela riket	16 432	20.3	30.0	31.9	17.8	2 167	38.5	0.1	46.4	15.0	
därav anställda å egendomar: med koll.-avtal	11 037	7.2	36.1	39.9	16.8	1 069	10.7	—	74.8	14.5	
utan "	5 395	47.3	17.6	15.4	19.7	1 098	65.6	0.2	18.7	15.5	
belägna i:											
jordbr.-kom.	6 834	20.9	35.0	29.3	14.8	806	41.3	0.1	45.8	12.8	
bland. kom.	6 562	21.6	26.5	33.7	18.2	929	42.3	0.1	42.0	15.6	
ind.-kom.	3 036	16.4	26.4	33.8	23.4	432	25.2	—	57.0	17.3	
med nedanstående areal:											
under 20 ha	998	61.1	2.4	11.4	25.1	388	71.4	—	7.7	20.9	
20—49 "	3 459	51.5	15.5	15.5	17.5	686	63.0	0.3	25.1	11.6	
50—99 "	4 093	17.0	36.5	29.5	17.0	435	22.3	—	64.4	13.3	
100 ha o. däröver	7 882	3.2	36.6	42.9	17.3	658	4.4	—	79.5	16.1	
b) Yrkesgrupper.											
Eg. jordbruksarbetare	10 657	21.4	22.0	38.5	18.1	335	5.4	—	80.6	14.0	
Arbetare med blandat arbete	1 002	34.7	10.0	33.8	21.5	148	23.0	0.7	36.5	39.8	
Stall- och ladugårdspersonal	3 830	16.6	58.6	11.0	13.8	887	3.2	0.1	72.9	23.8	
Specialarbetare	667	5.7	32.4	35.5	26.4	16	—	—	93.8	6.2	
Landsjungfrur	—	—	—	—	—	755	100.0	—	—	—	
Övriga arbetare	276	11.6	13.0	50.4	25.0	26	—	—	73.1	26.9	
c) Civilstånd.											
Ogifta	6 800	45.1	4.0	37.2	13.7	1 137	68.6	0.1	15.7	15.6	
Gifta	8 941	1.9	50.4	27.8	19.9	867	2.7	0.1	86.6	10.6	
Änklingar och änkor	467	9.0	30.4	30.0	30.6	87	3.5	—	40.2	56.3	
Frånskilda	8	25.0	—	25.0	50.0	5	—	—	40.0	60.0	
Uppgift saknas	216	26.8	9.3	39.4	24.5	71	40.9	—	54.9	4.2	

lönssystemet är mest utbrett i industrialiserade trakter: de flesta av bruks-egendomarnas lantarbetare äro timavlönade utan naturaförmåner. Statsystemet är däremot starkast representerat i jordbrukskommunerna. — Av de kvinnliga arbetarna tillhöra fyra femtedelar grupperna arbetare i kost och timavlönade arbetare utan naturaförmåner. De kvinnliga arbetarna i arbetsgivarens kost (landsjungfrurna) äro småbrukets typiska arbetskraft, särskilt i norra Sverige.

Fördelningen på olika löneformer blir givetvis ej densamma, om de 22 635 tillfälligt anställda arbetarna medräknas. Då dessa sannolikt alla äro tim- eller dagavlönade med eller utan naturaförmåner, skulle timlönegrupperna

(inkl. torpare) omfatta 78·2 % av samtliga redovisade arbetare, statarna 11·8 % och tjänarna 10·0 % (årsanställda arbetare med fri kost och fritt logi, s. k. arbetare i kost.) Det bör dock framhållas, att de tillfälliga arbetarna kunna ha arbetat på flera gårdar under samma år. De bli därför allt emellanåt dubbelräknade. Vidare jämföras de med de årsanställda arbetarna, fastän de under året gjort mindre än 50 dagsverken. Härav följer, att nyssnämnda procenttal överdriva de timavlönade arbetarnas betydelse. Av de 4 918 383 *dagsverken*, som tillhoppa utgjorts på de redovisade egendomarna, komma sålunda 51·8 % på de timavlönade arbetarna, 28·3 % på statarna och 19·9 % på tjänarna.

De olika lönformernas användning för säsong- eller helårsanställning kan studeras i tab. 7 (sid. 26), där de mera fast anställda arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken. Om man som helårsanställda räknar arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året, befinnas de statavlönade arbetarna i regel vara helårsanställda. Även bland arbetarna i kost, om också ej i samma grad som bland statarna, överväga de årsanställda. För de timavlönade arbetarna äro anställningsförhållandena mera växlande. Timavlönade arbetare utan naturaförmåner synas oftare vara säsong- än helårsanställda, medan sådana med livsförnödenheter eller med bostad i regel torde utgöras av årsarbetare. Timavlönade arbetare med fri kost äro däremot vanligen anställda för kortare tid. Kunde hänsyn tagas även till de 22 635 tillfälligt anställda arbetarna, för vilka endast summariska dagsverksuppgifter föreligga, bleve de timavlönade arbetarnas säsonganställning själfvallet ännu mer markerad.

Yrken. Lantarbetarna ha i tab. 4 fördelats på fem huvudgrupper av yrken, nämligen egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete, stall- och ladugårdspersonal, specialarbetare och övriga arbetare. Till gruppen egentliga jordbruksarbetare ha räknats rättare, fördrängar, kördrängar¹ samt övriga jordbruksarbetare och till gruppen stall- och ladugårdspersonal ladugårdsförmän, kreatursskötare, fodermarskar, stalldrängar och andra djurskötare. Gruppen arbetare med blandat arbete omfattar sådana arbetare, som äro sysselsatta både med egentligt jordbruksarbete och med arbete i stall och ladugård. Bland specialarbetarna äro de vanligaste yrkena snickare, smed, lastbilförare och trädgårdsarbetare. För kvinnorna är grupperingen densamma som för männen. Landsjungfrurna ha dock skilts från den egentliga ladugårdspersonalen och redovisas för sig.²

Av de mera fast anställda *manliga* arbetarna betecknades 64·8 % som egentliga jordbruksarbetare, 6·1 % som arbetare med blandat arbete, 23·3 % som stall- och ladugårdspersonal och 4·1 % som specialarbetare. Återstoden, 1·7 %, har förts till gruppen övriga arbetare.

Av de egentliga jordbruksarbetarna voro 57 % timavlönade arbetare, 22 % statare och 21 % arbetare i kost. Stall- och ladugårdspersonalen var i regel

¹ Som kördrängar betraktas här även traktorförare. — ² Den fullständiga yrkesgrupperingen framgår av tab. 10, sid. 33—35.

statavlönad, medan flertalet arbetare med blandat arbete tillhörde grupperna timavlönade arbetare och arbetare i kost.

Kvinnornas yrkesfördelning är väsentligt olika männens. De dominerande yrkesgrupperna voro ladugårdspersonal och landsjungfrur, vilka tillsammans utgjorde tre fjärdedelar av hela antalet kvinnliga arbetare: Ladugårdspersonalen bestod huvudsakligen av tim- eller ackordsavlönade mjölkerskor utan naturaförmåner. Landsjungfrurna, som både deltaga i mjölkkningsarbete och i andra sysslor, utom- och inomhus, äro samtliga årsanställda arbetare i kost.

Ålder. De mera fast anställda lantarbetarnas åldersfördelning framgår av tab. 5. Under förutsättning att de arbetare, för vilka uppgift om ålder saknas, fördela sig på olika åldersgrupper på samma sätt som övriga arbetare, kan antalet *manliga* arbetare, som ej uppnått myndig ålder (21 år), beräknas till 14·5 % av hela antalet manliga arbetare. I åldrarna 21—60 år befunno sig 75·5 % och i åldrarna över 60 år 10·0 %. De manliga arbetarnas åldersfördelning växlade från den ena löneformen till den andra. Till de yngre hörde i regel arbetare i kost, av vilka nära hälften var under 25 år och tre femtedelar ännu ej uppnått 30 år. Även bland timavlönade arbetare utan naturaförmåner voro de yngsta årsklasserna väl representerade. Av de statavlönade arbetarna tillhörde ej mindre än två tredjedelar de arbetskraftigaste åldrarna (25—50 år). Bland timavlönade arbetare med naturaförmåner voro personer över 60 år relativt talrika. Den växlande åldersfördelningen inom olika löneformsgrupper sammanhänger med att arbetarna i viss utsträckning normalt »flytta» mellan de olika löneformerna. En blivande jordbruksarbetare tar sålunda i regel sin första anställning som timavlönad arbetare utan naturaförmåner eller som arbetare i arbetsgivarens kost. När han efter några år bildar familj, blir han ofta statare eller timavlönad arbetare med fri bostad etc.

Av tab. 5 kan vidare utläsas, att de äldre arbetarna äro relativt talrikare bland specialarbetare samt stall- och ladugårdspersonal än bland egentliga jordbruksarbetare.

På mindre gårdar äro arbetarna i allmänhet betydligt yngre än på större gårdar. Detta sammanhänger dels med att löneformen arbetare i kost bäst lämpar sig för småbruket, dels med att man där ofta saknar arbetare i förmansställning och specialiserade yrkesmän, vilka vanligen äro äldre än övriga arbetare. För en och samma yrkes- och löneformsgrupp är däremot åldersfördelningen i stort sett lika vid gårdar av olika storlekar. När man betraktar varje yrkesgrupp inom en viss löneform, försvinna också de stora olikheter i åldersfördelningen, som framträda i tab. 5 mellan arbetare vid gårdar med och utan kollektivavtal.

För de två viktigaste grupperna av *kvinnliga* arbetare — mjölkerskor och landsjungfrur — är åldersfördelningen helt olika. Mjölkerskorna äro oftast lantarbetarhustrur, som genom mjölkkningsarbetet skaffa sig extra förtjänster, medan landsjungfrurna i regel äro yngre, ogifta kvinnor, helårsanställda enligt löneformen fri kost och logi. Sålunda äro två tredjedelar av landsjung-

Tab. 5. Fast anställda lantarbetare fördelade efter ålder.

		Antal arbeta- re	D ä r a v (i %) i å l d e r n (år)														ej an- given Ålder
			un- der 18	18— 20	21— 24	25— 29	30— 34	35— 39	40— 44	45— 49	50— 54	55— 59	60— 64	65 o. över			
Män.																	
Arbetare i kost .	m. k. ¹	788	7.0	16.2	13.8	21.1	10.4	7.9	6.6	4.2	3.3	2.0	2.3	1.6	3.8		
	u. k.	2 553	12.1	18.6	14.8	16.2	10.6	7.2	5.9	4.2	2.8	2.1	2.4	1.7	1.4		
Statavlönade ar- betare	m. k.	3 987	0.0	0.4	1.3	7.9	14.1	15.9	15.0	14.3	11.4	7.8	6.3	3.5	2.1		
	u. k.	949	—	1.0	1.4	8.4	17.4	17.4	12.9	13.3	11.6	7.8	4.8	3.4	1.1		
Timavl. arb. u. na- turaform.	m. k.	4 406	10.3	9.7	8.3	11.5	11.2	10.4	8.7	5.9	6.0	5.6	4.3	4.9	3.2		
	u. k.	833	9.2	9.6	9.4	9.7	10.2	9.9	7.8	6.1	4.1	7.1	4.6	8.0	4.8		
Timavl. arb. m. na- turaform.	m. k.	1 856	2.1	3.7	3.2	8.7	13.8	13.5	11.9	8.7	7.7	6.9	7.1	11.0	1.7		
	u. k.	1 060	7.6	7.5	8.5	11.1	9.2	8.7	8.2	5.4	7.8	6.9	7.0	7.8	4.3		
Samtliga	m. k.	11 037	5.0	5.9	5.4	10.5	12.6	12.7	11.8	9.2	8.0	6.3	5.3	5.2	2.6		
	u. k.	5 395	8.7	11.9	10.4	12.8	11.4	9.7	7.8	6.3	5.5	4.7	4.1	4.2	2.5		
	tillh.	16 432	6.2	7.9	7.0	11.3	12.2	11.7	10.1	8.2	7.2	5.8	4.9	4.9	2.6		
Rättare	m. k.	466	—	0.2	2.0	15.1	16.9	12.2	14.0	14.9	6.9	6.7	5.3	3.6	2.2		
	u. k.	133	—	—	1.5	12.1	16.7	16.7	9.8	15.9	9.8	6.1	2.3	8.3	0.8		
Födrängar	m. k.	450	—	0.3	1.1	8.0	11.9	16.4	17.8	16.4	14.6	7.1	4.8	0.5	1.6		
	u. k.	154	—	0.6	5.3	19.9	15.9	14.6	15.9	6.6	13.2	2.6	4.0	0.7	0.7		
Ködrängar	m. k.	3 237	2.8	7.0	6.5	14.0	15.7	14.5	12.5	7.9	7.2	5.0	3.0	1.8	2.1		
	u. k.	1 619	7.9	15.2	13.0	16.0	13.1	11.2	7.5	4.6	4.3	2.9	1.6	1.1	1.6		
Övr. jordbruksarb.	m. k.	3 019	12.1	9.9	7.8	9.6	9.4	9.1	7.4	5.6	5.9	5.8	6.0	8.2	3.2		
	u. k.	1 579	11.7	14.0	11.2	10.7	8.7	6.8	5.6	5.1	4.4	5.1	5.8	6.8	4.1		
Arbet. m. bland. arbete	m. k.	359	10.1	7.9	9.0	9.8	10.4	9.8	7.6	6.5	7.0	6.8	5.9	9.3	0.9		
	u. k.	643	15.0	14.6	12.0	11.5	8.6	7.0	7.3	5.1	3.4	4.7	4.1	5.8	0.9		
Ladugårdsförmän	m. k.	480	0.2	—	1.1	7.1	15.7	19.3	16.3	16.6	9.7	6.0	5.4	1.5	1.1		
	u. k.	62	—	—	1.6	11.5	14.7	19.7	14.7	13.1	6.6	3.3	4.9	6.6	3.3		
Kreaturskötare . .	m. k.	1 546	1.9	3.3	3.6	9.4	14.4	14.3	12.7	11.3	9.5	6.7	6.3	3.6	3.0		
	u. k.	875	5.3	6.8	6.9	10.7	13.6	11.8	11.0	10.2	7.8	6.4	4.2	3.2	2.1		
Fodermaskar . . .	m. k.	238	—	—	2.2	3.4	7.7	9.5	13.7	20.6	12.9	10.7	7.7	10.3	1.3		
	u. k.	20	5.0	15.0	—	15.0	5.0	5.0	—	15.0	15.0	—	5.0	5.0	—		
Stalldrängar . . .	m. k.	420	1.9	2.2	1.9	6.8	10.4	17.0	10.9	12.6	9.7	10.2	5.8	7.7	2.9		
	u. k.	126	1.6	7.3	13.8	21.2	14.6	11.4	7.3	4.9	8.1	4.9	4.1	0.8	—		
Övr. djurskötare .	m. k.	53	2.0	3.9	—	9.8	13.7	5.9	11.8	9.8	3.9	13.7	13.7	5.9	5.9		
	u. k.	10	10.0	—	—	—	10.0	—	10.0	10.0	20.0	10.0	20.0	—	10.0		
Specialarbetare . .	m. k.	580	1.1	3.0	1.9	6.0	8.9	12.1	14.0	9.3	11.1	9.6	8.1	10.5	4.4		
	u. k.	87	—	3.5	3.5	4.7	13.0	10.6	8.2	8.2	11.8	11.8	14.1	8.2	2.4		
Övriga arbetare . .	m. k.	189	8.0	6.9	6.9	9.6	6.4	7.5	6.4	5.3	10.1	5.3	10.6	13.8	3.2		
	u. k.	87	8.0	9.2	5.8	10.8	5.8	4.6	4.6	5.8	5.8	8.0	8.0	12.6	11.5		
Kvinnor.																	
Eg. jordbruksar- betare	m. k.	246	11.0	5.7	4.1	11.0	19.5	10.6	9.3	9.8	6.1	3.2	3.2	—	6.5		
	u. k.	89	15.7	9.0	10.1	6.7	13.5	10.1	4.5	3.4	4.5	2.3	—	—	20.2		
Arbetare m. blan- dat arb.	m. k.	52	1.9	1.9	3.9	15.4	7.7	9.6	11.5	17.3	19.2	3.9	1.9	—	5.8		
	u. k.	96	9.4	16.7	12.5	9.4	4.2	10.4	13.5	8.3	5.2	6.2	2.1	2.1	—		
Mjölkerskor m. fl.	m. k.	639	1.1	0.6	2.2	7.1	13.3	14.2	18.6	12.4	10.5	8.0	3.3	2.0	6.7		
	u. k.	248	2.8	5.3	8.1	9.3	11.7	16.1	10.9	12.1	11.3	2.8	3.6	1.2	4.8		
Specialarbetare . .	m. k.	9	33.4	11.1	11.1	—	22.2	11.1	—	—	—	11.1	—	—	—		
	u. k.	7	—	—	—	14.3	14.3	—	—	—	—	—	—	—	71.4		
Landsjungfrur . .	m. k.	107	22.4	32.7	10.3	14.0	6.6	3.8	3.7	2.8	0.9	—	—	0.9	1.9		
	u. k.	648	17.8	27.0	22.5	10.2	6.5	2.9	3.1	3.7	2.5	0.9	0.8	—	3.1		
Övriga	m. k.	16	6.3	12.5	6.3	12.5	6.3	18.7	—	6.2	6.2	—	18.7	—	6.3		
	u. k.	10	10.0	10.0	—	10.0	20.0	—	10.0	10.0	10.0	—	10.0	—	10.0		
Samtliga	m. k.	1 069	5.9	5.3	3.6	9.1	13.7	12.2	14.2	10.9	8.8	5.8	3.1	1.3	6.1		
	u. k.	1 098	13.0	19.4	17.0	9.7	8.2	7.1	5.9	6.0	4.9	1.9	1.3	0.5	5.1		
	tillh.	2 167	9.5	12.5	10.4	9.4	10.9	9.6	10.0	8.4	6.8	3.8	2.2	0.9	5.6		

¹ m. k. = med kollektivavtal, u. k. = utan kollektivavtal.

frurna under 25 år, medan en lika stor del av mjölkerskorna kom på åldrarna 25—50 år.

I vad mån undersökningen kan anses representativ med avseende på lantarbetarnas åldersfördelning framgår av efterföljande jämförelse med 1940 års folkräkning.

Män:		Antal arbetare	Därav i nedanstående ålder (år)										
			under 25	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	50- 54	55- 59	60- 64	65 o. över	
Enl. folkräkningen	1940	147 209	50 195	20 115	16 969	14 071	11 000	8 798	7 913	6 695	5 844	5 609	
» löneundersökn.	1943	16 432	8 566	1 906	2 054	1 972	1 709	1 397	1 216	969	822	821	
1943 i % av	1940	11·2	7·1	9·5	12·1	14·0	15·5	15·9	15·4	14·5	14·1	14·6	
Kvinnor:													
Enl. folkräkningen	1940	49 495	19 746	4 782	3 860	3 827	3 722	3 575	3 286	2 579	1 893	2 225	
» löneundersökn.	1943	2 167	743	214	251	221	230	193	156	89	50	20	
1943 i % av	1940	4·4	3·8	4·5	6·5	5·8	6·2	5·4	4·7	3·5	2·6	0·9	

I löneundersökningens material äro bland männen arbetare över 30 år något överrepresenterade men de yngre åldrarna underrepresenterade. För kvinnliga arbetare, vilka mer än manliga arbeta på mindre gårdar, är likasom för männen, om också ej i samma grad, åldersgruppen under 25 år underrepresenterad. Även åldrarna över 55 år äro hos kvinnorna något för svagt företrädda. Då det större jordbruket i mindre utsträckning än småbruket använder sig av unga arbetare, står materialets representativitet med avseende på arbetarnas åldersfördelning i god överensstämmelse med vad som tidigare anförts om dess representativitet beträffande gårdarnas storleksfördelning.¹

c. Arbetstiden år 1943.

För jordbruk med i regel minst tre arbetare gäller sedan år 1936 en särskild lantarbetstidslag. Efter lagens senaste revidering år 1942 utgör den ordinarie arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare högst 10 timmar per dygn och 41 timmar per vecka, om första söckendagen i veckan infaller i januari, februari eller december, högst 46 timmar, om den infaller i mars, oktober eller november samt högst 54 timmar, om den infaller i någon av månaderna april—september. För arbetare med s. k. blandat arbete är arbetstiden per vecka 47, 52 och 54 timmar under motsvarande tidsperioder. För arbetare, som huvudsakligen användas till djurskötsel, uppgår den ordinarie arbetstiden till högst 9 timmar per dygn och till högst 108 timmar för två veckor i följd.

Enligt bestämmelserna i kollektivavtalen äro djurskötare och arbetare, som i regel användas till både djurskötsel och annat arbete, berättigade till vissa fridagar per år. Arbetare med blandat arbete erhålla sålunda minst 27 fri-

¹ Se sid. 14.

dagar om året och djurskötare 27 fridagar, om arbetstiden per dag är högst 8 timmar och 18 minuter men vid längre arbetstid per dag 52 fridagar.

För mera fast anställda arbetare med uppgift om antalet utgjorda arbetstimmar under år 1943 lämnas i tab. 6 en procentuell fördelning efter antalet arbetstimmar. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga totala antalet arbetstimmar och enbart genomsnittliga antalet övertidstimmar per år för olika grupper av arbetare.

För vuxna manliga arbetare utgjorde den genomsnittliga arbetstiden 1 972 timmar under hela året (per dag 8·4 timmar). Medeltalen grunda sig på uppgifter för 10 620 arbetare. Av dessa hade 14·4 % gjort mindre än 1 000 arbetstimmar under året, 37·4 % mellan 1 000 och 2 300 timmar och 48·2 % minst 2 300 timmar. Arbetstiden för olika yrkesgrupper varierade betydligt. Den längsta arbetstiden — 2 529 resp. 2 455 timmar — under hela året redovisas för ladugårdsförmän och fodermarskar, av vilka cirka 80 % arbetat minst 2 300 timmar, den kortaste för gruppen övriga jordbruksarbetare (i genomsnitt 1 510 timmar), av vilka endast något över 20 % nådde upp till 2 300 timmar.

Arbetstiden för de båda grupperna av kvinnliga arbetare, mjölkerskor och landsjungfrur, utgjorde i medeltal för hela året 964 och 2 231 timmar. Av de förstnämnda hade 83·5 % gjort mindre än 1 500 arbetstimmar mot endast 23·0 % av de senare; för 58·3 % av landsjungfrurna redovisas minst 2 300 timmar. I genomsnitt per dag hade mjölkerskorna den kortaste arbetstiden (4·1 timmar) och landsjungfrurna den längsta (9·0 timmar) av alla i tabellen redovisade yrkesgrupper.

Det framgår av tab. 6, att de lejda arbetarnas årsarbetstid i allmänhet var betydligt längre på större än på mindre brukningsdelar. På de mindre gårdarna räcker sålunda vanligen ägarnas och deras familjemedlemmars arbetskraft, och lejd arbetskraft anlitas blott undantagsvis. På de större gårdarna betyda däremot i detta sammanhang ägarnas egna arbetsinsatser relativt litet. Huvuddelen av arbetskraftbehovet tillgodoses här genom arbetare, fast anställda under hela året. Det bör emellertid framhållas, att tillfälliga arbetare, som under året gjort mindre än 50 dagsverken på en och samma gård, icke medräknats i tabellen. Av sådana tillfälliga manliga arbetare voro 45·3 % sysselsatta på gårdar med mindre än 50 ha åker. De hade där i medeltal gjort 20 dagsverken per man, medan motsvarande genomsnitt för större gårdar var 25 dagsverken.

För att tillgodose det med årstiden starkt växlande arbetsbehovet inom jordbruket är, som ovan nämnts, den ordinarie arbetstiden olika lång under olika månader. Under de brådaste arbetsperioderna brukar dessutom tillfällig arbetskraft anställas. I vad mån övertidsarbete förekommit under året kan studeras i tab. 6. Det bör framhållas, att på uppgiftsformuläret redovisas endast sådan övertid, för vilken särskild ersättning utgått. Detta innebär, att på gårdar med kollektivavtal, där allt övertidsarbete utom övertidsarbete till följd av olyckshändelse eller till följd av födelser, sjukdomsfall eller olycksfall bland djuren, enligt avtalets bestämmelser skall betalas, kan redovisningen

Tab. 6. Fast anställda lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda arbetstimmar under år 1943.

	Antal arbetare med uppgift om antalet utförda arbetstimmar	Därav (i %) med nedanstående antal arbetstimmar under året										Genomsnittligt antal arbetstimmar		Antal arbetare med beaktat övertidarbete i % av samtliga arbetare	Antal övertidstimmar, för vilka ersättning utgått			
		intill 500	500-999	1 000-1 499	1 500-1 999	2 000-2 999	3 000-2 499	2 500-2 999	3 000 och öfrer	under året	per dag	i % av samtliga arbetstimmar	i genomsnitt under året för arbetare med sådan övertid		per arbetare	per dags-verk		
Manliga arb. fyllda 18 år.																		
Rättare	m. k. ¹	314	1.0	1.3	4.5	9.5	17.8	50.3	15.0	0.6	2 233	8.3	56.4	1.6	64.6	0.2		
	u. k.	74	—	1.3	2.7	6.8	17.6	43.2	21.6	6.8	2 375	8.4	31.1	1.1	81.1	0.3		
Fördrängar	m. k.	340	0.3	0.8	2.4	7.9	15.9	42.1	30.0	0.6	2 338	8.4	76.2	4.1	124.5	0.4		
	u. k.	77	—	1.3	9.1	11.7	7.8	29.9	31.1	9.1	2 320	8.7	39.0	1.3	76.0	0.3		
Kördrängar	m. k.	2 496	1.4	4.7	8.0	15.6	19.8	33.1	17.2	0.2	2 097	8.4	70.2	3.2	94.4	0.4		
	u. k.	784	4.3	8.0	10.7	14.5	11.5	23.4	22.6	5.0	2 022	8.6	24.6	1.0	80.6	0.3		
Övr. jordbruksarb.	m. k.	2 140	10.8	16.2	17.4	19.0	15.7	16.2	4.7	0.0	1 553	8.3	47.5	1.4	46.8	0.2		
	u. k.	749	23.8	17.6	14.3	11.9	6.5	11.6	9.9	4.4	1 388	8.6	11.2	0.6	79.8	0.3		
Arb. m. bland. arb.	m. k.	267	7.5	15.4	13.1	12.7	17.6	13.1	19.9	0.7	1 761	8.5	43.8	2.0	78.4	0.3		
	u. k.	290	20.0	16.2	14.1	11.4	10.0	13.1	10.7	4.5	1 507	8.7	12.1	0.5	57.1	0.3		
Ladugårdsförmän	m. k.	314	0.3	0.9	3.5	5.4	8.3	10.2	68.5	2.9	2 511	8.6	31.2	0.9	70.6	0.2		
	u. k.	29	—	—	—	—	6.9	24.1	48.3	20.7	2 728	8.9	27.6	1.5	—	—		
Kreatursskötare	m. k.	1 068	1.5	2.2	7.8	7.0	8.3	15.4	54.7	3.1	2 371	8.5	36.3	1.1	73.7	0.3		
	u. k.	421	3.3	5.0	9.7	7.4	7.1	13.3	43.0	11.2	2 287	8.5	18.5	0.7	89.5	0.3		
Fodermarskar	m. k.	163	—	1.2	2.5	5.5	14.1	22.7	52.2	1.8	2 442	8.5	51.5	2.1	100.1	0.3		
	u. k.	11	—	—	—	—	—	9.1	90.9	—	2 644	8.3	36.4	0.2	—	—		
Stalldrängar	m. k.	297	1.3	1.0	5.4	5.0	8.8	19.9	55.6	3.0	2 418	8.6	55.6	2.7	118.7	0.4		
	u. k.	81	1.2	4.9	2.5	6.2	12.4	35.8	32.1	4.9	2 311	8.4	34.6	1.2	80.9	0.3		
Övr. djurskötare	m. k.	37	2.7	—	2.7	10.8	16.2	8.1	56.8	2.7	2 377	8.6	21.6	0.8	—	—		
	u. k.	4	—	50.0	25.0	—	—	—	25.0	—	—	—	—	—	—	—		
Specialarbetare	m. k.	433	3.9	5.5	8.6	12.7	20.6	35.3	10.4	—	2 017	8.2	46.2	1.9	82.2	0.3		
	u. k.	59	27.1	18.6	13.6	10.2	3.4	13.6	13.5	—	1 290	8.5	33.9	2.5	94.9	0.5		
Övriga arbetare	m. k.	125	6.4	14.4	13.6	14.4	18.4	24.0	8.8	—	1 745	8.2	21.6	0.8	63.5	0.3		
	u. k.	47	48.9	10.7	10.6	6.4	8.5	12.8	2.1	—	977	8.2	6.4	0.7	—	—		
Samtliga	m. k.	7 994	4.2	7.3	10.0	13.5	15.9	25.0	23.3	0.8	2 019	8.4	53.7	2.2	81.2	0.3		
	n. k.	2 626	12.3	10.9	11.4	11.2	9.0	17.9	21.4	5.9	1 829	8.6	19.3	0.9	81.3	0.3		
	tillh.	10 620	6.2	8.2	10.3	12.9	14.2	23.3	22.8	3.1	1 972	8.4	45.2	1.9	81.2	0.3		
Eg. med under 20 ha	m. k.	33	15.2	12.1	12.1	18.2	15.2	21.2	3.0	3.0	1 582	8.4	27.3	1.6	—	—		
	u. k.	427	23.2	13.1	11.7	11.0	6.8	12.6	13.4	8.7	1 554	8.9	5.2	0.2	62.5	0.2		
» » 20-49 »	m. k.	541	7.2	10.5	10.9	11.5	10.2	18.5	29.0	2.2	1 944	8.5	35.1	1.8	99.2	0.4		
	u. k.	1 249	13.6	11.2	11.0	10.8	9.8	16.1	21.1	6.9	1 812	8.6	14.7	0.7	84.3	0.3		
» » 50-99 »	m. k.	1 903	5.8	9.7	10.1	11.2	14.0	21.8	25.9	1.5	1 971	8.4	47.1	2.4	102.1	0.4		
	u. k.	707	6.4	9.6	11.2	13.0	8.3	21.1	26.0	4.4	1 981	8.4	24.9	1.1	86.4	0.3		
» » 100 ha o. öfrer	m. k.	5 517	3.3	6.1	9.8	14.5	17.1	26.8	21.9	0.5	2 046	8.4	57.9	2.1	74.2	0.3		
	u. k.	243	4.1	9.5	13.2	11.1	11.1	27.1	23.9	—	1 955	8.3	51.4	1.9	73.2	0.3		
Skånes o. Hallands slättb.		1 659	5.8	9.4	7.4	12.8	14.8	25.6	23.0	1.2	1 985	8.4	57.2	2.4	82.7	0.3		
Sydsvenska mellanbygden		800	6.1	8.4	8.7	13.6	13.9	24.4	22.9	2.0	1 987	8.5	49.4	2.8	92.0	0.4		
Öland och Gotland		177	8.5	9.0	16.4	16.4	10.7	14.7	19.8	4.5	1 834	8.8	37.9	1.7	80.4	0.3		
Östgötaslätten		625	5.4	4.6	7.5	11.7	16.0	22.6	29.3	2.9	2 115	8.5	56.6	2.6	95.5	0.4		
Vänerslätten		1 265	5.5	7.3	10.4	13.6	15.0	23.1	23.3	1.8	1 993	8.4	48.5	1.9	78.9	0.3		
Mälar- och Hjälmärbgden		2 979	4.9	7.1	11.9	11.8	14.8	25.6	22.9	1.1	2 000	8.4	46.8	1.7	73.0	0.3		
Södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder		2 766	7.0	9.1	10.4	13.4	13.0	20.9	22.9	3.3	1 949	8.5	35.9	1.5	83.5	0.3		
Norra Sverige		349	16.8	14.8	15.2	16.6	10.9	14.9	8.6	3.2	1 553	8.4	9.2	0.4	72.1	0.3		
Minderdriga manliga arbet.		664	11.0	16.7	16.1	20.2	14.0	11.7	8.6	1.7	1 571	8.4	28.5	0.8	44.8	0.2		
Kvinnliga arb. fyllda 18 år. därav:		1 105	20.4	26.1	21.5	9.9	3.9	4.3	8.1	5.8	1 267	8.4	6.2	0.2	31.1	0.2		
mjölkerskor m. fl.		473	20.1	33.6	29.8	12.8	2.7	0.2	1.1	0.2	964	4.1	2.1	0.1	28.6	0.1		
landsejungsfrur		288	2.4	7.0	13.6	11.1	7.6	13.5	23.6	21.2	2 231	9.0	3.8	0.1	55.1	0.2		
Minderdriga kvinnliga arb.		102	14.7	24.5	16.7	8.8	2.9	10.8	12.8	8.8	1 550	8.5	6.9	0.1	—	—		

¹ Se not 1 sid. 21.

av övertidstimmarna antagas vara ganska fullständig. Att övertidsarbetet, enligt uppgifterna i tab. 6, är betydligt vanligare på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal tyder sålunda på att särskild ersättning för övertidsarbetet på de senare gårdarna i många fall ej utgått. Trots detta redovisas i tabellen övertidsarbete för ej mindre än 45 % av de manliga arbetarna. För kvinnliga arbetare var däremot övertidsarbete sällsynt. Enligt kollektivavtalens bestämmelser äro arbetare, som köra dragare, m. fl. skyldiga att utföra rykt och dithörande arbeten som förberedelse- och avslutningsarbeten, för vilka särskild ersättning utgår. Då tiden för sådana förberedelse- och avslutningsarbeten här sammanslagits med annan övertid, blir övertidsarbetet särskilt vanligt bland fördrängar och kördrängar. Det framgår vidare av tabellen, att övertidsarbetet, som är minst omfattande på de minsta gårdarna, stiger med egendomarnas storlek.

Till följd av sin olika omfattning vid större och mindre jordbruk är övertidsarbetet vanligast i södra och mellersta Sveriges slättbygder, där det större jordbruket är förhärskande. I dessa trakter har omkring hälften av de redovisade arbetarna haft betalt övertidsarbete mot en tredjedel i skogs- och dalbygderna och en tiondel i norra Sverige.

Arbetarnas relativa fördelning efter antalet övertidstimmar under år 1943 framgår av efterföljande tablå.

	Antal arbetare med övertidsarbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1943						
		intill 51	51—100	101—150	151—200	201—250	251—300	301 o. över
Samtliga egendomar	4 798	48.9	25.6	10.1	7.1	3.3	2.0	3.0
därav med koll.-avtal	4 292	49.2	25.2	9.9	7.3	3.5	1.9	3.0
» utan »	506	46.8	29.0	11.7	5.3	1.8	2.2	3.2

För en längre övertid än 200 timmar skall arbetsrådets tillstånd inhämtas i varje enskilt fall. Övertid av sådan längd var relativt taget något vanligare på gårdar med kollektivavtal än på gårdar utan kollektivavtal. Av hela antalet arbetare, som gjort mer än 200 timmars övertid, tillhörde över tre femtedelar yrkesgrupperna fördrängar och kördrängar. Då i övertiden här inräknats tid för förberedelse- och avslutningsarbeten, vilken tid icke skall medräknas i de 200 övertidstimmarna, som få uttagas utan särskilt tillstånd, och då sådana förberedelse- och avslutningsarbeten, som ovan nämnts, särskilt förekomma för fördrängar och kördrängar, torde det relativa antalet arbetare med över 200 timmars övertid ha varit betydligt mindre än vad procentalen i tablå utvisa, om man fattar begreppet övertid i lantarbetstidslagens mening. En bekräftelse härpå finner man däri, att under år 1943 har arbetsrådet endast ett fåtal gånger lämnat sådant tillstånd, som enligt lantarbetstidslagen erfordras för att få uttaga den särskilda övertiden om 100 timmar utöver de 200, för vilka särskilt tillstånd ej behöves.

Vid beräkningen av genomsnittliga årslöner för arbetare, tillhörande olika grupper av yrken m. m., ha endast medtagits arbetare med minst 250 dagsverken under året. På grund av att sådana årsarbetare ej förekomma i relativt

Tab. 7. Fast anställda lantarbetare fördelade efter antalet utgjorda dagsverken under år 1943.

	Antal arbeta- re	Därav (i %) arbetare med följande antal dags- verken under året								Arb., som under året utgjort minst 260 dagsv.		
		In- till 50	50- 99	100- 149	150- 199	200- 249	250- 299	300- 349	350 o. över	antal	1 % av samt- liga	
Manliga arbetare fyllda 18 år.												
Arbetare i kost	{ m. k. ¹	733	3·7	10·1	8·6	10·9	9·3	21·8	35·6	—	421	57·4
	{ u. k.	2 245	4·4	8·4	8·5	10·0	9·5	17·6	41·6	—	1 329	59·2
Statavlönade arbetare . .	{ m. k.	3 986	0·2	0·7	2·6	4·4	7·9	39·7	44·5	—	3 354	84·2
	{ u. k.	949	0·4	0·6	3·2	5·0	5·1	22·8	62·9	—	813	85·7
Timavl. arb. utan naturaförm.	{ m. k.	3 954	5·7	10·9	11·2	10·2	15·8	29·7	16·5	—	1 827	46·2
	{ u. k.	756	17·5	21·8	15·2	10·4	11·5	13·4	10·2	—	178	23·6
» » med »	{ m. k.	1 818	2·8	5·0	6·8	8·5	13·2	37·2	27·5	—	1 177	64·7
	{ u. k.	980	21·1	19·2	9·8	8·1	7·7	15·0	19·1	—	334	34·1
därav: m. livsförnödenhet.	{ m. k.	292	2·4	4·5	3·4	8·6	13·0	39·0	29·1	—	199	68·1
	{ u. k.	102	11·7	11·8	11·8	8·8	11·8	20·6	23·5	—	45	44·1
» livsf. o. bostad	{ m. k.	434	0·2	2·3	5·3	6·5	12·2	37·6	35·9	—	319	73·5
	{ u. k.	187	—	3·7	3·8	6·4	9·1	31·0	46·0	—	144	77·0
» bostad . . .	{ m. k.	970	0·7	3·5	7·0	8·4	14·3	40·2	25·9	—	641	66·1
	{ u. k.	132	1·5	4·5	4·6	9·8	10·6	29·6	39·4	—	91	69·0
» fri kost . . .	{ m. k.	122	21·3	27·0	11·5	17·2	8·2	8·2	6·6	—	18	14·8
	{ u. k.	559	34·5	29·2	12·7	8·0	5·9	5·2	4·5	—	54	9·7
Samtliga	{ m. k.	10 491	2·9	5·9	6·9	7·8	11·9	34·2	30·4	—	6 779	64·6
	{ u. k.	4 930	9·0	11·1	8·8	8·7	8·6	17·4	36·4	—	2 654	53·8
	{ tillh.	15 421	4·8	7·6	7·5	8·1	10·8	28·9	32·3	—	9 433	61·2
Egend. under 20 ha . . .	{ m. k.	50	10·0	6·0	12·0	12·0	10·0	20·0	30·0	—	25	50·0
	{ u. k.	831	18·1	14·3	9·6	9·5	7·9	12·4	28·2	—	337	40·6
» med 20—49 ha . .	{ m. k.	745	4·7	10·5	7·9	9·0	9·4	20·9	37·6	—	436	58·5
	{ u. k.	2 412	9·6	12·2	8·9	9·0	8·1	15·8	36·4	—	1 260	52·2
» » 50—99 » . .	{ m. k.	2 569	4·5	7·5	8·0	7·2	10·3	28·6	33·9	—	1 605	62·5
	{ u. k.	1 300	3·9	8·1	7·9	8·2	9·7	20·7	41·5	—	808	62·2
» » 100 ha o. över	{ m. k.	7 127	2·1	4·9	6·8	7·8	12·7	37·8	28·4	—	4 713	66·2
	{ u. k.	387	2·8	7·8	8·8	7·5	9·8	27·1	37·2	—	249	64·3
Minderåriga manliga arbetare . .		1 011	7·8	13·4	12·7	14·9	13·3	20·8	17·6	—	383	37·9
Kvinnliga arbetare fyllda 18 år . .		1 981	8·8	12·8	10·9	10·0	7·2	6·8	23·9	19·6	985	50·3
därav:												
Mjölkerskor m. fl.		873	2·9	8·6	10·2	10·3	8·7	6·1	20·9	32·3	518	59·3
Landsjungfrur		619	1·9	6·5	7·6	11·3	7·8	10·3	38·9	15·7	402	64·9
Minderåriga kvinnliga arbetare . .		206	11·2	17·0	11·1	13·1	4·4	7·8	25·2	10·2	89	43·2

samma utsträckning inom olika yrkesgrupper, olika åldersgrupper etc., blir deras fördelning efter löneform, yrke och ålder delvis annorlunda än samtliga arbetares. En uppfattning om dessa förskjutningars storlek erhålles av tab. 7, där de redovisade arbetarna fördelats efter antalet utgjorda dagsverken.

Genom avskiljandet av arbetare med mindre än 250 dagsverken ökas det större jordbrukets överrepresentation. Detta inverkar på arbetarnas geogra-

¹ Se not 1 sid. 21.

fiska fördelning, ålderssammansättning m. m. I allmänhet äro bland årsarbetarna de arbetskraftigaste åldrarna och de i löneavseende mest gynnade grupperna starkare representerade än inom hela materialet.

d. Lönenivåns förändringar åren 1913—1943.

Efter lantarbetarstatistikens omläggning år 1937 äro de genomsnittslöner, som beräknas för olika lantarbetargrupper, ej utan vidare jämförbara med motsvarande medellöner för tidigare år.¹ De på grundval av uppgifterna för år 1936 beräknade årslönerna för årsanställda arbetare (tjänare och statare) överensstämde emellertid relativt väl med motsvarande årslöner enligt en specialundersökning av löneläget inom jordbruket år 1936.² Denna specialundersökning grundade sig liksom den nuvarande lantarbetarstatistiken på individuella löneuppgifter.

För att förbättra jämförbarheten med lönerna för tidigare år ha före beräkningen av indextalen i tab. 8 de absoluta lönebeloppen för åren 1937—1943 justerats med ledning av relationen mellan specialundersökningens och den på ortsuppgifter grundade lantarbetarstatistikens löner för år 1936.³ Efter denna justering ha de absoluta lönebeloppen för åren 1937—1943 satts i relation till lönebeloppen för åren 1913 och 1929, varvid tabellens indextal erhållits. Grupperna kördrängar i arbetsgivarens kost och landsjungfrur ha vid dessa beräkningar ansetts motsvara de tidigare (före 1937) grupperna manliga och kvinnliga arbetare i kost. Sommartaglönen för tillfälliga dagsverkare i egen kost under åren 1937—1943 har i tabellen beräknats med hjälp av de summariska löneuppgifter, som infordras för tillfälliga arbetare med mindre än 50 dagsverken under året.

De statavlönade kördrängarnas och de kvinnliga tjänarnas genomsnittliga årsförtjänster voro enligt tab. 8 drygt tre gånger så stora år 1943 som år 1913. För manliga arbetare i kost (tjänare) tredubblades årsförtjänsten mellan dessa två år. Vid en jämförelse med lönerna år 1929 visar det sig, att medelförtjänsten per år sedan dess stigit med 76 % för statavlönade kördrängar, med 81 % för manliga och med 75 % för kvinnliga arbetare i kost. Samtidigt mer än fördubblades dagsförtjänsten för såväl manliga som kvinnliga tillfälligt anställda lantarbetare utan naturaförmåner.⁴ Av tabellen framgår vidare, att med den begynnande ekonomiska depressionen efter år 1929 inträdde en period med sjunkande löner, som avbröts först 1935. Efter detta år ha lantarbetarnas löner befunnit sig i oavbrutet stigande. Tack vare nyssnämnda specialundersökning av löneläget inom jordbruket tjänsteåret 1935/36 samt de fr. o. m. år 1937 på individuella löneuppgifter grundade årliga löneundersökningarna kunna mera detaljerade uppgifter om löneutvecklingen lämnas för 1936—1943 än för tidigare år. I efterföljande tablå anföras sålunda medellönerna under åren 1936—1943 för olika grupper av lantar-

¹ Jfr sid. 11. — ² Undersökning rörande löneläget och lönevariationerna inom jordbruket 1935—1936 av Kungl. Socialstyrelsen. — ³ De absoluta lönebeloppen i tab. 8 äro ej justerade. — ⁴ I avsaknad av fortlöpande statistik över pris- och levnadskostnadsförhållandena på landsbygden kunna ej några siffror lämnas rörande reallönens utveckling.

Tab. 8. Lönennivåns förändringar inom jordbruket åren 1913—1943.

	M ä n					K v i n n o r		
	Arbetare i kost		Statavlönade kördängar		Tillf. arbetare i egen kost	Arbetare i kost		Tillf. arbetare i egen kost
	kontant Årslön	total Årslön	kontant Årslön	total Årslön	sommar-daglön	kontant Årslön	total Årslön	sommar-daglön
a) Absoluta tal, kr								
År 1913	318	667	320	710	2·97	190	470	1·77
» 1929	560	1 119	627	1 329	4·73	424	891	3·27
» 1930	566	1 123	631	1 308	4·69	428	893	3·21
» 1931	567	1 093	633	1 260	4·57	434	880	3·15
» 1932	556	1 060	629	1 247	4·43	425	860	3·08
» 1933	525	1 003	617	1 213	4·33	405	817	3·04
» 1934	512	971	615	1 208	4·36	399	798	3·06
» 1935	521	980	625	1 229	4·50	408	807	3·12
» 1936 a ¹	545	1 010	643	1 263	4·85	423	826	3·39
» 1936 b	555	1 020	698	1 286	4·27	389	805	2·95
» 1937	650	1 144	801	1 457	5·10	429	882	3·39
» 1938	718	1 221	862	1 526	5·58	471	924	3·58
» 1939	772	1 282	899	1 581	5·98	500	964	3·95
» 1940	831	1 407	971	1 745	6·68	537	1 057	4·12
» 1941	920	1 531	1 080	1 995	7·50	571	1 182	4·74
» 1942	1 056	1 828	1 194	2 173	8·36	618	1 346	5·42
» 1943	1 206	2 046	1 353	2 379	9·13	718	1 523	6·47
b) Indexetal, om avlöningen år 1913 sättes = 100								
År 1929	176	168	196	187	159	223	190	185
» 1930	178	168	197	184	158	225	190	181
» 1931	178	164	198	177	154	228	187	178
» 1932	175	159	197	176	149	224	183	174
» 1933	165	150	193	171	146	213	174	172
» 1934	161	146	192	170	147	210	170	173
» 1935	164	147	195	173	152	215	172	176
» 1936	171	151	201	178	163	223	176	192
» 1937	200	169	231	201	193	245	194	221
» 1938	221	182	251	212	212	270	202	232
» 1939	238	192	259	219	228	288	211	257
» 1940	257	208	279	242	254	308	231	269
» 1941	284	236	312	276	287	328	259	309
» 1942	325	270	344	301	319	355	294	353
» 1943	372	304	389	329	349	411	332	420
c) Indexetal, om avlöningen år 1929 sättes = 100								
År 1930	101	100	101	98	99	101	100	98
» 1931	101	98	101	95	97	102	99	96
» 1932	99	95	100	94	94	100	97	94
» 1933	94	90	98	91	92	96	92	93
» 1934	91	87	98	91	92	94	90	94
» 1935	93	88	100	92	95	96	91	95
» 1936	97	90	103	95	103	100	93	104
» 1937	113	101	118	107	123	110	102	120
» 1938	125	108	129	113	134	121	107	126
» 1939	135	113	133	117	144	129	112	139
» 1940	146	124	143	129	161	138	122	146
» 1941	161	140	159	148	181	147	136	167
» 1942	185	161	176	161	201	159	155	191
» 1943	211	181	198	176	219	184	175	227

¹ a = ortsuppgifter, b = individuella uppgifter. Se texten på föregående sida. — De individuella Årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta torde dock ej nämnvärt minska jämförbarheten.

betare. Dessa medellöner ha beräknats under antagande, att egendomarnas fördelning på olika storleksgrupper under samtliga år varit densamma som år 1941.

Genomsnittlig arbetsinkomst (kontant o. naturaförmåner) för arbetare fyllda 18 år	Kördrängar i kost årslön, kr	Statavlönade arbetare		Timavl. övriga jordbruksarb. utan nat.-förm. timlön, kr	Timavl. övriga jordbruksarb. med nat.-förm. timlön, kr	Samtliga manliga arbetare årslön, kr	Kvinnliga arbetare		
		kördrängar årslön, kr	kreaturskötare årslön, kr				landsjungfrur årslön, kr	mjölk-skor utan nat.-förm. timlön, kr	samtliga årslön, kr
a) Absoluta tal, kr									
År 1936 ¹	1 021	1 285	1 429	—	—	1 289	805	—	717
» 1937	1 147	1 456	1 597	—	—	1 462	885	—	751
» 1938	1 227	1 525	1 683	—	—	1 542	912	—	782
» 1939	1 291	1 581	1 756	0·66	0·65	1 605	966	0·52	792
» 1940	1 408	1 745	1 923	0·71	0·71	1 763	1 057	0·54	930
» 1941	1 591	1 995	2 171	0·81	0·82	1 986	1 182	0·59	1 031
» 1942	1 828	2 174	2 338	0·92	0·88	2 207	1 349	0·65	1 151
» 1943	2 046	2 379	2 536	1·02	0·97	2 435	1 519	0·75	1 284
b) Index tal om avlöningen år 1939 sättes = 100									
År 1936	79	81	81	—	—	80	83	—	91
» 1937	89	92	91	—	—	91	92	—	95
» 1938	95	96	96	—	—	96	94	—	99
» 1940	109	110	110	108	109	110	109	104	117
» 1941	123	126	124	123	126	124	122	113	130
» 1942	142	138	133	139	135	138	140	125	145
» 1943	158	150	144	155	149	152	157	144	162

Hur lantarbetarnas löner förändrats sedan 1936 framgår ännu tydligare av efterföljande uppgifter rörande de individuella löneinkomsternas variationer åren 1936—1943.

År	Antal män ²	Därav (i %) med en totallön per år, kr									
		under 1 200	1 200—1 399	1 400—1 599	1 600—1 799	1 800—1 999	2 000—2 199	2 200—2 399	2 400—2 599	2 600—2 799	2 800—3 000 o. över
1936 . . 16 938	37·7	32·5	16·2	6·6	3·4	1·6	0·9	0·4	—	0·7	—
1937 . . 12 352	19·7	20·5	31·2	17·5	6·4	2·4	1·2	0·6	0·3	0·1	0·1
1938 . . 12 130	13·7	14·8	30·3	25·2	9·8	3·5	1·8	0·7	0·3	0·2	0·2
1939 . . 11 693	10·6	12·5	24·8	28·9	14·0	5·0	2·2	1·0	0·5	0·3	0·2
1940 . . 10 140	6·8	8·5	14·2	24·4	24·0	12·6	4·8	2·6	1·1	0·5	0·5
1941 . . 9 632	3·4	4·6	8·1	12·4	20·9	22·9	15·2	6·6	2·9	1·5	1·5
1942 . . 8 879	1·6	2·3	4·4	8·0	12·6	19·1	20·9	15·5	8·0	3·7	3·9
1943 . . 9 433	0·8	1·0	2·2	3·9	6·7	11·2	18·9	22·7	15·5	8·4	8·7

Sedan år 1936 har den typiska lantarbetarlönen stigit från mellan 1 200 och 1 400 kr till mellan 2 400 och 2 600 kr per år. Vid bedömande av löneutvecklingen mellan åren 1936 och 1943 bör man emellertid taga hänsyn till följande omständigheter. Genom lantarbetstidslagen minskades fr. o. m. år 1937 den årliga arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare med cirka 11 % och för djurskötare med cirka 17 %. Vidare ha arbetsinkomsterna för åren 1940—1943 stigit ej enbart till följd av höjningar av de kontanta lönerna

¹ De individuella årslönerna år 1936 grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 200 arbetsdagar under året mot 250 för senare år. Detta torde dock ej nämnvärt minska jämförbarheten. —

² Manliga arbetare, fyllda 18 år, med minst 250 dagsverken. Jfr dock not 1.

utan också till följd av stigande priser på de jordbruksprodukter, som ingå i naturaförmånerna.

I efterföljande sammanställning kan löneutvecklingen för lantarbetare jämföras med löneutvecklingen för andra arbetare på landsbygden:

	Lantarbetare		Skogsarb- tare	Trädgårds- arbetare	Vägar- betare ¹	Industriarbetare i dyrortsgrupp A ¹	
	tillfälligt anställda arbetare	mera fast anställda arbetare	huggare	yrkes- arbetare	grovar- betare	jord- o. stenin- dustri	trän- dustri
Genomsnittlig dagsförtjänst för manliga arbetare, kr							
År 1936 . . .	4·27	—	4·97	—	6·82	7·28	6·66
» 1937 . . .	5·10	4·72	6·25	—	7·12	7·60	6·88
» 1938 . . .	5·53	5·00	7·51	6·68	7·60	8·16	7·28
» 1939 . . .	5·98	5·80	6·92	7·07	7·84	8·32	7·84
» 1940 . . .	6·68	5·89	7·78	7·15	8·00	9·12	8·32
» 1941 . . .	7·50	6·72	8·97	7·71	8·80	9·92	9·12
» 1942 . . .	8·36	7·49	10·62	8·83	9·68	11·04	10·16
» 1943 . . .	9·13	8·26	12·52	9·61	10·32	11·76	10·72
Indextal om tillfälligt anställda lantarbetares dagsförtjänst = 100							
År 1936 . . .	100	—	116	—	148	170	154
» 1939 . . .	100	89	116	118	131	139	131
» 1941 . . .	100	90	120	103	117	132	122
» 1942 . . .	100	90	127	106	116	132	122
» 1943 . . .	100	90	137	105	113	129	117

Även om de i tablån redovisade medellönerna äro av olika värde som mått på lönenivån inom resp. grupper, torde de dock i stort sett ge en riktig bild av löneutvecklingen. Sedan 1939 ha lantarbetarnas löner stigit mindre än skogsarbetarnas men mer än övriga arbetares. Löneutvecklingen mellan 1942 och 1943 har, om man bortser från skogsarbetarna, medfört ytterligare någon utjämning av skillnaden mellan lantarbetarnas löner och lönerna till övriga arbetare på landsbygden.

e. Kollektivavtalens lönesatser.

Utom för de organiserade lantarbetarna (f. n. cirka 46 000 personer) torde jordbrukets kollektivavtal reglera löner och arbetsförhållanden för ett stort antal ej organiserade arbetare. Enligt Svenska lantarbetareförbundets beräkningar ha sålunda f. n. i runt tal 60 000 anställda inom jordbruket sina löner direkt eller indirekt reglerade av kollektivavtal. Kollektivavtalens inflytande på lönerna är särskilt stort i östra och södra Sverige.

De kontanta minimilönerna för årsanställda manliga arbetare med stat eller fri kost samt minimilönerna för timavlönade arbetare enligt de mellan Svenska lantarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet ingångna kollektivavtalen för tjänsteåren 1941/42, 1942/43 och 1943/44 framgå av tab. 9.

Genom avtalen för år 1943 höjdes de fasta kristilläggen till de kontanta grundlönerna. Kristilläggen voro olika stora vid olika löneformer. Variatio-

¹ Daglönen har erhållits genom att multiplicera timlönen med 8.

Tab. 9. Minimilön (inklusive fast kristillägg) för manliga arbetare fyllda 18 år enligt kollektivavtal 1942—1944 inom samtliga distrikt utom Gävle-Dala, Mellersta och Nedre Norrlands samt Bergslagens.

Yrkesgrupper	Vid årsanställning med stat eller fri kost (kr)						Vid anställning mot timlön (öre)								
	Statavlönad			Arbetare i kost			Utan förmåner ¹			Bostad och bränsle			Kost, logi och tvätt		
	1942	1943	1944 ²	1942	1943	1944 ²	1942	1943	1944 ²	1942	1943	1944 ²	1942	1943	1944 ²
Rättare	1 210	1 306	1 306	1 100	1 180	1 230	90	95	95	75	79	79	53	58	60
Fördrängar . . .	*990	*1086	*1086	*920	*1000	*1050	83	88	88	68	72	72	47	52	54
Kördrängar . . .	*920	*1016	*1016	*840	*920	*970	81	86	86	66	70	70	45	50	52
Arbetare med s. k. blandat arbete	*1005	*1101	*1160	*945	*1025	*1105	82	87	87	67	71	71	46	51	53
Ladugårdsförmän	1 210	1 306	1 306	1 100	1 180	1 230	87	92	92	72	76	76	52	57	59
Kreatursskötare .	1 085	1 181	1 181	1 025	1 105	1 155	82	87	87	67	71	71	47	52	54
Fodermakare . .	1 180	1 276	1 276	1 070	1 150	1 200	85	90	90	70	74	74	50	55	57
Slöjdare, smedero, maskinskötare	1 180	1 276	1 276	1 070	1 150	1 200	89	94	94	74	78	78	52	57	59
Lastbilsförare . .	1 110	1 206	1 206	1 025	1 105	1 155	87	92	92	72	76	76	50	55	57

nera sammanhånga med att ju större del av lönen, som utgår in natura, desto mer oberoende av de stigande priserna ha löntagarna ansetts vara. Statavlönade arbetare ha därför fått det minsta och timavlönade arbetare utan förmåner det största kristillägget. För statavlönade arbetare höjdes årslönerna år 1943 med 96 kr och för arbetare i kost med 80 kr. Timlönerna höjdes med 4—5 öre. För de kvinnliga arbetarna voro lönehöjningarna relativt större än för manliga arbetare; timlönen ökades med 8 öre (från 50 till 58 öre) och månadslönen med 6 kr (från 69 till 75 kr).

I avtalen för år 1944 förbättrades lönerna till vissa grupper av lantarbetare. För manliga arbetare i kost höjdes årslönen med 50 kr (timpenningen med 2 öre) och för manliga statavlönade arbetare med blandat arbete med 59 kr. De kvinnliga arbetarna kommo år 1944, liksom 1943, i åtnjutande av generella lönehöjningar. Timlönen till arbetare utan naturaförmåner steg sålunda från 58 till 63 öre, månadslönen till arbetare med statförmåner från 56 till 58 kr och månadslönen till arbetare utan statförmåner från 75 till 79 kr. Även ackordsersättningen för mjölkning höjdes.

Utöver grundlönen och de fasta kristilläggen erhålla lantarbetarna rörligt dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i det mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen slutna s. k. ramavtalet. Det rörliga dyrtidstillägget, som sedan augusti 1942 varit oförändrat, utgör för manliga arbetare 20·7 % av avtalets kontanta grundlöner till kördrängar och för kvinnor 20·7 % av de i avtalet bestämda grundlönerna till kvinnliga arbetare.

¹ För arbetare i åldern 18—20 år är timlönen 1943 och 1944 3 öre lägre än den i tabellen angivna. — ² Avtalet gäller fr. o. m. den 1 november 1943 t. o. m. den 31 oktober 1944. — ³ Inräknat garanterad inkomst av 60 kr per år för rykt eller andra förberedelse- och avalutningsarbeten.

f. Faktiska löneinkomster år 1943.

Löneuppgifternas beskaffenhet m. m. På frågeformuläret begärdes uppgifter dels om den kontanta lönen under året och dels om naturaförmånernas värde. För statavlönade arbetare och årsanställda arbetare med kost och logi skulle den ordinarie kontanta lönen och de extra förtjänsterna (dyrtidstillägg, provision, kontant ersättning för övertidsarbete, rykt, ersättartjänstgöring o. dyl.) redovisas var för sig, medan för övriga arbetare endast totalbeloppet behövde uppgivas.

Naturaförmånerna fördelades på tre huvudposter nämligen livsförnödenheter, bostad och bränsle samt kost och logi. Trots att naturaförmånerna enligt anvisningar på formuläret skulle värderas efter ortens minuthandelspriser, torde vanligen partipriserna ha använts. Förmånerna fri bostad och fritt upplåtet potatisland ha sannolikt värderats med ledning av de vid taxeringarna tillämpade hyres- eller arrendevärdena. Det torde ligga i sakens natur, att uppskattningen av naturaförmånernas värde ofta är ganska godtycklig.

Om möjligt skulle löneuppgifterna gälla alla löneförmåner. Värdet av kontantavlönad arbetares förmån enligt kollektivavtalet att av arbetsgivaren få köpa mjölk till lägre pris (år 1943 högst 20 öre per liter i södra och mellersta Sverige) än detaljhandelspriset har emellertid ej inräknats i löneförmånerna och ej heller värdet av sådana förmåner som fri läkarvård, fria skjutsar m. m. Den del av kostnaden för arbetarens sjukförsäkring, som av arbetsgivaren betalas med 2 kr i månaden och som utbetalas till arbetaren själv, torde däremot ingå i den kontanta lönen.

Medellöner för olika grupper av lantarbetare, som gjort minst 50 dagsverken under året, s. k. mera fast anställda arbetare, redovisas i tab. 10, 13 och 14. För arbetare med mindre än 50 dagsverken under året, s. k. tillfälliga arbetare, återgivas medelförtjänsterna i tablån på sid. 47. Genomsnittliga årsförtjänster ha endast beräknats för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året (jfr sid. 25). För grupper med mindre än 10 arbetare ha medellönerna ej medtagits. Medellöner, som grunda sig på uppgifter för 10—25 arbetare, ha tryckts med medieval stil. De individuella lönernas avvikelser från genomsnittslönerna belysas i tab. 11 och 12, där de vuxna årsarbetarna inom vissa grupper fördelats efter årslönernas höjd. I tabellerna anföres även för varje grupp medianlönen, varmed förstås lönen i mitten av den serie, som erhålles, då arbetarna ordnas efter lönens höjd. Som mått på lönernas spridning kring medeltalet meddelas slutligen de s. k. normala variationsgränserna, d. v. s. de två lönebelopp, mellan vilka de individuella lönerna variera, om man bortser dels från den fjärdedel av arbetarna, som består av de lägst avlönade och dels från den fjärdedel, som består av de högst avlönade.

Tab. 19. Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1943.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Redovisade arbetare			Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹										
				per timme		per dag		per år ²						
	samtliga	med minst 250 arbetsdagar under året	med uppg. om antalet utgjorda arbetstimmar	kontant (inkl. extra förläster) ³	total, kontant och naturaförmåner	kontant (inkl. extra förläster) ³	total, kontant och naturaförmåner	kontant				total, kontant o. naturaförmåner		
								överenskommen ordinarie lön	inkl. extraförtj. ³		därav vid egendomar	samtliga arbetare	därav vid egendomar	samtliga arbetare
							med koll.-avtal	utan koll.-avtal	med koll.-avtal	utan koll.-avtal				
Manl. arbetare fylla 18 år.														
Arbetare i kost	2 978	1 750	1 564	0.50	0.84	4.15	7.08	1 171	1 218	1 386	1 165	2 074	2 257	2 017
Eg. jordbruksarbetare	2 051	1 172	1 070	0.51	0.85	4.22	7.10	1 181	1 228	1 374	1 181	2 077	2 230	2 029
därav:														
rättare	107	68	64	0.72	1.10	6.08	9.22	1 700	1 761	1 828	1 623	2 688	2 788	2 479
fördrängar	107	83	54	0.58	0.94	4.73	7.65	1 315	1 374	1 454	1 343	2 263	2 336	2 235
kördängar	1 227	752	658	0.50	0.83	4.12	6.97	1 156	1 206	1 270	1 185	2 046	2 099	2 029
övr. jordbruksarbetare	610	269	294	0.47	0.81	3.92	6.81	1 092	1 108	1 247	1 093	1 951	2 088	1 936
Arbetare m. bland. arb.	271	156	140	0.44	0.75	3.64	6.57	1 009	1 045	1 045	1 045	1 924	1 924	1 920
Stall- och ladugårdsp.	591	398	320	0.50	0.83	4.13	6.98	1 198	1 259	1 412	1 192	2 131	2 311	2 051
därav:														
ladugårdsförmän	19	15	9	.	.	5.85	8.86	1 712	1 870	.	1 672	2 824	.	2 647
kreaturskötare	461	306	237	0.49	0.83	4.04	6.89	1 179	1 233	1 397	1 169	2 105	2 306	2 025
fodermarskar	14	14	12	0.50	0.86	3.99	7.06	1 160	1 263	.	2 231	.	.	.
stalldrängar	93	61	59	0.48	0.80	4.12	6.89	1 170	1 236	1 295	1 209	2 066	2 137	2 084
övr. djurskötare	4	2	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Specialarbetare	38	10	21	0.64	1.00	5.47	8.67	1 583	1 679	.	.	2 552	.	.
därav:														
trädgårdsmästare	4	4	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
smeder, snickare m. fl.	14	2	12	0.57	0.92	5.18	8.28	.	.	.	.	.	.	.
lastbilsförare	7	4	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
trädgårdsarbetare	6	—	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
övr. specialarbetare	7	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Övriga arbetare	27	14	13	0.43	0.76	3.05	5.78	824	824	.	721	1 591	.	1 461
Statulönade arbetare	4 935	4 167	3 134	0.60	1.01	4.99	8.44	1 265	1 491	1 507	1 427	2 527	2 550	2 480
Eg. jordbruksarbetare	2 341	1 895	1 523	0.59	1.02	4.94	8.48	1 190	1 431	1 443	1 373	2 462	2 482	2 364
därav:														
rättare	352	306	222	0.74	1.17	6.12	9.69	1 582	1 780	1 799	1 689	2 819	2 840	2 720
fördrängar	334	295	226	0.60	1.03	4.98	8.57	1 187	1 453	1 456	1 441	2 502	2 513	2 439
kördängar	1 481	1 170	969	0.57	0.99	4.69	8.23	1 102	1 353	1 365	1 295	2 379	2 400	2 281
övr. jordbruksarbetare	174	124	106	0.52	0.94	4.35	7.87	1 062	1 247	1 249	1 244	2 261	2 284	2 193
Arbetare m. bland. arb.	100	84	57	0.55	0.95	4.58	7.97	1 212	1 366	1 399	1 319	2 391	2 433	2 332
Stall- och ladugårdsp.	2 242	1 972	1 393	0.60	1.00	5.02	8.87	1 336	1 548	1 571	1 469	2 588	2 619	2 479
därav:														
ladugårdsförmän	396	348	236	0.71	1.11	5.92	9.28	1 488	1 834	1 852	1 680	2 882	2 906	2 673
kreaturskötare	1 320	1 158	813	0.58	0.98	4.83	8.16	1 329	1 500	1 516	1 464	2 536	2 561	2 475
fodermarskar	182	165	114	0.59	1.01	4.91	8.84	1 285	1 499	1 499	1 506	2 552	2 550	2 583
stalldrängar	315	276	210	0.56	0.98	4.71	8.14	1 215	1 419	1 433	1 350	2 458	2 479	2 353
övr. djurskötare	29	25	20	0.58	0.97	4.94	8.36	1 184	1 515	1 547	.	2 572	2 627	.
Specialarbetare	216	185	135	0.67	1.10	5.58	9.12	1 348	1 605	1 593	.	2 645	2 636	.
därav:														
trädgårdsmästare	37	31	21	0.68	1.11	5.75	9.24	1 286	1 704	1 640	.	2 731	2 678	.
smeder, snickare m. fl.	143	127	91	0.66	1.10	5.50	9.12	1 358	1 581	1 582	.	2 623	2 624	.
lastbilsförare	28	21	18	0.69	1.12	5.55	9.06	1 333	1 622	1 622	.	2 663	2 663	.
trädgårdsarbetare	5	4	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
övr. specialarbetare	3	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Övriga arbetare	36	31	26	0.56	1.00	4.56	8.12	1 044	1 244	1 238	.	2 527	2 259	.

¹ Medellöner, som grunda sig på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med medieval stil.
² Årsinkomsterna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ³ Uppburen kontant ersättning för övertid, akord, ersättartjänstgöring och rykt samt indextillägg o. dyl.

Tab. 10 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1943.

Löneformer och yrkes- specialiteter	Redovisade arbetare			Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹									
				per timme		per dag		per år ²					
				totalt, kontant och naturaförmåner	kontant inkl. extra förtjänster ³	totalt, kontant och naturaförmåner	kontant inkl. extra förtjänster ³	kontant inkl. extra förtjänster ³		totalt, kontant och naturaförmåner		totalt, kontant och naturaförmåner	
	samt- liga	med minst 250 arbets- dagar under året	med uppg. om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar					samt- liga arbe- tare	därav vid egendomar	samt- liga arbe- tare	därav vid egendomar	samt- liga arbe- tare	därav vid egendomar
								med koll.- avtal	utan koll.- avtal			med koll.- avtal	utan koll.- avtal
<i>Timavl. arb. utan nat.-förm.</i>	4 710	2 005	3 993	1'05	1'05	8'69	8'69	2 475	2 501	2 209	2 475	2 501	2 209
<i>Eg. jordbruksarbetare</i>	3 652	1 481	3 110	1'05	1'05	8'64	8'64	2 426	2 445	2 242	2 426	2 445	2 242
därav:													
rättare	31	24	22	1'20	1'20	10'08	10'08	3 000	3 037	.	3 000	3 037	.
förrängar	88	69	77	1'12	1'12	9'32	9'32	2 694	2 694	.	2 694	2 694	.
kördrängar	1 303	753	1 175	1'07	1'07	8'87	8'87	2 502	2 518	2 331	2 502	2 518	2 331
övr. jordbruksarbetare	2 230	635	1 836	1'02	1'02	8'38	8'38	2 285	2 309	2 077	2 285	2 309	2 077
Arbetare m. bland. arb.	298	71	231	0'99	0'99	8'18	8'18	2 282	2 354	1 962	2 282	2 354	1 962
Stall- o. ladugårdsp.	402	284	346	1'06	1'06	9'10	9'10	2 776	2 809	2 264	2 776	2 809	2 264
därav:													
ladugårdsförmän . . .	37	31	36	1'18	1'18	10'30	10'30	3 139	3 157	.	3 139	3 157	.
kreaturskötare . . .	257	173	218	1'04	1'04	8'92	8'92	2 737	2 778	2 069	2 737	2 778	2 069
fodermarskar	27	19	22	1'12	1'12	9'32	9'32	2 860	2 860	.	2 860	2 860	.
stalldrängar	68	58	64	1'08	1'08	9'08	9'08	2 675	2 708	.	2 675	2 708	.
övr. djurskötare . . .	13	3	6	.	.	8'38	8'38	.	.	.	.	.	.
Specialarbetare . . .	231	125	211	1'18	1'18	9'26	9'26	2 579	2 592	.	2 579	2 592	.
därav:													
trädgårdsmästare . .	7	3	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
smeder, snickare m. fl.	149	85	137	1'14	1'14	9'29	9'29	2 596	2 605	.	2 596	2 605	.
lastbilsförare	27	17	23	1'09	1'09	9'41	9'41	2 670	2 657	.	2 670	2 657	.
trädgårdsarbetare . .	26	16	22	0'98	0'98	7'85	7'85	2 304	2 304	.	2 304	2 304	.
övr. specialarbetare .	22	4	22	1'37	1'37	11'48	11'48	.	.	.	.	.	.
Övriga arbetare . . .	127	44	95	1'01	1'01	7'94	7'94	2 180	2 233	.	2 180	2 233	.
<i>Timavl. arb. med livsförm.</i>	394	244	272	0'96	1'08	7'70	8'41	2 257	2 350	1 848	2 461	2 523	2 187
<i>Timavl. arb. med livsförm. o. bost.⁴</i>	621	463	416	0'83	1'06	6'74	8'62	2 004	2 047	1 908	2 549	2 572	2 499
<i>Timavl. arb. med bostad⁴</i>	1 102	732	892	0'94	1'08	7'88	9'03	2 309	2 289	2 451	2 638	2 625	2 729
<i>Timavl. arb. med fri kost</i>	681	72	349	0'32	0'87	5'10	7'27	1 302	1 439	1 256	1 898	2 015	1 860
<i>Samt. timavl. arb. med nat.-förm.</i>	2 798	1 511	1 929	0'89	1'05	7'22	8'62	2 159	2 220	1 942	2 547	2 584	2 416
<i>Eg. jordbruksarbetare</i>	1 851	930	1 271	0'89	1'05	7'21	8'67	2 129	2 179	1 968	2 496	2 520	2 418
därav:													
rättare	109	95	80	1'09	1'29	9'22	10'97	2 709	2 751	2 631	3 232	3 232	3 233
förrängar	75	60	60	0'96	1'18	7'99	9'45	2 327	2 360	2 251	2 734	2 785	2 565
kördrängar	631	381	478	0'91	1'06	7'82	8'64	2 134	2 202	1 897	2 495	2 540	2 336
övr. jordbruksarbetare	1 036	394	653	0'88	0'98	6'71	8'02	1 955	2 016	1 738	2 253	2 317	2 162
Arbetare m. bland. arb.	201	60	129	0'77	0'95	6'22	7'85	1 822	1 934	1 630	2 267	2 338	2 145
Stall- o. ladugårdsp.	506	381	366	0'89	1'06	7'88	8'82	2 279	2 369	1 921	2 705	2 764	2 474
därav:													
ladugårdsförmän . . .	89	77	62	1'08	1'24	9'22	10'66	2 817	2 834	2 708	3 254	3 256	3 244
kreaturskötare . . .	308	217	221	0'85	1'02	6'89	8'40	2 129	2 253	1 781	2 574	2 660	2 335
fodermarskar	34	26	26	0'86	1'01	7'42	8'72	2 242	2 262	.	2 622	2 613	.
stalldrängar	60	48	45	0'82	0'97	6'92	8'18	2 123	2 131	.	2 498	2 479	.
övr. djurskötare . . .	15	13	12	0'94	1'06	7'57	8'68	2 230	2 348	.	2 562	2 673	.
Specialarbetare . . .	176	115	125	0'98	1'15	7'87	9'29	2 305	2 294	2 388	2 706	2 699	2 756
därav:													
trädgårdsmästare . .	18	13	10	1'02	1'25	7'76	9'42	2 361	2 373	.	2 874	2 852	.
smeder, snickare m. fl.	118	71	85	0'97	1'14	7'83	9'22	2 289	2 270	.	2 663	2 655	.

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Se not 2 sid. 33. — ³ Se not 3 sid. 33. — ⁴ Utom bostad i regel även bränsle.

Tab. 10 (forts.). Genomsnittliga löneinkomster för lantarbetare år 1943.

Löneformer och yrkes-specialiteter	Redovisade arbetare			Genomsnittlig löneinkomst, kronor ¹									
				per timme		per dag		per år ²					
	samt- liga	med minst 250 arbets- dagar under året	med uppg. om an- talet ut- gjorda arbets- tim- mar	kontant (inkl. extra förtjänster) s	total, kontant och naturaförmåner	kontant (inkl. extra förtjänster) s	total, kontant och naturaförmåner	kontant inkl. extra förtjänster ³			total, kontant och naturaförmåner		
								samt- liga arbe- tare	därav vid egendomar		samt- liga arbe- tare	därav vid egendomar	
								med koll.- avtal	utan koll.- avtal		med koll.- avtal	utan koll.- avtal	
lastbilsförare	22	17	17	1'03	1'22	8'39	9'85	2 423	2 450	.	2 840	2 878	.
trädgårdsarbetare . .	7	5	6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
övr. specialarbetare . .	11	9	7	.	.	8'32	9'79	.	.	.	.	.	.
Övriga arbetare	64	25	38	0'77	0'96	5'55	7'11	1 578	1 646	.	1 977	2 043	.
Samtl. arbetare fyllda 18 år. därav:	15 421	9 433	10 620	0'78	1'01	6'17	8'26	1 757	1 891	1 413	2 435	2 524	2 206
eg. jordbruksarbetare	9 895	5 478	6 974	0'82	1'01	6'41	8'25	1 775	1 917	1 423	2 375	2 458	2 171
arbetare m. bland. arb.	870	371	557	0'72	0'91	5'54	7'48	1 480	1 887	1 201	2 154	2 362	2 011
stall- och ladugårdsp.	3 741	3 035	2 425	0'69	1'00	5'61	8'30	1 717	1 819	1 434	2 560	2 645	2 328
specialarbetare	661	435	492	0'98	1'12	7'37	9'19	2 072	2 071	2 087	2 640	2 640	2 637
övriga arbetare	254	114	172	0'83	0'99	6'24	7'57	1 627	1 730	1 171	2 087	2 185	1 656
Mänliga minderåriga arb.													
Arbetare i kost	363	177	173	0'84	0'66	2'87	5'65	863	890	858	1 684	1 681	1 684
Statavlönnade arbetare . .	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Timavl. arb. utan nat.-förm.	529	165	430	0'68	0'68	5'60	5'60	1 623	1 644	1 470	1 623	1 644	1 470
Timavl. arb. med nat.-förm.	118	40	60	0'43	0'61	3'61	5'15	1 076	1 109	1 021	1 462	1 457	1 470
Samtliga minderåriga . .	1 011	383	664	0'55	0'67	4'31	5'58	1 214	1 469	938	1 636	1 629	1 643
Kvinnliga arb. fyllda 18 år.													
Arbetare i kost	687	434	315	0'27	0'56	2'30	4'87	717	760	711	1 524	1 560	1 519
Statavlönnade arbetare . .	2	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Timavl. arb. utan nat.-förm.	968	375	634	0'78	0'78	3'51	3'51	969	1 024	671	969	1 024	671
Timavl. arb. med livsförm.	71	41	34	0'61	0'75	3'02	3'78	941	1 007	801	1 156	1 211	1 037
Timavl. arb. med livsförm. o. bost. ⁴	128	100	68	0'54	0'82	2'95	4'39	974	1 021	864	1 444	1 489	1 340
Timavl. arb. med bostad ⁴ .	30	23	17	0'62	0'75	3'53	4'30	1 147	1 244	.	1 387	1 481	.
Timavl. arb. med fri kost .	75	10	36	0'89	0'68	2'43	4'30	689	.	.	1 292	.	.
Samtl. timavl. arb. med nat.- förm.	304	174	155	0'55	0'78	2'98	4'21	973	1 047	825	1 360	1 417	1 245
Samtliga kvinnliga arbetare därav:	1 981	985	1 105	0'50	0'67	2'94	4'17	859	997	721	1 284	1 182	1 387
eg. jordbruksarbetare .	294	15	221	0'84	0'87	6'52	6'90	1 188	1 344	.	1 501	1 479	.
arbetare m. bland. arb.	138	48	91	0'55	0'69	4'07	5'43	1 169	1 563	862	1 640	1 820	1 493
mjölkerskor m. fl. . . .	873	518	473	0'70	0'77	2'85	3'28	931	996	712	1 062	1 089	971
specialarbetare	13	1	13	0'62	0'64	4'60	4'70	.	.	.	.	.	.
landsjungfrur	619	402	288	0'26	0'56	2'29	4'85	718	749	712	1 523	1 544	1 519
övriga arbetare	24	1	19	0'64	0'71	4'87	5'50	.	.	.	.	.	.
Kvinnliga minderåriga arb.	206	89	102	0'27	0'52	2'10	4'40	584	585	583	1 333	1 269	1 352
Samtl. arbet. år 1943 män	16 432	9 816	11 284	0'77	0'99	6'08	8'12	1 735	1 879	1 382	2 404	2 499	2 170
kv.	2 167	1 074	1 207	0'47	0'66	2'87	4'19	836	980	704	1 288	1 186	1 382
Samtl. arbet. år 1942 män	15 953	9 281	10 550	0'68	0'90	5'83	7'35	1 522	1 666	1 231	2 175	2 281	1 961
kv.	2 142	1 067	1 107	0'42	0'59	2'57	3'80	728	868	618	1 152	1 065	1 220

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Se not 2 sid. 33. — ³ Se not 3 sid. 33. — ⁴ Se not 4 sid. 34.

I efterföljande redogörelse för lantarbetarnas faktiska löner 1943 behandlas först de mera fast anställda lantarbetarnas löneförhållanden. För de tillfälliga arbetarnas löneförhållanden redogöres på sid. 46 och 47.

Lönenivån år 1943. För samtliga *manliga* lantarbetare utgjorde enligt tab. 10 den totala årsförtjänsten i genomsnitt 2 404 kr år 1943 mot 2 175 kr år 1942. Från 1942 till 1943 steg den sålunda med 10·5 %. För enbart vuxna manliga arbetare var den genomsnittliga årslönen 2 207 kr år 1942 och 2 435 kr år 1943. Sistnämnda årslön låg nära medianlönen (2 444 kr) och den typiska lönen (2 451 kr), d. v. s. den allmännast förekommande lönen. Medellönen kan därför anses väl karakterisera det faktiska löneläget. Av tab. 11 framgår vidare, att lönerna till den »mellersta» hälften av antalet årsarbetare varierade mellan 2 188 och 2 688 kr. Motsvarande gränser år 1942 voro 1 947 och 2 470 kr. De individuella lönernas spridning kring medellönen synes sålunda ha varit ungefär lika stor 1943 som närmast föregående år. — Löneökningen mellan åren 1942 och 1943 blir relativt taget starkare, om man enbart ser till årslönernas kontantbelopp. För samtliga manliga arbetare steg sålunda årslönen i kontanter från 1 522 kr år 1942 till 1 735 kr år 1943 och för manliga arbetare över 18 år från 1 543 kr till 1 757 kr, således en ökning med 14·0 resp. 13·9 %.

Den genomsnittliga dagsförtjänsten år 1943 för vuxna manliga arbetare har i tab. 10 beräknats till 8·26 kr (därav 6·17 kr i kontanter) och timförtjänsten till 1·01 kr (därav 0·78 kr i kontanter). Dagsförtjänsten ligger 10·3 % och timförtjänsten 11·0 % över motsvarande förtjänster år 1942.

Under år 1943 utgjorde de vuxna *kvinnliga* arbetarnas årslön i genomsnitt 1 284 kr, vilket i jämförelse med årslönen 1942 (1 151 kr) innebär en ökning med 11·6 %. Då bortåt halva antalet av de redovisade arbetarna bestod av mjölkerskor, vilka endast arbeta några få timmar om dagen, är dock den anförda medellönen ej tillförlitlig som mått på lönenivån för kvinnliga lantarbetare. Som sådant bör i stället användas genomsnittslönen för den största gruppen av heltidsanställda kvinnliga arbetare, nämligen landsjungfrurna. Dessa förtjänade i genomsnitt under år 1943 1 523 kr (jfr även tab. 11), d. v. s. 13·2 % mer än 1942. Den ungefärliga relationen mellan manliga och kvinnliga lantarbetares löner torde framgå därav, att landsjungfrurnas årsförtjänst uppgick till cirka $\frac{3}{4}$ av årsförtjänsten för manliga arbetare i kost.

Per timme förtjänade de vuxna kvinnliga arbetarna i genomsnitt 0·67 kr (år 1942 0·60 kr).

Då lönerna till flertalet lantarbetare delvis grundas på uppskattningar av naturaförmånernas värde, och lantarbetarna i allmänhet leva på »billigare» orter än industriarbetarna, äro lantarbetarnas och industriarbetarnas genomsnittsförtjänster ej jämförbara. En viss uppfattning om skillnaden mellan löneläget för lantarbetare och industriarbetare kan emellertid erhållas, om genomsnittsförtjänsterna per år och timme för timavlönade manliga lantarbetare (över 18 år) utan naturaförmåner jämföras med motsvarande medelförtjänster för industriarbetare på lägsta dyrrort (A-ort). Vid en sådan

Tab. 11. Redovisade lantarbetare fyllida 18 år fördelade efter löneinkomstens storlek år 1943.

		Antal redov. arb. m. minst 250 dagsv.	Därv (i %) med nedanstående totallön (kontant och naturaförmåner) per år, kr										Me- del-lön (kr) ¹	Me- dian-lön (kr) ¹	Lönernas normala variations-gränser (kr) ¹
			un- der 1500	1500-1699	1700-1899	1900-2099	2100-2299	2300-2499	2500-2699	2700-2899	2900-3099	3100 o. över			
Män.															
Rättare . . .	m. k. ²	378	—	—	—	0.5	3.4	9.0	21.7	23.8	15.9	25.7	2 907	2 830	2 626-3 112
	u. k.	115	0.9	0.9	4.3	2.6	9.6	14.8	23.5	10.4	4.3	28.7	2 833	2 650	2 410-3 250
Fördrängar . .	m. k.	387	—	—	0.5	2.8	10.1	29.2	28.7	17.8	8.0	3.4	2 566	2 549	2 387-2 731
	u. k.	120	1.7	2.5	4.2	15.8	25.0	15.8	18.8	5.0	7.5	4.2	2 366	2 312	2 109-2 608
Kördrängar . .	m. k.	2 139	0.5	0.8	2.7	6.4	20.8	29.7	23.1	10.9	3.9	1.2	2 431	2 432	2 252-2 614
	u. k.	917	4.3	7.1	15.3	19.5	22.9	15.5	8.9	3.3	2.0	1.2	2 134	2 131	1 880-2 380
Övr. jordbruks- arbetare . .	m. k.	996	6.2	4.2	5.2	9.2	16.3	24.2	19.8	9.5	3.9	1.5	2 303	2 376	2 102-2 574
	u. k.	426	11.3	13.8	13.1	19.2	15.7	12.7	7.3	3.1	2.6	1.2	2 023	2 013	1 699-2 330
Arbetare m. bl. arbete . . .	m. k.	151	5.3	2.7	4.7	7.2	13.9	26.5	21.2	8.6	6.6	3.3	2 362	2 429	2 173-2 610
	u. k.	220	10.0	11.8	16.8	18.2	20.5	12.3	4.5	2.7	1.8	1.4	2 011	2 024	1 752-2 279
Ladugårdsförm.	m. k.	413	—	—	—	0.5	2.7	8.9	15.0	21.8	19.1	32.0	2 983	2 912	2 673-3 192
	u. k.	58	—	1.7	—	1.7	6.9	6.9	32.8	17.2	13.8	19.0	2 783	2 710	2 569-2 976
Kreaturskötare .	m. k.	1 226	0.8	0.9	1.4	3.6	11.1	26.2	23.0	16.1	8.4	8.5	2 585	2 549	2 363-2 788
	u. k.	628	4.2	4.9	7.3	12.1	18.8	22.0	15.3	8.1	3.5	3.8	2 299	2 327	2 025-2 568
Fodermarskar .	m. k.	207	1.0	0.5	1.0	4.8	8.2	25.6	27.5	17.9	8.2	5.3	2 575	2 570	2 391-2 778
	u. k.	17	—	—	5.9	—	35.3	23.5	—	23.5	—	11.8	2 459	2 350	2 188-2 825
Stalldrängar .	m. k.	344	1.7	0.6	1.7	7.0	11.0	27.9	23.3	16.3	6.1	4.4	2 496	2 501	2 327-2 723
	u. k.	99	—	4.0	14.2	19.2	24.3	19.2	10.1	4.0	4.0	1.0	2 230	2 231	1 964-2 438
Övr. djurskö- tare . . .	m. k.	38	—	—	—	13.2	10.5	15.8	21.0	7.9	10.5	21.1	2 621	2 590	2 340-3 030
	u. k.	5	20.0	—	—	20.0	40.0	—	—	20.0	—	—	—	—	—
Specialarbetare	m. k.	407	2.0	0.7	1.5	3.7	10.1	15.5	24.8	19.1	10.8	11.8	2 640	2 628	2 424-2 868
	u. k.	28	3.6	3.6	3.6	—	14.3	17.8	3.6	17.8	21.4	14.3	2 637	2 775	2 310-3 027
Övriga arbetare	m. k.	93	7.5	6.5	9.7	19.4	11.8	18.3	16.1	3.2	5.4	2.1	2 185	2 220	1 915-2 531
	u. k.	21	38.1	28.6	4.7	14.3	9.5	—	4.8	—	—	—	1 656	1 600	1 417-2 025
Arbetare i kost	m. k.	421	1.4	4.3	11.9	19.5	25.4	13.5	9.3	6.9	3.3	4.5	2 257	2 207	1 983-2 486
	u. k.	1 329	8.3	11.8	18.4	22.8	17.7	9.6	6.4	2.5	1.2	1.3	2 017	1 985	1 764-2 251
Statavlönade arb.	m. k.	3 354	—	0.1	0.6	3.5	15.3	31.1	23.8	13.6	6.4	5.6	2 550	2 496	2 339-2 707
	u. k.	813	—	0.8	2.1	8.0	27.2	26.8	18.9	9.2	3.7	3.8	2 430	2 395	2 216-2 610
Timavl. arb. u. nat.-förm.	m. k.	1 827	3.4	1.9	2.6	5.1	11.4	21.4	24.1	16.5	7.7	5.9	2 501	2 530	2 307-2 751
	u. k.	178	7.9	10.1	10.1	12.4	14.0	21.3	6.7	6.2	5.1	6.2	2 209	2 242	1 853-2 496
Timavl. arb. m. nat.-förm.	m. k.	1 177	3.7	2.5	3.5	6.5	9.4	14.2	20.6	14.9	11.0	13.7	2 584	2 595	2 290-2 897
	u. k.	334	7.5	6.0	8.1	9.9	12.3	13.4	14.3	6.9	9.6	12.0	2 416	2 386	1 974-2 795
Samtliga 1943	m. k.	6 779	1.7	1.2	2.4	5.5	13.8	24.4	22.4	14.2	7.4	7.0	2 524	2 508	2 304-2 742
	u. k.	2 654	5.6	7.4	11.5	15.9	19.7	16.2	11.3	5.4	3.3	3.7	2 206	2 196	1 905-2 483
	tillh.	9 433	2.8	3.0	5.0	8.4	15.5	22.1	19.3	11.7	6.2	6.0	2 435	2 444	2 188-2 688
Samtliga 1942	m. k.	6 036	2.7	2.6	6.9	14.7	22.8	23.3	14.2	6.4	3.2	3.2	2 305	2 302	2 079-2 524
	u. k.	2 843	12.1	12.4	17.5	18.4	16.5	10.8	5.8	3.2	1.4	1.9	1 999	1 983	1 706-2 274
	tillh.	8 879	5.7	5.7	10.3	15.9	20.8	19.3	11.5	5.4	2.6	2.8	2 207	2 220	1 947-2 470
Kvinnor.															
Mjölkerskor	m. k.	400	86.5	5.5	2.3	3.5	1.7	0.5	—	—	—	—	1 089	1 047	801-1 321
	m. fl. . . .	118	82.2	11.9	3.4	2.5	—	—	—	—	—	—	971	895	629-1 348
Landsjungfrur	m. k.	58	46.6	29.8	15.5	5.2	3.4	—	—	—	—	—	1 544	1 521	1 413-1 706
	u. k.	344	49.7	30.8	12.2	5.8	1.5	—	—	—	—	—	1 519	1 503	1 356-1 668
Övriga arbetare	m. k.	34	41.2	11.8	17.7	8.8	8.8	5.9	2.9	2.9	—	—	1 662	1 650	1 336-2 030
	u. k.	31	54.8	29.0	3.2	6.5	6.5	—	—	—	—	—	1 502	1 475	1 283-1 667
Samtliga 1943	m. k.	492	78.7	8.7	4.9	4.1	2.4	0.8	0.2	0.2	—	—	1 182	1 126	868-1 457
	u. k.	493	57.8	26.2	9.5	5.1	1.4	—	—	—	—	—	1 387	1 442	1 248-1 638
	tillh.	985	68.2	17.5	7.2	4.6	1.9	0.4	0.1	0.1	—	—	1 284	1 336	1 009-1 579
Samtliga 1942	m. k.	453	85.2	7.5	3.1	2.0	1.1	0.9	—	0.2	—	—	1 062	996	772-1 330
	u. k.	526	76.6	15.9	4.4	2.5	0.6	—	—	—	—	—	1 228	1 287	1 023-1 488
	tillh.	979	80.6	12.1	3.8	2.2	0.8	0.4	—	0.1	—	—	1 151	1 169	861-1 440

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Se not 1 sid. 21.

Tab. 12. Redovisade kördränkningar och »övriga jordbruksarbetare» fyllda 18 år, fördelade efter löneinkomstens storlek år 1943.

		Antal arbeta- rare m. minst 250 dagsv.	Därav (i %) med en årsinkomst av (kr)										Med- del- lön (kr) ¹	Med- dian- lön (kr) ¹	Lönernas normala variations- gränser (kr) ¹	
			under 1 500	1 500-1 699	1 700-1 899	1 900-2 099	2 100-2 299	2 300-2 499	2 500-2 699	2 700-2 899	2 900-3 099	3 100 o. öfver				
Arbetare i kost	m. k. ²	212	0·9	4·7	17·5	24·1	34·0	12·7	4·7	0·9	0·5	—	2 097	2 112	1 926-2 250	
	u. k.	809	7·9	12·2	19·5	23·1	18·2	9·0	6·0	2·1	1·0	1·0	2 001	1 978	1 747-2 234	
Statavl. arb.	m. k.	1 060	—	0·8	0·8	5·8	27·3	38·4	19·6	6·8	1·8	0·2	2 390	2 386	2 242-2 525	
	u. k.	234	—	0·8	4·3	15·0	37·2	26·9	12·4	3·4	—	—	2 269	2 258	2 126-2 431	
Timavl. arb. u.	m. k.	1 259	3·3	2·8	2·9	5·7	14·0	25·8	25·7	13·8	4·6	1·9	2 424	2 466	2 264-2 661	
	nat.-förm.	129	7·8	10·1	9·8	12·4	14·7	22·5	9·8	4·6	5·4	3·9	2 199	2 260	1 848-2 496	
Timavl. arb. m.	m. k.	604	4·6	2·8	4·3	7·3	11·8	19·5	24·8	14·1	8·3	2·5	2 426	2 495	2 218-2 700	
	nat.-förm.	171	8·2	5·8	9·4	13·5	14·0	18·1	13·5	7·0	8·2	2·3	2 248	2 285	1 906-2 590	
Samtliga	m. k.	3 135	2·3	1·9	3·5	7·3	19·4	28·0	22·0	10·4	3·9	1·8	2 391	2 417	2 220-2 599	
	u. k.	1 343	6·6	9·2	14·6	19·4	20·6	14·6	8·4	3·2	2·2	1·2	2 098	2 102	1 833-2 365	
		tillh.	4 478	3·6	4·1	6·8	10·9	19·8	23·9	17·9	8·8	3·4	1·3	2 303	2 343	2 094-2 556
Därav statavlön. arb. vid eg. med minst 50 ha åker inom södra o. mellersta Sveriges slättbygder i åldern																
21-29 år	m. k.	88	—	—	—	5·7	32·9	45·5	12·5	3·4	—	—	2 341	2 344	2 216-2 455	
	u. k.	12	—	—	—	25·0	25·0	33·3	16·7	—	—	—	2 282	2 313	2 130-2 395	
30-59	m. k.	628	—	0·2	0·3	4·5	26·1	38·0	21·5	7·5	1·7	0·2	2 413	2 406	2 264-2 549	
	u. k.	67	—	—	6·0	9·0	34·3	32·8	16·4	1·5	—	—	2 304	2 309	2 170-2 464	
60 åro. öfver	m. k.	92	—	—	1·1	10·9	31·5	35·9	16·3	3·2	1·1	—	2 337	2 346	2 182-2 483	
	u. k.	7	—	—	—	42·9	42·9	14·2	—	—	—	—	—	—	—	
skogs- o. dalbygder i åldern																
21-29 år	m. k.	24	—	—	—	4·2	37·5	45·8	12·5	—	—	—	2 340	2 342	2 238-2 456	
	u. k.	4	—	—	25·0	—	25·0	—	50·0	—	—	—	—	—	—	
30-59	m. k.	143	—	—	2·1	9·1	28·0	34·2	17·5	7·0	1·4	0·7	2 374	2 370	2 205-2 519	
	u. k.	63	—	—	1·6	12·7	49·2	19·1	9·5	7·9	—	—	2 289	2 247	2 144-2 443	
60 åro. öfver	m. k.	24	—	8·3	—	8·3	29·2	37·5	12·5	4·2	—	—	2 277	2 325	2 206-2 460	
	u. k.	5	—	—	—	40·0	40·0	20·0	—	—	—	—	—	—	—	

jämförelse omräknas först de totala medelförtjänsterna per år och timme för timavlönade lantarbetare utan naturaförmåner (tab. 10) under antagande, att yrkesfördelningen inom denna grupp vore densamma som inom hela materialet. Resultatet blir en årslön på 2 592 kr och en timlön på 1·06 kr. Dessa löner äro 20 resp. 28 % lägre än industriarbetarlönerna på A-ort (3 248 och 1·47 kr). Det förefaller emellertid troligt, att lantarbetarnas levnadsomkostnader (vid lika standard) äro lägre än industriarbetarnas. Nyssnämnda procenttal, som med en rätt vid osäkerhetsmarginal visa skillnaden mellan reallönenivån för lantarbetare och industriarbetare, torde därför sannolikt vara för höga.

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Se not 1 sid. 21.

Kontant- och naturaavlöning. Vid olika löneformer utgår en varierande del av lönen in natura. Detta förhållande belyses i efterföljande översikt.

	Manliga arbetare fyllda 18 år			Kvinnliga arbetare fyllda 18 år		
	total årslön	därav	nat.-förm.	total årslön	därav	nat.-förm.
	kr	kr	%	kr	kr	%
Arbetare i kost	{ m. k. ¹ 2 257	870	38·5	1 560	800	51·3
	{ u. k. 2 017	852	42·2	1 519	808	53·2
Statavlönade arbetare . . .	{ m. k. 2 550	1 043	40·9	—	—	—
	{ u. k. 2 430	1 003	41·3	—	—	—
Timavl. arb. utan nat.-förm.	{ m. k. 2 501	—	—	1 024	—	—
	{ u. k. 2 209	—	—	671	—	—
» » med nat.-förm.	{ m. k. 2 584	363	14·0	1 417	371	26·2
	{ u. k. 2 416	474	19·6	1 245	420	33·7
därav:						
med livsförmånenheter . .	{ m. k. 2 523	173	6·9	1 211	204	16·8
	{ u. k. 2 187	340	15·5	1 037	236	22·8
med livsförmånenheter och bostad	{ m. k. 2 572	524	20·4	1 489	468	31·4
	{ u. k. 2 499	591	23·6	1 340	475	35·4
med bostad	{ m. k. 2 625	336	12·8	1 481	237	16·0
	{ u. k. 2 729	279	10·2	—	—	—
med fri kost	{ m. k. 2 015	576	28·6	—	—	—
	{ u. k. 1 860	604	32·5	—	—	—
Samtliga arbetare	{ m. k. 2 524	633	25·1	1 182	185	15·7
	{ u. k. 2 206	793	35·9	1 387	666	48·0
	tillh. 2 435	678	27·8	1 284	426	33·2
därav:						
exkl. timavl. arb. utan nat.-förm.	{ m. k. 2 533	867	34·2	1 466	517	35·3
	{ u. k. 2 206	850	38·5	1 484	756	50·9
	tillh. 2 424	861	35·5	1 479	687	46·5

Naturaförmånernas värde uppgick för manliga arbetare med sådana förmåner till i genomsnitt 861 kr under året och för kvinnliga arbetare till 687 kr. Detta gör för män 36 % och för kvinnor 47 % av totalavlöningen. Till grund för naturaförmånernas värde ligga, som redan nämnts, ofta tämligen godtyckliga uppskattningar. Dessa uppskattningar torde i allmänhet ge för låga värden till resultat. Då värdet av statarnas naturaförmåner enligt lantarbetarstatistiken ökat med 51 % sedan år 1939 samtidigt som socialstyrelsens index över priserna på livsmedel, bränsle, lyse och bostad stigit med 32 %, torde dock skillnaden mellan naturaförmånernas uppskattade och verkliga värde ha minskats något under de senaste åren. Från 1942 till 1943 steg naturaförmånernas värde med 5 %, medan priserna på livsmedel, bränsle, lyse och bostad förblevo ungefär oförändrade.

Naturaförmånernas beskaffenhet regleras i jordbrukets riksavtal, där bestämmelser finnas om spannmålets kvalitet, potatislandets storlek, bränslets kvalitet och bostadens storlek m. m.

Naturaförmånernas stora betydelse beror framför allt på *stattlönesystemet*, som — trots den alltmer ökade övergången till modernare löneformer — fortfarande är vanligt inom det större jordbruket.² Statens sammansätt-

¹ Se not 1 sid. 21. — ² Jfr not 1 sid. 17.

ning har under senare år i hög grad påverkats av kollektivavtalens normalstater, vilka i stort sett icke ändrats sedan 1939. Normalstaternas utseende framgår av efterföljande tablå.

	Uppland o. Öster- götland	Söder- manland o. Väst- manland	Kalmar län	Got- land	Ble- kinge	Skåne	Halland	Göteborgs o. Bohus samt Älvs- borgs län	Skara- borgs o. Värmlands län	Örebro län
Mjölk, oskum. l	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460	1 460
Råg kg	500	500	900	800	900	700	720	600	600	500
Vete »	400	400	200	300	200	100	180	300	300	400
Korn »	200	100	—	—	—	600	—	—	—	—
Vårsäd . . . »	—	—	—	—	—	—	—	450	450	450
Blandsäd . . »	200	300	250	250	250	—	450	—	—	—
Ärter »	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—

Statens sammansättning är således rätt skiftande i olika delar av landet.

För arbetare med fri bostad begärdes på formuläret uppgift om bostadens storlek (antal rum). Sådana uppgifter ha lämnats för 3 828 lägenheter, bebodda av statavlönade arbetare. Av dessa lägenheter hade 24·0 % 1 rum och kök, 68·9 % 2 rum och kök, 6·7 % 3 rum och kök och 0·4 % minst 4 rum och kök. Lägenheter om 2 rum och kök voro vanligast i södra Sverige. Av anteckningarna i formulärets anmärkningskolumn framgår, att åtminstone 14 % av statarbostäderna voro utrustade med värmeledning.

Förmånerna bostad, bränsle och potatisland ha för statarna värderats till i genomsnitt 348 kr per år för 1 rum och kök utan cv, 391 kr för 2 rum och kök utan cv samt 400 kr för 3 rum och kök utan cv. Motsvarande belopp för lägenheter med cv voro 395, 456 och 501 kr. Av statförmånernas genomsnittliga värde under år 1943 — 1 038 kr — utgjorde 391 kr värdet av bostad, bränsle och potatisland och 647 kr värdet av mjölk och spannmål.³

För årsanställda statare och arbetare i kost redovisas i tab. 10 dels enbart den ordinarie kontanta lönen och dels denna inklusive de s. k. extra förtjänsterna (se ovan sid. 32). Dessa biinkomsters storlek för olika grupper av arbetare framgår av efterföljande tablå:

Genomsnittl. extra förtjänster under år 1943 för manliga årsarbetare fyllda 18 år, kr	Arbe- tare i kost	Statav- lönade arbe- tare	Till- hopa	d ä r a v					
				eg. jord- bruks- arbe- tare	arbetare med blandat arbete	stall-o- ladug- perso- nal	special- arbe- tare	övriga arbe- tare	
Per arbetare (samtliga) . .	{ m. k. ⁴	129	260	246	251	226	242	249	182
	{ u. k.	21	84	45	36	33	61	—	—
	{ tillh.	47	226	173	165	77	187	249	138
Per arbetare med sådan extra förtjänst	{ m. k.	230	306	300	301	265	301	302	258
	{ u. k.	89	156	128	117	120	136	—	—
	{ tillh.	150	286	267	265	190	269	309	258

För arbetare i kost utgjorde extraförtjänsterna i genomsnitt 47 kr eller 4 % av den ordinarie kontanta lönen, och för statavlönade arbetare 226 kr eller 18 % av den ordinarie kontanta lönen.

¹ Ev. korn eller havre. — ² Ev. havre. — ³ Det fritt upplåtta potatislandet synes ha starkt undervärderats. Värdet av totalskörden på 15 ar åker minskat med värdet av sättpotatis samt arbetslönen för sättning och upptagning torde med de under 1943 rådande prisförhållandena kunna uppskattas till cirka 200 kr. — ⁴ Se not 1 sid. 21.

Löneinkomster vid olika löneformer.¹ Genomsnittsförtjänsterna för grupper av arbetare, avlönade enligt olika löneformer, kunna studeras i tab. 10. Av vuxna manliga arbetare förtjänade timavlönade arbetare med naturaförmåner i genomsnitt under hela året 2 547 kr, statavlönade arbetare 2 527 kr, timavlönade arbetare utan naturaförmåner 2 475 kr och arbetare i kost 2 074 kr. Det framgår av tab. 11, att de individuella lönernas spridning kring dessa medeltal är störst för timavlönade arbetare med naturaförmåner och minst för statare.

Genomsnittliga årsförtjänsten för timavlönade arbetare utan naturaförmåner understiger således motsvarande medelförtjänst för statare. Detta beror på att de relativt lågt avlönade grupperna kördrängar och övriga jordbruksarbetare äro starkare representerade bland timavlönade arbetare utan naturaförmåner än bland statare. Däremot finner man, att genomsnittslönerna per år för timavlönade arbetare utan naturaförmåner i regel äro högre än för statare, om jämförelsen mellan de två löneformerna sker för varje yrkesgrupp. I fråga om arbetare i kost bör det framhållas, att gruppen till betydligt större del än statare och timavlönade arbetare med naturaförmåner består av yngre arbetare (jfr tab. 5).

Löneinkomster inom olika yrken.² De *manliga* arbetarna ha fördelats efter yrke på fem huvudgrupper. Av dessa uppvisade specialarbetarna och därnäst stall- och ladugårdspersonalen den högsta genomsnittliga årsförtjänsten (2 640 och 2 560 kr). Årslönerna för egentliga jordbruksarbetare, arbetare med blandat arbete och övriga arbetare voro ej oväsentligt lägre (resp. 2 375, 2 154 och 2 087 kr). Av de egentliga jordbruksarbetarna uppnådde inom alla löneformer rättarna den högsta genomsnittsförtjänsten, varefter i tur och ordning kommo kördrängar, kördrängar och övriga jordbruksarbetare. Ladugårdsförmän hade genomgående högre lön än annan stall- och ladugårdspersonal. Bland specialarbetarna förtjänade trädgårdsmästare och lastbilförare betydligt mer än smeder och dessa i sin tur mer än trädgårdsarbetare.³ Här nämnda lönedifferenser betingas dock ej enbart av arbetarnas olika yrken utan också av olikheter i åldersfördelningen m. m.

Beträffande de individuella årslönernas variationer inom olika yrkesgrupper hänvisas till tab. 11 samt till övre delen av tab. 12. Av den sistnämnda framgår bl. a., att av sammanlagda antalet arbetare inom de två största yrkesgrupperna (kördrängar och övriga jordbruksarbetare) hade 62 % en årslön av lägst 2 100 och högst 2 699 kr.

I tab. 10 redovisas även genomsnittliga dags- och timförtjänster för olika yrkesgrupper. En jämförelse mellan de olika yrkesgruppernas dags- eller timförtjänster ger i stort sett samma bild av löneläget som jämförelsen mellan årslönerna. För närmare detaljer hänvisas till tabellen.

I fråga om de *kvinnliga* arbetarnas genomsnittsförtjänster per år erinras om att mjölkerskorna vanligen endast arbeta några timmar om dagen. Deras

¹ Jfr sid. 17. — ² Jfr sid. 19. — ³ Beträffande trädgårdsarbetarna jfr sid. 52.

Tab. 13. Genomsnittliga arbetsförtjänster under år 1943 för lantarbetare inom olika åldersgrupper.

Totaltön per dr.	Antal redo- visade ar- betare	Medelavlönning (i kr) ¹ för arbetare i åldern:													Gen- om- snitt- lig lön, kr	Stan- dard- räk- nad genom- snitts- lön, kr ²
		un- der 18år	18— 20år	21— 24år	25— 29år	30— 34år	35— 39år	40— 44år	45— 49år	50— 54år	55— 59år	60— 64år	65 år o. över			
Manliga arbetare.																
Arbetare i kost	m.k. ³	449	1 681	2 086	2 119	2 371	2 436	2 325	2 366	2 380	2 182	2 136	2 092	2 221	2 236	
	u. k.	1 478	1 684	1 916	2 054	2 119	2 094	2 098	2 028	2 009	1 860	1 883	1 789	1 566	1 983	
Statavlönade ar- betare	m.k.	3 355	—	2 353	2 416	2 520	2 612	2 585	2 567	2 579	2 541	2 535	2 495	2 348	2 550	
	u. k.	813	—	—	—	2 439	2 468	2 481	2 458	2 492	2 397	2 333	2 277	2 296	2 407	
Timavl. arb.	m. k.	1 972	1 644	2 190	2 352	2 519	2 591	2 617	2 640	2 668	2 636	2 566	2 444	1 948	2 438	
u. nat.-förm.	u. k.	198	1 470	1 896	2 149	2 029	2 498	2 479	2 465	2 518	2 317	1 859	1 693	1 134	2 241	
Timavl. arb.	m. k.	1 202	1 457	2 046	2 485	2 648	2 703	2 751	2 687	2 792	2 636	2 613	2 410	1 959	2 560	
m. nat.-förm.	u. k.	349	1 470	1 828	2 004	2 472	2 549	2 586	2 694	2 726	2 446	2 495	2 265	1 733	2 376	
Samtliga	m. k.	6 978	1 629	2 161	2 318	2 515	2 613	2 611	2 599	2 620	2 570	2 550	2 452	2 093	2 499	
	u. k.	2 838	1 643	1 916	2 075	2 193	2 296	2 352	2 329	2 366	2 262	2 258	2 074	1 852	2 170	
	tillh.	9 816	1 636	2 037	2 199	2 396	2 519	2 542	2 640	2 563	2 501	2 488	2 376	2 040	2 404	
Rättare	m. k.	378	—	—	—	2 838	2 972	2 986	2 924	2 922	2 802	2 951	2 880	2 692	2 907	
	u. k.	115	—	—	—	2 828	2 988	2 976	2 985	3 027	2 790	—	—	—	2 833	
Fördrängar	m. k.	387	—	—	—	2 639	2 615	2 546	2 584	2 569	2 519	2 619	2 497	—	2 566	
	u. k.	120	—	—	—	2 285	2 495	2 531	2 287	—	2 263	—	—	—	2 356	
Kördrängar	m. k.	2 184	1 749	2 217	2 290	2 390	2 485	2 497	2 476	2 477	2 474	2 437	2 390	2 181	2 417	
	u. k.	984	1 740	1 953	2 053	2 123	2 213	2 230	2 233	2 229	2 124	2 152	1 957	2 112	2 107	
Övr. jordbruks- arbetare	m. k.	1 116	1 581	2 143	2 275	2 372	2 446	2 439	2 439	2 518	2 413	2 376	2 219	1 744	2 225	
	u. k.	482	1 555	1 867	2 040	2 145	2 020	2 161	2 237	2 057	2 068	2 155	1 865	1 538	1 968	
Arbetare m. bl. arbete	m. k.	156	—	1 976	—	2 543	2 546	2 535	2 360	2 547	2 479	2 400	2 240	1 810	2 336	
	u. k.	254	1 658	1 859	2 021	2 157	2 099	2 140	2 037	2 088	2 225	—	1 973	1 675	1 963	
Ladugårdsför- män	m. k.	413	—	—	—	3 030	3 040	3 021	3 015	3 012	2 978	2 834	2 783	—	2 983	
	u. k.	58	—	—	—	—	2 672	—	—	—	—	—	—	—	2 783	
Kreaturskötare	m. k.	1 245	1 638	2 163	2 468	2 609	2 632	2 648	2 637	2 617	2 585	2 600	2 537	2 356	2 570	
	u. k.	650	1 605	1 932	2 231	2 210	2 391	2 504	2 357	2 428	2 304	2 283	2 091	1 908	2 276	
Fodermarskar	m. k.	207	—	—	—	—	2 705	2 691	2 619	2 503	2 770	2 649	2 504	2 262	2 575	
	u. k.	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 361	
Stalldrängar	m. k.	348	—	—	—	2 547	2 536	2 506	2 530	2 599	2 565	2 601	2 456	2 110	2 489	
	u. k.	101	—	—	—	2 273	2 202	2 283	—	—	2 254	—	—	—	2 219	
Specialarbetare	m. k.	409	—	—	—	2 669	2 789	2 833	2 754	2 692	2 703	2 652	2 560	2 215	2 633	
	u. k.	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 637	
Kvinnliga ar- betare.	m. k.	513	1 269	1 405	1 463	1 265	1 197	1 191	1 155	1 128	1 195	1 126	950	859	1 186	
	u. k.	561	1 352	1 491	1 479	1 488	1 410	1 183	1 316	1 209	1 228	1 227	1 241	686	1 382	
därav:	Tillhopsa	1 074	1 333	1 472	1 477	1 393	1 295	1 188	1 308	1 163	1 207	1 148	1 023	816	1 288	
Mjölkerskor	m. k.	403	—	—	—	1 137	1 100	1 126	1 107	1 049	1 108	1 105	923	—	1 086	
m. fl.	u. k.	119	—	—	1 281	—	1 027	847	974	877	—	—	—	—	975	
Landsjungfrur	m. k.	74	1 324	1 485	—	1 477	—	—	—	—	—	—	—	—	1 497	
	u. k.	405	1 351	1 506	1 506	1 517	1 592	1 484	1 613	1 551	1 436	—	—	—	1 494	
Totaltön per dag.																
Manliga ar- betare.	m. k.	11 037	5 61	7 61	8 45	8 80	8 98	8 98	8 88	8 83	8 68	8 56	8 29	6 99	8 50	
	u. k.	5 395	5 55	6 52	7 25	7 46	7 75	7 91	7 83	7 82	7 46	7 49	6 87	6 28	7 27	
därav:	Tillhopsa	16 432	5 58	7 07	7 87	8 81	8 61	8 69	8 64	8 59	8 39	8 32	7 96	6 82	8 12	
Kördrängar	m. k.	3 237	6 09	7 64	8 29	8 58	8 75	8 80	8 68	8 53	8 62	8 41	8 27	7 66	8 46	
	u. k.	1 619	5 92	6 60	7 19	7 81	7 59	7 70	7 63	7 58	7 10	7 36	6 68	6 76	7 19	
Kreaturskö- tare	m. k.	1 546	5 88	7 20	8 38	8 56	8 59	8 68	8 58	8 46	8 25	8 42	8 08	7 59	8 34	
	u. k.	875	5 11	6 22	7 47	7 26	7 59	7 94	7 60	7 70	7 28	7 29	6 50	6 14	7 26	
Kvinnliga ar- betare.	m. k.	1 069	4 41	4 68	5 06	4 30	4 14	3 91	3 68	3 81	4 01	3 68	3 44	2 83	3 96	
	u. k.	1 098	4 40	4 84	4 83	4 57	4 52	3 76	4 19	3 76	3 74	3 76	3 40	—	4 41	
därav:	Tillhopsa	2 167	4 40	4 80	4 86	4 45	4 30	3 85	3 82	3 79	3 92	3 66	3 48	2 67	4 19	
Mjölkerskor	m. k.	639	—	—	4 12	3 42	3 39	3 39	3 30	3 18	3 41	3 81	2 76	2 81	3 29	
m. fl.	u. k.	248	—	—	4 02	4 15	3 91	3 13	2 72	3 04	2 70	2 88	—	—	3 04	
Landsjungfrur	m. k.	107	4 33	4 73	5 25	4 68	—	—	—	—	—	—	—	—	4 78	
	u. k.	648	4 42	4 90	4 86	4 67	5 05	4 90	4 96	4 92	4 44	—	—	—	4 78	

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Beräknad medellön, om åldersfördelningen antages vara densamma som för samtliga manliga resp. kvinnliga arbetare. — ³ Se not 1 sid. 21.

års- och dagsförtjänster bli därför icke jämförbara med de heltidsanställda landsjungfrurnas. Av kvinnorna uppnådde de egentliga jordbruksarbetarna den högsta medelförtjänsten per timme (0.87 kr). Mjölkerskorna förtjänade 0.77 kr i timmen och landsjungfrurna 0.56 kr.

Arbetslöner inom olika åldrar m. m. I tab. 13 ha genomsnittliga arbetsförtjänster beräknats för manliga och kvinnliga arbetare inom olika yrkes- och åldersgrupper.

Tabellen visar, att före trettioårsåldern stiga de manliga arbetarnas förtjänster tämligen hastigt med arbetarnas ålder. I åldrarna mellan 30 och 60 år hålla de sig ungefär oförändrade för att efter 60 år minskas betydligt. På detta sätt varierar lönen med åldern inom samtliga yrkes- och löneformsgrupper. Landsjungfrurna uppnå sin topplön vid betydligt yngre år än männen.

Hur lönen ändras med åldern belyses ytterligare i efterföljande tablå, där genomsnittslöner beräknats för olika åldersklasser av grupperna kördrängar och övriga jordbruksarbetare tillhopa. Härvid har skilts på gifta och ogifta arbetare, avlönade enligt olika löneformer, och på arbetare vid gårdar med och utan kollektivavtal.

Genomsnittlig total årslön (kr) för kördrängar och övriga jordbruksar- betare i en ålder av	Arbetare i kost ogifta ¹		Statavlönade arbetare gifta ¹		Timavlönade arbetare					
					utan nat.-förm.			med nat.-förm.		
	m. k. ²	u. k.	m. k.	u. k.	ogifta	gifta	ogifta	ogifta	gifta	gifta
	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.	m. k.	u. k.
under 18 år	1 673	1 691	—	—	1 636	1 553	—	—	1 442	—
18—20 „	2 084	1 917	—	—	2 212	1 958	—	—	2 120	—
21—24 „	2 079	2 017	2 349	—	2 322	2 128	—	—	—	—
25—29 „	2 093	2 093	2 370	2 284	2 423	1 975	2 512	—	2 210	2 662
30—34 „	2 177	2 036	2 406	2 326	2 468	—	2 553	2 374	2 343	2 657
35—39 „	2 111	2 029	2 393	2 328	2 451	—	2 587	2 558	2 510	2 618
40—44 „	—	2 015	2 412	2 314	2 411	—	2 557	—	—	2 530
45—49 „	2 226	1 998	2 431	2 273	2 591	—	2 551	—	—	2 595
50—54 „	—	1 702	2 407	2 187	2 438	—	2 534	—	—	2 570
55—59 „	—	1 997	2 361	2 156	2 151	—	2 528	—	—	2 457
60—64 „	—	1 699	2 337	—	—	—	2 306	—	—	2 256
65 år o. däröver	—	—	2 246	—	—	—	1 781	—	—	1 819
ej angiven ålder	—	—	2 365	—	—	—	2 611	—	—	—
Samtliga ³	2 084	1 932	2 385	2 281	2 345	2 054	2 500	2 440	2 273	2 205
									2 535	2 404

Beträffande skillnaden mellan de giftas och de ogiftas löner bör det beaktas, att den icke fullgoda arbetskraften sannolikt är starkare representerad bland ogifta än bland gifta arbetare, särskilt i åldrarna över 30 år.

För vissa statavlönade kördrängar och övriga jordbruksarbetare tillhopa visas lönespridningen i åldersgrupperna 21—29 år, 30—59 år och över 60 år i tab. 12.

Lönenivån inom olika områden m. m. I tab. 14 redovisas genomsnittslöner för vissa viktigare arbetargrupper inom olika län och jordbruksområden m. m. Tabellens medellöner för olika jordbruksområden och storleks-

¹ Antalet gifta arbetare i kost liksom antalet ogifta statavlönade arbetare är obetydligt (jfr tab. 4).
— ² Se not 1 sid. 21. — ³ Standardvägda med avseende på åldern.

Tab. 14. Genomsnittliga löneinkomster för vissa yrkeskategorier av lantarbetare fyllida 18 år inom olika län och hushållningssällskapsområden m. m. år 1943.¹

L ä n och hushållnings- sällskapsområden m. m.	Kör- drängar i kost		Statavlö- nade kör- drängar		Statavlö- nade kreaturs- skötare		Lands- jung- frur		Manliga timavl. »övr. jordbruksarb.»				Mjölkerskor	
	utan nat.-förm.		med nat.- förm.		utan nat.-förm.		tim- lön, ²		dag- lön, ²		tim- lön, ²		dag- lön, ²	
	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, ² kr	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, ² kr	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, ² kr	kon- tant års- lön, ² kr	total års- lön, ² kr	tim- lön, ² kr	dag- lön, ² kr	total tim- lön, ² kr	total dag- lön, ² kr	tim- lön, ² kr	dag- lön, ² kr
Stockholms	1 047	1 944	1 292	2 377	1 427	2 531	752	1 554	1 02	8 28	0 93	7 63	0 80	2 84
Uppsala	1 118	1 919	1 300	2 331	1 508	2 530	829	1 586	1 05	8 52	0 97	8 09	0 64	2 47
Södermanlands	1 093	1 945	1 360	2 397	1 402	2 450	.	.	0 98	8 07	0 95	8 18	.	3 08
Östergötlands	1 217	2 067	1 364	2 388	1 471	2 519	761	1 520	0 97	8 03	0 86	7 86	0 73	2 28
Jönköpings	1 254	2 130	1 380	2 352	1 583	2 580	833	1 694	0 88	8 51	0 97	8 73	0 56	2 29
Kronobergs	1 588	2 488	1 335	2 271	1 690	2 637	762	1 632	.	6 99	0 88	6 87	.	.
Kalmar	1 126	1 979	1 346	2 345	1 488	2 508	731	1 486	1 06	8 61	0 92	7 62	0 75	2 32
norra hush.-sällsk.	1 076	1 948	1 337	2 346	1 434	2 452	724	1 493	1 02	8 68	0 86	6 97	0 88	1 66
södra »	1 235	2 047	1 358	2 344	1 557	2 580	.	.	1 07	8 59	0 94	7 89	0 69	3 45
Gotlands	1 202	2 056	1 299	2 304	.	.	737	1 510	1 04	8 22	.	.	.	.
Blekinge	1 138	1 897	.	.	.	.	646	1 347	0 93	7 20	.	6 70	.	.
Kristianstads	1 272	2 096	1 351	2 393	1 584	2 640	710	1 460	1 10	8 60	1 07	9 06	0 76	3 31
Malmöhus	1 246	2 000	1 393	2 515	1 690	2 774	765	1 523	1 06	8 73	1 06	8 65	0 82	3 40
Hallands	1 262	2 106	1 399	2 469	1 535	2 630	728	1 536	1 04	8 48	0 98	7 81	0 77	2 55
Göteborgs och Bohus	1 048	1 875	1 139	2 133	1 404	2 384	.	.	1 00	7 63	.	6 88	.	2 50
Älvsborgs	1 136	2 037	1 292	2 277	1 514	2 522	709	1 578	0 95	7 82	0 72	6 78	0 76	3 17
norra hush.-sällsk.	.	.	1 325	2 298	1 570	2 601	.	.	0 98	7 82	.	7 22	.	.
södra »	1 144	2 046	1 259	2 257	1 458	2 442	698	1 575	0 98	7 81	.	6 43	.	2 51
Skaraborgs	1 132	1 985	1 358	2 355	1 446	2 456	693	1 523	0 99	8 14	0 88	7 09	0 70	2 37
Värmlands	1 162	2 001	1 404	2 419	1 649	2 646	717	1 501	0 99	8 24	0 96	7 95	0 58	2 16
Örebro	1 310	2 144	1 354	2 368	1 488	2 478	.	.	1 05	8 66	1 14	8 24	.	.
Västmanlands	1 249	2 094	1 408	2 445	1 510	2 544	708	1 602	1 05	8 78	1 10	8 90	0 64	2 50
Kopparbergs	1 190	2 087	.	.	.	.	743	1 613	1 06	8 84	1 13	8 69	.	3 64
Gävleborgs	1 202	2 046	.	.	.	.	578	1 363	1 09	8 91	0 94	8 50	.	3 10
Västernorrlands	.	.	.	.	.	.	690	1 475	1 08	9 14	1 04	9 31	.	.
Jämtlands	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Västerbottens	.	.	.	.	.	.	668	1 550	.	.	.	8 76	.	.
Norrbottnens	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7 61	.	.
Hela riket	1 206	2 046	1 353	2 379	1 500	2 586	718	1 523	1 02	8 38	0 98	8 02	0 74	2 39
Skånes o. Hall. slättb.	1 281	2 077	1 396	2 488	1 682	2 767	756	1 542	1 06	8 73	1 02	8 11	0 82	3 14
Sydsvenska mellanb.	1 196	1 986	1 322	2 362	1 523	2 583	721	1 461	1 01	8 21	0 96	8 14	0 75	3 32
Öland och Gotland	1 155	1 994	1 342	2 312	1 491	2 468	596	1 348	1 23	9 01	.	8 98	.	.
Östgötaslätten	1 201	2 027	1 364	2 405	1 509	2 578	.	.	1 02	8 47	0 84	7 21	0 72	2 27
Vänerslätten	1 107	1 963	1 358	2 377	1 472	2 493	674	1 507	0 98	8 07	0 88	7 27	0 67	2 39
Mälar- o. Hjälmarb.	1 133	1 991	1 347	2 390	1 454	2 502	721	1 522	1 08	8 45	1 01	8 18	0 70	2 55
Södra o. mell. Sveriges skogs- o. dalbygder	1 209	2 071	1 354	2 340	1 494	2 492	723	1 554	1 00	8 21	0 97	7 98	0 68	2 40
Norra Sverige	1 384	2 243	.	.	.	.	643	1 447	1 08	9 09	1 09	8 84	.	2 99
Egendomar belägna i jordbrukskommuner	1 186	2 031	1 341	2 366	1 489	2 519	729	1 521	1 02	8 29	0 95	7 78	0 72	2 75
bland. kommuner	1 218	2 056	1 366	2 394	1 506	2 544	713	1 536	1 08	8 47	0 97	8 03	0 77	3 01
industrikommuner	1 223	2 060	1 361	2 363	1 528	2 570	705	1 483	1 08	8 44	1 08	8 35	0 75	2 93
Egend. med en åker- areal av under 20 ha	1 200	2 021	.	.	.	.	685	1 477	1 02	8 06	0 88	7 41	0 48	2 00
20—49 »	1 204	2 045	1 329	2 336	1 475	2 502	727	1 547	0 98	8 04	0 93	7 77	0 76	2 80
50—99 »	1 216	2 060	1 341	2 361	1 547	2 579	747	1 529	0 98	8 08	0 95	7 91	0 72	2 84
100 ha o. över	1 171	2 024	1 363	2 397	1 476	2 517	746	1 514	1 04	8 55	1 01	8 15	0 77	2 99
Egend. m. koll.-avtal » utan »	1 279	2 104	1 365	2 400	1 518	2 564	774	1 559	1 04	8 50	1 00	8 20	0 77	3 08
» utan »	1 133	2 028	1 283	2 369	1 459	2 472	712	1 519	0 98	7 67	0 91	7 57	0 65	2 24

¹ Se not 1 sid. 33. — ² Inkl. extraförtjänster (rykt, övertid, ackord, ersättartjänstgöring, provision och indextillägg). Årslönerna grunda sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året.

grupper av egendomar ha beräknats under antagande att arbetarnas åldersfördelning inom de olika jordbruksområdena varit densamma som inom hela riket och inom de olika storleksgrupperna densamma som inom samtliga storleksgrupper tillhopa.

För *manliga* lantarbetare av olika slag var medellönen i regel högst på Skånes och Hallands slätter och i norra Sverige men lägst på Vänerslätten. Östgötaslätten och Mälar- och Hjälmabygden intogo i detta avseende en mellanställning. De relativt höga lönerna i norra Sverige avsågo kördrängar i kost och timavlönade arbetare (statavlönade arbetare finnas knappast i norra Sverige).

De regionala lönedifferenserna för *kvinnliga* arbetare voro delvis av samma slag som för manliga arbetare. Landsjungfrurnas årslön var sålunda högst i Skånes och Hallands slättbygder och i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder men, i motsats till de manliga arbetarnas löner, lägst i norra Sverige.

Lönenivån i olika trakter kan mer i detalj studeras med hjälp av tabellens medellöner för olika län. Det bör dock framhållas, att dessa medellöner ofta beräknats på grundval av relativt få uppgifter. De slutsatser, som kunna dragas av deras variationer från det ena länet till det andra, äro därför ganska begränsade. Ifrågavarande medellöner ha, i motsats till övriga medellöner i tabellen, icke standardvägts med avseende på åldersfördelningen.

I vad mån lantarbetarnas löner påverkas av traktens högre eller lägre grad av industrialisering belyses av de i tab. 14 beräknade medellönerna för lantarbetare i kommuner av olika näringstyper. Lönenivån för manliga arbetare är enligt dessa medeltal högre i industrikommuner än i mer eller mindre utpräglade jordbrukskommuner. För landsjungfrurna är däremot förhållandet omvänt, vilket torde sammanhånga med att bristen på kvinnlig arbetskraft är särskilt stor i de egentliga jordbruksbygderna.

I tab. 14 redovisas slutligen genomsnittslöner för vissa grupper av lantarbetare vid större och mindre gårdar. För statavlönade kördrängar, timavlönade manliga arbetare med och utan naturaförmåner och mjölkerskor stiger lönen med gårdens storlek. Beträffande kördrängar i kost, statavlönade kreatursskötare och särskilt landsjungfrur är tendensen ej lika tydlig. Dessa olikheter i lönerna på större och mindre jordbruk torde åtminstone delvis förklaras därav, att de bättre betalda arbetarna ofta kunna undvaras på de mindre gårdarna, där gårdens innehavare vanligen själv utför det mer kvalificerade arbetet.

Arbetslöner vid egendomar med och utan kollektivavtal. Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 10—14, där medellöner redovisas för olika yrkes- och löneformsgrupper vid gårdar med och utan kollektivavtal. För vissa viktigare grupper av arbetare ha vidare i efterföljande tablå genomsnittslöner beräknats vid kollektivavtalsbundna och icke kollektivavtalsbundna gårdar under antagande, att arbetarnas åldersfördelning vid

gårdar med och utan kollektivavtal inom varje grupp är densamma som åldersfördelningen för samtliga arbetare inom gruppen.

Manliga arbetare fyllda 18 år	Antal arbetare	Egendomar utan koll.-avtal			Egendomar med koll.-avtal		
		timlön, kr	daglön, kr	årslön, kr	timlön, kr	daglön, kr	årslön, kr
Kördräng i kost	1 227	0·83	6·87	2 028	0·85	7·18	2 104
därav vid egendomar med under 50 ha	867	0·82	6·91	2 031	0·85	7·18	2 125
» » » » 50 ha o. över	360	0·85	6·84	2 012	0·85	7·18	2 092
Kreaturskötare i kost	461	0·79	6·73	2 064	0·92	7·56	2 279
därav vid egendomar med under 50 ha	304	0·78	6·58	1 999	0·91	7·51	2 236
» » » » 50 ha o. över	157	0·80	6·88	2 129	0·93	7·61	2 321
Statavlönad kördräng	1 481	0·93	7·74	2 269	0·99	8·39	2 400
därav vid egendomar med under 50 ha	129	0·90	7·71	2 244	0·98	8·45	2 428
» » » » 50 ha o. över	1 352	0·95	7·76	2 285	1·00	8·32	2 399
Statavlönad kreaturskötare	1 320	0·94	7·86	2 472	1·00	8·36	2 564
därav vid egendomar med under 50 ha	275	0·90	7·68	2 396	1·02	8·46	2 675
» » » » 50 ha o. över	1 045	0·99	8·04	2 530	0·99	8·26	2 551
Timavlönad jordbr.-arb. utan nat.-förm.	2 230	0·93	7·67	2 099	1·04	8·50	2 327
därav vid egendomar med under 50 ha	288	0·95	7·71	2 053	1·01	8·59	2 359
» » » » 50 ha o. över	1 942	0·93	7·72	2 146	1·04	8·48	2 298
Timavlönad jordbr.-arb. med nat.-förm.	1 036	0·91	7·57	2 116	1·00	8·20	2 449
därav vid egendomar med under 50 ha	362	0·88	7·49	1 979	1·07	8·64	2 634
» » » » 50 ha o. över	674	0·94	7·64	2 252	1·00	8·20	2 318

Lönerna ligga genomgående högre vid gårdar med än vid gårdar utan kollektivavtal. Skillnaden är i regel avsevärt större på gårdar med under 50 ha åker än på större gårdar.

Skillnaden mellan de individuella lönernas spridning kring medellönen för gårdar med och utan kollektivavtal framgår av tab. 11. Lönerna till den »mellersta» hälften av antalet arbetare inom varje grupp varierade enligt siffrorna i tabellens sista kolumn nästan genomgående mellan trängre gränser vid de kollektivavtalsbundna än vid de ej kollektivavtalsbundna gårdarna.

Bland de individuella löner, som ligga till grund för medellönerna finnas även löner till ej fullgoda arbetare. Dessa löner äro lägre än kollektivavtalens lönesatser, som gälla fullt arbetsföra dugliga och yrkesvana arbetare. Då det relativa antalet ej fullt arbetsföra arbetare sannolikt är större på gårdar utan än på gårdar med kollektivavtal, skulle skillnaden i löneavseende mellan avtalsbundna och ej avtalsbundna gårdar bli mindre, om genomsnittslönerna kunde beräknas för enbart fullgoda arbetare.

Löneförhållandena för tillfällig arbetskraft. Den nu lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden har uteslutande gällt de mera fast anställda arbetarna. Emellertid sysselsättas inom jordbruket vissa tider (t. ex. för sådd och skörd) ett stort antal tillfälliga arbetare, som arbeta några få dagar hos en och samma arbetsgivare. På frågeformuläret begärdes uppgifter om antalet sådana arbetare (arbetare med mindre än 50 dagsverken om året), om sammanlagda antalet dagsverken och den totala avlöningssumman.

På grundval av dessa uppgifter har genomsnittliga dagsförtjänsten beräknats för 21 495 tillfälliga arbetare, vilka tillhoppa gjort 497 756 dagsverken. En sammanställning av dessa tillfälliga arbetares dagsförtjänster lämnas här nedan.

Genomsnittlig dags- förtjänst för till- fälliga arbetare (kr)		Östra Sveri- ge	Små- land och öarna	Södra Sveri- ge	Västra Sveri- ge	Norra Sveri- ge	Hela riket	Därav egendomar med en åkerareal av			
								intill 20 ha	20— 49 ha	50— 99 ha	100 ha o. över
Män	{ m. k. ¹	9 34	8 71	9 55	8 79	10 37	9 28	9 87	9 54	9 24	9 22
	{ u. k.	8 84	8 54	9 35	8 41	9 86	8 91	9 12	8 98	8 74	8 15
	{ tillhoppa	9 23	8 60	9 50	8 61	9 94	9 13	9 18	9 15	9 08	9 14
Kvinnor	{ m. k.	5 95	6 81	7 30	6 22	6 33	6 90	6 23	6 64	6 69	7 07
	{ u. k.	6 01	6 77	6 47	6 25	5 71	6 36	5 89	6 55	6 46	5 31
	{ tillhoppa	5 96	6 78	7 13	6 23	5 81	6 74	5 93	6 59	6 63	7 02
Barn.	{ m. k.	4 24	4 65	4 83	4 27	3 83	4 48	.	4 52	4 46	4 48
	{ u. k.	4 10	4 40	6 06	5 42	4 67	4 87	5 35	4 88	4 55	3 97
	{ tillhoppa	4 23	4 50	4 94	4 61	4 48	4 58	5 34	4 81	4 48	4 47

Tillfälliga manliga arbetare förtjänade således år 1943 i genomsnitt 9·13 kr per dagsverke, vilket är 5·1 % mer än vad de mera fast anställda arbetarna utan naturaförmåner förtjänade (8·69 kr) och 9·2 % mer än de tillfälliga arbetarnas dagsförtjänst 1942 (8·36 kr). För tillfälliga kvinnliga arbetare uppgick dagsförtjänsten 1943 till 6·74 kr mot 5·74 kr närmast föregående år. Beträffande de kvinnliga arbetarna var de tillfälligt anställdas genomsnittliga dagsförtjänst högre än landsjungfrurnas (4·85 kr).

g. Jordbrukets arbetskraftåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget.

Ett bedömande av jordbrukets lönekostnader är ej möjligt, med mindre man känner såväl lantarbetarnas löner som arbetskraftåtgången. Till komplettering av de i det föregående lämnade uppgifterna om lantarbetarnas löner ha därför i tab. 15, med användande av lantarbetarstatistikens material, beräknats totala antalet utgjorda dagsverken per 100 ha åker inom olika jordbruksområden och storleksklasser av egendomar. För att belysa arbetskraftåtgångens förändringar sedan år 1942 lämnas vidare i tab. 16 en sammanställning av arbetskraftåtgången år 1942 och 1943 vid gårdar, vilkas åkerareal är densamma båda åren. Slutligen visar tab. 17 förändringarna mellan år 1942 och 1943 i den totala lönebudgeten och sysselsättningsvolymen.

Under år 1943 uppgick per 100 ha åker det genomsnittliga antalet mansdagsverken till 2 318 och motsvarande antal dagsverken, utgjorda av kvinnliga och minderåriga arbetare, till 704. Av de förstnämnda hade 81 % och av de sistnämnda 58 % utgjorts av lejda arbetare. Det framgår av tab. 15, att

¹ Se not 1 sid. 21.

Tab. 15. Genomsnittligt antal dagsverken per år och 100 ha åker inom olika områden utgjorda av såväl anställda arbetare som ägaren och dennes familjemedlemmar år 1943.¹

Naturliga jordbruksområden m. m.	Antal egen- do- mar	Genomsnittligt antal årligen utgjorda dagsverken per 100 ha åker å egendomar med en åkerareal (1 ha) av									Genomsn. antal dagsv. per 100ha åker å samtliga egendomar
		under 10	10— 19	20— 29	30— 39	40— 49	50— 99	100— 199	200— 399	400 o. över	
Manliga arbetare	3 642	5 969	8 839	2 912	2 591	2 483	2 172	2 090	2 064	1 934	2 318
därav i % av lejd arbetskraft			45.3	55.0	66.2	69.6	83.4	95.7	99.6	99.9	81.1
Södra o. mellersta Sveriges slättb.	2 120		3 473	2 646	2 423	2 418	2 066	2 024	2 076	1 935	2 154
därav i % av lejd arbetskraft			39.2	50.5	64.3	67.9	81.3	95.4	99.6	99.9	84.0
Skånes o. Hallands slättbygder	410	—	3 583	2 839	2 714	2 655	2 183	2 155	1 897	1 868	2 236
Sydsvenska mellanbygden	237	—	4 167	3 095	3 087	2 672	2 129	2 126	1 944	1 655	2 285
Öland och Gotland	132	—	3 320	2 568	2 216	2 314	1 668	1 875	2 523	—	2 148
Östgötaslätten	148	—	—	2 972	2 939	2 565	2 235	2 034	2 432	—	2 261
Vänerslätten	480	—	3 130	2 382	1 943	2 268	1 963	1 801	1 978	1 841	1 967
Mälars- och Hjälmabygden	713	—	3 489	2 421	2 165	2 190	2 079	2 112	2 197	2 491	2 169
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd	1 215	6 327	3 880	3 218	2 874	2 597	2 370	2 402	2 149	1 930	2 658
därav i % av lejd arbetskraft			48.1	59.7	69.0	72.8	86.8	96.9	100.0	100.0	77.4
Sydsvenska höglandet	610	6 188	4 090	3 289	2 966	2 678	2 203	2 183	2 217	1 828	2 652
Östsvenska dalbygden	92	—	8 500	3 336	2 872	2 705	2 597	2 074	1 838	—	2 517
Västsvenska	187	—	3 874	3 133	2 776	2 141	2 719	2 522	—	—	2 899
Södra Bergslagen	72	—	—	3 159	3 059	3 234	2 387	2 576	1 865	2 654	2 521
Västsvenska daljordsområdet	83	—	3 943	2 991	3 321	2 419	2 114	2 953	1 704	—	2 625
Norra Bergslagen	66	—	8 502	3 483	—	2 781	2 600	2 573	—	1 348	2 504
Östra Dalarna-Gästrikland	105	—	8 514	2 889	2 415	2 372	2 396	3 094	3 349	—	2 857
Norra Sverige	307	5 515	4 197	3 126	2 683	2 883	2 849	2 488	—	—	3 447
därav i % av lejd arbetskraft			46.3	56.7	64.9	73.6	95.5	100.0	—	—	59.6
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner	1 553		3 745	2 683	2 451	2 303	2 058	1 947	2 050	2 016	2 182
Blandade kommuner	1 480	6 113	3 823	3 010	2 694	2 567	2 162	2 159	2 137	1 606	2 379
Industrikommuner	609	—	4 111	3 175	2 718	2 738	2 472	2 339	2 092	2 148	2 553
Egendomar med koll.-avtal	1 268		5 034	3 276	3 083	2 680	2 297	2 138	2 111	1 934	2 213
utan	2 374	5 969	3 799	2 883	2 494	2 386	1 992	1 716	1 060	—	2 500
Kvinnliga o. minderdriga arbetare	3 642	4 369	2 982	1 751	1 082	855	508	818	843	350	704
därav i % av lejd arbetskraft			36.6	40.7	49.3	52.6	66.7	88.4	100.0	100.0	58.2
Södra o. mellersta Sveriges slättb.	2 120	4 956	2 558	1 736	1 065	871	532	319	314	392	576
därav i % av lejd arbetskraft			29.6	38.4	47.8	49.9	66.9	87.8	100.0	100.0	63.2
Skånes o. Hallands slättbygder	410	—	2 409	1 575	1 133	1 118	974	758	514	629	879
Sydsvenska mellanbygden	237	—	3 211	1 960	1 262	1 115	944	618	442	—	853
Öland och Gotland	132	—	2 468	2 207	1 560	1 350	704	381	761	—	1 186
Östgötaslätten	148	—	—	—	—	384	232	254	356	—	305
Vänerslätten	480	—	2 540	1 536	908	624	384	204	208	311	433
Mälars- och Hjälmabygden	713	—	2 327	1 856	941	739	424	194	204	—	420
Södra o. mellersta Sveriges skogs- och dalbygd	1 215	3 013	2 662	1 641	1 031	794	443	311	575	209	833
därav i % av lejd arbetskraft			32.3	41.4	51.8	57.6	63.4	92.8	100.0	100.0	51.5
Norra Sverige	307	6 339	4 087	2 307	1 841	1 174	604	—	—	—	2 550
därav i % av lejd arbetskraft			46.6	48.4	51.9	—	96.9	—	—	—	49.5
Egendomar belägna i Jordbrukskommuner	1 553		2 914	1 724	1 056	847	483	316	291	363	645
Blandade kommuner	1 480	4 716	3 147	1 759	1 056	862	522	295	405	418	757
Industrikommuner	609	—	2 724	1 788	1 214	858	540	375	400	—	744
Egendomar med koll.-avtal	1 268		2 066	1 505	927	825	484	322	349	350	416
utan	2 374	4 369	3 013	1 770	1 116	870	542	280	—	—	1 204

¹ Medeltal, som grunda sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar eller på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare, äro tryckta med mediala stil.

Tab. 16. Medeltal dagsverken per år och 100 ha åker samt medeltal årsarbetare¹ per egendom vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligga för båda åren 1942 och 1943.

	Egendomar med en åkerareal av (i ha)									Tillhopa
	under 10	10—19	20—29	30—39	40—49	50—59	100—199	200—399	400 o. över	
Mansdagsverken, medeltal per 100 ha åker (inkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.)										
år 1942	7 078	3 782	2 890	2 650	2 384	2 120	2 143	2 319	.	2 345
» 1943	5 996	3 944	2 956	2 605	2 485	2 189	2 073	2 231	.	2 342
Indextal om 1942 = 100 . . .	85	104	104	98	104	103	97	96	.	100
Mansdagsverken, medeltal per 100 ha åker (exkl. dagsv. av äg. o. fam.-medl.)										
år 1942	3 025	1 997	1 786	1 796	1 738	1 815	1 970	2 258	.	1 918
» 1943	2 290	1 905	1 662	1 740	1 758	1 843	1 977	2 223	.	1 906
Indextal om 1942 = 100 . . .	76	95	96	97	101	102	100	98	.	99
Dagsverken av kvinnor och minderåriga, medeltal per 100 ha åker (inkl. fam.-medl. dagsv.)										
år 1942	5 095	3 215	1 769	1 199	974	534	322	346	.	741
» 1943	4 108	3 045	1 696	1 049	845	486	315	350	.	695
Indextal om 1942 = 100 . . .	81	95	96	87	87	91	98	101	.	94
Dagsverken av kvinnor och minderåriga, medeltal per 100 ha åker (exkl. fam.-medl. dagsv.)										
år 1942	1 658	1 335	749	539	456	322	268	317	.	409
» 1943	1 094	1 184	731	521	463	331	280	350	.	415
Indextal om 1942 = 100 . . .	66	89	98	97	102	103	104	110	.	101
Medeltal manliga årsarbetare per egendom (lejd arbetskraft)										
år 1942	.	0.40	0.59	0.88	1.17	1.74	3.06	5.74	.	1.42
» 1943	.	0.35	0.56	0.80	1.22	1.74	3.01	5.41	.	1.37
Indextal om 1942 = 100 . . .	.	88	95	91	104	100	98	94	.	96
Medeltal kvinnliga och minderåriga årsarbetare per egendom (lejd arbetskraft)										
år 1942	.	0.31	0.31	0.27	0.29	0.29	0.39	0.98	.	0.33
» 1943	.	0.27	0.27	0.25	0.29	0.26	0.38	0.95	.	0.30
Indextal om 1942 = 100 . . .	.	87	87	93	100	90	97	97	.	91

familjemedlemmarnas arbetsinsatser betydde mest på mindre och medelstora gårdar. Uppgifterna om antalet dagsverken, som utgjorts av familjemedlemmar, torde emellertid i många fall grunda sig på tämligen grova uppskattningar och äro sannolikt betydligt ofullständigare än uppgifterna om de lejda arbetarnas dagsverken.

Arbetsförbrukningen per arealenhet, som enligt tab. 16 är störst på de minsta brukningsdelarna, sjunker med stigande egendomsstorlek. I regel är den lägst i södra och mellersta Sveriges slättbygder och högst i norra Sve-

¹ Med årsarbetare avses här arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken på en och samma gård.

Tab. 17. Arbetarantal, dagsverken och lönesumma vid bruk-

	Jordbruksområden, kommuntyper och storleksklasser av jordbruk	Antal brukningsdelar	Antal arbetare (lejd arbetskraft)		Antal dagsverken (inkl. dagsv. av äg. och fam.-medl.) (1 000-tal dagsverken)		Kontant lönesumma (lejd arbetskraft) (1 000-tal kr)	
			1942	1943	1942	1943	1942	1943
1	Södra och mellersta Sveriges slättbygder	1 573	19 258	20 644	3 150·1	3 111·8	12 902·1	14 653·6
2	Skånes o. Hallands slättbygder	304	5 489	6 174	630·0	646·8	3 220·5	3 666·9
8	Sydsvenska mellanbygden	158	2 940	3 068	337·8	323·1	1 475·7	1 604·6
4	Öland o. Gotland	82	853	949	118·5	123·7	384·4	456·6
5	Östgötaslätten	123	1 344	1 431	232·8	234·6	956·8	1 116·6
6	Vänerslätten	396	3 574	3 757	697·0	690·7	2 298·4	2 642·1
7	Mälare- och Hjälmabygden	510	5 058	5 275	1 134·5	1 093·4	4 566·8	5 166·9
8	Södra o. mell. Sveriges skogs- o. dalbygd	929	7 642	8 388	1 451·8	1 427·0	4 990·6	5 680·1
9	Norra Sverige	223	1 918	1 817	301·5	288·0	864·8	936·4
10	Hela riket	2 725	28 818	30 849	4 908·4	4 826·8	18 757·5	21 270·1
	därav å egendomar belägna i:							
11	jordbrukskommuner	1 168	11 315	12 086	2 093·7	2 083·6	7 535·1	8 577·6
12	blandade kommuner	1 118	11 902	12 849	1 954·5	1 911·7	7 430·6	8 520·8
13	industrikommuner	439	5 601	5 914	855·2	831·5	3 791·8	4 171·7
	med en åkerareal av:							
14	under 20 ha	531	2 885	2 859	535·1	530·9	937·2	1 011·8
15	20—49 ha	1 133	8 427	8 879	1 411·5	1 388·8	3 607·5	4 038·7
16	50—99 ha	638	6 801	7 462	1 150·8	1 159·8	4 599·6	5 290·2
17	100 ha o. över	423	10 705	11 649	1 806·5	1 747·8	9 613·2	10 929·4

rige. Antalet mansdagsverken per 100 ha åker är större på gårdar med än på gårdar utan kollektivavtal. Att motsatsen gäller för samtliga storleksklasser tillhoppa beror på att de mindre gårdarna äro relativt fler bland gårdar, som sakna kollektivavtal, än bland gårdar, som ha sådana avtal.

Växlingarna i arbetskraftåtgången mellan olika gårdar äro ej enbart beroende på hur effektivt arbetskraften utnyttjas utan också på produktionens inriktning och intensitet. I tab. 15 upptagna dagsverken per 100 ha åker ha sålunda gjorts såväl av utarbetare som djurskötare, torpare och tillfälliga arbetare. Det bör dessutom observeras, att uppgifterna även i viss utsträckning avse dagsverken för t. ex. nyanläggningsarbeten, skogsarbeten m. m. Dagsverken, utgjorda av arbetare, som betecknats som skogsarbetare, ha dock ej medräknats.

Förändringarna i arbetskraftåtgången per 100 ha åker sedan år 1942 voro obetydliga (tab. 16). I fråga om dagsverken av kvinnor och minderåriga arbetare kan dock iakttagas en minskning, särskilt på de minsta gårdarna.

Vid beräkningarna i tab. 17 rörande förändringarna mellan år 1942 och 1943 i jordbrukets totala lönebudget och sysselsättningsvolym, ha endast medtagits gårdar med uppgifter för båda åren. Som mått på sysselsättningsvolymen användes antalet arbetare och antalet utgjorda dagsverken. De mycket fåtaliga torparna ingå i antalet arbetare och de av torparna utgjorda

ningsdelar, varifrån uppgifter föreligga både för 1942 och 1943.

Naturaför- månernas värde (lejd arbets- kraft) (1 000-tal kr)		Indextal för år 1943 om år 1942 = 100												
		Antal arbeta- tare (lejd arbets- kraft)	därav				Antal dags- ver- ken	därav utgjorda av				Kon- tant löne- summa (lejd arbets- kraft)	Natura- förmå- nernas värde (lejd arbets- kraft)	
			vuxna manl. års- arbeta- tare ¹	övriga vuxna man- liga arbeta- tare	kvinnl. och minder- åriga årsarb. ¹	övriga kvinnl. och minder- åriga arb.		vuxna manl. arbeta- tare	kvinnl. och minder- åriga arbeta- tare	vuxna manl. fa- milje- medl.	kvinnl. och minder- åriga familje- medl.			
1942	1943													
4 347.4	4 397.3	107	99	104	90	123	99	100	102	102	82	114	101	1
614.6	626.5	113	98	95	103	163	103	98	119	112	83	114	102	2
373.5	371.8	104	103	96	70	120	96	96	92	103	96	109	100	3
104.9	114.0	111	100	106	77	130	104	103	94	138	88	119	109	4
439.8	430.4	106	94	105	59	129	101	100	120	121	62	117	98	5
949.8	988.3	105	100	114	85	89	99	101	93	107	83	115	104	6
1 864.8	1 866.3	104	99	109	93	95	96	101	93	85	80	113	100	7
1 934.3	1 894.1	110	93	111	94	121	98	99	104	102	86	114	98	8
265.1	278.2	95	85	94	93	99	96	95	93	106	89	108	105	9
6 546.8	6 509.6	107	97	105	91	120	98	99	101	102	84	113	100	10
2 958.3	2 955.2	107	95	105	92	120	100	99	100	113	84	114	100	11
2 585.1	2 580.4	108	97	105	98	123	98	100	105	95	82	115	100	12
1 003.4	1 034.0	106	99	104	74	116	97	99	97	90	94	110	103	13
480.8	479.0	99	89	102	85	98	99	95	88	113	99	108	100	14
1 658.0	1 702.5	105	97	106	93	110	98	98	98	111	85	112	103	15
1 727.6	1 789.1	110	99	104	89	134	101	102	103	113	73	115	104	16
2 680.4	2 599.0	109	96	105	96	130	97	99	111	44	50	114	97	17

dagsverken i totala antalet dagsverken. Däremot ha till torparna utbetalda löner ej inräknats i lönesummorna.

Sammanlagda antalet sysselsatta arbetare steg med 7 % sedan 1942. Ökningen berörde endast arbetare med mindre än 250 dagsverken under året, medan antalet årsarbetare gick något tillbaka. Totala antalet dagsverken sjönk med 2 %, beroende på en minskning av antalet dagsverken, som utgjorts av lejda manliga arbetare och av kvinnliga och minderåriga familjemedlemmar. Den kontanta lönesumman steg med 13 %. Naturaförmånernas värde förblev i stort sett oförändrat.

Ovan omtalade förändringar i sysselsättningsvolym och lönebudget återspegla i huvudsak förhållandena vid det större jordbruket. En grov kalkyl rörande motsvarande utveckling för samtliga gårdar med minst 10 ha åker erhålles, om indextalen för de olika storleksklasserna av gårdar vägas med totala antalet bruksningsdelar inom resp. storleksklasser enligt 1937 års jordbruksräkning. Enligt en sådan kalkyl skulle sedan 1942 antalet lejda arbetare ha stigit med 2 %, den utbetalda kontanta lönesumman med 10 % och naturaförmånernas värde med 1 %. Hela antalet utgjorda dagsverken (inräknat dagsverken, utgjorda av ägare och familjemedlemmar) skulle från 1942 till 1943 ha sjunkit med 1 %. Om de på detta sätt vägda indextalen

¹ Se not 1 sid. 49.

över arbetarantal, antal dagsverken, kontant lönesumma och naturaförmå-
nernas värde, enligt den s. k. kedjemetoden, anknytas till motsvarande in-
dextal för år 1942 (1941 = 100) och 1941 (1939 = 100), får man följande in-
dextal med år 1939 (= 100) som gemensam bas.

År	Antal arbetare	Antal dagsverken	Kontant lönesumma	Naturaförmå- nernas värde
1941	109	92	118	119
1942	117	93	137	132
1943	119	92	150	133

Av tablån framgår, att arbetarantalet stigit med 19 % och den kontanta lönesumman med 50 %, medan antalet dagsverken sjunkit med 8 % sedan år 1939.

B. Trädgårdsarbetare.

Undersökningens tillkomst m. m. Den yrkesmässiga trädgårdsodlingen, som tidigare varit en relativt obetydlig binäring till jordbruket, har under de senaste årtiondena utvecklats till en självständig näringsgren med nära 13 000 arbetare enligt 1940 års folkräkning. Uppgifter om lönerna till trädgårdsarbetare, anställda hos jordbrukare, ha erhållits i samband med de årliga undersökningarna av lantarbetarnas löner (jfr tab. 10). Rörande arbets- och löneförhållandena för arbetare inom den mer fristående trädgårdsodlingen har socialstyrelsen för år 1943, liksom för åren 1938—1942, utfört en särskild undersökning. I det följande lämnas en redogörelse för 1943 års undersökning.

Uppgifter om trädgårdsarbetarnas löner år 1943 ha lämnats på formulär, som uppgjorts i samråd med representanter för trädgårdsnäringsens arbetsgivar- och arbetarorganisationer. För varje arbetare efterfrågades namn, ålder, yrkesspecialitet, antal arbetstimmar och dagsverken under år 1943 samt den kontanta lönen och naturaförmånernas värde under året. För arbetare, som per person gjort mindre än 50 dagsverken hos en och samma arbetsgivare, behövde endast det sammanlagda antalet dagsverken och den totala avlöningssumman uppgivas, helst med fördelning på män, kvinnor och barn. Vidare begärdes bl. a. uppgifter om företagets specialitet, trädgårdens totala areal och växthusens och drivbänkarnas areal. Uppgiftslämnaren skulle även meddela, om kollektivavtal tillämpades eller ej.

Frågeformulären utsändes i februari 1944 till 1 201 trädgårdsodlare. Av dessa ha sedermera 874 återsänt besvarade formulär.

Undersökningens omfattning och representativitet. Hos de 874 trädgårdsodlare, som besvarat frågeformuläret, sysselsattes år 1943 sammanlagt 6 636 arbetare.¹ Arbetarnas fördelning på olika landsdelar samt deras andel i procent av det faktiska antalet trädgårdsarbetare enligt 1940 års folkräkning visas i tablån överst på nästa sida.

¹ De tillfälligt anställda arbetarna, som ofta byta arbetsgivare, ha sannolikt i viss utsträckning dubbelräknats. Det angivna totala antalet arbetare torde därför vara något för högt.

	Hela riket	Östra Sverige	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige
Antal i löneundersökningen redovisade trädgårdsarbetare	6 636	2 327	371	2 275	1 279	384
De i % av antalet trädgårdsarbetare enligt 1940 års folkräkning . . .	51.6	53.9	34.7	68.4	42.3	34.2

I löneundersökningen redovisas således hälften av det verkliga antalet trädgårdsarbetare enligt folkräkningen 1940. Södra Sverige är överrepresenterat, medan motsatsen gäller för Småland och öarna och norra Sverige.

Om antalet handelsträdgårdar uppskattas till 5 000,¹ skulle undersökningen omfatta ungefär en sjättedel av samtliga trädgårdsföretag. Av nedanstående tablå, där företagens storleksfördelning jämföres med motsvarande fördelning av de i 1931 års företagsräkning redovisade trädgårdsföretagen, framgår, att i löneundersökningen äro de större företagen bättre företrädade än de mindre.

	Hela antalet	Därav procentuellt antal företag (arbetare vid företag) med nedanstående antal arbetare					
		1	2—3	4—5	6—10	11—50	51 o. över
Enligt löneundersökningen 1943							
Företag	874	24.7	30.2	20.0	15.5	9.3	0.3
Arbetare	6 636	7.4	15.3	20.7	22.6	29.2	4.3
Enligt företagsräkningen 1931							
Företag	4 220	24.9	46.0	18.5	7.8	2.5	0.3
Sysselsatta personer ² . . .	14 405	6.6	32.8	23.5	16.6	12.5	8.0

Företag med 2—3 arbetare äro således underrepresenterade men företag med 6—10 och 11—50 arbetare överrepresenterade. Tre fjärdedelar av hela antalet i undersökningen redovisade trädgårdsföretag sysselsatte 1—5 arbetare. Sådana trädgårdar voro, enligt tab. 18, relativt talrikare på landsbygden än i städerna.

De redovisade trädgårdarnas sammanlagda areal utgjorde 2 109 ha³ eller 16 % av hela trädgårdsarealen enligt 1937 års jordbruksräkning. Då jordbruksräkningens arealuppgifter även omfatta jordbrukarnas trädgårdsodling, torde emellertid av handelsträdgårdarnas areal en betydligt större del ha redovisats i löneundersökningen än vad som framgår av nyssnämnda procenttal. Om trädgårdarna fördelas efter arealens storlek, finnas 26 % ha mindre areal än 1 ha, 32 % 1—2 ha, 28 % 2—5 ha och 14 % över 5 ha. De till arealen största trädgårdarna funnos i Malmö med omnejd och på landsbygden.

Att arealen av jordbrukarnas trädgårdar ingår i jordbruksräkningens uppgifter om den totala trädgårdsarealen betyder mindre vid en jämförelse mellan jordbruksräkningens och löneundersökningens uppgifter om växthus- och bänkgårdsarealerna, eftersom växthus och drivbänkar huvudsakligen förekomma i handelsträdgårdarna. I efterföljande tablå jämföras de redovisade

¹ Betänkande med utredning och förslag rörande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringen. Statens off. utr. 1938: 5, sid. 10. — ² Här medräknas även företagsägare samt förvaltnings- och butikspersonal, vilka tillsammans utgjorde 4 640 personer. — ³ Utom arealen av trädgårdar med enbart fruktodling (309 ha). Arealen för sådana odlingar redovisas nämligen ej i 1937 års jordbruksräkning.

växthus- och bänkgårdsarealerna med motsvarande arealer enligt 1937 års jordbruksräkning.

	Östra Sverige ¹	Småland o. Öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket
Växthusareal (m ²)	180 309	33 507	306 509	145 916	32 593	698 834
därav i % av hela arealen	26.7	29.5	46.8	33.1	30.8	35.1
Bänkgårdsareal (m ²)	129 447	24 056	88 012	77 906	26 221	345 642
därav i % av hela arealen	17.5	19.6	20.7	18.7	17.1	18.6

Löneundersökningens växthusareal uppgick till en tredjedel och bänkgårdsarealen till en femtedel av motsvarande arealer i jordbruksräkningen. Beträffande växthusarealen är södra Sverige betydligt överrepresenterat. I fråga om bänkgårdsarealen är däremot den geografiska representativiteten jämnare. Av de 874 redovisade trädgårdsföretagen saknade 17 % växthus och drivbänkar. Hos 63 % var växthusens areal mindre än 1 000 m², hos 12 % 1 000—2 000 m², hos 3 % 2 000—3 000 m² och hos 5 % minst 3 000 m².

Över halva antalet (57 %) redovisade trädgårdar (egentliga trädgårdsföretag) låg i eller i närheten av städer, 7 % i köpingar och municipalsamhällen och 36 % i övriga landskommuner (tab. 18). Av hela antalet trädgårdar låg en femtedel, sysselsättande en fjärdedel av samtliga arbetare, i de tre största städerna med omnejd. Denna koncentration kring städer och andra befolkningscentra är en följd av den yrkesmässiga trädgårdsodlingens beroende av goda avsättningsmöjligheter. Det kan i detta sammanhang nämnas, att enligt 1940 års folkräkning bodde 15 % av trädgårdsarbetarna i rikets tre största städer (exkl. omnejd) och ej mindre än 42 % i städer överhuvud taget.

Trädgårdsföretagen ha i tab. 18 även fördelats efter odlingens inriktning. Därvid har först skilts på trädgårdsföretag med huvudsakligen köksväxtodling, blomsterodling, fruktodling, plantskolerörelse eller anläggningsarbeten. Mycket ofta överväger dock ej någon av dessa odlingsspecialiteter. Sådana företag ha sammanförts i tre grupper, nämligen företag med köksväxt- och blomsterodling, med köksväxt- och fruktodling samt med »allsidig trädgårdsrörelse». De mindre specialiserade odlingsformerna äro enligt tabellen vanligast. Sålunda bedrev över halva antalet företag köksväxt- och blomsterodling eller »allsidig trädgårdsrörelse». Relativt många företag (15 %) hade köksväxtodling som specialitet, medan företag med enbart fruktodling och plantskolerörelse voro jämförelsevis få (4 och 5 %).

Kollektivavtal tillämpades vid 39 % av de redovisade företagen (tab. 18). Större företag hade oftare kollektivavtal än mindre. Likaså var det vanligare, att företag i och i närheten av städer hade kollektivavtal än företag på landsbygden.

Löneformer, yrken och ålder. I undersökningen nominativt redovisade arbetare (d. v. s. arbetare som gjort minst 50 dagsverken vid ett och samma

¹ Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands och Västmanlands län till östra Sverige; Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och Öarna; Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige; Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige; Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

Tab. 18. Antal redovisade handelsträdgårdar och trädgårdsarbetare inom olika ortsgrupper år 1943.

Företagstyper		Stockholm med omnejd ¹		Göteborg med omnejd ²		Malmö med omnejd ³		Övr. städer inkl. förorter ⁴		Köp. o. m:en exkl. förorter till städer ⁴		Övriga landskommuner		Hela riket	
		antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare	antal företag	antal arbetare
Köksväxtodling	m. k. ⁵	14	134	1	10	6	106	18	236	—	—	15	202	54	688
	u. k.	6	35	2	9	2	12	22	104	2	2	39	131	73	293
Blomsterodling	m. k.	10	114	2	8	5	22	21	165	2	38	3	41	43	388
	u. k.	4	6	2	16	1	1	14	51	5	10	6	64	32	148
Fruktodling	m. k.	2	30	1	17	—	—	2	21	2	30	9	210	16	308
	u. k.	4	20	—	—	2	5	—	—	—	—	17	123	23	148
Plantskolerörelse	m. k.	3	136	2	40	2	28	9	196	—	—	7	122	23	522
	u. k.	—	—	—	—	—	—	14	131	—	—	9	94	23	225
Anläggningsarbeten	m. k.	9	111	1	9	8	26	2	12	1	9	—	—	21	167
	u. k.	—	—	—	—	—	—	1	35	—	—	—	—	1	35
Köksväxt- o. blomsterodling	m. k.	28	165	5	76	7	95	49	553	4	28	10	74	103	991
	u. k.	18	57	4	8	4	16	87	503	28	108	81	360	222	1 052
Köksväxt- o. fruktodling	m. k.	2	11	—	—	1	49	8	77	1	8	6	36	18	181
	u. k.	2	20	—	—	1	7	4	21	1	1	23	83	31	132
Allsidig trädgårdsrörelse	m. k.	9	65	2	5	2	7	18	121	3	6	24	281	58	485
	u. k.	5	22	2	10	1	65	32	209	9	48	55	302	104	656
Ej angiven	m. k.	2	86	1	6	2	13	3	16	—	—	1	8	9	129
	u. k.	1	6	1	—	—	—	3	6	2	10	13	66	20	88
Samtliga	m. k.	79	852	15	171	33	346	130	1 397	13	119	75	974	345	3 859
	u. k.	40	166	11	43	11	106	177	1 060	47	179	243	1 223	529	2 777
	tillh.	119	1 018	26	214	44	452	307	2 457	60	298	318	2 197	874	6 636
Därav:															
Företag utan växt- hus o. bänkar	m. k.	9	111	1	9	9	41	10	199	4	34	7	114	40	508
	u. k.	4	20	—	—	1	3	8	120	—	—	25	189	38	332
Övriga företag	m. k.	70	741	14	162	24	305	120	1 198	9	85	68	860	305	3 351
	u. k.	36	146	11	43	10	103	169	940	47	179	218	1 034	491	2 445
Företag med 1—5 arbetare	m. k.	47	285	4	13	20	85	84	491	11	66	40	333	206	1 273
	u. k.	38	147	8	20	9	34	150	655	44	149	200	640	449	1 645
Företag med 6—10 arbetare	m. k.	22	255	6	60	5	64	23	227	—	—	21	255	77	861
	u. k.	2	19	3	28	1	7	21	238	2	14	29	334	58	635
Företag med 11—50 arbetare	m. k.	9	187	5	98	8	197	23	679	2	53	13	293	60	1 507
	u. k.	—	—	—	—	—	—	6	167	1	16	14	249	21	432
Företag med 51 o. flera arbetare	m. k.	1	125	—	—	—	—	—	—	—	—	1	93	2	218
	u. k.	—	—	—	—	1	65	—	—	—	—	—	—	1	65

¹ Till Stockholm med omnejd räknas Hammarby, Fresta och Vallentuna i Vallentuna härad, Österåker i Åkers skeppslag, Boo i Värmdö skeppslag, Danderyds skeppslag, Sollentuna, Färentuna och Svartlösa härad, Västerhaninge, Österhaninge och Tyresö i Sotholms härad samt städerna Sundbyberg, Djursholm, Lidingö och Vaxholm. — ² Till Göteborg med omnejd räknas Sävedals härad, Råda, Källered, Askim och Västra Frölunda i Askims härad, Östra Hisingars härad, Toralanda, Björlanda, Säve, Backa och Rödbo i Västra Hisingars härad samt städerna Mölndal och Kungälv i Göteborgs och Bohus län, Släp, Tölö och Lindome i Fjäre härad av Hallands län samt Nödinge i Ale härad och Angered, Bergum och Lerum i Vättle härad av Älvsborgs län. — ³ Till Malmö med omnejd räknas Tottarp, Lomma, Burlöv och Görslov i Bara härad samt Särslöv, Södra Sallerup, Oxie, Glostorp, Lockarp, Bunkedö, Västra Klagetorp och Tjelsjö i Oxie härad. — ⁴ Jfr Folkkräkningen 1940, del 1, sid. 237 samt Jordbruksräkningen år 1937, sid. 320. — ⁵ m. k. = företag med kollektivavtal, u. k. = företag utan kollektivavtal.

företag) utom anläggningsarbetare ha i nedanstående tablå fördelats på olika löneforms- och yrkesgrupper.

Nominativt redovisade arbetare									
därav (i %) med									
	Med nat.- förm.	kost o. logi	endast kost	andra för- nödenheter	endast bostad	bostad o. andra för- nödenheter	Utan nat.- förm.	Samt- liga	
Manliga arbetare (exkl. anläggn.- arb.)	m. k. ¹	262	44·7	1·5	5·8	33·6	14·9	1 542	1 804
	u. k.	522	73·6	4·8	4·0	12·1	5·5	882	1 404
	tillh.	784	63·9	3·7	4·5	19·2	8·7	2 424	3 208
Förmän ²	m. k.	80	13·7	2·5	3·8	53·8	26·2	114	194
	u. k.	75	38·7	2·6	6·7	28·0	24·0	66	141
Yrkesarbetare	m. k.	64	32·8	1·5	17·2	39·1	9·4	729	793
	u. k.	186	67·2	6·5	5·4	16·1	4·8	308	494
Grovarbetare	m. k.	15	53·3	6·7	—	6·7	33·3	264	279
	u. k.	26	69·2	19·2	3·9	3·9	3·8	172	198
Elever	m. k.	80	38·8	—	—	11·2	—	286	368
	u. k.	206	93·7	1·5	1·9	2·4	0·5	238	444
Specialarbetare	m. k.	19	15·8	—	—	47·4	36·8	77	98
	u. k.	20	60·0	10·0	—	30·0	—	33	53
Övriga arbetare	m. k.	4	75·0	—	—	25·0	—	72	76
	u. k.	9	77·8	11·1	11·1	—	—	65	74
Kvinnliga arbetare	m. k.	22	59·1	4·5	—	31·8	4·6	405	427
	u. k.	41	70·7	22·0	2·5	2·4	2·4	283	324
	tillh.	63	66·6	15·9	1·6	12·7	3·2	688	751

Av de i tablån redovisade manliga arbetarna avlönades 24 % och av de kvinnliga arbetarna 8 % delvis in natura. Det är således ej ovanligt, att en trädgårdsarbeters lön till en del består av naturaförmåner. De vanligaste naturaförmånerna äro fri kost och fritt logi men även förmånen enbart fri bostad förekommer ej sällan, särskilt vid företag, som tillämpa kollektivavtal.

Bland de manliga trädgårdsarbetarna bildade de yrkeskunniga arbetarna (yrkesarbetarna) den största yrkesgruppen — 40·1 % av samtliga manliga arbetare. Därefter i storlek kom gruppen elever (25·2 %), grovarbetare (14·9 %), förmän (10·4 %) och specialarbetare (4·6 %). Det bör nämnas, att med elev avses i de flesta fall ej fullt utbildad yrkesarbetare.

De nominativt redovisade arbetarnas fördelning på olika åldersgrupper framgår av tab. 19. Något över en fjärdedel av de manliga arbetarna var under 22 år, d. v. s. hade ej uppnått den ålder, som enligt kollektivavtalet är ett av villkoren för att arbetare skall erhålla lön som utlärare trädgårdsarbetare;³ en fjärdedel var i åldern 22—30 år och ungefär en tredjedel i åldern 30—50 år. Av förmännen var endast ett fåtal under 30 år men av yrkesarbetarna bortåt hälften. De flesta eleverna tillhörde åldrarna under 22 år.

Trädgårdar i närheten av befolkningscentra använde i mindre grad än andra trädgårdar arbetare under 22 år. Sådan arbetskraft synes även användas mer i trädgårdar med 1—5 arbetare än i större trädgårdar och mer i trädgårdar utan än i sådana med kollektivavtal.

Arbets tid. För arbetare vid självständigt trädgårdsföretag, som sysselsätter minst 1 arbetare, regleras arbetstiden i lantarbetstidslagen. Enligt bestämm-

¹ Se not 5 sid. 55. — ² Till förmän räknas även avlönade trädgårdsmästare, som deltaga i arbetet. — ³ Jfr sid. 60.

Tab. 19. Nominativt redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter ålder.

	Antal redovisade arb.	Därav (i %) i åldern													ej angiven ålder
		under 16 år	16—17 år	18—19 år	20 år	21 år	22—29 år	30—39 år	40—49 år	50—59 år	60—64 år	65 år o. där över			
Män.															
Förmän	{ m. k. ¹	208	—	—	—	—	—	10.1	45.7	22.1	12.0	4.3	2.4	3.4	
	{ u. k.	143	—	—	—	—	—	16.1	43.3	25.9	11.9	1.4	—	1.4	
Yrkesarbetare . . .	{ m. k.	866	—	—	0.2	—	1.7	37.4	33.7	10.4	8.1	2.7	2.8	3.0	
	{ u. k.	505	—	—	0.4	—	3.2	44.4	25.9	8.5	7.1	3.8	4.9	1.8	
Grovarbetare . . .	{ m. k.	306	4.9	6.2	5.6	1.6	2.6	20.9	16.7	11.4	14.4	6.9	7.2	1.6	
	{ u. k.	198	15.2	9.1	4.5	2.0	1.5	9.6	13.6	8.1	9.6	8.1	12.1	6.6	
Elever	{ m. k.	367	15.8	22.6	24.5	14.2	4.1	15.3	2.7	—	—	—	—	0.8	
	{ u. k.	445	15.7	23.8	27.4	15.5	4.1	11.0	0.7	—	—	—	—	1.8	
Specialarbetare . .	{ m. k.	99	—	1.0	—	3.0	1.0	19.2	28.3	18.2	12.1	7.1	8.1	2.0	
	{ u. k.	53	—	1.9	1.9	—	—	18.9	26.4	24.5	13.2	3.8	5.6	3.8	
Övriga arbetare . .	{ m. k.	78	20.5	20.5	9.0	5.1	—	7.7	9.0	10.3	3.8	5.1	6.4	2.6	
	{ u. k.	74	36.5	8.1	6.8	1.4	2.7	6.8	10.8	1.3	4.1	1.3	1.3	18.9	
Samtliga	{ m. k.	1 924	4.6	6.2	6.0	3.8	2.0	25.5	25.1	10.3	8.0	3.3	3.3	2.4	
	{ u. k.	1 418	9.0	9.2	9.8	5.2	2.7	23.3	17.3	7.8	5.8	2.8	3.7	3.4	
	{ tillh.	3 342	6.4	7.5	7.6	4.1	2.3	24.6	21.8	9.2	7.1	3.1	3.5	2.8	
Stockholm	{ m. k.	461	1.1	3.2	4.8	2.8	1.3	27.8	26.9	10.4	9.8	4.1	5.0	2.8	
	{ u. k.	75	1.3	4.0	6.7	2.6	2.7	28.0	30.7	6.7	9.8	4.0	2.7	1.3	
Göteborg	{ m. k.	130	0.8	2.3	4.6	3.1	1.5	29.2	30.8	15.4	8.5	3.8	—	—	
	{ u. k.	31	—	3.2	3.2	—	3.2	29.1	29.0	12.9	9.7	—	6.5	3.2	
Malmö	{ m. k.	149	4.0	1.4	1.3	2.0	0.7	24.8	28.2	12.8	9.4	5.4	6.0	4.0	
	{ u. k.	55	—	9.1	3.6	—	—	38.2	12.7	9.1	7.8	5.5	12.7	1.8	
Övr. städer med förortsbebyggelse .	{ m. k.	698	5.3	6.3	7.0	3.6	2.1	25.4	26.1	10.5	6.7	2.7	2.0	2.3	
	{ u. k.	464	5.8	7.5	10.6	5.8	2.8	25.4	17.2	8.2	7.1	3.7	3.5	2.4	
Köpingar och m:en	{ m. k.	63	4.8	11.1	6.4	4.8	6.3	23.8	19.0	11.1	9.5	—	3.2	—	
	{ u. k.	110	8.2	5.5	10.9	4.5	4.5	28.2	18.2	5.5	3.6	1.8	2.7	6.4	
Övr. landskommuner	{ m. k.	423	8.7	11.3	7.8	3.8	2.6	22.5	19.6	7.1	7.3	3.1	3.8	2.4	
	{ u. k.	683	13.2	11.9	10.2	5.9	2.6	19.0	15.5	7.6	4.5	2.2	3.4	4.0	
Företag med 1—5 arbetare	{ m. k.	525	3.2	7.8	5.0	4.6	3.0	23.6	24.2	9.7	8.4	3.2	4.8	2.5	
	{ u. k.	828	10.3	11.2	10.7	5.1	2.3	20.2	16.4	6.6	5.6	3.8	3.7	4.6	
Företag med 6—10 arbetare	{ m. k.	463	5.6	5.6	8.6	2.4	1.7	26.4	26.4	8.0	8.2	1.9	2.6	2.6	
	{ u. k.	302	6.6	8.3	10.9	5.6	4.3	26.5	16.9	7.9	5.6	2.7	3.0	1.7	
Företag med 11—50 arbetare	{ m. k.	799	5.4	6.3	5.4	3.0	1.7	24.3	26.5	12.1	7.5	3.9	2.1	1.8	
	{ u. k.	253	8.7	5.1	6.7	5.9	2.8	26.5	20.5	11.1	5.9	1.6	3.2	2.0	
Företag med 51 arbetare o. över . .	{ m. k.	137	2.2	1.5	5.1	3.6	0.7	36.5	16.0	8.8	8.8	5.1	7.8	4.4	
	{ u. k.	35	—	—	—	—	—	45.7	17.1	8.6	11.4	2.9	14.3	—	
Kvinnor.															
Yrkesarbetare . . .	{ m. k.	169	—	—	—	—	2.4	21.9	28.4	17.7	14.8	2.9	2.4	9.5	
	{ u. k.	105	—	—	—	—	0.9	26.7	27.6	21.9	11.4	4.8	1.9	4.8	
Grovarbetare . . .	{ m. k.	155	10.8	7.1	5.2	3.2	—	15.5	24.5	23.2	4.5	0.7	1.3	4.6	
	{ u. k.	106	8.5	7.6	5.7	1.9	0.9	15.1	29.2	15.1	7.5	1.9	2.8	3.8	
Elever	{ m. k.	70	14.3	24.3	22.9	15.7	8.6	11.4	—	—	—	—	—	2.8	
	{ u. k.	68	10.3	32.3	22.0	11.8	1.5	16.2	1.5	—	—	—	—	4.4	
Övriga arbetare . .	{ m. k.	33	—	15.1	9.1	3.0	6.1	21.2	21.2	6.1	3.0	3.0	6.1	6.1	
	{ u. k.	45	13.3	4.4	8.9	6.7	6.7	8.9	20.0	8.9	—	2.2	2.2	17.8	
Samtliga	{ m. k.	497	6.1	7.7	6.3	4.0	2.8	17.8	21.8	15.9	7.7	1.7	1.9	6.8	
	{ u. k.	324	6.8	9.9	7.7	4.0	1.8	18.2	21.6	13.8	6.2	2.5	1.8	6.2	
	{ tillh.	751	6.4	8.6	6.9	4.0	2.4	18.0	21.7	14.8	7.0	2.0	1.9	6.3	

¹ Se not 5 sid. 55.

melserna i denna lag får arbetstiden för trädgårdsarbetare uppgå till högst 10 timmar per dygn och 48 timmar per vecka. Om arbetstiden under januari, februari, november och december inskränkes till 42 timmar i veckan samt under mars och oktober till 45 timmar i veckan, får dock veckoarbetstiden under april—september utökas till högst 53 timmar.

Trädgårdsarbetarnas faktiska arbetstid år 1943 belyses i tab. 20, där de i undersökningen redovisade arbetarna med uppgifter om antalet utgjorda arbetstimmar fördelats efter årsarbetstidens längd. I tabellen meddelas dessutom genomsnittliga antalet arbetstimmar och övertidstimmar per person och år för olika grupper av arbetare.

För vuxna män utgjorde i genomsnitt per person antalet arbetstimmar under år 1943 1 528 och för vuxna kvinnor 961. I jämförelse med närmast föregående år innebära dessa genomsnittstal praktiskt taget oförändrad arbetstid. För 30 % av de vuxna manliga arbetarna och för 61 % av de kvinnliga var arbetstiden under året kortare än 1 000 timmar. Av männen hade 36 % och av kvinnorna 10 % gjort mer än 2 000 timmar. Att trädgårdsarbetarnas genomsnittliga årsarbetstid är kortare än t. ex. lantarbetarnas och att de individuella årsarbetstidernas spridning kring medeltalet är särskilt stor inom vissa grupper av trädgårdsarbetare sammanhänger med att trädgårdsarbetet i hög grad är säsongbetonat. Detta gäller särskilt anläggningsarbeten, köksväxtodling samt kombinerad köksväxt- och fruktodling. Blomsterodlingen synes däremot medföra den jämnaste sysselsättningen. Den genomsnittliga årsarbetstiden var längst för yrkesgruppen förmän och kortast för grovarbetare och övriga arbetare.

Av de manliga arbetarna hade 36 % haft betalt övertidsarbete under år 1943. Antalet sådana övertidstimmar i medeltal per arbetare med övertidsarbete uppgick till 104. Hur övertidsarbetets längd varierade för de enskilda arbetarna framgår av nedanstående tablå.

	Antal arbetare med övertids- arbete	Därav (i %) med följande antal övertidstimmar under år 1943						
		intill 51	51— 100	101— 150	151— 200	201— 250	251— 300	301 o. över
Samtliga företag . . .	709	39.2	22.6	12.4	12.5	6.9	3.4	3.0
därav med koll.-avtal	551	41.0	21.2	11.8	11.4	7.5	3.8	3.8
» utan »	158	32.9	27.2	14.6	16.4	5.1	1.9	1.9

Det bör nämnas, att en stor del av övertidsarbetet inom trädgårdsskötseln torde bestå av s. k. vakttjänst, för vilken enligt lantarbetstidslagen högst 7 timmars övertid per vecka och arbetare får uttagas. Sådan vakttjänstgöring räknas i lagen ej som övertidsarbete i egentlig mening.

Övertidsarbete är enligt tab. 20 vanligare i trädgårdar i närheten av Stockholm, Göteborg och Malmö än i andra trädgårdar. Det relativa antalet arbetare med övertidsarbete stiger med trädgårdarnas storlek. Då endast sådan övertid redovisas, för vilken särskild ersättning utgått, torde den i tabellen framträdande skillnaden mellan övertidsarbetets förekomst i trädgårdar med och utan kollektivavtal sannolikt bero på att särskild betalning för övertids-

arbete oftare erhålles i de kollektivavtalsbundna än i de icke kollektivavtalsbundna trädgårdarna.

Lönenivåns förändringar åren 1938—1943. I nedanstående tablå ha medel-lönerna för vissa yrkesgrupper åren 1938—1943 beräknats under antagande att arbetarnas fördelning på ortsgrupper (se tab. 18) alla åren varit densamma som år 1939.

Medelförtjänst ¹ för arbetare fyllda 18 år																		
År	m ä n														kvinnor			
	förmän		yrkesarbetare		grovarbetare		elever		samtliga									
	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal	Kr per tim.	Indextal				
		Förög. år = 100		Förög. år = 100		Förög. år = 100		Förög. år = 100		Förög. år = 100		Förög. år = 100		Förög. år = 100	Förög. år = 100			
1988 ²	1.14	102	—	0.88	91	—	0.74	101	—	0.54	92	—	0.79	95	—	0.57	108	—
1939	1.12	100	98	0.91	100	110	0.73	100	99	0.59	100	109	0.88	100	106	0.58	100	93
1940	1.20	107	107	0.96	105	105	0.78	107	107	0.63	107	107	0.89	107	107	0.56	106	106
1941	1.26	121	113	1.03	113	107	0.87	119	112	0.69	117	110	0.96	116	108	0.60	113	107
1942	1.44	129	107	1.16	126	112	0.99	136	114	0.78	132	113	1.08	130	113	0.70	132	117
1943	1.54	138	107	1.22	134	106	1.09	149	110	0.85	144	109	1.16	140	107	0.78	147	111

Sedan 1939 ha medeltimförtjänsterna för de i tablå medtagna yrkesgrup-perna oavbrutet stigit. År 1943 voro de sålunda mellan 34 och 49 % högre än 1939. För samtliga vuxna manliga arbetare utgjorde ökningen 40 % och för vuxna kvinnliga arbetare 47 %. I förhållande till 1942 steg timlönen för män med 7 % och för kvinnor med 11 %. Beträffande löneutvecklingen för trädgårdsarbetare i jämförelse med löneutvecklingen för andra arbetare på landsbygden hänvisas till tablå på sid. 30.

Kollektivavtalens lönesatser. För ungefär 3 000 handelsträdgårdsarbetare, anställda hos omkring 650 arbetsgivare, regleras lönerna i kollektivavtal mellan å ena sidan Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen och Allmänna arbetsgivareföreningen (Malmö, Landskrona och Ystad) och å andra sidan Svenska lantarbetareförbundet.³ I avtalen indelas de egentliga trädgårdsarbetarna efter ålder och yrkeskunnighet i 5 lönegrupper. Grupp 1 omfattar trädgårdsarbetare, som fyllt 22 år och ha minst 6 års praktik i yrket, grupp 2 arbetare, som fyllt 21 år och ha minst 4 års praktik, samt grupperna 3, 4 och 5 arbetare, som fyllt resp. 20, 18 och 16 år. I Svenska trädgårdsarbets-givareföreningens avtal äro lönerna dessutom »dyrortsgraderade». Härvid skiljes på tre »dyrortsområden», nämligen Stockholms- och Göteborgstrakten, Norrland och landet i övrigt. Även för grovarbetare, såväl manliga som kvinnliga, äro lönerna graderade på samma sätt som för egentliga trädgårdsarbe-

¹ Inkluderar även anläggningsarbetarnas löner. — ² 1938 års siffror påverkas av de kommunalanställda parkarbetarnas jämförelsevis höga löner. Dessa arbetare ha uteslutits ur undersökningarna tr. o. m. 1939. — ³ För arbetare hos trädgårdsanläggare gälla särskilda avtal.

tare. Kollektivavtalens lönesatser för vissa grupper av arbetare åren 1939, 1943 och 1944 framgå av nedanstående tablå.

	Stockholms och Göteborgs om- givningar			Övriga områden i södra och mel- lersta Sverige			Norrländ			Skåne (Allm. arbets- givareför.)		
Lön i öre per timme för	1939	1943	1944	1939	1943	1944	1939	1943	1944	1939	1943	1944
utlärda trädgårdsar- betare fyllda 22 år .	98	114	114	89	104	104	93	107	107	88	103	103
grovarbetare fyllda 20												
år	77	100	100	70	90	90	74	92	92	66	89	89
kvinnor fyllda 18 år .	56	72	77	46	61	66	50	63	68	44	61	66

Den mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen träffade överenskommelsen om rörligt dyrtidstillägg (i det s. k. ramavtalet) gäller även för trädgårdsarbetarna. Detta tillägg, som sedan augusti 1942 utgått efter oförändrad procentsats (20·7 %), beräknas enligt avtalet mellan Svenska trädgårdsarbetsgivareföreningen och Svenska lantarbetareförbundet på en timlön av 83 öre för manliga arbetare och på en timlön av 52 öre för kvinnliga arbetare.

Faktiska arbetsförtjänster år 1943. Genomsnittsförtjänsterna per timme, per dag och per år för olika grupper av trädgårdsarbetare med minst 50 dagsverken per person hos en och samma arbetsgivare, d. v. s. mera fast anställda arbetare, redovisas i tab. 21, 24 och 25. De individuella lönernas spridning kan studeras i tab. 22 och 23, där även medianlönerna och de s. k. normala variationsgränserna¹ beräknats. I det följande redogöres först för de mera fast anställda arbetarnas löneförhållanden. Genomsnittliga dagsförtjänster för de tillfälliga arbetarna (arbetare med mindre än 50 dagsverken hos en och samma arbetsgivare) anföras i tablå på sid. 68. Till grund för de beräknade genomsnittsförtjänsterna per år ligga endast löner till arbetare, som gjort minst 250 dagsverken under året. Anläggningsarbetarna, vilkas löner avsevärt avvika från övriga trädgårdsarbetares, redovisas i regel för sig. Medellöner för mindre än 10 arbetare ha i tabellerna uteslutits.

Som mått på den *allmänna lönenivån* inom trädgårdsodlingen kunna de beräknade genomsnittsförtjänsterna för samtliga vuxna trädgårdsarbetare användas. Den genomsnittliga totala timförtjänsten (inkl. övertidstillägg, naturaförmånernas värde o. dyl.) för vuxna manliga arbetare (exkl. anläggningsarbetare) utgjorde år 1943, enligt tab. 21, 1·14 kr och den genomsnittliga årsförtjänsten 2 819 kr. Medianlönen och medellönen per timme sammanföll (tab. 22), och medianlönen per år var endast obetydligt lägre än medellönen (tab. 23). Tre femtedelar av arbetarna hade en timlön mellan 1·00 och 1·40 kr och bortåt hälften en årslön mellan 2 500 och 3 500 kr. Vuxna kvinnliga arbetare förtjänade i medeltal per timme 0·77 kr och per år 1 697 kr. Medianlönen per timme var ett öre lägre än medellönen. För närmare tre femtedelar av de kvinnliga arbetarna varierade timlönen mellan 0·60 och 0·80 kr. Uppgifterna om de individuella lönernas spridning visa således, att koncentrationen

¹ Jfr sid. 32.

Tab. 21. Genomsnittliga löneinkomster (kontant och naturalförmåner) för trädgårdsarbetare år 1943.

	Antal redovisade arbetare			Genomsnittlig timlön (kr)			Genomsnittlig daglön (kr)			Genomsnittlig årlön (kr) ¹		
	samtliga	med minst 250 dagverken	med uppgift om antalet utförda arbetstimmor	samtliga arbetare	därav		samtliga arbetare	därav		samtliga arbetare	därav	
					med koll.-avt.	utan koll.-avt.		med koll.-avt.	utan koll.-avt.		med koll.-avt.	utan koll.-avt.
Vuxna arbetare fyllda 16 år.												
<i>Män (exkl. anläggningsarb.)</i>	2 742	1 039	1 842	1·14	1·20	1·02	9·53	10·26	8·47	2 819	2 993	2 558
Trädgårdsarbetare . . .	2 510	940	1 680	1·14	1·21	1·02	9·54	10·31	8·42	2 824	3 014	2 541
därav: förmän . . .	335	229	191	1·58	1·68	1·39	12·60	13·44	11·40	3 695	3 895	3 397
yrkesarbetare . . .	1 287	476	887	1·18	1·25	1·06	9·61	10·31	8·46	2 735	2 925	2 410
grovarbetare . . .	395	93	306	1·05	1·11	0·95	8·68	9·06	8·01	2 457	2 449	2 475
elever . . .	493	143	296	0·86	0·91	0·79	6·97	7·62	6·43	1 966	2 102	1 852
Specialarbetare . . .	147	83	99	1·19	1·19	1·20	10·09	10·17	9·94	2 916	2 925	2 901
därav: snickare . . .	17	6	12	1·33	.	.	11·19	.	11·14	.	.	.
chaufförer . . .	28	18	17	1·30	1·33	.	11·89	12·04	11·56	3 373	3 456	.
eldare . . .	17	13	9	.	.	.	10·22	9·97	.	2 929	2 810	.
hästförare . . .	85	46	61	1·11	1·12	1·11	9·26	9·42	8·97	2 687	2 723	2 637
Övriga arbetare . . .	85	16	63	0·95	1·00	0·89	7·38	7·98	6·38	2 020	2 198	.
<i>Manliga anläggningsarb.</i>	134	19	126	1·78	1·81	1·50	14·51	14·79	10·47	3 404	3 404	—
därav: förmän . . .	16	4	14	1·87	1·98	.	15·40	15·87	.	.	.	—
yrkesarbetare . . .	84	8	79	1·72	1·75	1·50	13·85	14·12	10·05	.	.	—
grovarbetare . . .	27	—	27	1·86	1·86	—	15·35	15·35	—	—	—	—
elever . . .	2	—	2	.	.	.	.	.	.	—	—	—
<i>Kvinnor (exkl. anläggningsarb.)</i>	638	58	451	0·77	0·82	0·72	6·15	6·51	5·64	1 697	1 721	1 676
Trädgårdsarbetare . . .	573	52	413	0·78	0·82	0·72	6·20	6·52	5·73	1 710	1 742	1 683
därav: yrkesarbetare . . .	274	36	181	0·79	0·81	0·76	6·42	6·48	6·31	1 837	1 723	1 951
grovarbetare . . .	217	4	183	0·79	0·84	0·71	6·30	6·66	5·67	.	.	.
elever . . .	82	12	49	0·69	0·77	0·59	5·41	6·32	4·42	1 371	.	.
Övriga arbetare . . .	65	6	38	0·76	0·78	0·71	5·57	6·36	4·99	.	.	.
Minderåriga manliga arbetare	466	112	282	0·61	0·68	0·55	4·95	5·56	4·47	1 472	1 718	1 313
Minderåriga kvinnliga arbetare	113	6	78	0·62	0·70	0·49	4·45	4·95	3·98	.	.	.
Samtliga arbetare år 1943²												
män	3 342	1 163	2 250	1·11	1·21	0·94	9·11	10·08	7·82	2 696	2 918	2 882
kvinnor	751	64	529	0·75	0·80	0·68	5·91	6·32	5·36	1 684	1 671	1 602
Samtliga arbetare år 1942²												
män	3 119	1 042	2 053	1·02	1·11	0·85	8·20	9·22	6·94	2 461	2 732	2 133
kvinnor	604	50	422	0·67	0·71	0·61	5·30	5·59	4·94	1 555	1 577	1 526

¹ Årslönerna grundas sig på uppgifter för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året. — ² Inklusive anläggningsarbetare.

Tab. 22. Redovisade trädgårdsarbetare fördelade efter timlönens storlek år 1943.

Vuxna arbetare fyllda 18 år.	Redovisade arbetare med uppgift om antalet utförda arbetstim.	Därav (i %) med en timlön (kontant och naturaförmåner) av kr											Medel-lön, kr	Medel-lön, kr	Medel-lön, kr	Lönernas normala variationsgränser, kr
		In till 0-40	0-40-0-60	0-60-0-79	0-80-0-99	1-00-1-19	1-20-1-39	1-40-1-59	1-60-1-79	1-80 och öfver	Medel-lön, kr	Medel-lön, kr				
Män																
(Exkl. anläggningsarb.)																
Trädgårdsarbet.	{ m. k. 1 073	0-4	2-6	3-4	9-0	34-1	30-8	10-6	4-4	4-7	1-21	1-20	1-05—1-35			
	{ u. k. 607	1-4	6-2	15-3	19-6	31-0	16-8	6-1	2-0	1-6	1-02	1-04	0-82—1-22			
därav:	{ m. k. 114	—	—	—	2-6	7-9	19-3	22-8	14-1	33-3	1-63	1-58	1-34—1-89			
förmän	{ u. k. 77	—	—	—	7-8	18-2	32-4	19-5	9-1	13-0	1-39	1-35	1-19—1-58			
yrkesarbetare	{ m. k. 599	—	—	0-8	6-7	31-4	41-6	12-7	4-8	2-0	1-25	1-24	1-12—1-37			
	{ u. k. 288	1-1	2-4	10-3	20-1	38-9	18-4	6-6	1-7	—	1-05	1-06	0-91—1-21			
grovarbetare	{ m. k. 200	—	—	5-5	7-0	62-5	20-5	3-5	1-0	—	1-11	1-10	1-03—1-20			
	{ u. k. 106	—	9-4	18-9	17-9	31-1	20-8	1-9	—	—	0-95	1-02	0-77—1-18			
elever	{ m. k. 160	2-5	17-5	12-5	25-0	27-5	11-9	3-1	—	—	0-91	0-96	0-72—1-12			
	{ u. k. 136	3-7	15-4	30-9	26-5	21-3	1-5	0-7	—	—	0-79	0-80	0-64—0-99			
Specialarbetare	{ m. k. 64	—	—	3-1	7-8	46-9	23-4	15-6	1-6	1-6	1-19	1-17	1-06—1-32			
	{ u. k. 35	—	—	8-6	2-8	40-0	23-9	22-9	2-8	—	1-20	1-20	1-06—1-42			
därav:	{ m. k. 3	—	—	—	—	33-3	—	66-7	—	—	—	—	—			
snickare . . .	{ u. k. 9	—	—	—	—	22-3	22-2	55-5	—	—	—	—	—			
chaufförer . .	{ m. k. 14	—	—	—	14-3	7-2	35-7	28-6	7-1	7-1	1-33	1-35	1-22—1-57			
	{ u. k. 3	—	—	33-3	—	33-3	—	—	33-4	—	—	—	—			
eldare	{ m. k. 6	—	—	—	—	33-3	50-0	16-7	—	—	—	—	—			
	{ u. k. 3	—	—	—	—	—	100-0	—	—	—	—	—	—			
hästkörare . .	{ m. k. 41	—	—	4-9	7-3	63-4	17-1	7-3	—	—	1-12	1-12	1-04—1-21			
	{ u. k. 20	—	—	10-0	5-0	55-0	15-0	15-0	—	—	1-11	1-13	1-04—1-29			
Övriga arbetare	{ m. k. 37	—	8-1	13-5	8-1	56-8	13-5	—	—	—	1-00	1-07	0-88—1-17			
	{ u. k. 26	11-5	3-9	7-7	11-5	65-4	—	—	—	—	0-89	1-03	0-93—1-08			
Samtliga	{ m. k. 1 174	0-3	2-6	3-7	8-9	35-5	29-9	10-6	4-1	4-4	1-20	1-19	1-05—1-34			
	{ u. k. 668	1-7	5-8	14-7	18-4	32-8	16-5	6-7	1-9	1-5	1-02	1-04	0-83—1-22			
	tillh. 1 842	0-8	3-8	7-7	12-4	34-5	25-0	9-2	3-3	3-3	1-14	1-14	1-00—1-30			
Anläggningsarb.	{ m. k. 112	—	—	—	—	—	9-8	13-4	15-2	61-6	1-81	1-86	1-63—1-97			
	{ u. k. 14	—	—	—	—	—	—	100-0	—	—	1-50	1-45	1-53—1-58			
	tillh. 126	—	—	—	—	—	8-7	23-0	13-5	54-8	1-78	1-83	1-56—1-96			
Kvinnor																
Trädgårdsarbet.	{ m. k. 243	—	3-7	53-9	30-5	4-5	7-4	—	—	—	0-82	0-78	0-78—0-87			
	{ u. k. 170	1-7	16-6	61-8	10-6	7-6	1-8	—	—	—	0-72	0-73	0-63—0-79			
Övriga arbetare	{ m. k. 23	—	—	69-6	17-4	13-0	—	—	—	—	0-78	0-77	0-78—0-87			
	{ u. k. 15	—	13-8	53-3	26-7	6-7	—	—	—	—	0-71	0-73	0-64—0-85			
Samtliga	{ m. k. 266	—	3-4	55-2	29-3	5-3	6-8	—	—	—	0-82	0-78	0-73—0-87			
	{ u. k. 186	1-6	16-2	61-1	11-9	7-6	1-6	—	—	—	0-72	0-78	0-63—0-79			
	tillh. 451	0-7	8-6	57-6	22-2	6-2	4-7	—	—	—	0-77	0-76	0-71—0-85			
Minderåriga arbetare.																
Manliga	{ m. k. 128	8-6	26-5	33-8	20-3	5-5	0-8	—	—	—	0-68	0-69	0-56—0-82			
	{ u. k. 154	14-3	45-5	31-8	8-4	—	—	—	—	—	0-55	0-55	0-44—0-69			
	tillh. 282	11-7	36-9	34-7	13-8	2-5	0-4	—	—	—	0-61	0-61	0-48—0-75			
Kvinnliga	{ m. k. 47	4-3	29-8	46-8	8-5	2-1	8-5	—	—	—	0-70	0-71	0-56—0-79			
	{ u. k. 31	25-8	41-9	32-3	—	—	—	—	—	—	0-49	0-52	0-40—0-66			
	tillh. 78	12-8	34-6	41-0	5-2	1-3	5-1	—	—	—	0-62	0-62	0-48—0-75			

¹ Se not 5 sid. 55.

kring medellönerna är tillräckligt stor för att medellönerna skola anses representativa för de faktiska lönerna.

En uppfattning om skillnaderna mellan lönenivån för trädgårdsarbetare och lantarbetare erhålles, om ovan anförda medellöner för manliga trädgårdsarbetare jämföras med vuxna manliga lantarbetares medelförtjänst per timme (1'01 kr) och per år (2 435 kr). De kvinnliga trädgårdsarbetarnas löner böra jämföras med landsjungfrurnas medelförtjänst per timme (0'56 kr) och per år (1 523 kr). En sådan jämförelse ger till resultat, att trädgårdsarbetarnas löner i allmänhet äro 10 à 15 % högre än lantarbetarnas.

För trädgårdsarbetare med naturaförmåner (jfr sid. 56) visas i nedanstående tabell *naturaförmånernas värde*.

Genomsnittlig total årslön (kr) för				d ä r a v				Nat.-förmånernas värde i % av total- lönen
		arbeta- re utan nat.- förm.	arbeta- re med nat.- förm.	uppskattat värde (i kr) av under året erhållna naturaförmåner för arbetare med	kost och endast bostad logi	bostad o. andraförmöden- heter	till- hopa	
Manliga arbetare fyllda 18 år (exkl. anläggn.-arb.)								
Förmän	{ m. k. ¹	3 620	4 227	.	470	630	574	13·6
	{ u. k.	3 428	3 379	1 030	429	559	700	20·7
Yrkesarbetare	{ m. k.	2 949	2 735	.	289	.	472	17·3
	{ u. k.	2 539	2 262	878	327	.	700	30·9
Grovarbetare	{ m. k.	2 477	.	.	.	.	.	.
	{ u. k.	2 619	.	.	.	—	.	.
Elever	{ m. k.	2 225	1 845	885	.	—	755	40·9
	{ u. k.	1 817	1 885	816	.	—	791	42·0
Specialarbetare	{ m. k.	2 994	2 740	.	.	—	421	15·4
	{ u. k.	3 075	2 568	.	.	—	695	27·1
Övriga arbetare	{ m. k.	.	.	.	.	—	.	.
	{ u. k.	.	.	.	—	—	.	.
Samtliga	{ m. k.	2 922	3 244	861	391	547	560	17·3
	{ u. k.	2 617	2 491	883	362	508	714	28·7
	{ tillhopa	2 828	2 801	877	379	531	650	23·2
Minderåriga manl. arb.	{ m. k.	1 719	.	.	—	—	.	.
	{ u. k.	1 299	1 839	726	—	—	673	50·3
	{ tillhopa	1 506	1 865	748	—	—	695	50·9
Samtliga kvinnliga arb.	{ m. k.	1 666	.	.	—	—	.	.
	{ u. k.	1 711	1 341	.	—	—	660	49·2
	{ tillhopa	1 688	1 446	628	—	—	647	44·8

För vuxna manliga arbetare med naturaförmåner utgjorde naturaförmånernas värde i genomsnitt 23 % av hela lönen. Naturaförmånernas andel av totallönen var störst för minderåriga manliga arbetare, manliga elever och kvinnliga arbetare.

Medellöner för olika yrkesgrupper redovisas i tab. 21. Om man bortser från anläggningsarbetarna, uppvisades den högsta medelförtjänsten per timme för gruppen förmän (1'53 kr). Förmännens årslön (3 695 kr) var dock högre än anläggningsarbetarnas. Det bör i detta sammanhang erinras om att anställda trädgårdsmästare räknats som förmän. Manliga yrkesarbetare förtjänade i genomsnitt 1'18 kr per timme, grovarbetare 1'05 kr och elever 0'86 kr. Årslönerna för dessa grupper voro resp. 2 735, 2 457 och 1 966 kr. De kvinnliga yrkesarbetarnas genomsnittliga timförtjänst har beräknats till

¹ Se not 5 sid. 55.

Tab. 23. Vuxna trädgårdsarbetare fördelade efter årslönsens storlek år 1943.

	Redo- visa- de arbet. med minst 250 dagsv.	Därav i % med en årslön (kontant och naturaförmåner) av kr							Medel- lön per år, kr	Medi- anlön per år, kr	Lönernas normala variations- gränser, kr
		in till 1 000	1 000—1 499	1 500—1 999	2 000—2 499	2 500—2 999	3 000—3 499	3 500 o. öfver			
Vuxna manliga arb. fyllda 18 år (exkl. anlägg- ningsarb.).											
Trädgårdsarb. { m. k. ¹	563	—	2·1	6·6	17·4	29·3	23·1	21·5	3 014	2 894	2 471—3 405
{ u. k.	377	1·1	8·2	19·4	24·1	17·5	16·4	13·3	2 541	2 460	1 941—3 131
därav											
förmän { m. k.	137	—	—	0·7	4·4	12·4	25·6	56·9	3 895	3 614	3 164—4 475
{ u. k.	92	—	—	—	9·8	19·6	31·5	39·1	3 397	3 350	2 858—3 870
yrkesarbetare . { m. k.	300	—	0·6	3·7	15·0	36·7	30·3	13·7	2 925	2 917	2 601—3 266
{ u. k.	176	0·6	7·4	18·7	31·8	23·3	11·9	6·3	2 410	2 409	1 982—2 797
grovarbetare . { m. k.	61	—	—	14·8	34·4	44·3	4·9	1·6	2 449	2 511	2 170—2 710
{ u. k.	31	—	6·4	25·8	22·6	6·5	35·5	3·2	2 475	2 400	1 900—3 157
elever { m. k.	65	—	15·4	24·6	40·0	16·9	1·6	1·5	2 102	2 160	1 842—2 458
{ u. k.	78	3·8	20·5	41·0	24·4	6·4	1·3	2·6	1 852	1 765	1 511—2 165
Specialarbetare { m. k.	51	—	3·9	2·0	17·7	23·5	39·2	13·7	2 925	3 022	2 533—3 200
{ u. k.	32	—	3·1	6·3	21·9	21·9	28·1	18·7	2 901	2 975	2 377—3 460
Övriga arbetare { m. k.	11	—	9·1	27·3	27·3	36·3	—	—	2 198	2 200	1 800—2 800
{ u. k.	5	40·0	—	40·0	—	20·0	—	—	—	—	—
Samtliga											
{ m. k.	625	—	2·4	6·5	17·6	29·0	24·0	20·5	2 993	2 895	2 463—3 367
{ u. k.	414	1·4	7·7	18·6	23·7	17·9	17·2	13·5	2 558	2 479	1 955—3 154
{ tillh.	1 039	0·6	4·5	11·4	20·0	24·5	21·3	17·7	2 819	2 755	2 245—3 283

Tab. 24. Genomsnittlig timlön för trädgårdsarbetare inom olika åldersgrupper.

	Antal redo- visade arbete- tare	Medelavlönning (i kr) för arbetare i åldern											
		under 16 år	16— 17 år	18— 19 år	20 år	21 år	22— 29 år	30— 39 år	40— 49 år	50— 59 år	60— 64 år	65 år o. över	ej an- given ålder
Manliga arbetare (exkl. anläggningsarb.).													
Förmän . . . { m. k. ¹	114	—	—	—	—	—	1·44	1·66	1·79	1·65	·	·	·
{ u. k.	77	—	—	—	—	—	1·41	1·39	1·41	1·28	—	—	—
Yrkesarbetare . { m. k.	599	—	—	·	—	1·18	1·23	1·31	1·30	1·20	1·20	1·02	1·25
{ u. k.	288	—	—	·	—	·	1·07	1·12	1·01	1·01	0·97	0·89	·
Grovarbetare . { m. k.	224	0·57	0·83	0·90	·	·	1·09	1·12	1·18	1·14	1·10	1·06	·
{ u. k.	139	0·48	·	·	·	·	1·06	1·01	1·07	1·00	0·87	0·84	·
Elever { m. k.	248	0·58	0·75	0·93	1·02	·	0·75	·	—	—	—	—	·
{ u. k.	240	0·49	0·64	0·75	0·90	·	0·78	·	—	—	—	—	·
Specialarb. . . { m. k.	64	—	—	·	·	·	1·13	1·34	1·18	·	·	·	·
{ u. k.	36	—	·	·	·	—	·	·	·	·	·	·	·
Övriga arb. . . { m. k.	53	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
{ u. k.	42	0·44	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Samtliga													
{ m. k.	1 302	0·56	0·76	0·91	1·03	1·16	1·15	1·34	1·34	1·24	1·17	1·03	1·18
{ u. k.	822	0·48	0·62	0·76	0·90	0·79	1·05	1·17	1·16	1·09	0·95	0·89	0·90
{ tillh.	2 124	0·51	0·69	0·84	0·97	1·01	1·11	1·28	1·28	1·19	1·08	0·96	1·06
Anläggningsarb. { m. k.	112	—	—	·	·	·	1·76	1·72	1·81	2·09	·	·	·
{ u. k.	14	—	—	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
{ tillh.	126	—	—	·	·	·	1·68	1·71	1·81	2·01	·	·	·
Kvinnliga arbe- tare { m. k.	313	0·67	0·72	0·84	0·88	·	0·83	0·79	0·84	0·85	·	·	0·76
{ u. k.	216	0·48	0·54	0·60	·	·	0·74	0·72	0·78	0·72	·	·	0·69
{ tillh.	529	0·58	0·64	0·76	0·77	·	0·79	0·76	0·82	0·76	0·76	0·73	0·73

¹ Se not 5 sid. 55.

Tab. 25. Genomsnittlig timlön (kr) för trädgårdsarbetare inom olika orter och storleksgrupper av företag.

Trädgårdsarbetare fyllda 18 år	Stock- holm med om- nejd	Göte- borg med om- nejd	Malmö med om- nejd	Övriga städer med för- orter	Köp. och muni- cipal- samh.	Övriga lands- kom- muner	Hela riket	Därav inom företag med nedanstående antal arbetare				
								1—3	4—5	6— 10	11— 50	51 o.fl.
<i>Män (exkl. anläggnings- arb.).</i>												
Förmän . . . { m. k. ¹	1.83	.	.	1.60	.	1.50	1.63	1.59	1.70	1.55	1.64	.
{ u. k.	—	—	.	1.42	.	1.31	1.39	1.31	1.32	1.52	1.31	.
Yrkesarbetare . { m. k.	1.87	1.35	1.18	1.20	.	1.14	1.25	1.17	1.23	1.27	1.26	1.31
{ u. k.	1.19	1.11	1.04	1.12	1.00	0.96	1.05	1.04	1.05	1.07	1.02	1.05
Grovarbetare . { m. k.	1.18	1.25	1.11	1.07	.	1.06	1.11	1.13	1.12	1.09	1.12	.
{ u. k.	—	—	.	0.90	.	0.97	0.95	0.91	0.98	0.95	1.07	—
Elever { m. k.	0.84	1.17	.	0.99	.	0.93	0.91	0.98	1.01	0.97	1.07	0.76
{ u. k.	—	—	0.60	0.90	0.84	0.75	0.79	0.86	0.77	0.87	0.70	0.60
Specialarbetare { m. k.	1.33	.	.	1.11	.	1.12	1.19	.	.	1.12	1.12	.
{ u. k.	—	—	.	.	.	1.21	1.20	.	.	.	1.31	.
Övriga arbetare { m. k.	—	—	.	0.92	.	.	1.00	.	.	.	1.02	.
{ u. k.	—	—	—	0.96	—	0.86	0.89	.	.	.	1.01	—
Anläggningsarb. { m. k.	1.94	.	1.46	.	.	—	1.81	1.59	1.60	1.73	1.96	—
{ u. k.	—	—	—	1.50	—	—	1.50	—	—	—	1.50	—
Kvinnor { m. k.	0.86	0.74	0.73	0.75	.	0.85	0.82	0.78	0.80	0.80	0.86	0.78
{ u. k.	0.87	.	0.72	0.72	.	0.71	0.72	0.72	0.71	0.69	0.79	0.75
<i>Manliga yrkesarbetare vid företag med</i>												
Köksväxtodling { m. k.	1.26	.	.	1.21	—	1.20	1.22	.	.	1.29	1.21	1.21
{ u. k.	—	—	—	—	—	1.03	1.06	1.13	0.96	—	—	—
Blomsterodling { m. k.	1.40	.	.	1.25	.	.	1.32	.	1.22	1.43	1.33	—
{ u. k.	—	—	—	—	—	.	1.13	.	.	.	—	—
Fraktodling . . { m. k.	—	—	—	—	—	1.18	1.19	.	.	1.18	—	—
{ u. k.	—	—	—	—	—	—	1.01	.	.	.	—	—
Plantskole- { m. k.	1.41	.	.	1.25	—	1.13	1.29	.	.	1.16	1.29	1.38
rörelse . . . { u. k.	—	—	—	1.23	—	1.02	1.12	.	.	.	.	—
Anläggningear- { m. k.	1.87	.	1.45	.	.	—	1.75	1.59	1.62	.	1.86	—
bete { u. k.	—	—	—	1.50	—	—	1.50	—	—	—	1.50	—
Köksväxt- och { m. k.	1.31	1.34	.	1.17	—	.	1.24	1.18	1.22	1.23	1.28	—
blomsterodl. { u. k.	—	—	—	1.11	0.91	1.04	1.07	1.04	1.12	1.11	.	—
Allsidig trädg- { m. k.	1.41	.	.	1.16	.	1.09	1.21	1.10	1.17	1.43	1.02	—
rörelse . . . { u. k.	—	—	1.04	1.11	.	0.96	1.04	1.06	1.06	1.03	.	1.04
Köksväxt- o. { m. k.	—	—	—	.	—	.	1.05	.	.	.	.	—
fruktodling . { u. k.	—	—	—	—	—	.	.	.	.	.	.	—
Ej angiven spe- { m. k.	.	.	.	.	—	—	1.16	—	.	.	—	—
cialitet . . . { u. k.	—	—	—	.	.	0.63	0.77	.	0.77	.	—	—

0.79 kr och understeg således de manliga yrkesarbetarnas med 33 %. De individuella lönernas variationer inom varje yrkesgrupp kunna studeras i tab. 22 och 23.

Det har ovan (sid. 60) omtalats, att i kollektivavtalen indelas trädgårdsarbetarna alltefter ålder och antal år i yrket i fem lönegrupper. En av de faktorer, som inverka på lönen, är nämligen yrkeskunnigheten, som till en viss grad kan antagas stiga med antalet år i yrket. Av tablån på sid. 67 framgår sålunda, att bland manliga yrkesarbetare, fyllda 22 år, hade de

¹ Se not 5 sid. 55.

med minst 6 års praktik ej oväsentligt högre lön än de med mindre än 6 års praktik.

De i lantarbetarstatistiken redovisade trädgårdsmästarna förtjänade i genomsnitt per timme 1·13 kr och trädgårdsarbetarna 0·94 kr. Dessa timförtjänster voro 26 resp. 20 % lägre än i förevarande undersökning beräknade medellöner för förmän och yrkesarbetare. Härtill bör dock anmärkas, att en stor del av lantarbetarstatistikens trädgårdsarbetare sannolikt består av elever eller grovarbetare. Jämförelsen torde dock visa, att lönerna inom den självständiga trädgårdsodlingen ligga betydligt högre än inom trädgårdsodling i samband med jordbruk.

Sambandet mellan lön och ålder kan studeras i tab. 24. Lönen stiger successivt upp till 30-årsåldern och håller sig därefter ungefär oförändrad i ålderna mellan 30 och 50 år. Efter 50-årsåldern inträder ofta löneminskning.

Emellertid bero lönerna ej enbart på arbetskraftens kvalitet (yrkeskunnighet, ålder m. m.) utan också på omständigheter, som ha med själva företaget att göra. Man kan härvid peka på avtalens indelning av landet i löneområden. Företagets belägenhet har alltså inflytande på lönerna. Andra omständigheter, som i detta sammanhang böra uppmärksammas, äro företagets art och storlek samt förekomsten av kollektivavtal.

Lönernas beroende av företagets belägenhet belyses i första avdelningen av tab. 25, där genomsnittliga timlöner beräknats för bl. a. olika yrkes- och ortsgrupper. Dessa timlöner ha uträknats under antagande, att åldersfördelningen inom de olika ortsgrupperna vore densamma som för hela riket. Tabellen visar, att timförtjänsterna nästan utan undantag äro högre i närheten av städerna än på landsbygden. De högsta lönerna förekomma i Stockholm med omnejd.

För yrkesarbetare över 22 år ha i efterföljande tablå uträknats medellöner inom olika landsdelar och olika storleksgrupper av företag, dels för arbetare med minst 6 års praktik i yrket och dels för arbetare med mindre än 6 års praktik. Vid beräkningen av medellönerna har, på samma sätt som i första avdelningen av tab. 25, hänsyn tagits till den olika åldersfördelningen inom ortsgrupperna.

Timlöner för yrkesarbetare (exkl. anläggn.-arbetare) fyllda 22 år, kr	Arbetare med 6 el. fl. års praktik					Arbetare med 0—6 års praktik				
	vid företag med koll.-avtal	utan koll.-avtal	vid företag med . . . 1—5	6—10	11—50	vid företag med koll.-avtal	utan koll.-avtal	vid företag med . . . 1—5	6—10	11—50
Stockholm m. omnejd	1·46	1·18	1·31	1·45	1·49	1·29	1·22	1·18	1·25	1·29
Göteborg »	1·41	.	.	1·30	1·39	1·19	1·07	.	1·18	.
Malmö »	.	.	.	.	.	1·10	1·04	.	.	.
Övr. städer m. förorter										
därav:										
i södra Sverige . .	1·29	1·21	1·24	1·35	1·26	1·17	.	1·09	.	1·21
i mellersta » . .	1·26	1·11	1·18	1·21	1·29	1·10	1·12	1·13	1·07	1·09
i norra » . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	—
Landskommuner										
därav:										
i södra Sverige . .	1·19	1·02	1·15	.	1·13	1·10	0·96	0·98	1·10	1·13
i mellersta » . .	1·19	1·02	1·08	1·04	1·17	1·06	0·92	0·93	.	1·02
i norra » . .	.	.	.	.	—	.	0·92	.	.	.
Hela riket	1·30	1·11	1·19	1·27	1·29	1·14	1·04	1·05	1·15	1·15

Även vid denna långt gående uppdelning av materialet framträder den högre lönenivån omkring städerna.

I senare delen av tab. 25 ha för manliga yrkesarbetare *genomsnittliga timförtjänster i trädgårdar med olika specialiteter* beräknats under förutsättning, att arbetarnas åldersfördelning vid olika företagsspecialiteter inom varje orts- eller storleksgrupp vore densamma som samtliga yrkesarbetares åldersfördelning inom resp. orts- eller storleksgrupper. På grund av materialets knapphet kan man med ledning av dessa medeltal dock ej avgöra, om något samband råder mellan löneläget och trädgårdarnas specialitet.

Några bestämda slutsatser rörande *lönernas ev. beroende av trädgårdarnas storlek* kunna ej heller dragas av medelförtjänsterna i tab. 25. Materialet är nämligen för litet för att tillåta en tillräckligt detaljerad uppdelning.

Kollektivavtalens inflytande på lönerna kan studeras i tab. 21—25. Medellönerna äro nästan alltid högre i trädgårdar med än i trädgårdar utan kollektivavtal. De individuella lönerna till arbetare, vilkas löner regleras i kollektivavtal, visa betydligt starkare koncentration omkring medellönen än lönerna till arbetare, för vilka kollektivavtal ej gäller (tab. 22 och 23). Av samtliga vuxna manliga arbetare förtjänade sålunda de med kollektivavtalsreglerade löner i genomsnitt 2 993 kr under år 1943 och de utan avtalsreglerade löner 2 558 kr. För de förra varierade lönerna till den »mellersta» hälften¹ av antalet arbetare mellan 2 463 och 3 367 kr men för de senare mellan 1 955 och 3 154 kr.

På frågeformuläret begärdes uppgifter om sammanlagda antalet dagsverken och totala lönesumman för arbetare, som under året gjort mindre än 50 dagsverken hos uppgiftslämnaren. Med användande av sådana uppgifter för tillhopa 2 556 arbetare ha i nedanstående tablå beräknats *genomsnittliga dagsförtjänster för tillfälliga arbetare*.

Genomsnittlig dagsförtjänst för tillfälliga arbetare (kr)	Stockholm med omnejd	Göteborg med omnejd	Malmö med omnejd	Övr. städer med förortsbebyggelse	Köp. och m:en	Övr. landskommuner	Hela riket
män	{ m. k. ² 10·00 u. k. 10·98 tillh. 10·12	{ 10·79 8·80 10·64	{ 9·00 8·74 8·98	{ 8·60 9·16 8·89	{ 10·17 9·12 9·49	{ 8·64 8·83 8·73	{ 9·13 9·12 9·12
kvinnor	{ m. k. 6·27 u. k. 6·29 tillh. 6·27	{ 7·57 6·16 6·94	{ 5·83 6·41 5·89	{ 6·35 5·56 6·08	{ 6·06 4·29 5·20	{ 6·13 6·09 6·11	{ 6·22 5·82 6·08
barn	{ m. k. 2·95 u. k. 3·77 tillh. 3·83	{ 3·51 — 3·51	{ 3·43 6·54 3·87	{ 3·91 3·40 3·68	{ 3·51 2·96 3·08	{ 3·55 4·05 3·74	{ 3·65 3·61 3·63

Trädgårdsnäringsens sysselsättningsvolym och lönebudget år 1943. På grundval av uppgifter från företag, som redovisas i trädgårdsarbetarstatistiken både 1942 och 1943, ha i tablå på nästa sida uträknats indextal över arbetarantal, antal utgjorda dagsverken och utbetald lönesumma 1943 med 1942 som bas. Indexberäkningarna avse 625 företag, som 1943 sysselsatte 4 501 arbetare, till vilka utbetalats en lönesumma av 4·6 milj. kr.

¹ Jfr sid. 32. — ² Se not 5 sid. 55.

Ortsgrupper	An- tal företag	Indextal för år 1943 om 1942 = 100										
		Antal arb. (lejd ar- bets- kraft)	därav		An- tal dags- ver- ken	därav utförda av				Kon- tant löne- summa (lejd arbets- kraft)	Natura- förmå- nernas värde (lejd arbets- kraft)	Total löne- summa (lejd arbets- kraft)
			vuxna manl. års- arbeta- tare ¹	vuxna kvinnl. års- arbeta- tare ¹		vuxna manl. arbeta- tare	vuxna kvinnl. arbeta- tare	vuxna manl. fa- milje- medl.	vuxna kvinnl. fa- milje- medl.			
Stockholm med omnejd	87	105	82	—	102	100	118	109	97	111	73	109
Göteborg „ „	21	93	125	—	108	103	164	104	200	111	87	111
Malmö „ „	31	91	142	33	113	116	111	136	75	132	79	130
Övr. städer m. förorter .	222	110	85	160	98	99	113	102	96	105	95	105
Köpingar och m:en . .	43	109	130	50	98	98	96	102	97	111	73	108
Övriga landskommuner	221	105	105	175	108	119	144	99	91	133	107	130
Hela riket	625	105	100	121	103	106	125	103	94	116	97	115

Sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda dagsverken, steg med 3 % sedan 1942. Samtidigt ökade den totala lönesumman med 15 %. Minskningen av naturaförmånernas värde sammanhänger med att antalet arbetare med naturaförmåner var mindre 1943 än 1942.

C. Skogsarbetare.

I landsdelar, där skogsbruket är en huvudnäring, t. ex. i mellersta och norra Sverige och på sydsvenska höglandet, bruka vissa grupper av landsbygdens arbetare, alltefter arbetssäsongens växlingar, än syssla med jordbruksarbete och än med skogsarbete. Efterföljande uppgifter om skogsarbetarnas arbetsförtjänster² kunna därför i viss mån betraktas som ett komplement till den tidigare lämnade redogörelsen för lantarbetarnas löneförhållanden.

Sedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren (f. n. 130) inhämtat uppgifter om de normala dagsförtjänsterna vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). Sådana uppgifter ha före år 1943 begärts både i februari och i augusti men fr. o. m. år 1943 endast i augusti efter drivningarnas slutlikvidering. Uppgifterna avse närmast förtjänsterna vid arbete i kronoparkerna.

Då skogsarbetarnas individuella förtjänster sannolikt variera mycket starkt, beroende på olika väderleks- och markförhållanden och arbetarnas skogsvana m. m., karakteriseras löneförhållandena inom ett revir ej tillfredsställande av den genomsnittliga dagsförtjänsten för samtliga arbetare. De här nedan beräknade medelförtjänsterna för skogsarbetare böra därför endast användas för att mäta lönenivåns förändringar år från år.

¹ Arbetare, som under året gjort minst 300 dagsverken hos företaget. — ² Uppgifterna ha förut publicerats i Soc. Medd. Årg. 1944, sid. 1020. — I socialstyrelsens specialundersökning, »Skogsbyggena arbets- och levnadsvillkor», del I (utg. 1937), lämnas en detaljerad redogörelse för skogsarbetarnas löne- och arbetsförhållanden.

Tab. 26. Skogsarbetarnas löneförhållanden vintersäsongerna 1918/19—1943/44.

Vintern	Medelförtjänst för						Vintern	Medelförtjänst för					
	huggare			körare				huggare			körare		
	Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal			Kr per dag	Indextal		Kr per dag	Indextal	
		1929/ 30 =100	Föreg. år =100		1929/ 30 =100	Föreg. år =100			1929/ 30 =100	Föreg. år =100		1929/ 30 =100	Föreg. år =100
1918/19	11.68	212	143	29.00	282	155	1931/32	4.66	85	90	8.72	85	89
1919/20	9.99	181	86	23.73	231	83	1932/33	4.40	80	91	8.21	80	94
1920/21	10.67	194	107	23.44	228	99	1933/34	4.68	85	106	8.78	85	106
1921/22	5.00	91	47	10.17	99	43	1934/35	4.89	89	104	8.95	87	103
1922/23	5.22	95	104	10.41	101	102	1935/36	4.97	90	102	9.08	88	101
1923/24	5.47	99	105	10.80	105	104	1936/37	6.25	113	126	11.70	114	130
1924/25	5.27	96	96	10.13	99	94	1937/38	7.51	136	120	13.98	136	119
1925/26	5.37	97	102	10.39	101	103	1938/39	6.92	126	92	12.96	126	93
1926/27	5.28	96	98	10.08	98	97	1939/40	7.73	140	112	14.46	141	112
1927/28	5.28	96	100	10.12	98	100	1940/41	8.97	163	116	17.42	169	120
1928/29	5.16	94	98	9.96	97	98	1941/42	10.62	193	118	20.98	204	120
1929/30	5.51	100	107	10.28	100	103	1942/43	12.52	227	118	24.15	235	115
1930/31	5.19	94	94	9.78	95	95	1943/44	12.62	229	101	24.63	240	102

En sammanfattning av de alltsedan vintern 1918/19 införskaffade löneuppgifterna, vilka nästan uteslutande avse dagsförtjänster vid arbete på ackord, lämnas i tab. 26. Åren 1918—1920 redovisas mycket höga arbetsförtjänster inom skogsbruket. Härfter utgjorde den genomsnittliga dagsförtjänsten fram till 1930-talet mellan en tredjedel och hälften av toppårens dagsförtjänster. Från vintern 1932/33 stego arbetsförtjänsterna oavbrutet till vintern 1938/39, då ogynnsamma väderleksförhållanden medförde en minskning med 7 à 8 %. Efter vintern 1938/39 ha emellertid förtjänsterna stigit mycket starkt till vintern 1942/43. Genomsnittsförtjänsterna vintern 1943/44 visade däremot i jämförelse med närmast föregående vinter en relativt svag ökning. För huggare uppgick den till 0.8 % och för körare till 2.0 %.

Löneförändringarna ha varit ganska olika i skilda landsdelar. Detta förhållande belyses närmare i tab. 27, där en översikt lämnas av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster i olika län åren 1929/30 och 1939/40—1943/44. Det bör framhållas, att tabellens länsmedeltal i flera fall grunda sig på mycket få primäruppgifter.

I de sista raderna av tab. 27 ha för hela riket indextal beräknats över löneutvecklingen sedan åren 1929/30 och 1939/40. Sådana indextal ha även uträknats för norra Sverige (Värmland, Dalarna och Norrland), där skogsbrukets betydelse är större än i övriga landsdelar. Enligt indexalen för hela riket voro huggarnas dagsförtjänster 1943/44 129 % och körarnas 140 % högre än 1929/30 och 63 resp. 70 % högre än 1939/40.

Då skogsarbetarna nästan alltid arbeta på ackord, kunna de i olika delar av landet tillämpade ackordssatserna för vedhuggning i viss mån användas som mått på lönenivån inom skogsbruket. Härvid bortses från den inverkan, som lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet o. dyl. kunna ha på ackordssatserna.

Tab. 27. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1929/30 och 1939/40—1943/44.

L ä n	Medelförtjänst (i kr) per dag vintern											
	1929 /30	1939 /40	1940 /41	1941 /42	1942 /43	1943 /44	1929 /30	1939 /40	1940 /41	1941 /42	1942 /43	1943 /44
	<i>Huggare</i>						<i>Körare</i>					
Stockholms	5.50	7.75	8.88	10.00	10.89	11.50	9.00	12.75	15.00	16.75	19.00	19.50
Uppsala	4.83	9.00	10.00	12.00	12.28	13.00	8.83	13.00	15.00	17.50	20.00	19.00
Södermanlands	4.75	7.13	8.25	8.88	11.00	11.80	7.88	10.50	13.13	14.75	16.50	17.00
Östergötlands	4.23	6.19	7.54	8.25	9.90	10.50	7.00	9.75	12.25	14.30	16.70	16.90
Jönköpings	4.44	6.50	7.88	8.50	10.25	10.50	7.69	10.63	14.00	14.88	18.25	18.50
Kronobergs	4.17	5.87	7.18	8.95	10.67	11.50	7.33	9.83	13.27	16.87	17.83	19.33
Kalmar	4.10	6.32	7.42	8.53	10.43	10.58	7.13	10.03	12.75	15.49	18.43	17.92
Gotlands	4.00	6.00	6.50	8.00	9.00	10.00	7.50	10.00	12.00	12.00	15.00	20.00
Blekinge	4.50	6.00	7.50	9.00	9.50	9.50	7.00	10.00	11.00	13.00	17.00	17.00
Kristianstads	4.25	5.75	7.75	9.25	9.67	10.00	8.25	10.25	11.50	14.33	17.50	17.50
Malmöhus	4.50	6.50	9.50	9.75	9.00	10.00	9.00	12.00	15.00	15.00	15.00	17.50
Hallands	4.50	6.33	7.25	9.00	10.50	11.00	7.50	11.00	14.00	17.00	19.00	20.00
Göteborgs o. Bohus	4.07	5.50	7.15	8.85	9.00	9.50	7.68	10.00	13.25	17.00	18.00	17.50
Älvsborgs	4.06	6.25	7.25	8.25	9.50	10.33	8.13	10.75	12.75	15.50	17.00	17.83
Skaraborgs	3.86	5.95	8.00	9.63	10.87	10.58	6.77	10.18	11.83	14.42	16.77	16.80
Värmlands	5.13	6.88	7.63	8.88	10.50	10.00	8.79	11.60	13.75	15.25	18.25	18.25
Örebro	4.80	6.78	7.75	8.44	10.13	10.53	7.15	10.80	13.20	14.68	15.88	16.67
Västmanlands	4.00	6.75	7.76	9.35	10.35	10.85	7.96	11.88	14.23	15.50	16.90	18.89
Kopparbergs	6.67	8.63	9.73	10.91	13.19	13.03	12.39	15.63	20.28	23.06	26.43	28.85
Gävleborgs	5.90	9.00	9.67	11.42	12.25	13.14	11.83	17.00	20.50	25.50	24.88	27.30
Västernorrlands	6.04	7.80	9.55	10.80	13.95	12.75	11.71	15.60	18.75	22.90	26.60	24.10
Jämtlands	6.47	8.07	9.36	11.14	13.57	13.42	12.77	15.96	20.00	23.79	27.00	26.17
Västerbottens	6.46	9.22	9.96	12.26	14.39	14.99	12.26	18.44	20.31	25.28	29.44	30.80
Norrbottnens	6.07	8.56	10.21	12.61	14.60	14.24	11.66	17.59	21.21	26.45	31.19	30.77
Hela riket	5.51	7.73	8.97	10.62	12.52	12.62	10.28	14.46	17.42	20.98	24.15	24.63
Indextal:												
basår 1929/30	100	140	163	193	227	229	100	141	169	204	235	240
” 1939/40	71	100	116	137	162	163	71	100	120	145	167	170
Därav Norra Sverige ¹	6.22	8.63	9.81	11.82	14.02	13.98	11.87	17.06	20.29	24.75	28.76	29.29
Indextal:												
basår 1929/30	100	139	158	190	225	225	100	144	171	209	242	247
” 1939/40	72	100	114	137	162	162	70	100	119	145	169	172

Uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av 1 m³ brännved samt 1 m res kolved ha även för år 1944, liksom föregående år, insamlats från jägmästarna. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. 28. Det i vissa delar av Norrland tillämpade priset per 2 alnar res kolved har i tabellen reducerats till priset per 1 m res kolved.

Priset för vedhuggning varierade i södra och mellersta Sverige vanligen mellan 3.00 och 3.50 kr och i norra Sverige mellan 3.25 och 4.00 kr per m³. Huggning av kolved förekom endast i vissa revir. Priset växlade oftast mellan 50 och 65 öre per 1 m res i mellersta Sverige och mellan 75 och 95 öre per 1 m res i Norrland. Genomsnittspriset för huggning av 1 m³ brännved var 3.45 kr, vilket i jämförelse med priset 1943 innebär en ökning med 0.6 %. För huggning av 1 m res kolved betalades 1944 66 öre mot 1943 67 öre.

¹ Värmland, Dalarna och Norrland.

Tab. 23. Ackordssatser för vedhuggning 1944.

Överjägmästar- distrikt	Antal revir med uppg. om pri- set för hugg- ning av bränn- ved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m ³ brännved utgjorde i kr:					Medel- pris för hugg- ning av 1 m ³ bränn- ved, kr	Antal revir med uppg. om pri- set för huggn. av kol- ved	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 m res kolved utgjorde i öre:						Medel- pris för huggn. av 1 m reskol- ved, öre
		2-75- 2-99	3-00- 3-24	3-25- 3-49	3-50- 3-99	4-00 o. där- över			under 55	55- 64	65- 74	75- 84	85- 94	95 o. där- över	
Södra	11	1	6	3	1	—	3:16	2	2	—	—	—	—	—	50
Västra	10	—	1	7	2	—	3:32	3	1	2	—	—	—	—	56
Östra	12	—	7	5	—	—	3:17	7	5	2	—	—	—	—	49
Bergslags . .	12	—	3	4	5	—	3:84	11	4	7	—	—	—	—	54
Gävle-Dala . .	6	—	1	—	4	1	3:61	9	—	2	4	3	—	—	68
Mell. Norrlands	11	—	—	—	9	2	3:76	8	—	—	4	4	—	—	72
Umeå	9	—	—	1	7	1	3:65	3	—	1	—	1	1	—	73
Skellefteå . .	8	—	—	1	7	—	3:66	5	—	—	—	1	3	—	89
Nedre Norrb. .	8	—	—	1	7	—	3:54	8	—	—	—	1	—	2	94
Övre Norrb. .	6	—	—	3	2	1	3:60	3	—	—	2	—	—	1	77
Hela riket 1944	98	1	18	25	44	5	3:45	54	12	14	10	10	4	4	66
1943	95	3	14	33	42	3	3:43	65	14	19	11	9	9	3	67
1942	97	24	39	25	9	—	3:13	63	29	15	14	3	1	1	58
1941	100	72	22	5	1	—	2:78	67	51	12	4	—	—	—	49

D. Vägarbetare.

Åren 1927—1943 har socialstyrelsen från vägstyrelserna inhämtat uppgifter om vägarbetarnas löneförhållanden. Vid det allmänna vägväsendets förstatligande fr. o. m. år 1944 avskaffades emellertid vägstyrelserna och ersattes i varje län av ett centralt organ för vägväsendet, nämligen länets vägförvaltning. Uppgifter om lönerna till arbetare och andra anställda inom vägväsendet ha därför år 1944 lämnats av landets 24 vägförvaltningar. Dessa uppgifter ligga till grund för den översikt över »Vägarbetets organisation och vägarbetarnas arbetsförtjänster år 1944», som publicerats i Sociala Meddelanden årgång 1944, sid. 922. I det följande skola ur denna översikt anföras resultaten beträffande *grovarbetarnas förtjänster vid vägunderhållsarbete*.

För grovarbetare, sysselsatta med enbart vägunderhållsarbete, skulle, liksom föregående år, uppgivas den genomsnittliga förtjänsten per timme och dag, dels vid tidlöns- och dels vid ackordsarbete. De på grundval av sådana uppgifter beräknade genomsnittliga timförtjänsterna för hela riket åren 1933—1944 visas i efterföljande tablå.

	Timförtjänst för grovarbetare sysselsatta med vägunderhållsarbete													
	Samtliga vägdistrikt													
	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944		
Tidlönsarbete . . .	0.72	0.72	0.72	0.73	0.88	0.88	0.91	0.95	1.05	1.15	1.22	1.26		
Ackordsarbete . . .	0.83	0.84	0.87	0.88	1.01	1.09	1.13	1.16	1.28	1.42	1.57	1.60		
Oavsett löneform ¹ .	0.77	0.77	0.77	0.79	0.89	0.95	0.98	1.00	1.10	1.21	1.29	1.32		

¹ Dessa siffror ha, med användande av uppgifter om hur stor del av arbetet, som utföres mot tidlön resp. på ackord, approximativt beräknats på grundval av uppgifterna om tid- och ackordslöner.

Tab. 29. Genomsnittliga timförtjänster inom olika län för grovarbetare sysselsatta med vägunderhållsarbete.

L ä n	Genomsnittlig timförtjänst (i kr) för grovarbetare								
	vid tidlönsarbete			vid ackordsarbete			vid allt arbete oavsett löneform		
	1939	1943	1944	1939	1943	1944	1939	1943	1944
Stockholms	1·18	1·50	1·51	1·57	1·91	2·10	1·27	1·58	1·63
Uppsala	0·98	1·28	1·32	1·26	1·56	1·52	1·12	1·32	1·34
Södermanlands	0·87	1·21	1·25	1·09	1·43	1·51	0·94	1·28	1·33
Östergötlands	0·87	1·17	1·19	1·11	1·49	—	0·91	1·20	1·19
Jönköpings	0·88	1·15	1·16	1·03	1·51	1·35	0·91	1·21	1·18
Kronobergs	0·86	1·12	1·16	1·02	1·51	1·48	0·93	1·21	1·22
Kalmar	0·85	1·16	1·16	1·03	1·47	1·45	0·88	1·21	1·28
Gotlands	0·84	1·20	1·30	1·09	1·41	1·56	0·96	1·22	1·34
Blekinge	0·85	1·12	1·23	0·93	—	1·35	0·86	1·12	1·23
Kristianstads	0·84	1·14	1·16	1·01	1·42	1·27	0·88	1·18	1·17
Malmöhus	0·89	1·17	1·18	0·99	1·66	1·51	0·89	1·19	1·18
Hallands	0·85	1·15	1·20	1·04	1·60	1·32	0·88	1·17	1·20
Göteborgs och Bohus	0·99	1·32	1·39	1·16	1·80	1·74	1·06	1·36	1·46
Älvsborgs	0·89	1·18	1·19	1·13	1·40	1·55	0·96	1·24	1·30
Skaraborgs	0·84	1·20	1·19	1·08	1·48	1·46	0·93	1·26	1·23
Värmlands	0·88	1·16	1·23	1·00	1·38	1·35	0·91	1·22	1·24
Örebro	0·93	1·19	1·20	1·14	1·54	1·50	1·02	1·29	1·22
Västmanlands	0·91	1·21	1·21	1·14	1·61	1·46	0·95	1·28	1·23
Kopparbergs	0·92	1·20	1·21	1·16	1·53	1·45	1·01	1·31	1·24
Gävleborgs	0·95	1·23	1·25	1·16	1·67	1·75	1·06	1·36	1·38
Västernorrlands	1·03	1·36	1·37	1·29	1·78	1·59	1·13	1·51	1·40
Jämtlands	0·91	1·27	1·34	1·04	1·66	1·68	0·97	1·34	1·38
Västerbottens	0·94	1·20	1·32	1·08	1·53	1·70	0·99	1·30	1·47
Norrbottnens	1·02	1·29	1·45	1·19	1·68	1·81	1·10	1·41	1·49
Samtliga vägdistrikt	0·91	1·22	1·26	1·13	1·57	1·60	0·98	1·29	1·32

Efter att ha hållit sig oförändrade åren 1933—1935 stego timförtjänsterna oavbrutet under åren 1936—1944. Den genomsnittliga timförtjänsten 1944 var vid tidlönsarbete 1·26 kr, vid ackordsarbete 1·60 kr och oavsett löneform 1·32 kr. I jämförelse med motsvarande förtjänster år 1943 innebära dessa be-
lopp en ökning med resp. 3·3, 1·9 och 2·3 %. Det bör dock framhållas, att 1944 års löner beräknats på grundval av de 24 vägförvaltningarnas och ej som tidigare de 170 vägstyrelsernas uppskattningar av timförtjänsterna. Det är nämligen icke säkert, att beräkningarna för år 1944 skulle ha givit samma resultat, om uppskattningarna även då hade gjorts av vägstyrelserna.

Nyssnämnda olikhet i sättet för genomsnittsförtjänsternas beräkning 1944 och tidigare år måste särskilt beaktas vid ett studium i tab. 29 av löneutvecklingen inom varje län. Den högsta genomsnittliga timförtjänsten oavsett löneform uppvisades under år 1944 i Stockholms län (1·63 kr) och den lägsta i Kristianstads län (1·17 kr). Timförtjänsten vid tidlönsarbete var i nästan alla län högre 1944 än 1943, medan timförtjänsten vid ackordsarbete sjunkit i 14 län och stigit i 8.

II. Löneförhållandena inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. år 1943.

A. Undersökningens primärmaterial.

Undersökningens innehåll. Efterföljande översikt av löneläget år 1943 innebär ett fullföljande av socialstyrelsens sedan år 1918 pågående årliga undersökningar angående löneförhållandena för förvaltnings- och arbetarpersonal inom industri och angränsande verksamhetsområden.¹

Insamlandet av undersökningens huvudsakliga primärmaterial, som avser faktiskt utbetalda löner inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m., har liksom tidigare skett genom utsändande av frågeformulär till vederbörande arbetsgivare, varvid förutsatts, att erforderligt material skulle kunna åstadkommas på frivillighetens väg. De kompletterande uppgifterna om löneförhållandena inom vissa grupper av sjömansyrket ävensom för i hotell- och restaurangrörelse samt i husligt arbete anställd personal häröra från de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. Lönematerialet rörande statens anläggningsarbetare har ställts till förfogande av statens järnvägars statistiska kontor samt av vattenfallsstyrelsens kanslibyrå.

Det frågeformulär, som använts vid insamlande av primärmaterialet för socialstyrelsens lönestatistiska uppgifter från arbetsgivarna, överensstämmer i huvudsak med det, som användes vid föregående års undersökning (se sid. 148—149). För arbetare ha i allmänhet arbetstid och lönesumma specificerats på tidlöns-, ackords- och övertidsarbete, medan de erhållna uppgifterna om förvaltningspersonal endast beröra totalsumma utbetald avlöning samt medelantalet anställda under verksamhetsåret. Vid undersökningen har tillgång ej funnits till några uppgifter om individuella löneförhållanden.

Primärmaterialets omfattning. Blanketterna utsändes av socialstyrelsen under januari månad 1944 till sammanlagt 14 350 arbetsgivare i olika delar av riket. Det övervägande flertalet av de tillskrivna återsände frågeformulären vederbörligen ifyllda. Sammanlagt ha till styrelsen inkommit lönesta-

¹ En kortfattad redogörelse för huvudresultaten av undersökningen har lämnats i Soc. Medd. årg. 1944, nr 12, sid. 1010.

tistiska uppgifter från 12 096 arbetsgivare eller 84·3 % av de tillskrivna, däribland från så gott som samtliga större företag.

Allteftersom löneuppgifterna inkommo till socialstyrelsen underkastades de omedelbart en ingående granskning, varvid bl. a. jämförelse skett med för tidigare år lämnade uppgifter samt med lönesatser i gällande kollektivavtal. Vid bearbetningen har det, för erhållande av ett så fullgott material som möjligt, befunnits lämpligt att av olika anledning utgallra 255 formulär. Det till grund för undersökningen liggande primärmaterialet utgöres sålunda av uppgifter från 11 841 företag, av vilka 8 391 redovisat både förvaltningspersonal och arbetare, 1 045 enbart förvaltningspersonal och 2 405 enbart arbetare. Från dessa företag ha redovisats tillsammans 713 606 löntagare, av vilka 155 926 hänförs till förvaltningspersonal och 557 680 till arbetare. Av de redovisade arbetarna representerade 80·4 % den egentliga industrin och återstoden eller 19·6 % grupperna samfärdsel (inkl. kommunal spårvägs- och omnibusdrift), byggnadsverksamhet (inkl. statliga och kommunala byggnads- och anläggningsarbeten) samt handel och varulager. I förhållande till föregående år har antalet redovisade personer ökat beträffande förvaltningspersonalen med 3·7 och i fråga om arbetarna med 2·1 %.

Primärmaterialets beskaffenhet. I samband med den inom styrelsen verkställda granskningen av primäruppgifterna har kompletterande material insamlats, varjämte uppenbart felaktiga uppgifter korrigerats. Särskilt för vissa näringsgrenar kvarstå likväl vissa bristfälligheter, vilka framför allt göra sig gällande vid beräkningen av årslönerna inom de s. k. säsongyrkena. I årsboken för 1939 gjordes ett försök att närmare utreda betydelsen av de viktigaste bland angivna felkällor. Då de resultat, som därvid vunnos, i allt väsentligt äga giltighet även för årets lönestatistik, kan man här av utrymmesskäl i fråga om detaljerna inskränka sig till en hänvisning till nämnda undersökning.¹ Såsom en sammanfattning av nämnda omprövning av primäruppgifternas beskaffenhet må här antecknas dels att arbetare inom fabriksindustrin blivit mera fullständigt redovisade än inom småindustrin och hantverket, dels att det summariska tillvägagångssättet vid löneredovisningen visserligen ej nämnvärt påverkar tillförlitligheten av de beräknade tim-, dags- och veckoförtjänsterna men däremot nödvändiggör försiktighet vid årslönestatistikens användning. Varsamhet påkallas även vid jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrupper och näringsgrenar, bl. a. på grund av att primärmaterialet ej möjliggör en sammanställning av jämförbara yrkesspecialiteter. Vid studiet slutligen av löneutvecklingen i tiden måste hänsyn tagas till det lönestatistiska materialets svagare representativitet under tidigare år.

¹ Jfr Lönestatistisk årsbok för Sverige år 1939 (sid. 65) samt Berättelse över Svenska städernas förhandlingsorganisations verksamhet år 1941 (sid. 54).

B. Löneförhållandena för privatanställda.

(Förvaltningspersonal o. dyl.)

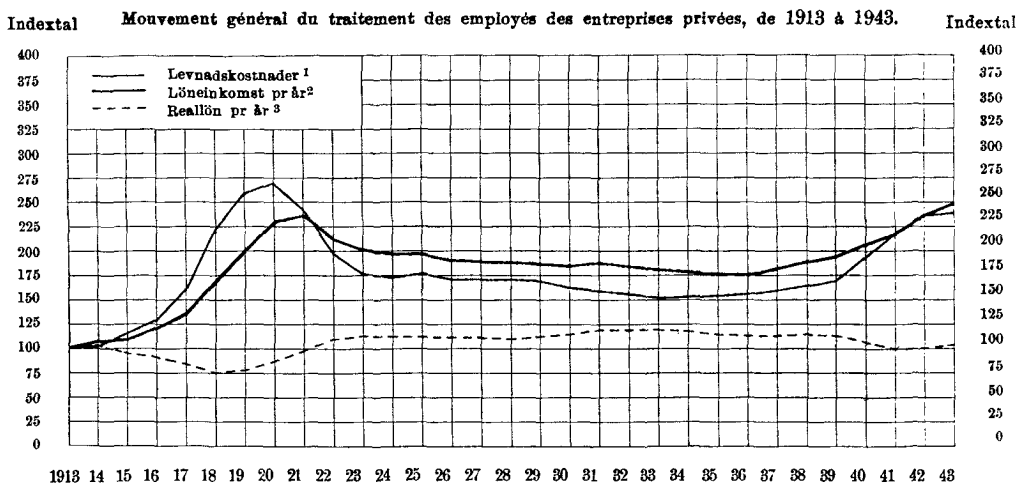
Antal redovisade privatanställda. Såsom förut nämnts, utgjorde år 1943 förvaltningspersonalen m. fl. vid de i undersökningen ingående 9 436 företag, som redovisat dylik personal, tillsammans 155 926 personer. Härav voro 61·4 % män och 38·6 % kvinnor. Motsvarande fördelningstal utgjorde närmast föregående året resp. 61·8 och 38·2 % samt utgångsåret 1913 resp. 77·0 och 23·0 %, vilket ju innebär en rätt väsentlig ökning under perioden av kvinnornas relativa antal i förhållande till männens.

Löneutvecklingen i allmänhet. En första översikt av resultatet av 1943 års lönestatistiska beräkningar lämnas med avseende på förvaltningspersonalen i tab. 30 (avd. a), som redovisar den i genomsnitt per anställd utbetalade årsavlönings storlek för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1937—1943.¹ Härvid ha de anställda uppdelats på män och kvinnor inom trenne huvudgrupper, nämligen teknisk personal (ingenjörer, kemister, verkmästare, förmän o. dyl.), kontorspersonal o. dyl. (exkl. direktörer, disponenter m. fl. företagsledare) samt butiks- och lagerpersonal. För var och en av dessa personalgrupper meddelas i tabellen motsvarande indextal för årslönen, varvid avlöningen år 1913 satts = 100 (avd. d). Därjämte ha — för att underlätta ett detaljstudium av löneutvecklingen under de senaste åren — särskilda indextal beräknats, varvid såväl år 1942 (avd. b) som år 1929 (avd. c) valts till basår. De i tabellen meddelade medellönerna för män och kvinnor dels tagna var för sig och dels tillsammans tagna ha beräknats under antagande av att personalens fördelning på yrkesgrupper och sammansättning efter kön varit densamma under hela perioden som under redogörelseåret 1943 (s. k. standardräkning). Då siffrorna för manlig kontorspersonal m. fl. rönt inverkan i sänkande riktning genom viss år 1931 nytilkommen grupp (linjepersonal vid enskilda järnvägar), ha i tabellen särskilda tal meddelats inom parentes, där nämnda grupp ej medräknats.

Tab. 30 (avd. a) visar, att genomsnittslönen för samtliga privatanställda (andra än kroppsarbetare) utgjorde för personalen i dess helhet 4 777 kr. För männen enbart var motsvarande siffra 5 884 kr och för kvinnorna 3 014 kr. Den höjning av de nominella lönerna, som dessa siffror återspegla i förhållande till 1942 års löner, är för männen 4·8 % och för kvinnorna 5·4 %. Medelförtjänsten för hela personalgruppen (inkl. linjepersonalen vid enskilda järnvägar) uppvisade i jämförelse med föregående redovisningsår en ökning av 5·0 % samt låg 29·9 % högre än under år 1929, vilket år för stora delar av näringslivet kan betecknas som gränsåret, innan lågkonjunkturen före världskriget satte in. Vissa förändringar i personalens sammansättning under perioden 1929—1943 kunna dock ha påverkat siffrorna. Ut-

¹ För mellanliggande år hänvisas till tidigare årgångar av denna årsbok.

Diagram 1. Lönutvecklingen för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1943.

sträckes jämförelsen till manliga och kvinnliga privatanställda, visar det sig, att lönerna år 1943 lågo för männen 33·4 % (om hänsyn ej toges till linjepersonalen vid enskilda järnvägar) och för kvinnorna 26·9 % högre än under jämförelseåret 1929. Nedgången i de nominella lönerna under perioden 1929—1943 var störst under åren 1932 och 1933, men en viss om också svagare tendens till sänkning av lönerna har varit märkbar även under de följande åren fram till 1936, som betecknar vändpunkten, varefter en stark stegring inträtt under åren 1937—1943.

En jämförelse åter med basåret 1913 visar, att de anställdas penninglöner år 1943 i genomsnitt undergått en ökning av omkring 152 % sedan år 1913; linjepersonalen vid enskilda järnvägar är därvid ej medräknad. Ett närmare studium av tabellen ger emellertid vid handen, att löneförskjutningarna företett betydande olikheter inom olika områden. Medan exempelvis lönen för den lägst avlönade gruppen, butiks- och lagerpersonal, stigit med 182 %, ha tekniker och kontorister fått sina löner ökade med resp. 134 och 158 %. Ökningen har i allmänhet varit högre för kvinnorna (170 %) än för männen (146 %). Vid här gjorda jämförelser, som ju spänna över en tidrymd av 30 år, måste reservation göras för under mellantiden inträffade förändringar bl. a. i personalens sammansättning, vilka förändringar ha väsentligt större betydelse än vid en jämförelse exempelvis med år 1929.

Reallöne- och standardberäkningar. Nu utförda beräkningar hänföra sig emellertid uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i årslönerna, som inträffat under redogörelseperioden.

¹ Nombres indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par an.
— ³ Salaire réel par an.

Tab. 36. Lönensivåns förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1913—1943.¹

(Siffrorna inom parentes avse medeltal, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknats.)

År	M ä n				K v i n n o r				Samtliga anställda			
	Löneinkomst per år för											
	tek- nisk per- sonal	kontors- personal	bu- tiks- per- sonal	samtliga	tek- nisk per- sonal	kon- tors- per- sonal	bu- tiks- per- sonal	samt- liga	tek- nisk per- sonal	kontors- personal	bu- tiks- per- sonal	samtliga
a) Absoluta tal, kr.												
1913	3 131	2 309	1 314	2 436 (2 447)	1 204	1 257	881	1 115	3 028	1 850 (1 803)	1 059	1 926 (1 907)
1929	5 619	4 206	2 914	4 494 (4 519)	2 624	2 589	2 014	2 375	5 460	3 501 (3 428)	2 384	3 676 (3 649)
1937	5 401	4 011 (4 244)	2 425	4 242 (4 364)	2 556	2 434	1 840	2 215	5 250	3 323 (3 373)	2 080	3 460 (3 492)
1938	5 539	4 154 (4 404)	2 536	4 378 (4 507)	2 718	2 492	1 879	2 270	5 389	3 429 (3 484)	2 149	3 565 (3 599)
1939	5 671	4 281 (4 527)	2 602	4 497 (4 623)	2 739	2 513	1 916	2 297	5 515	3 510 (3 558)	2 198	3 648 (3 679)
1940	6 028	4 573 (4 792)	2 788	4 794 (4 910)	2 947	2 686	2 084	2 469	5 864	3 750 (3 779)	2 373	3 897 (3 919)
1941	6 428	4 968 (5 184)	2 963	5 155 (5 266)	3 209	2 881	2 245	2 654	6 257	4 059 (4 077)	2 540	4 190 (4 206)
1942	6 976	5 395 (5 647)	3 319	5 613 (5 742)	3 429	3 106	2 422	2 860	6 787	4 397 (4 425)	2 791	4 551 (4 573)
1943	7 290	5 652 (5 937)	3 537	5 884 (6 029)	3 554	3 247	2 598	3 014	7 091	4 603 (4 643)	2 984	4 777 (4 806)
b) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1942 sättes = 100												
1943	104.5	104.8 (105.1)	106.6	104.8 (105.0)	103.6	104.5	107.3	105.4	104.5	104.7 (104.9)	106.9	105.0 (105.1)
c) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1937	96.1	95.4 (100.9)	83.2	94.4 (96.6)	97.4	94.0	91.4	93.3	96.2	94.9 (98.4)	87.3	94.1 (95.7)
1938	98.6	98.8 (104.7)	87.0	97.4 (99.7)	103.6	96.3	93.3	95.6	98.7	98.0 (101.6)	90.1	97.0 (98.6)
1939	100.9	101.8 (107.6)	89.3	100.1 (102.8)	104.4	97.1	95.1	96.7	101.0	100.3 (103.8)	92.2	99.2 (100.8)
1940	107.8	108.7 (113.9)	95.7	106.7 (108.7)	112.3	103.7	103.5	104.0	107.4	107.1 (110.2)	99.6	106.0 (107.4)
1941	114.4	118.1 (123.3)	101.7	114.7 (116.5)	122.3	111.3	111.5	111.8	114.6	115.9 (118.9)	106.6	114.0 (115.3)
1942	124.2	128.8 (134.3)	113.9	124.9 (127.1)	130.7	120.0	120.3	120.4	124.3	125.6 (129.1)	117.1	123.8 (125.3)
1943	129.7	134.4 (141.2)	121.4	130.9 (133.4)	135.4	125.4	129.0	126.9	129.9	131.5 (135.4)	125.2	129.9 (131.7)
d) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	179.4	182.2	221.8	184.4 (184.6)	217.9	206.0	228.6	213.1	180.3	189.2 (190.1)	225.1	190.8 (191.4)
1937	172.5	173.7 (183.8)	184.6	174.1 (178.3)	212.3	193.6	208.8	198.8	173.3	179.6 (187.1)	196.5	179.6 (183.2)
1938	176.9	179.9 (190.7)	193.0	179.7 (184.2)	225.7	198.2	213.3	203.6	177.9	185.3 (193.3)	202.9	185.0 (188.8)
1939	181.1	185.4 (196.1)	198.0	184.6 (188.9)	227.5	199.9	217.5	206.1	182.1	189.7 (197.4)	207.6	189.4 (193.0)
1940	192.6	198.1 (207.5)	212.2	196.8 (200.6)	244.8	213.7	236.5	221.5	193.6	202.7 (209.6)	224.1	202.3 (205.6)
1941	205.8	215.2 (224.5)	225.5	211.6 (215.2)	266.5	229.2	254.8	238.2	206.6	219.4 (226.1)	233.9	217.5 (220.6)
1942	222.8	233.7 (244.7)	252.6	230.4 (234.6)	284.8	247.1	274.9	256.6	224.1	237.6 (245.4)	263.5	236.8 (239.8)
1943	232.8	244.8 (257.1)	269.2	241.5 (246.3)	295.2	258.3	294.9	270.4	234.2	248.8 (257.5)	281.8	248.0 (252.0)
e) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1942 sättes = 100												
1943	103.2	103.4 (103.8)	105.2	103.5 (103.7)	102.3	103.2	105.9	104.0	103.2	103.4 (103.6)	105.6	103.6 (103.8)
f) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1937	100.8	99.5 (105.3)	86.8	98.5 (100.8)	101.6	98.1	95.3	97.3	100.3	99.0 (102.7)	91.0	98.2 (99.9)
1938	100.4	100.5 (106.6)	88.6	99.2 (101.5)	105.5	98.0	95.0	97.3	100.5	99.7 (103.5)	91.8	98.7 (100.4)
1939	99.7	100.6 (106.4)	88.2	98.9 (101.1)	103.2	95.9	94.0	95.6	99.9	99.1 (102.6)	91.1	98.1 (99.7)
1940	94.4	95.7 (100.3)	84.2	93.9 (95.6)	98.9	91.8	91.1	91.5	94.6	94.3 (97.0)	86.7	93.3 (94.5)
1941	88.7	91.6 (95.5)	78.8	88.9 (90.3)	94.8	86.3	86.4	86.7	88.3	89.9 (92.2)	82.6	88.4 (89.4)
1942	88.9	91.9 (96.1)	81.6	89.5 (91.0)	93.6	85.9	86.1	86.2	89.0	89.9 (92.4)	83.8	88.7 (89.7)
1943	91.7	95.0 (99.8)	99.4	92.6 (94.8)	95.8	88.7	91.2	89.7	91.8	93.0 (95.8)	88.5	91.9 (93.1)
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	106.2	107.8	113.2	109.1 (109.2)	129.0	121.9	135.3	126.1	106.7	112.0 (112.5)	183.2	112.9 (113.2)
1937	106.5	107.2 (113.5)	113.9	107.5 (110.1)	131.0	119.5	128.9	122.7	107.0	110.9 (115.5)	121.3	110.9 (113.1)
1938	106.6	108.4 (114.9)	116.3	108.3 (110.9)	136.0	119.4	128.5	122.7	107.2	111.7 (116.4)	122.3	111.5 (113.7)
1939	105.9	108.4 (114.7)	115.8	107.9 (110.5)	133.0	116.9	127.2	120.5	106.5	110.9 (115.4)	121.4	110.7 (112.9)
1940	100.3	103.2 (108.1)	110.5	102.5 (104.5)	127.5	111.3	123.2	115.4	100.9	105.6 (109.2)	116.7	105.4 (107.1)
1941	94.2	98.7 (103.0)	103.4	97.1 (98.7)	122.3	105.1	116.9	109.3	94.8	100.6 (103.7)	110.0	99.8 (101.2)
1942	94.4	99.0 (103.6)	107.0	97.6 (99.4)	120.7	104.7	116.5	108.7	95.0	100.7 (104.0)	111.7	100.1 (101.6)
1943	97.4	102.4 (107.6)	112.6	101.1 (103.1)	123.5	108.1	123.4	113.1	98.0	104.1 (107.8)	117.9	103.7 (105.5)

¹ Vid dylika jämförelser med tidigare år ha medellönerna omräknats under antagande av att personalens fördelning på yrkesgrupper och kön vid samtliga jämförelsetillfällen varit densamma som under redovisningsåret.

Ett försök till beräkning av i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster har därför även verkställts i tab. 30 (avd. e, f och g) genom en sammanställning av nyssnämnda löneindex tal med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring, omräknade med åren 1942, 1929 och 1913 som bas (i stället för 1 juli 1914).¹ Kalkylen, som grafiskt åskådliggöres i diagram I å sid. 77, ger vid handen, att den genomsnittliga reallönen för samtliga redovisade anställda skulle under år 1939 (alltså fyra år före redogörelseåret) ligga ungefär på samma höjd som år 1929 men att en sänkning på cirka 5 % i förhållande till nästföregående år inträtt under vart och ett av åren 1940 och 1941. Detta medförde, att den genomsnittliga reallönen under år 1941 sjönk till ungefär samma nivå som basåret 1913. Under år 1942 var reallönen praktiskt taget oförändrad, medan löneutvecklingen under redogörelseåret 1943 resulterade i en icke oväsentlig stegring (3.6 % i förhållande till 1942). Att märka är, att denna höjning kommit både den manliga (3.5 %) och den kvinnliga (4.0) arbetskraften till godo. Sistnämnda förhållande och huru reallönernas utveckling i övrigt tett sig för de olika grupper, i vilka undersökningsmaterialet i förevarande statistik uppdelats, belyses närmare i tabellen.

Beträffande de i tab. 30 redovisade lönefluktuationerna bör emellertid beaktas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid resp. års mitt, dels att den genomsnittliga lönenivån även påverkas av förändringar i materialets representativitet, beroende bl. a. på växlingar i materialets fördelning på olika dyrorts- och åldersgrupper.² Det måste därför anses vara av intresse att, i den mån materialet det medger, söka eliminera även inverkan av dylika faktorer. Till den under redovisningsperioden eventuellt förändrade ålderssammansättningen kan dock — på grund av primärmaterialets beskaffenhet — ingen hänsyn tagas. Uppmärksammas måste därför, att — särskilt inom sådana grupper av anställda, där avståndet mellan begynnelse- och slutlön är stort och tjänsteåldern merendels medför successiva löneuppflyttningar — årsmedeltalens förändringar kunna återspegla icke blott faktiska löneförhöjningar utan även växlingar i personalens åldersfördelning.

För undersökning av i vad mån växlingarna i primärmaterialets fördelning på olika dyrortsgrupper påverka de privatanställdas genomsnittslöner ha — med utgångspunkt från socialstyrelsens dyrortsgrupperingar och med år 1929 som basår — i efterföljande tab. 31 uträknats nya index tal för penninglönerna under förutsättning, att proportionen mellan de anställda inom ortsgrupperna A—C, D—F och G—I samtliga år varit densamma som år 1943.³

En jämförelse mellan index talen i tab. 31 och motsvarande tal i tab. 30, avd. c (där hänsyn ej tagits till fördelningen på dyrortsgrupper) visar, att

¹ Härvid bör beaktas, att sistnämnda index tal närmast avse tjänstemän och arbetare med en medelinkomst av ca 2 000 kr år 1914 och ej ta hänsyn till de särdrag konsumtionen kan förete inom högre avlönade yrkesgrupper. — ² Se Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda. Sveriges officiella statistik. Stockholm 1938. — ³ Linjepersonalen vid enskilda järnvägar ej medräknad. Jfr sid. 76.

Tab. 31. Årslönernas förändringar för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) åren 1929—1943.

(Index talen äro beräknade på grundval av personalens sammansättning år 1943 med hänsyn tagen till fördelningen på dyrtorsgrupper.)

Index tal (1929=100)	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
<i>Män</i>	97.9	98.6	96.0	94.8	94.5	94.2	94.4	96.4	99.4	102.2	108.7	116.8	125.2	134.1
däruv:														
teknisk personal .	98.0	99.0	95.3	93.5	92.9	93.3	93.5	94.9	97.8	99.8	106.1	113.1	122.7	128.3
kontorspersonal .	96.6	101.2	100.2	100.1	99.8	100.1	100.1	102.1	105.8	109.2	115.9	125.7	131.3	144.5
butikspersonal .	101.8	88.0	84.3	82.1	82.5	78.0	77.0	82.8	85.9	88.5	95.2	101.1	114.1	122.7
<i>Kvinnor</i>	98.0	98.5	97.4	94.8	94.0	92.6	91.2	94.4	96.9	98.4	106.2	114.4	123.6	131.1
däruv:														
teknisk personal .	95.7	97.4	94.6	93.2	92.6	95.5	94.8	94.8	101.1	102.4	111.3	121.3	130.0	135.0
kontorspersonal .	95.3	98.7	98.1	96.8	95.9	94.5	93.5	95.4	97.5	98.8	105.9	114.0	123.4	129.4
butikspersonal .	104.0	98.1	96.3	90.9	90.5	88.5	86.1	92.4	95.2	97.2	106.3	114.5	123.1	133.9
<i>Samtliga anställda</i>	97.9	98.6	96.4	94.8	94.4	93.8	93.4	95.9	98.7	101.3	108.1	116.2	124.8	133.3
däruv:														
teknisk personal .	97.9	98.9	95.3	93.5	92.9	93.3	93.5	94.9	97.4	99.8	106.2	113.3	122.9	128.5
kontorspersonal .	96.1	100.3	99.5	98.9	98.4	98.0	97.7	99.6	102.8	105.4	112.2	121.5	128.6	130.0
butikspersonal .	102.9	93.0	90.2	86.4	86.4	83.1	81.5	87.5	90.4	92.8	100.7	108.0	118.5	128.2

de förra i regel ej nämnvärt avvika från de senare, vilket tyder på att under här berörda tidsperiod inga större förskjutningar i materialets fördelning på dyrtorsgrupper ägt rum. För enstaka år är emellertid skillnaden mellan de båda sifferserierna ej alldeles oväsentlig.

Löneinkomster per år inom olika personalgrupper. I det föregående ha statistiskt åskådliggjorts de allmänna förskjutningarna i lönenivån för privatanställda. De medeltal, med vilka man därvid rört sig, dölja emellertid stora olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen, beroende på betydande olikheter i utbildning, arbetsuppgifter, tjänstear, levnadsålder och kön o. s. v. Primärmaterialet för den årliga lönestatistiken medger emellertid icke någon mera ingående undersökning av sambandet mellan ovannämnda faktorer och lönevillkoren, utan möjliggör endast en summarisk jämförelse i lönehänseende mellan vissa mer eller mindre homogena grupper. En mera ingående belysning av löneförhållandena för hithörande personal (avseende år 1935) erhålles däremot genom en inom socialstyrelsen verkställd sammanställning av från personalhåll meddelade individuella uppgifter.¹

Resultatet av en sammanställning på grundval av den årliga lönestatistikens primärmaterial meddelas i tab. 32, som berör hela det lönestatistiska materialet. I tabellen ha de anställda liksom förut i denna undersökning delats i tre personalgrupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal o. dyl. samt butikspersonal, och inom var och en av dessa i män och kvinnor. För att därjämte möjliggöra en inblick i löneförhållandena för kon-

¹ Undersökningens resultat har framlagts i publikationen »Undersökningar rörande arbetstidsförhållanden och lönevillkor för privatanställda», utg. 1938 (sid. 108). Jfr även Lönestatistisk årsbok för Sverige 1937 (sid. 57).

Tab. 32. Genomsnittslöner för olika grupper av privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) år 1943.(a = samtliga anställda, b = egentlig kontors- resp. butikspersonal, c = vaktmästare, springpojkar o. dyl., d = övrig personal.¹)

Yrkesgrupper (siffrorna inom klammer [] angiva antalet företag)	Medeltal anställda un- der år 1943		Genomsnittlig löne- inkomst under år 1943, kr			Löneökning (+) eller löneminskning (-) 1942—1943 i procent		
	Män	Kv.	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a ²
Teknisk personal [4 910]	33 863	1 903	7 290	3 554	7 091	+ 4.5	+ 3.6	+ 4.5
därav: ingenjörer, ritare o. dyl. . .	16 022	1 008	8 448	3 225	8 139	+ 5.2	+ 3.2	+ 5.2
verkmästare, förmän	17 841	895	6 249	3 925	6 138	+ 3.6	+ 5.9	+ 3.6
Kontorspersonal o. dyl. [8 022]	a 46 197	35 719	5 652	3 247	4 603	+ 4.8	+ 4.5	+ 4.7
	b 33 452	34 708	6 431	3 295	4 834	+ 4.2	+ 4.4	+ 4.2
	c 5 077	1 011	2 681	1 594	2 500	+ 7.9	+ 13.4	+ 8.5
	d 7 668	.	4 220	.	4 220	+ 1.9	.	+ 1.9
Därav inom:								
Industri [6 200]	a 24 359	22 249	5 555	3 071	4 869	+ 7.5	+ 5.6	+ 6.9
	b 21 229	21 416	6 037	3 128	4 576	+ 6.3	+ 5.4	+ 6.0
	c 3 130	833	2 290	1 601	2 145	+ 11.4	+ 12.0	+ 11.5
Handel [1 443]	a 4 829	7 422	6 069	3 248	4 360	+ 5.0	+ 6.2	+ 5.5
	b 4 388	7 257	6 406	3 286	4 462	+ 4.2	+ 6.4	+ 5.2
	c 441	166	2 717	1 559	2 403	+ 6.4	+ 22.7	+ 9.0
Samfärdsl [177]	a 9 953	312	4 502	3 079	4 459	+ 1.9	+ 0.3	+ 1.9
	b 2 087	299	5 790	3 144	5 459	+ 3.1	+ 0.2	+ 2.9
	c 198	13	1 851	1 587	1 835	— 0.1	.	+ 1.4
	d 7 668	.	4 220	.	4 220	+ 1.9	.	+ 1.9
Banker [145]	a 5 876	2 767	7 192	4 016	6 118	— 2.0	+ 0.6	— 1.4
	b 4 489	2 767	7 839	4 016	6 381	— 2.5	+ 0.6	— 1.8
	c 887	.	3 915	.	3 915	— 0.4	.	— 0.4
Försäkringsföretag [57]	a 1 680	2 969	7 737	3 871	5 268	+ 2.6	+ 0.6	+ 1.6
	b 1 259	2 969	9 210	3 871	5 461	— 1.1	+ 0.6	— 0.2
	c 421	.	3 337	.	3 337	+ 7.5	.	+ 7.5
Butikspersonal [3 679]	a 15 719	22 525	3 537	2 598	2 984	+ 6.6	+ 7.3	+ 6.9
	b 11 033	21 015	4 476	2 703	3 313	+ 6.2	+ 6.7	+ 6.5
	c 4 636	1 510	1 329	1 134	1 281	+ 7.2	+ 4.2	+ 6.5
Samtliga företag [9 436]	95 779	60 147	5 884	3 014	4 777	+ 4.8	+ 5.4	+ 5.0

torspersonalen inom olika näringsgrenar har i tabellen åtskillnad gjorts mellan industri, handel och samfärdsl samt bank- och försäkringsrörelse. Kontorspersonal o. dyl. har därvid uppdelats i egentlig kontorspersonal (b), vaktmästare, springpojkar o. dyl. (c) samt övrig personal (d). På motsvarande sätt har butikspersonalen fördelats i försäljningspersonal (b) samt vaktmästare, springpojkar o. dyl. (c). Även för teknisk personal har verkställt en liknande uppdelning, nämligen i dels ingenjörer, kemister, ritare o. dyl., dels verkmästare och förmän.

Tabellen visar, att i fråga om den egentliga kontorspersonalen (b-gruppen) ligger den genomsnittliga lönenivån både för män och kvinnor avsevärt lägre inom industri, handel och samfärdsl än vid banker och försäkringsanstalter. Även för den till

¹ Linjepersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl. Jfr tab. 30 sid. 78). — ² Standardräknade tal, se sid. 76.

kontorspersonalen hänfödda vakt- och budpersonalen (c-gruppen) råder i lönehänseende en avsevärd skillnad mellan olika näringsgrupper, såsom närmare framgår av tabellen, låt vara att skiljaktigheterna till väsentlig del torde återgå på olikheter i fråga om ålder m. m. Den bristande homogenitet, som även i andra hänseenden utmärker denna grupp, gör emellertid, att medellönerna i hög grad påverkas av rena tillfälligheter. En mellanställning i lönehänseende mellan den egentliga kontorspersonalen och vaktgruppen intager linjepersonalen vid enskilda järnvägar, som redovisats som särskild grupp (d-gruppen).

Löneutvecklingen inom samtliga redovisade personalgrupper belyses genom relativa tal för tiden 1942—1943 i tab. 32, där linjepersonalen vid enskilda järnvägar ingår som särskild grupp (d). För tidigare år föreligga siffror endast för samtliga anställda (a). För studiet av de genomsnittliga inkomstförändringarna inom dessa grupper hänvisas till tab. 30 och tidigare årgångar av denna årsbok.

Löneinkomster inom olika dyrortsgrupper. En på grundval av 1935 års officiella dyrortsgruppering utförd redovisning av de privatanställdas löner inom olika dyrortsgrupper¹ lämnas i efterföljande tablå.

Ortsgrupp	Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst per år (kr)		Indextal (medeltal i D-grupp = 1 000)		
	gruppgränser	medeltal	män	kvinnor	löneinkomst per år män	löneinkomst per år kvinnor	levnads- kostnader
A	t. o. m. 930	870	5 276	2 461	921	960	806
B	931—990	960	5 916	2 524	1 033	985	889
C	991—1 050	1 020	5 540	2 411	968	941	944
D	1 051—1 110	1 080	5 726	2 563	1 000	1 000	1 000
E	1 111—1 170	1 140	5 547	2 581	969	1 007	1 056
F	1 171—1 230	1 200	5 484	2 688	958	1 049	1 111
G	1 231—1 290	1 260	6 227	2 958	1 087	1 154	1 167
H	1 291—1 350	1 320	6 042	2 874	1 055	1 121	1 222
I	1 351 o. däröver	1 426	7 025	3 619	1 227	1 412	1 320

Tablån ger vid handen, att personalens löner visserligen påverkas av dyrortsförhållanden, i den mån dessa återspeglas av den nu mera föråldrade officiella dyrortsgrupperingen av år 1935, men att även andra faktorer utöva inflytande på lönesättningen. En del ojämnheter i tablåns sifferserier torde sammanhånga med att speciella uppgifter icke alltid kunnat avgivas i sådana fall, då vissa tjänstemän äro placerade på annan ort än den, som utgör stationsort för personalens huvudmassa.

Efter dyrortsförhållandena differentierade lönesiffror för olika huvudgrupper av anställda meddelas i efterföljande tab. 33. Lönenivån för dessa kategorier synas i något olika grad påverkas av en förskjutning i levnadskostnaderna. För mera homogena personalgrupper, exempelvis manliga verkmästare och förmän samt kvinnlig kontorspersonal, framträda dock ganska tydliga lönevariationer i enlighet med resp. företags lokalisering.

¹ Jfr sid. 111, not 1. (Hänsyn har här ej kunnat tagas till de efter 1935 inträdda — ofta inbördes olikartade — förändringarna i levnadskostnaderna å olika orter.) — ² Avser Stockholm.

Tab. 33. Genomsnittliga löneinkomster år 1943 för privatanställda (förvaltningspersonal o. dyl.) inom olika dyrtorsgrupper.

(Siffror i medieval stil ange, att medeltalet avser mindre än 150 arbetare.)

Grupper av förvaltningspersonal	Antal redovisade anställda	Genomsnittlig löneinkomst i kronor per år										Hela riket (inkl. ej dyrtorsgrupperade företag)
		Dyrtorsgrupp										
		A	B	C	D	E	F	G	H	I		
Män.												
Teknisk personal	33 863	6 009	6 744	6 867	7 323	7 056	7 162	7 812	8 382	8 101	7 290	
därav ingenjörer, ritare o. dyl.	16 022	7 886	8 658	8 438	8 603	7 778	7 969	8 881	9 825	8 737	8 448	
verkmästare, förmän	17 841	5 173	5 549	5 780	6 066	6 226	6 862	7 158	6 994	7 888	6 249	
Kontorspersonal o. dyl. . . .	46 197	4 812	5 180	5 127	5 072	5 410	5 354	5 993	5 909	7 066	5 652	
därav egentlig kontorspersonal	33 452	5 075	5 503	5 557	5 610	5 936	5 815	6 490	6 306	7 790	6 431	
inom industri	21 229	5 087	5 520	5 622	5 642	6 000	5 771	6 461	6 461	7 137	6 037	
» handel	4 388	4 497	4 766	4 834	5 366	5 576	6 026	6 558	5 807	7 199	6 406	
» samfärdsel	2 087	.	3 043	4 574	4 211	5 620	5 200	6 620	6 455	5 751	5 790	
» banker	4 489	.	.	.	.	.	.	.	.	9 540	7 889	
» försäkringsföretag	1 959	.	.	.	.	.	.	.	.	9 524	9 210	
vaktmästare, springpojkar o. dyl.	5 077	1 799	1 880	1 851	2 180	1 976	2 224	2 552	2 762	3 861	2 681	
övrig hithör. personal ¹	7 668	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4 220	
Butikspersonal	15 719	2 876	3 324	2 818	2 746	2 990	3 191	3 658	3 267	4 926	3 537	
därav försäljare o. dyl. . . .	11 083	3 417	4 141	3 683	3 721	4 000	4 142	4 661	4 244	5 741	4 476	
springpojkar	4 686	999	1 070	1 027	1 116	1 138	1 218	1 410	1 266	2 129	1 329	
Samtliga	95 779	5 276	5 916	5 540	5 726	5 547	5 484	6 227	6 042	7 025	5 884	
Kvinnor.												
Teknisk personal	1 903	2 927	2 993	2 823	3 164	3 194	3 605	3 757	4 185	4 207	3 554	
därav ingenjörer, ritare o. dyl.	1 008	2 115	2 728	2 429	2 843	2 941	3 090	3 625	3 765	3 954	3 225	
verkmästare, förmän	895	3 378	3 539	3 670	3 767	3 434	3 902	4 027	4 428	4 607	3 925	
Kontorspersonal o. dyl. . . .	35 719	2 530	2 605	2 578	2 687	2 813	2 942	3 269	3 226	3 796	3 247	
därav egentlig kontorspersonal	34 708	2 660	2 643	2 621	2 755	2 889	3 001	3 292	3 244	3 836	3 295	
inom industri	21 416	2 660	2 648	2 602	2 787	2 934	3 035	3 289	3 841	3 750	3 128	
» handel	7 257	2 582	2 541	2 746	2 874	2 710	2 906	3 310	2 941	3 654	3 286	
» samfärdsel	299	.	.	2 904	3 163	2 790	2 731	3 007	3 319	3 612	3 144	
» banker	2 767	.	.	.	.	.	.	.	.	4 722	4 016	
» försäkringsföretag	2 969	.	.	.	.	.	.	.	.	8 892	8 871	
vaktpersonal, springflickor o. dyl.	1 011	1 222	1 374	1 215	1 881	1 295	1 243	1 695	1 911	1 946	1 594	
Butikspersonal	22 525	1 913	1 952	2 076	2 182	2 212	2 288	2 558	2 286	3 258	2 598	
därav försäljare o. dyl. . . .	21 015	1 958	2 019	2 158	2 263	2 287	2 402	2 664	2 468	3 874	2 703	
springflickor o. dyl.	1 510	732	875	1 048	912	923	910	1 009	831	1 620	1 134	
Samtliga	60 147	2 461	2 524	2 411	2 563	2 581	2 688	2 958	2 874	3 619	3 014	

¹ Linjepersonal vid enskilda järnvägar (lokförare, kondktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl.).

C. Löneförhållandena för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen m. m.

a. Antal redovisade arbetare.

Antalet redovisade arbetare vid 1943 års löneundersökning utgör, såsom nämnts, tillhopa 557 680 fördelade på 10 796 företag emot 546 152 arbetare och 10 394 företag år 1942.

Av de för år 1943 redovisade arbetarna voro 76·7 % vuxna män, 16·3 % vuxna kvinnor och 7·0 % minderåriga av båda könen (i regel under 18 år). Motsvarande procenttal uppgingo föregående år till resp. 76·3, 16·3, 7·4; år 1929 till resp. 78·3, 14·6 och 7·1 samt år 1913 till resp. 65·9, 10·4 och 8·5 (samt dessutom 15·2 %, som ej fördelats efter ålder och kön). Förutsätter man, att sistnämnda antal ej specificerade fördelade sig proportionellt på de övriga redovisade grupperna, finner man, att männens andel av totalantalet arbetare ej undergått någon nämnvärd förändring under perioden 1913—1929, men att kvinnorna relativt taget ej oväsentligt ökats. De minderårigas relativa antal visar stadig nedgång. Tendens till stegring i kvinnoarbetets relativa omfattning kan iakttagas även vid jämförelse mellan åren 1929 och 1943 men tillväxten synes under denna period ha skett icke på de minderårigas utan på männens bekostnad.

Under de båda sista åren ha emellertid procenttalen för såväl kvinnoarbetskraften som för den minderåriga arbetskraften visat obetydligt sjunkande siffror samtidigt som procenttalet för män något ökat.

b. Löneutvecklingen i allmänhet.

I efterföljande tab. 34 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomster per arbetstimme, dag och år dels för redogörelseåret 1943 och dels för vart och ett av åren 1913, 1929 och 1937—1943,¹ varvid särskilda lönesiffror beräknats för män, kvinnor och minderåriga. För arbetarpersonalen i dess helhet har härvid, liksom förut beträffande förvaltningspersonalen (se sid. 76), medellönerna standardräknats under antagande av oförändrad sammansättning under hela perioden med avseende på kön (= 1943). I avsaknad av mera fullständiga uppgifter om medellönen för tidigare år inom olika dyrtorsgrupper ha däremot några korrigeringar med hänsyn till förskjutningar i arbetarpersonalens fördelning på olika dyrtorsgrupper icke kunnat ifrågakomma.

För belysande av löneutvecklingen sedan tiden före världskriget förefinnes direkt jämförelsematerial endast i fråga om dags- och årsinkomster. I syfte att kunna jämföra även timförtjänster vid olika tidpunkter har en approximativ beräkning av den genomsnittliga arbetslönen per utgjord arbetstimme verkställt på grundval av föreliggande uppgifter angående löneinkomsten

¹ För mellanliggande år hänvisas till föregående årgångar av denna årbok.

per dag och med ledning av från arbetstidsundersökningar, kollektivavtal m. m. erhållna siffror rörande arbetsdagens längd. Å andra sidan ha för åren 1921—1925, för vilka uppgifter om antalet utgjorda dagsverken ej inhämtats, daglönerna beräknats genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten med normalantalet arbetstimmar per dag, d. v. s. 8. På detta sätt ha indextal för tim-, dags- och årsförtjänster kunnat beräknas för varje år under perioden 1913—1943.

I anslutning härtill ha vissa beräkningar utförts för att belysa prisutvecklingens betydelse för arbetslönens faktiska höjd. Ett bedömande av löneutvecklingen förutsätter nämligen en jämförelse i första hand mellan penninglönerna och rådande prisläge. Genom en omräkning av penninglönerna med socialstyrelsens levnadskostnadsindex (jfr ovan) erhållas reallöner, utvisande de ungefärliga förändringarna i arbetslönernas köpkraft.

Av tab. 34 (avd. b) framgår, att *timförtjänsten* sedan föregående år ökats med 4.0 % i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare. Stegringen har varit något lägre för männen (3.9 %) än för kvinnorna (4.6 %) och de minderåriga (5.2 %). Endast till en mindre del är denna höjning orsakad av bestämmelserna i det mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen ingångna s. k. ramavtalet.¹ Ökningen beror väsentligen på de förändringar i lönenivån, som betingas av under 1943 genomförda avtalsjusteringar och andra överenskommelser beträffande särskilda fack, ävensom på individuella löneförbättringar, som torde ha genomförts på grund av knappheten på arbetskraft. Härtill kommer den omständigheten, att i vissa fack med särskilda avtalsbestämmelser om rörligt tillägg den relativa lönestegringen från 1942 till 1943 kan ha avvikit från motsvarande stegringstal i de branscher, där ramavtalet tillämpats. Vidare måste det hållas i minnet, att den genomsnittliga lönenivån även kan ha förändrats till följd av olikheter i arbetarnas fördelning efter ålder, kön och utbildning samt på grund av den olika användningen av tidslöns-, ackords- och övertidsarbete, variationer i arbetsintensiteten m. m.

Sedan år 1929, som särskilt för den s. k. konkurrensindustrin kan betecknas som gränsåret, innan den senaste lågkonjunkturen före världskriget satte in, har den nominella timförtjänsten i genomsnitt för samtliga grupper ökat med 50 % (avd. c). Motsvarande siffra var för männen 49, för kvinnorna 54 och för minderåriga 59 %. Den större delen av denna förskjutning i lönenivån ägde rum under 1938—1943, men även under 1937 var tillväxten ej oväsentlig. Lägst låg medellönen under det senaste decenniet åren 1933 och 1934. — Från lönestatistikens utgångsår 1913 räknat har stegringen till 1943 i den genomsnittliga timförtjänsten beräknats utgöra omkring 321 % (avd. d). Liksom för förvaltningspersonalen har även för arbetarna ökningen i allmänhet varit större för kvinnor (375 %) än för män (313 %). Motsvarande stegringssiffra för den egentliga industrin blir för kvinnor 371 och för män 295 %.² — *Dagsförtjänsten* under 1943 har, såsom tab. 34 utvisar,

¹ Jfr Sociala Meddelanden, årg. 1944, sid. 493. — ² Jfr Lönestatistik årsbok för Sverige år 1940, sid. 77.

Tab. 24. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. åren 1913—1943.

År	M ä n ¹			K v i n n o r			M i n d e r å r i g a			S a m t l i g a a r b e t a r e		
	L ö n e i n k o m s t p e r											
	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år	timme	dag	år
a) Absoluta tal, kr												
1913	0·45	4·32	1 241	0·24	2·34	651	0·18	1·76	485	0·40	3·82	1 081
1929	1·25	9·99	2 846	0·74	5·80	1 637	0·51	3·92	1 099	1·12	8·88	2 503
1937	1·29	10·44	2 974	0·77	6·08	1 740	0·50	3·93	1 128	1·15	9·28	2 620
1938	1·37	11·03	3 071	0·80	6·30	1 758	0·55	4·26	1 180	1·22	9·79	2 699
1939	1·48	11·44	3 183	0·84	6·65	1 882	0·58	4·57	1 286	1·27	10·18	2 813
1940	1·53	12·33	3 406	0·93	7·37	2 011	0·67	5·80	1 466	1·37	11·03	3 016
1941	1·64	13·15	3 615	1·01	7·94	2 142	0·72	5·66	1 525	1·47	11·78	3 200
1942	1·79	14·35	3 982	1·09	8·64	2 350	0·77	6·09	1 679	1·60	12·84	3 523
1943	1·86	14·98	4 136	1·14	9·03	2 485	0·81	6·40	1 758	1·67	13·37	3 869
b) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1942 sättes = 100												
1943	103·9	104·0	103·9	104·6	104·5	105·7	105·2	105·1	104·7	104·0	104·1	104·1
c) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1937	103·2	104·5	104·5	104·1	104·8	106·3	98·0	100·3	102·6	103·2	104·4	104·6
1938	109·6	110·4	107·9	108·1	108·6	107·4	107·8	108·7	107·4	109·4	110·1	107·8
1939	114·4	114·5	111·8	113·5	114·7	115·0	113·7	116·6	117·0	114·8	114·6	112·4
1940	122·4	123·4	119·7	125·7	127·1	122·8	131·4	135·2	133·4	123·0	124·2	120·5
1941	131·2	131·6	127·0	136·5	136·9	130·8	141·2	144·4	138·8	132·1	132·6	127·8
1942	143·2	143·6	139·9	147·8	149·0	143·6	151·0	155·4	152·8	143·9	144·6	140·8
1943	148·8	149·4	145·8	154·1	155·7	151·8	158·8	163·3	160·0	149·7	150·5	146·5
d) Index tal för penninglönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	277·8	231·2	329·3	308·8	247·9	251·4	283·3	222·7	226·6	281·0	232·6	231·6
1937	286·7	241·7	239·6	320·8	259·8	267·8	277·8	223·3	232·6	289·7	242·9	242·4
1938	304·4	255·8	247·5	333·8	269·2	270·0	305·6	242·0	243·3	307·3	256·8	249·7
1939	317·8	264·8	256·5	350·0	284·2	289·1	322·2	259·7	265·2	321·1	266·6	260·3
1940	340·0	285·4	274·5	387·5	315·0	308·9	372·2	301·1	302·3	345·7	288·9	279·1
1941	364·4	304·4	291·3	420·8	339·3	329·0	400·0	329·0	314·4	371·1	308·4	296·1
1942	397·8	332·2	320·9	454·2	369·2	361·0	427·8	346·0	346·2	404·3	336·3	326·0
1943	413·8	345·6	333·8	475·0	385·9	381·7	450·0	363·6	362·5	420·5	350·2	339·4
e) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1942 sättes = 100												
1943	102·6	102·7	102·6	103·8	103·2	104·4	103·9	103·8	103·4	102·7	102·8	102·8
f) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1929 sättes = 100												
1937	107·7	109·0	109·0	108·5	109·4	110·9	102·3	104·6	107·1	107·6	108·9	109·2
1938	111·6	112·4	109·9	110·0	110·6	109·3	109·8	110·6	109·8	111·4	112·2	109·8
1939	113·1	113·2	110·5	112·2	113·8	113·6	112·4	115·2	115·6	112·9	113·8	110·1
1940	107·7	106·6	105·8	110·6	111·8	108·1	115·6	119·0	117·4	108·3	109·3	106·1
1941	101·7	102·0	98·5	105·8	106·1	101·4	109·4	114·5	107·6	102·4	102·8	99·1
1942	102·5	102·9	100·2	105·5	106·7	102·8	108·1	111·3	109·4	103·0	103·5	100·8
1943	105·2	105·7	102·8	108·9	110·1	107·3	112·3	115·4	113·1	105·8	106·4	103·6
g) Index tal för reallönen, om avlöningen år 1913 sättes = 100												
1929	164·4	136·8	135·7	182·4	146·7	148·8	167·7	131·8	134·1	166·2	137·7	137·1
1937	177·0	149·2	147·9	198·0	160·4	165·0	171·5	137·8	143·6	178·9	149·9	149·6
1938	183·4	153·8	149·1	200·8	162·2	162·7	184·1	145·8	146·6	185·1	154·4	150·5
1939	185·8	154·9	150·0	204·7	166·2	169·1	188·4	151·8	155·1	187·8	155·9	152·2
1940	177·1	148·7	142·9	201·8	164·0	160·9	193·9	156·8	157·4	180·0	150·5	145·8
1941	167·2	139·6	133·6	193·0	155·7	150·9	183·5	150·9	144·2	170·2	141·5	135·8
1942	168·6	140·8	136·0	192·4	156·5	153·0	181·3	146·6	146·7	171·3	142·5	138·1
1943	172·9	144·6	139·4	198·7	161·5	159·7	188·8	152·1	151·7	176·0	146·5	142·0

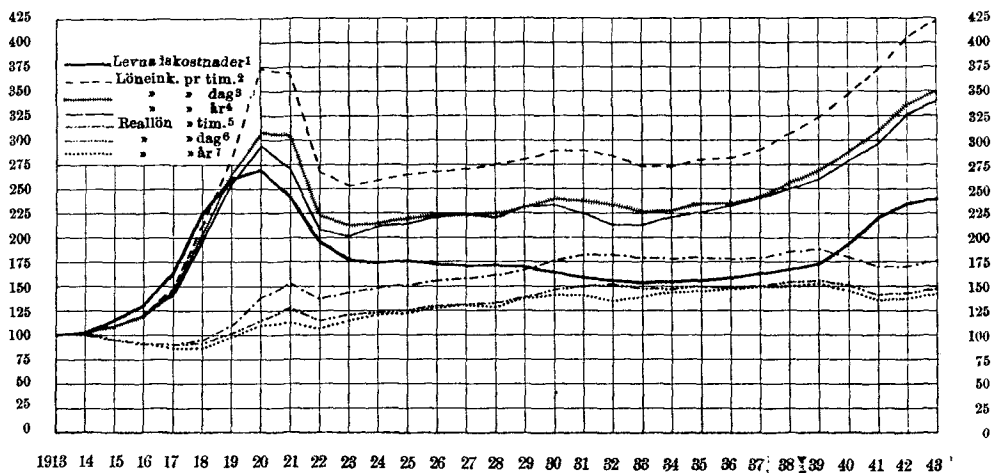
¹ Inkl. arbetande förmän.

Diagram II. Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. åren 1913—1943.

Indextal

Mouvement général des salaires des ouvriers de l'industrie, de 1913 à 1943.

Indextal

företett en likartad utveckling som timlönen såväl i jämförelse med föregående år (avd. b) som med 1929 (avd. c). I förhållande till utgångsåret 1913 (avd. d) blir däremot stegringen avsevärt mindre för daglönen än för timförtjänsten. Medan timlönen från 1913 till 1943 beräknats ha stigit med 321 %, stannade dagsinkomsten vid ett belopp, som med 250 % översteg 1913 års siffra. Orsaken till denna skiljaktighet är att söka i minskad arbetstid per dag, förorsakad väsentligen av den år 1920 införda åttatimmarsdagen. Därvid bibehölls i huvudsak oförändrad dagsförtjänst, som således kom att utslås på ett mindre antal arbetstimmar än tidigare. Härtill kommer för vissa år av ekonomiska kriser föranledda inskränkningar i arbetstiden, som även vid oförändrade timlöner verkat sänkande på den faktiska dagsförtjänsten.

Såväl daglönen som antalet arbetsdagar per år påverka *årsförtjänsten*, vars fluktuationer således kunna avvika från daglönens. För redogörelseåret 1943 i förhållande till 1942 var emellertid den procentuella stegringen lika stor för både års- och dagsförtjänsten. Under vissa andra år kan divergensen mellan de båda löneserierna vara relativt betydande. Sålunda redovisar lönestatistiken (se årsboken för 1938) för exempelvis år 1932 en sänkning i den genomsnittliga årslönen med omkring 5 % samtidigt som dagsförtjänsten blott sjunkit med 1 %. Ett annat uttryck för divergensen mellan olika lönestatistiska data får man genom att konstatera, att årsförtjänsten

¹ Nombre indice du coût de la vie (villes et agglomérations urbaines). — ² Salaire nominal par heure. — ³ Salaire nominal par jour. — ⁴ Salaire nominal par an. — ⁵ Salaire réel par heure. — ⁶ Salaire réel par jour. — ⁷ Salaire réel par an.

Tab. 35. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1943.

Samtliga arbetare.

Indextal (1913=100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Löneinkomst:															
per timme . .	104	109	118	147	213	284	371	366	266	253	257	266	268	270	274
» dag	102	108	119	145	206	265	310	306	223	213	214	219	223	223	225
» år	101	108	119	142	198	256	295	271	209	203	211	216	220	224	220
Levnadskostnader	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171
Reallön:															
per timme . .	102	95	91	91	95	109	138	152	137	143	148	151	156	158	160
» dag	100	94	91	90	92	102	115	127	115	121	123	125	130	131	132
» år	99	94	92	88	88	98	110	112	107	115	121	123	128	131	129

Indextal (1913=100)	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Löneinkomst:															
per timme . .	281	289	289	284	274	274	278	281	290	307	321	346	371	404	421
» dag	233	242	238	235	227	228	235	235	243	256	267	289	308	336	350
» år	232	233	225	213	213	221	226	232	242	250	260	279	296	326	339
Levnadskostnader	169	164	159	156	153	154	156	158	162	166	171	192	218	236	239
Reallön:															
per timme . .	166	176	182	182	179	178	179	178	179	185	188	180	170	171	176
» dag	138	147	150	151	148	148	150	149	150	154	156	150	141	143	147
» år	137	142	141	136	139	144	145	147	150	150	152	145	136	138	142

steg mellan åren 1913—1932 med 112 %, medan löneinkomsten per dag under samma tid ökades åtskilligt mer eller med 135 %. Under de därpå följande åren har emellertid en viss utjämning ägt rum mellan dessa stegrings-
tal på grund av den ökade sysselsättningen, varigenom årsförtjänstens steg-
ring t. o. m. redogörelseåret 1943 i förhållande till 1913 uppgår till 239 %
mot 250 % för dagsförtjänsten.

I tab. 35 ha för vinnande av större överskådlighet ur tab. 34 och från tidigare årgångar av årsboken sammanställts indextal, som — under förut-
sättning av oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga ar-
betare — ange den genomsnittliga stegringen under åren 1913—1943 av
nominal- och reallönen per timme, per dag och per år, komplet-
terade med socialstyrelsens ovannämnda indextal för levnadskostnadernas för-
ändringar.

Det framgår av tab. 35 och diagram II å sid. 87, att till och med år 1918
var stegringen av såväl tim- som daglöner mindre än levnadskostnadsök-
ningen, vilket innebär, att motsvarande reallöner under denna period voro
lägre än utgångsåret 1913. Från och med år 1919 har förhållandet blivit det
motsatta. Även årslönerna ha varit underkastade en liknande utveckling,
fastän jämvikt mellan löner och levnadskostnader i detta fall inträdde först
ett år senare eller 1920. Sedan sålunda de tre reallöneserierna — ehuru del-
vis under olika år — ånyo passerat basårets löneläge (100), ha de fortsatt

att stiga ända till år 1939 — med undantag allenast för enstaka år. Under år 1940 har ett markerat avbrott i reallönernas fortgående stegring inträtt, som pressat ned reallönen per år räknat med 4 à 5 % i jämförelse med föregående år. Denna nedgång fortsatte även under år 1941, varigenom reallönen ytterligare sänktes med 5 à 6 % i förhållande till år 1940. Därmed hade reallönen återgått till ungefär samma läge som år 1929.

Från och med år 1942 ha emellertid arbetarnas reallöner räknat per timme åter börjat stiga. Denna stegring, som i genomsnitt för samtliga arbetare var relativt obetydlig under år 1942 (0.6 %), har i ökat tempo fortsatt under redogörelseåret 1943 (2.7 %). Den ökade reallönen motsvaras av en procentuellt lika stor stegring i reallönen per dag och år. Att reallönen ökat är anmärkningsvärt, såtillvida som enligt ramavtalets bestämmelser ej full kompensation för de stegrade levnadskostnaderna skall erhållas. Ökningen måste sålunda — såsom ovan påpekats vid behandlingen av nominallönerna — bero på en höjning av grundlönerna etc. eller en utökning av övertids- och ackordsarbetet, som i regel lämnar större timförtjänst. (Jfr tab. 36.) — Hur förändringarna i övrigt fördelar sig på olika grupper framgår av tab. 34.

Det torde emellertid böra framhållas, att i det föregående anförda genomsnittstal icke kunna göra anspråk på annat än att giva en ungefärlig bild av förändringarna i löner och prisutveckling. Härtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrigrenar speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. Frågan behandlas i följande kapitel.

c. Löneinkomster per timme.

Genomsnittliga timförtjänster. Givetvis inrymma de i det föregående meddelade genomsnittstalen för timlönerna rätt betydande olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen. Förutom efter ålder och kön samt dyrortsförhållanden (jfr sid. 110) växla lönevillkoren allt efter de anställdas olika yrken, och även inom samma yrke variera lönerna bl. a. med hänsyn till arbetarens kompetens och ställning till yrket. I viss utsträckning ha kollektivavtalen verkat normerande och utjämnande. Olikheterna i de faktiska lönebeloppen äro emellertid fortfarande ganska stora, att döma bl. a. av vissa undersökningar över lönernas spridning i fråga om arbetare m. fl.¹ På grund av det summariska primärmaterialet för förevarande undersökning måste man emellertid här begränsa sig till den jämförelse mellan medellönerna för män, kvinnor och minderåriga inom olika näringsgrenar och näringsgrupper, som lämnas i tab. 36. Beträffande de i tabellen meddelade lönesiffrorna för minderåriga arbetare bör särskilt beaktas, att de icke utan vidare kunna läggas till grund för en jämförelse mellan lönenivån inom olika näringsgrenar, enär åtskilliga skiljaktigheter torde föreligga med hänsyn bl. a. till de redo-

¹ Se härom: Sveriges officiella statistik: socialstatistik. Anställnings- och avlöningsförhållanden för lägre personal i allmän tjänst (utg. 1931). — Betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente. Statens offentliga utredningar 1937: 48, sid. 552.

Tab. 28. Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Sliffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme						per dag (inkl. övertid, na- tura- för- månar o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, na- tura- för- månar o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaförmånar o. d.)		
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmånar o. d.		indextal						
			antal	där- av på ac- kord %	tids- lön, kr	ac- kord, kr	kr	1929 =100			1942 =100	kr	1929 =100
<i>Malmbrytning o. metallin- dustri (2 068)</i>	180 848	2 267	60.8	.	.	.	.	.	14.26	84.13	4 027	148	104
förmän	2 051	2 284	10.4	1.86	1.85	2.26	152	104	18.03	100.89	5 159	149	104
män	150 908	2 274	62.8	1.37	1.62	1.90	104	104	15.30	90.47	4 326	104	104
kvinnor	12 131	2 246	59.0	0.87	1.12	1.25	152	103	9.98	58.16	2 812	153	104
minderåriga	15 758	2 214	49.7	0.60	0.87	0.88	157	102	7.04	41.14	1 959	156	103
<i>Gruvor o. anriktningsverk (60)</i>	10 600	2 229	78.8	.	.	.	.	.	17.08	101.45	4 867	139	108
förmän	175	2 208	35.9	2.00	1.55	2.42	137	104	18.97	112.64	5 350	139	105
män	9 769	2 233	80.6	1.53	1.91	2.26	105	105	17.65	105.06	5 036	108	108
minderåriga	553	2 186	54.5	0.63	0.96	1.00	154	99	7.86	44.60	2 192	147	99
<i>Därav i</i> <i>mellersta Sverige . . . (44)</i>	6 191	2 218	81.4	.	.	.	.	.	14.12	83.11	3 986	160	108
förmän	116	2 288	52.3	1.54	1.55	2.02	162	104	15.79	93.88	4 610	161	106
män	5 637	2 221	83.2	1.08	1.59	1.86	106	106	14.63	86.41	4 131	108	108
minderåriga	362	2 188	62.9	0.50	0.84	0.88	166	105	6.92	38.14	1 930	155	104
<i>norra Sverige (16)</i>	4 409	2 245	74.0	.	.	.	.	.	21.15	127.19	6 103	125	109
förmän	59	2 054	.	2.48	.	3.31	120	101	25.67	153.21	6 798	126	100
män	4 132	2 250	77.0	1.97	2.37	2.79	104	104	21.67	130.25	6 270	109	109
minderåriga	191	2 182	38.7	0.78	1.33	1.23	135	96	9.66	57.93	2 685	135	99
<i>Järn-, stål- o. kopparverk (51)</i>	24 502	2 222	82.1	.	.	.	.	.	14.14	84.47	3 906	161	105
förmän	116	2 334	21.2	1.47	1.85	1.97	169	108	15.71	94.20	4 601	160	109
män	22 779	2 223	83.6	1.12	1.47	1.81	106	106	14.53	87.10	4 024	105	105
minderåriga	1 413	2 208	65.1	0.54	0.94	0.98	188	101	8.27	46.22	2 158	185	102
<i>Järn- o. stålmanufaktur (415)</i>	22 094	2 242	52.7	.	.	.	.	.	12.93	76.05	3 649	155	104
förmän	341	2 278	6.4	1.76	1.89	2.08	158	103	16.50	97.96	4 745	151	105
män	17 492	2 244	54.3	1.27	1.60	1.78	105	105	14.17	83.43	3 993	104	104
kvinnor	1 990	2 245	51.9	0.77	0.98	1.09	182	104	8.56	49.70	2 438	175	103
minderåriga	2 271	2 219	48.4	0.60	0.87	0.86	172	102	6.73	39.59	1 899	174	104
<i>Mekaniska verkstäder (1 170)</i>	94 336	2 278	59.3	.	.	.	.	.	14.46	85.05	4 085	148	103
förmän	1 082	2 291	9.5	1.88	2.01	2.29	153	103	18.38	109.86	5 248	150	102
män	81 147	2 285	61.0	1.39	1.62	1.90	103	103	15.87	90.59	4 350	103	103
kvinnor	4 022	2 250	60.9	0.87	1.14	1.27	144	101	10.36	58.55	2 856	147	101
minderåriga	8 085	2 214	48.1	0.57	0.88	0.85	147	102	6.78	39.84	1 877	141	102
<i>Skeppsvarv (77)</i>	16 048	2 256	75.9	.	.	.	.	.	15.26	88.71	4 235	150	101
förmän	71	2 317	0.8	1.80	1.80	2.12	152	103	17.05	103.69	4 910	148	101
män	15 241	2 256	76.9	1.35	1.61	1.93	104	104	15.67	91.00	4 343	101	101
minderåriga	705	2 249	65.8	0.57	0.76	0.84	133	90	6.68	39.45	1 891	120	91
<i>Övriga verkstäder (1 093)</i>	78 288	2 282	56.0	.	.	.	.	.	14.30	84.31	4 054	148	104
förmän	1 012	2 389	10.1	1.88	2.02	2.30	153	103	18.48	109.75	5 271	151	102
män	65 906	2 292	57.4	1.40	1.63	1.90	104	104	15.30	90.49	4 351	104	104
kvinnor	3 990	2 250	61.4	0.87	1.14	1.27	144	100	10.87	58.68	2 859	147	101
minderåriga	7 380	2 211	46.4	0.57	0.84	0.85	152	104	6.74	39.88	1 876	149	104
<i>Elektriska verkstäder. (131)</i>	19 386	2 316	50.8	.	.	.	.	.	14.25	83.93	4 083	146	105
förmän	134	2 327	.	1.96	.	2.42	146	105	19.49	59.06	5 635	147	108
män	18 856	2 353	46.5	1.48	1.79	2.01	104	104	16.41	97.06	4 723	108	108
kvinnor	4 143	2 255	65.6	0.94	1.17	1.35	141	105	10.66	63.63	3 048	146	105
minderåriga	2 253	2 213	51.7	0.78	0.98	1.01	184	105	8.02	47.69	2 242	186	108

Tab. 38 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst											
			per timme					per dag (inkl. övertid, natura- för- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, natura- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaformån o. d.)				
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaformån o. d.					indextal				
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lös, kr	ac- kord, kr	kr			indextal 1929 =100	1942 =100	kr	indextal 1929 =100	1942 =100
Metallmanufaktur . . . (190)	8 636	2 266	45.0	.	.	.	.	12.60	73.73	3 564	142	106		
förmän	178	2 261	1.4	1.90	2.48	2.25	104	17.94	106.74	5 085	140	103		
män	5 983	2 286	45.6	1.84	1.59	1.78	145	105	14.19	83.50	4 066	105		
kvinnor	1 388	2 212	51.7	0.84	1.10	1.18	140	103	9.80	55.21	2 619	138	101	
minderåriga	1 087	2 222	41.2	0.57	0.80	0.79	.	107	6.23	36.89	1 757	.	109	
Guld- och silvervarufabriker (51)	1 294	2 326	30.7	.	.	.	.	13.68	80.25	3 978	136	105		
förmän	25	2 309	.	2.42	.	2.68	109	21.71	128.14	6 179	122	106		
män	882	2 349	36.9	1.56	1.83	1.95	102	15.65	91.92	4 592	104			
kvinnor	290	2 277	20.2	0.95	1.24	1.20	129	107	9.44	55.84	2 722	138	109	
Jord- o. stenindustri . . . (732)	31 826	2 194	47.7	.	.	.	.	11.70	68.67	.	.	.		
förmän	437	2 227	5.9	1.55	1.52	1.85	107	14.70	85.92	.	.	.		
män	26 975	2 211	48.2	1.11	1.44	1.57	162	108	12.42	73.07	.	.	.	
kvinnor	2 240	2 132	59.7	0.63	0.89	0.96	145	108	7.37	42.43	.	.	.	
minderåriga	2 174	2 072	36.4	0.58	0.87	0.80	182	113	6.09	35.29	.	.	.	
Kolgruvor (6)	1 370	2 152	51.8	.	.	.	.	12.45	73.42	3 439	151	105		
förmän	7	2 403	.	1.52	.	1.88	104	14.90	90.37	4 518	148	106		
män	1 334	2 150	52.2	0.97	1.56	1.61	149	105	12.56	74.09	3 467	105		
Torvindustri (109)	3 015	.	69.7	.	.	.	.	11.44	66.09	.	.	.		
förmän	42	.	23.2	1.44	1.31	1.54	98	12.17	70.29	.	.	.		
män	2 367	.	68.7	1.15	1.61	1.56	220	108	12.12	70.16	.	.	.	
Stenbrotto. stenhuggerier (163)	4 774	.	48.6	.	.	.	.	12.25	74.56	.	.	.		
förmän	102	.	6.7	1.47	1.35	1.66	106	13.18	76.85	.	.	.		
män	4 558	.	49.6	1.15	1.34	1.49	184	108	12.36	75.46	.	.	.	
Byggnadsämnesindustri (368)	13 062	2 222	46.8	.	.	.	.	12.16	71.18	3 505	158	109		
förmän	144	2 227	7.4	1.53	1.70	1.80	106	14.84	83.96	4 072	156	107		
män	12 128	2 231	48.0	1.18	1.46	1.60	157	107	12.44	72.87	3 599	109		
Cementfabriker (13)	1 340	2 289	17.4	.	.	.	.	12.51	72.96	3 586	148	107		
förmän	17	2 318	1.7	1.55	1.62	1.76	99	14.06	81.84	4 092	146	103		
män	1 260	2 297	18.4	1.18	1.65	1.60	147	105	12.83	74.82	3 680	107		
Tegelbruk (179)	5 755	2 222	54.5	.	.	.	.	11.10	64.64	.	.	.		
förmän	37	2 333	7.7	1.87	1.19	1.66	108	13.28	78.13	.	.	.		
män	5 249	2 239	55.7	1.05	1.35	1.50	153	105	11.43	66.58	.	.	.	
Kalkbruk o. cementvaru- fabriker (176)	5 967	2 206	46.9	.	.	.	.	13.06	76.85	3 659	159	111		
förmän	90	2 190	8.3	1.60	1.90	1.87	108	14.84	86.85	4 103	160	107		
män	5 619	2 211	48.2	1.18	1.54	1.68	156	110	13.26	78.11	3 726	107	112	
Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker (21)	4 477	2 215	50.4	.	.	.	.	9.97	57.13	2 818	140	107		
förmän	35	2 224	.	1.60	.	2.08	106	16.39	94.45	4 635	131	133		
män	2 459	2 280	42.6	1.07	1.86	1.52	106	12.20	69.91	3 466	105			
kvinnor	1 411	2 153	69.9	0.67	0.87	1.00	139	109	7.67	43.84	2 147	141	105	
Porslinsfabriker (6)	2 233	2 223	57.6	.	.	.	.	9.91	56.66	2 782	140	107		
förmän	23	2 206	.	1.66	.	2.21	108	17.87	99.79	4 879	134	105		
män	1 030	2 297	53.0	1.10	1.84	1.58	107	12.83	72.90	3 619	105			
kvinnor	956	2 177	66.9	0.67	0.86	0.98	138	108	7.66	43.96	2 139	142	105	

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme						per dag (inkl. övertid, natu- raför- måner o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, natu- raför- måner o. d.), kr	per år		
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		(inkl. övertid, naturaförmåner o. d.)						
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	index- tal			kr	index- tal	
													1929 = 100
Kakel-, sten- o. lergods- fabriker (15)	2 244	2 207	43.2	.	.	.	.	10.03	57.59	2 854	131	107	
förmän	12	2 258	.	1.50	.	1.85	103	14.60	84.57	4 180	138	101	
män	1 429	2 268	34.8	1.06	1.39	1.48	126	105	11.76	67.75	3 356	130	106
kvinnor	455	2 102	76.3	0.65	0.89	1.03	136	110	7.70	43.58	2 166	130	106
Glasbruk (65)	5 128	2 127	36.2	.	.	.	.	11.63	67.97	3 065	195	107	
förmän	107	2 217	.	1.65	.	2.10	104	16.84	99.05	4 655	190	105	
män	4 129	2 138	40.9	1.06	1.45	1.57	165	106	12.64	74.45	3 363	190	107
minderåriga	479	2 058	17.4	0.51	0.85	0.67	209	112	5.24	30.85	1 383	254	117
Kristall- o. smäglasbruk (34)	2 819	2 099	36.0	.	.	.	.	10.28	60.80	2 718	210	111	
förmän	32	2 233	.	1.40	.	1.77	101	14.16	82.87	3 943	201	107	
män	2 296	2 102	41.9	0.97	1.34	1.43	163	107	11.41	66.85	3 009	201	111
Fönsterglasbruk (4)	331	2 052	57.5	.	.	.	.	15.17	89.93	3 875	190	97	
förmän	4	2 172	.	2.04	.	2.23	109	17.57	103.28	4 838	202	110	
män	268	2 060	55.6	1.50	1.89	2.05	220	105	16.49	97.57	4 224	202	102
Buteljglasbruk (6)	1 031	2 216	38.3	.	.	.	.	14.12	84.39	3 811	151	103	
förmän	34	2 097	.	1.80	.	2.54	98	20.24	121.22	5 323	154	95	
män	916	2 233	41.1	1.07	1.53	1.76	150	108	14.53	86.82	3 940	154	102
Träindustri (1 478)	46 130	2 191	37.1	.	.	.	.	11.29	66.82	3 111	144	105	
förmän	1 228	2 253	5.5	1.50	1.46	1.75	107	13.85	82.02	4 055	141	107	
män	40 735	2 194	38.9	1.12	1.35	1.47	140	105	11.73	69.51	3 247	141	105
kvinnor	719	2 177	37.3	0.72	1.06	1.00	145	101	7.87	46.32	2 178	143	101
minderåriga	3 448	2 150	26.6	0.57	0.78	0.73	138	107	5.78	33.79	1 556	144	104
Flottning (15)	2 802	.	28.0	.	.	.	.	11.47	68.85	.	.	.	
förmän	133	.	0.6	1.30	1.32	1.55	107	12.13	72.75	.	.	.	
män	2 633	.	29.3	1.06	1.54	1.45	133	108	11.51	69.04	.	.	.
Sågverk o. hyvlerier . . (593)	21 270	2 140	47.4	.	.	.	.	11.20	66.57	3 046	147	105	
förmän	515	2 276	9.6	1.42	1.40	1.66	104	13.15	77.86	3 857	142	107	
män	19 201	2 142	49.1	1.08	1.24	1.46	140	106	11.54	68.61	3 139	142	105
minderåriga	1 554	2 068	40.1	0.62	0.76	0.73	139	105	6.17	31.66	1 641	145	103
Snickeri- o. möbelfabriker (1674)	18 775	2 229	25.2	.	.	.	.	11.28	66.43	3 141	140	105	
förmän	520	2 252	2.7	1.61	1.71	1.85	107	14.78	86.97	4 167	136	106	
män	16 229	2 232	30.2	1.14	1.48	1.48	140	105	11.84	69.78	3 298	136	105
minderåriga	1 590	2 200	15.0	0.55	0.83	0.68	158	108	5.41	31.65	1 506	163	108
Annan trävaruindustri . . (96)	3 283	2 214	36.0	.	.	.	.	11.69	68.86	3 238	144	103	
förmän	60	2 128	7.2	1.73	1.86	1.99	135	118	15.94	94.53	4 243	133	111
män	2 672	2 221	36.9	1.28	1.44	1.57	135	105	12.58	74.02	3 479	133	104
Pappers- och grafisk indus- tri (722)	46 722	2 207	39.3	.	.	.	.	13.26	78.53	3 638	138	103	
förmän	505	2 317	8.6	2.19	1.46	2.49	152	104	19.92	118.62	5 776	141	104
män	35 827	2 201	43.9	1.59	1.27	1.82	103	14.72	87.19	4 011	141	103	
kvinnor	6 386	2 245	32.3	0.91	1.03	1.18	159	104	9.41	55.71	2 650	157	105
minderåriga	4 004	2 181	13.9	0.58	0.78	0.73	155	107	5.78	34.17	1 601	147	106
Pappersmassfabriker . . (85)	14 011	2 057	52.6	.	.	.	.	12.95	76.57	3 323	122	98	
förmän	27	2 251	50.8	1.55	1.68	1.99	140	103	15.89	95.03	4 491	122	102
män	13 400	2 061	54.8	1.28	1.30	1.64	140	102	13.22	78.82	3 399	122	97
minderåriga	584	1 930	15.7	0.62	0.80	0.79	136	114	6.22	35.41	1 537	118	112

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme						per dag (inkl. över- tid, na- tura- för- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. över- tid, na- tura- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaförmån o. d.)		
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmån o. d.		kr	indextal			kr	indextal	
			tid- lön, kr	ac- cord, kr	kr	indextal		1929 =100					1942 =100
			antal	där- av på ac- cord %	1929 =100	1942 =100	1929 =100	1942 =100	1929 =100	1942 =100	1929 =100	1942 =100	
Pappersbruk o. pappfabri- ker (65)	13 513	2 162	75.9	.	.	.	.	11.43	67.57	3 086	129	103	
förmän	121	2 324	24.9	1.52	1.86	1.86	143	100	14.91	88.78	4 314	100	
män	10 670	2 193	79.6	1.10	1.20	1.53	103	103	12.35	73.03	3 364	130	
kvinnor	1 876	2 007	72.5	0.68	0.89	1.06	158	104	8.28	48.93	2 122	145	
minderåriga	846	2 090	42.4	0.52	0.73	0.73	152	106	5.70	33.80	1 531	139	
Finpappersbruk (12)	5 146	2 209	84.1	.	.	.	.	.	11.57	68.13	3 179	189	
förmän	42	2 371	12.1	1.73	2.02	2.22	145	100	17.93	106.11	5 262	98	
män	3 948	2 241	87.7	1.16	1.20	1.55	101	101	12.59	74.14	3 481	137	
kvinnor	894	2 080	78.3	0.72	0.89	1.08	164	105	8.68	50.34	2 255	153	
minderåriga	262	2 138	59.0	0.46	0.63	0.67	134	102	5.08	30.03	1 442	126	
Grovpappersbruk (53)	8 367	2 134	70.7	.	.	.	.	.	11.83	67.21	3 028	124	
förmän	79	2 299	32.0	1.38	1.23	1.66	142	100	13.27	79.27	3 809	101	
män	6 722	2 166	74.7	1.08	1.20	1.52	103	103	12.21	72.36	3 296	126	
kvinnor	982	1 940	66.7	0.66	0.89	1.03	151	103	8.00	47.56	2 000	137	
minderåriga	584	2 069	34.7	0.53	0.81	0.76	162	107	6.00	35.64	1 570	148	
Annan pappersindustri (162)	6 935	2 339	17.0	.	.	.	.	.	10.83	64.25	3 153	145	
förmän	88	2 316	.	2.02	.	2.39	148	110	18.93	112.63	5 528	109	
män	2 369	2 375	14.4	1.39	2.11	1.88	103	103	15.25	90.32	4 459	147	
kvinnor	3 120	2 353	23.1	0.87	1.23	1.19	157	103	9.58	56.79	2 806	157	
Tapetfabriker (13)	429	2 331	2.9	.	.	.	.	.	11.25	66.76	3 272	155	
förmän	14	2 265	.	1.84	.	2.23	156	113	17.47	102.91	5 057	113	
män	291	2 349	4.2	1.28	2.23	1.61	103	103	13.03	77.77	3 779	154	
kvinnor	47	2 283	.	0.78	.	0.97	143	101	7.58	44.81	2 217	124	
Annan hithörande indu- stri (149)	6 506	2 340	17.9	.	.	.	.	.	10.80	64.09	3 145	144	
förmän	74	2 326	.	2.05	.	2.41	144	108	19.20	114.48	5 617	109	
män	2 078	2 379	15.8	1.40	2.10	1.91	103	103	15.55	92.05	4 554	142	
kvinnor	3 073	2 354	23.4	0.87	1.28	1.20	158	104	9.61	56.99	2 815	157	
Grafisk industri (410)	12 263	2 348	1.7	.	.	.	.	.	16.84	99.94	4 880	160	
förmän	269	2 321	.	2.49	.	2.86	153	105	22.88	135.99	6 642	106	
män	9 388	2 360	1.0	1.91	2.38	2.33	103	103	18.99	112.83	5 508	137	
kvinnor	1 390	2 325	6.6	1.07	1.19	1.30	163	104	10.40	61.35	3 011	159	
minderåriga	1 216	2 286	1.2	0.64	0.79	0.78	186	103	6.17	36.52	1 775	181	
Grafiska anstalter (51)	1 147	2 335	0.1	.	.	.	.	.	14.91	88.25	4 357	175	
förmän	22	2 335	.	2.37	.	2.85	170	104	22.74	135.46	6 658	105	
män	828	2 353	.	1.75	.	2.19	102	102	17.68	104.58	5 150	161	
kvinnor	110	2 301	0.3	0.99	1.22	1.16	155	113	8.95	52.60	2 672	153	
minderåriga	187	2 272	0.7	0.58	0.90	0.68	174	94	5.31	31.65	1 556	169	
Bok- och accidenstrycke- rier (253)	7 544	2 355	2.6	.	.	.	.	.	15.98	94.97	4 615	161	
förmän	150	2 333	.	2.40	.	2.66	156	104	21.16	125.90	6 198	105	
män	5 486	2 373	1.7	1.88	2.38	2.23	104	104	18.33	109.15	5 301	155	
kvinnor	1 066	2 324	8.6	1.10	1.19	1.32	163	104	10.66	63.01	3 074	161	
minderåriga	852	2 286	1.6	0.65	0.78	0.80	186	103	6.88	37.78	1 827	182	
Tidningstryckerier (106)	3 572	2 337	.	.	.	.	.	.	19.28	114.09	5 607	157	
förmän	97	2 299	.	2.67	.	3.19	106	106	25.63	152.05	7 326	107	
män	3 074	2 340	.	2.10	.	2.55	150	102	20.52	121.55	5 974	162	
kvinnor	224	2 341	.	0.99	.	1.23	121	98	9.90	58.08	2 878	118	
minderåriga	177	2 303	.	0.63	.	0.76	177	110	6.06	35.68	1 754	174	

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Genomsnittlig löneinkomst													
		Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	per timme						per dag (inkl. över- tid, natu- raför- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. över- tid, natu- raför- mån o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaförmån o. d.)				
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmån o. d.		indextal				kr	indextal			
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	indextal				1929 = 100	1942 = 100		
								1929 = 100						1942 = 100	
Livsmedelsindustri . . . (1 212)	36 806	2 279	10·9	.	.	.	.	.	12·97	75·32	3 678	133	105		
förmän	1 348	2 292	0·6	1·90	1·53	2·26	133	102	18·01	106·61	5 185	130	102		
män	22 679	2 327	4·4	1·46	2·11	1·83	105	105	14·78	86·86	4 249	105	105		
kvinnor	11 141	2 193	25·5	0·98	1·10	1·20	140	104	9·53	54·48	2 625	134	103		
minderåriga	1 638	2 193	16·1	0·62	0·81	0·77	164	110	6·00	35·09	1 696	159	110		
Kvarnar (63)	1 920	2 319	3·6	.	.	.	.	.	13·73	80·84	3 941	122	102		
förmän	61	2 378	1·6	1·68	.	2·02	100	100	16·23	96·55	4 812	130	104		
män	1 536	2 332	0·8	1·41	.	1·82	131	101	14·76	87·01	4 243	103	103		
Pressjästfabriker (7)	232	2 330	.	.	.	.	.	.	15·20	90·78	4 382	136	103		
förmän	12	2 350	.	1·92	.	2·38	100	100	19·09	113·87	5 589	138	99		
män	189	2 328	.	1·55	.	2·00	101	101	16·22	96·88	4 662	100	100		
Bagerier (296)	6 955	2 295	2·0	.	.	.	.	.	14·32	84·58	4 134	138	104		
förmän	156	2 307	.	2·41	.	2·65	97	97	21·00	125·22	6 121	128	96		
män	4 405	2 303	.	1·79	.	2·03	104	104	16·14	95·19	4 669	103	103		
kvinnor	2 159	2 283	6·2	1·15	1·23	1·35	138	102	10·76	63·59	3 093	139	102		
Mjukbrödbagerier . . . (255)	4 634	2 302	.	.	.	.	.	.	14·92	88·36	4 334	130	103		
förmän	162	2 311	.	2·49	.	2·72	97	97	21·48	128·22	6 282	127	96		
män	3 256	2 301	.	1·85	.	2·06	104	104	16·35	96·66	4 748	103	103		
kvinnor	1 057	2 306	.	1·21	.	1·86	145	104	10·77	63·91	3 126	153	103		
Spisbrödbagerier . . . (38)	1 820	2 287	.	.	.	.	.	.	13·80	80·80	3 945	139	103		
förmän	24	2 282	.	1·86	.	2·21	99	99	17·66	104·62	5 036	124	97		
män	1 027	2 301	.	1·62	.	1·97	103	103	15·76	92·72	4 521	104	104		
kvinnor	760	2 270	.	1·14	.	1·89	128	100	11·02	64·60	3 162	129	98		
Käxfabriker (3)	501	2 262	28·2	.	.	.	.	.	10·54	62·58	2 974	163	108		
män	122	2 379	0·4	1·81	.	1·60	140	102	12·88	76·65	3 815	143	104		
kvinnor	342	2 240	39·8	0·92	1·23	1·27	157	107	10·15	60·21	2 839	167	109		
Råsockerbruk och raffinade- rier (27)	4 594	2 376	7·4	.	.	.	.	.	11·87	69·55	3 478	142	103		
förmän	36	2 344	.	1·39	.	1·77	101	101	14·21	84·11	4 145	142	102		
män	3 785	2 410	4·1	1·20	1·63	1·54	101	101	12·50	74·11	3 703	104	104		
kvinnor	693	2 209	28·2	0·80	1·04	1·09	142	101	8·68	47·43	2 402	141	101		
Råsockerbruk (21)	2 328	.	0·6	.	.	.	.	.	11·86	68·01	.	.	.		
förmän	21	.	0·5	1·81	1·42	1·66	99	99	13·48	79·07	.	.	.		
män	2 198	.	0·6	1·16	1·63	1·48	102	102	12·07	71·01	.	.	.		
kvinnor	79	.	0·5	0·73	1·19	0·93	148	100	7·46	24·42	.	.	.		
Raffinaderier och komb. fabriker (6)	2 266	2 321	14·7	.	.	.	.	.	11·88	71·26	3 431	144	101		
förmän	15	2 299	.	1·51	.	1·93	102	102	15·22	91·85	4 427	146	100		
män	1 587	2 373	9·1	1·26	1·63	1·62	101	101	13·09	78·55	3 854	102	102		
kvinnor	614	2 201	31·8	0·81	1·04	1·11	141	102	8·84	52·96	2 439	141	101		
Choklad- o. karamellfabr. (85)	4 308	2 227	27·7	.	.	.	.	.	9·92	56·94	2 748	153	109		
förmän	174	2 193	2·3	1·72	1·55	2·10	104	104	16·81	97·62	4 618	138	105		
män	1 057	2 300	17·8	1·80	1·72	1·71	107	107	14·05	81·60	3 937	106	106		
kvinnor	2 690	2 194	33·7	0·78	1·02	1·06	156	106	8·59	48·67	2 334	145	105		
minderåriga	387	2 266	26·1	0·51	0·77	0·63	162	119	5·00	30·15	1 532	161	126		

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme						per dag (inkl. över- tid, natu- ra- för- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. över- tid, natu- ra- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaförmåner o. d.)		
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturaförmåner o. d.		kr	indextal			kr	indextal	
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr		1929 = 100					1942 = 100
Bryggerier och läskedrycks- fabriker (253)	5 470	2 264	10.9	.	.	.	.	.	14.88	87.25	4 180	127	104
förmän	217	2 298	.	1.71	.	2.13	99	99	17.14	101.21	4 905	126	98
män	4 069	2 287	10.9	1.86	2.57	2.00	131	105	16.18	95.06	4 582	126	105
kvinnor	1 031	2 184	15.2	0.96	1.31	1.28	133	101	10.28	59.68	2 802	130	102
Brännerier och destillerings- verk (9)	277	2 044	1.6	.	.	.	.	.	15.82	90.91	3 863	119	100
förmän	11	2 068	.	2.49	.	3.14	132	98	25.11	150.27	6 490	118	100
män	187	2 034	2.2	1.65	1.46	2.04	132	104	16.64	98.83	4 153	133	102
kvinnor	78	2 080	.	1.11	.	1.36	143	97	10.88	65.15	2 823	133	101
Bryggerier (205)	4 553	2 294	10.9	.	.	.	.	.	14.80	86.83	4 194	126	104
förmän	181	2 325	.	1.67	.	2.09	99	99	16.81	99.87	4 860	124	98
män	3 486	2 311	11.2	1.38	2.46	1.97	129	105	15.97	93.84	4 551	124	105
därav utkörare	1 136	2 254	33.6	1.38	2.61	2.46	.	108	19.47	112.67	5 546	.	107
övriga	2 350	2 339	0.9	1.83	1.58	1.74	.	102	14.28	84.58	4 070	.	103
kvinnor	752	2 220	14.2	0.92	1.81	1.26	130	102	10.14	58.99	2 805	129	103
Mineralvatten- och läske- drycksfabriker (39)	640	2 146	15.0	.	.	.	.	.	15.31	88.91	4 214	152	107
förmän	25	2 210	.	1.66	.	2.05	98	98	16.26	94.81	4 520	154	96
män	396	2 191	11.4	1.50	3.63	2.81	166	114	17.82	104.48	5 059	113	113
därav utkörare	149	2 314	27.6	1.49	3.68	3.01	.	121	23.96	140.99	6 957	.	123
övriga	247	2 117	0.7	1.51	2.83	1.84	.	108	13.97	81.68	3 907	.	105
kvinnor	201	2 087	25.5	1.04	1.81	1.83	166	99	10.61	60.40	2 782	151	101
Tobaksfabriker (8)	1 740	2 217	63.6	.	.	.	.	.	12.64	70.89	3 526	147	100
förmän	19	2 263	.	1.98	.	2.46	148	101	19.42	112.24	5 571	145	104
män	343	2 272	35.9	1.64	1.98	2.33	100	100	18.91	104.28	5 302	145	100
kvinnor	1 160	2 205	77.8	0.98	1.16	1.47	160	101	11.65	65.26	3 248	159	99
Slakterier och konserverfabri- ker (273)	7 163	2 223	6.5	.	.	.	.	.	12.74	73.92	3 504	132	105
förmän	353	2 280	.	1.99	.	2.86	100	100	18.79	111.16	5 380	130	101
män	4 366	2 317	0.8	1.46	1.84	1.78	133	103	14.56	85.73	4 116	122	106
kvinnor	2 118	2 045	19.7	0.86	1.11	1.10	138	107	8.64	46.48	2 242	122	104
Slakterier och charkuteri- fabriker (207)	4 724	2 322	0.1	.	.	.	.	.	14.25	84.27	4 065	132	106
förmän	283	2 281	.	2.07	.	2.46	99	99	19.50	115.84	5 601	129	100
män	3 663	2 337	0.2	1.51	2.88	1.88	130	103	15.00	88.60	4 275	120	107
kvinnor	643	2 265	.	1.00	.	1.17	131	102	9.26	54.82	2 641	130	103
Konserverfabriker (66)	2 439	2 029	20.6	.	.	.	.	.	9.47	52.81	2 419	118	104
förmän	65	2 277	3.2	1.62	.	1.98	131	107	15.62	90.58	4 403	120	106
män	703	2 211	4.5	1.18	1.73	1.49	103	103	12.16	70.82	3 286	118	99
kvinnor	1 475	1 949	29.7	0.76	1.11	1.06	139	109	8.88	45.55	2 068	118	105
Annan livsmedelsindustri (200)	4 424	2 321	3.6	.	.	.	.	.	12.56	71.29	3 642	119	108
förmän	290	2 324	.	1.81	.	2.18	122	107	17.22	102.74	5 067	118	108
män	2 929	2 343	1.9	1.45	1.70	1.72	109	109	13.87	77.29	4 020	109	109
kvinnor	1 039	2 271	9.1	0.90	1.03	1.09	.	104	8.57	50.84	2 485	.	104
Mejerier och margarin- fabriker (136)	3 195	2 347	0.8	.	.	.	.	.	12.87	72.21	3 777	115	110
förmän	286	2 322	.	1.84	.	2.22	119	108	17.48	104.50	5 159	116	109
män	2 235	2 365	0.4	1.48	2.00	1.72	110	110	13.89	76.08	4 071	111	111
kvinnor	634	2 307	2.1	0.92	1.00	1.09	.	104	8.50	50.47	2 505	.	105

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- samt- het- stiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme					per dag (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.), kr	per år (inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.)			
			ordinarie tid	inkl. övertid, natu- raför- månar o. d.	indextal	kr				kr	indextal		
						1929 = 100	1942 = 100				1929 = 100	1942 = 100	
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr						
Annan hithör. industri (64)	1 229	2 253	11.1	.	.	.	.	.	11.71	68.68	3 293	148	105
förmän	54	2 333	.	1.71	.	2.00	101	16.09	95.18	4 668	140	102	
män	694	2 269	7.1	1.34	1.64	1.70	139	106	13.81	81.70	3 855	104	104
kvinnor	405	2 214	20.5	0.88	1.04	1.11	.	104	8.69	50.15	2 453	.	102
Textil- och beklädnadsindu- stri (863)	70 143	2 195	52.1	.	.	.	.	.	9.68	55.74	2 642	156	108
förmän	1 205	2 287	6.5	1.75	1.65	2.07	105	105	16.59	97.49	4 725	151	108
män	21 121	2 252	38.4	1.14	1.35	1.52	155	105	12.29	71.31	3 425	108	108
kvinnor	41 426	2 173	62.5	0.81	0.94	1.08	159	104	8.68	49.87	2 352	155	108
minderåriga	6 391	2 129	40.6	0.54	0.75	0.72	164	103	5.73	32.99	1 538	168	105
Spinnerier, väverier o. d. (399)	44 058	2 202	53.6	.	.	.	.	.	9.73	56.03	2 682	165	108
förmän	735	2 291	10.1	1.57	1.64	1.92	104	104	15.49	90.70	4 408	157	108
män	17 342	2 259	39.3	1.08	1.31	1.48	161	104	11.99	69.40	3 342	107	107
kvinnor	22 069	2 165	68.0	0.75	0.92	1.06	166	105	8.39	48.14	2 295	162	108
minderåriga	3 912	2 138	47.4	0.55	0.76	0.76	178	106	5.95	34.03	1 620	174	106
Bomullsindustri (62)	12 951	2 206	59.5	.	.	.	.	.	9.78	56.68	2 692	170	108
förmän	175	2 280	17.6	1.55	1.71	1.95	102	102	15.69	91.14	4 448	159	107
män	5 741	2 262	46.7	1.06	1.22	1.45	161	104	11.79	68.28	3 282	106	106
kvinnor	5 907	2 165	73.4	0.72	0.88	1.04	165	105	8.26	47.85	2 252	166	109
minderåriga	1 128	2 130	61.3	0.55	0.78	0.81	172	107	6.38	36.94	1 723	180	105
Linne-, hamp- och jute- industri (22)	3 751	2 158	51.8	.	.	.	.	.	9.76	52.05	2 543	167	111
förmän	68	2 252	8.1	1.39	1.59	1.81	106	106	14.25	82.64	4 086	162	111
män	1 407	2 240	30.3	1.08	1.31	1.44	104	104	11.47	65.59	3 228	112	112
kvinnor	1 937	2 099	69.7	0.71	0.87	1.02	165	104	7.96	44.25	2 149	157	111
minderåriga	339	2 133	54.1	0.56	0.75	0.77	188	110	6.07	33.56	1 646	193	117
Ylleindustri (75)	11 967	2 225	56.4	.	.	.	.	.	9.76	56.35	2 689	160	108
förmän	210	2 327	17.4	1.51	1.59	1.90	103	103	15.42	90.81	4 409	149	105
män	4 960	2 276	40.1	1.05	1.25	1.44	104	104	11.75	68.18	3 268	108	108
kvinnor	5 931	2 187	72.8	0.73	0.89	1.05	169	105	8.40	48.29	2 293	162	107
minderåriga	866	2 173	51.0	0.55	0.75	0.77	193	105	6.05	34.75	1 664	185	108
Trikkfabriker (130)	9 037	2 164	56.4	.	.	.	.	.	9.19	52.25	2 518	153	107
förmän	121	2 279	0.7	1.58	2.01	1.80	108	108	14.47	85.39	4 106	157	109
män	1 830	2 221	47.6	1.13	1.48	1.69	108	108	12.78	72.89	3 539	106	106
kvinnor	5 861	2 152	65.0	0.78	0.96	1.10	157	106	8.70	49.44	2 375	151	108
minderåriga	1 215	2 126	34.6	0.58	0.77	0.71	151	101	5.52	31.16	1 506	146	102
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker (46)	2 380	2 208	51.2	.	.	.	.	.	9.97	58.54	2 792	158	108
förmän	71	2 347	.	1.60	.	1.98	106	106	16.14	94.97	4 649	139	110
män	887	2 255	45.8	1.20	1.37	1.56	105	105	12.46	73.37	3 527	107	107
kvinnor	1 221	2 185	60.2	0.78	0.96	1.08	161	107	8.41	49.38	2 353	154	108
minderåriga	201	2 096	41.4	0.56	0.79	0.74	180	110	5.84	34.21	1 556	181	111
Färgerier, blekerier o. im- pregneringsfabriker . (40)	1 596	2 206	12.8	.	.	.	.	.	10.67	62.01	2 925	154	108
förmän	71	2 194	.	1.76	.	2.10	109	109	16.66	96.34	4 610	147	109
män	1 081	2 215	13.2	1.08	1.29	1.41	105	105	11.42	66.64	3 126	149	107
kvinnor	402	2 195	13.8	0.80	1.10	1.02	159	111	8.12	46.74	2 239	149	113
minderåriga	42	2 115	14.6	0.59	0.68	0.72	150	114	5.71	32.96	1 515	132	116

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst											
			per timme						per dag (inkl. övertid, natu- ra- för- mån- er o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, natu- ra- för- mån- er o. d.), kr	per år (inkl. övertid, natu- ra- för- mån- er o. d.)			
			ordinarie tid		inkl. övertid, natu- ra- för- mån- er o. d.						kr	index- tal 1929 = 100	1942 = 100	
			antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr	kr	index- tal 1929 = 100						1942 = 100
Annan hithör. industri (24)	2 386	2 260	30.4	.	.	.	.	11.21	65.16	3 169	.	112		
förmän	19	2 353	.	1.89	.	2.32	.	120	18.75	111.21	5 451	.	125	
män	1 436	2 291	21.0	1.14	2.02	1.63	.	101	13.23	76.95	3 740	.	108	
kvinnor	810	2 214	49.6	0.80	0.95	1.06	.	105	8.26	47.95	2 342	.	108	
minderåriga	121	2 177	21.4	0.56	0.80	0.72	.	111	5.64	32.88	1 560	.	111	
Skrädderier o. sömnadsfabri- ker (419)	24 317	2 184	49.5	.	.	.	.	9.51	55.55	2 581	135	108		
förmän	451	2 284	1.0	2.00	.	2.30	122	104	18.38	108.67	5 245	116	106	
män	3 584	2 234	33.8	1.38	1.49	1.71	106	13.65	79.98	3 796	111	108		
kvinnor	18 010	2 182	56.2	0.87	0.97	1.11	141	104	8.93	52.08	2 419	139	108	
minderåriga	2 272	2 110	30.5	0.54	0.72	0.67	156	102	5.45	31.78	1 421	163	105	
Hatt- och mössfabriker . (45)	1 768	2 175	49.4	.	.	.	.	8.86	50.97	2 461	138	106		
förmän	19	2 251	.	1.86	.	2.06	134	109	16.41	96.62	4 637	124	108	
män	195	2 152	43.3	1.24	1.89	1.85	106	104	14.58	83.88	4 001	110	110	
kvinnor	1 347	2 179	55.8	0.83	0.99	1.10	153	104	8.54	49.49	2 389	144	107	
Läder-, hår- och gummi- fabriker (440)	19 918	2 060	50.9	.	.	.	.	11.34	65.20	3 000	151	104		
förmän	474	2 177	3.9	1.78	1.78	2.09	103	103	16.59	97.89	4 556	146	101	
män	10 531	2 086	51.0	1.28	1.63	1.75	105	103	13.79	79.28	3 661	143	103	
kvinnor	7 048	2 018	58.8	0.82	1.01	1.14	152	105	8.72	50.07	2 295	147	101	
minderåriga	1 865	2 015	34.2	0.55	0.83	0.75	153	104	5.86	33.73	1 540	154	103	
Garverier (32)	1 897	2 247	54.7	.	.	.	.	13.08	75.16	3 640	163	107		
förmän	50	2 222	3.0	1.69	1.51	2.10	152	105	16.69	97.74	4 675	157	103	
män	1 505	2 265	58.7	1.13	1.58	1.73	104	104	14.04	80.88	3 928	157	106	
Päls- o. skinnvarufabriker (87)	1 675	2 173	22.8	.	.	.	.	10.92	64.62	2 973	143	101		
förmän	51	2 276	1.9	2.10	2.16	2.37	103	103	18.84	112.07	5 399	142	102	
män	590	2 197	28.8	1.44	1.71	1.81	110	104	14.59	86.78	3 975	142	104	
kvinnor	853	2 152	21.7	0.96	1.01	1.14	150	103	9.06	53.48	2 455	146	97	
Skofabriker (173)	7 468	1 818	45.4	.	.	.	.	10.94	60.99	2 625	140	100		
förmän	209	2 088	3.8	1.80	1.48	2.10	102	106	16.55	97.56	4 387	133	99	
män	3 921	1 845	49.6	1.22	1.58	1.72	143	104	13.13	73.66	3 176	133	98	
kvinnor	2 736	1 767	47.8	0.77	1.08	1.13	151	105	8.50	46.61	2 005	136	97	
minderåriga	602	1 787	23.6	0.51	0.81	0.69	144	103	5.26	29.62	1 240	132	96	
Gummi- och läd- varufabriker (42)	5 743	2 220	65.6	.	.	.	.	11.35	67.57	3 221	158	104		
förmän	65	2 208	.	1.71	.	1.99	149	106	15.77	93.59	4 397	142	105	
män	2 827	2 248	52.5	1.24	1.66	1.79	105	104	14.24	84.56	4 021	142	104	
kvinnor	2 410	2 191	85.7	0.74	0.96	1.14	152	104	8.74	52.14	2 504	151	103	
Annan hithörande industri (106)	3 135	2 171	47.1	.	.	.	.	11.28	64.10	3 119	145	108		
förmän	99	2 268	7.9	1.68	1.94	1.99	152	105	15.96	94.06	4 525	150	107	
män	1 688	2 176	51.6	1.23	1.70	1.76	109	103	13.84	78.32	3 834	150	107	
Kemisk-teknisk industri (321)	15 714	2 276	31.1	.	.	.	.	12.84	76.54	3 638	158	105		
förmän	399	2 296	5.2	1.75	1.99	2.16	103	103	17.24	102.20	4 953	149	103	
män	11 265	2 303	32.2	1.30	1.60	1.78	155	103	14.84	85.86	4 091	149	103	
kvinnor	3 202	2 197	33.0	0.82	1.08	1.09	154	101	8.66	51.07	2 405	147	106	
minderåriga	848	2 207	21.7	0.57	0.87	0.76	141	106	5.99	35.39	1 671	137	105	

Tab. 26 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										per år (inkl. övertid, natursaförmåner o. d.)	kr	Indextal 1929 = 100	1942 = 100	
			per timme				ordinarie tid	inkl. övertid, natursaförmåner o. d.	per dag (inkl. övertid, na- tura- för- måner o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, na- tura- för- måner o. d.), kr	Indextal 1929 = 100	1942 = 100					
			tid- lösa, kr	ac- kord, kr	kr	Indextal											
						1929 = 100											1942 = 100
Färg-, olje- och parfym- fabriker (123)	3 667	2 203	7.8	.	.	.	.	.	12.83	72.47	3 524	153	105				
förmän	147	2 286	0.7	1.79	2.02	2.12	146	105	16.94	100.61	4 850	146	106				
män	2 351	2 346	3.3	1.85	1.77	1.74			14.14	83.32	4 078		105				
kvinnor	935	2 222	21.5	0.84	1.07	1.10	143	103	8.72	50.90	2 451	138	104				
Färg- o. färgfabriker (40)	812	2 290	5.8	.	.	.	.	.	12.89	75.45	3 669	150	106				
förmän	56	2 299	.	1.85	.	2.13	148	105	17.01	101.43	4 887	141	104				
män	635	2 305	5.1	1.34	1.73	1.70			13.68	80.26	3 914		106				
kvinnor	112	2 213	13.9	0.82	1.00	1.06	128	106	8.56	48.51	2 347	121	107				
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker (83)	2 825	2 306	8.4	.	.	.	.	.	12.16	71.58	3 481	154	105				
förmän	91	2 278	0.9	1.75	2.00	2.12	146	107	16.89	100.11	4 827	148	107				
män	1 716	2 361	2.7	1.36	1.79	1.75			14.31	84.45	4 139		105				
kvinnor	823	2 223	22.5	0.84	1.08	1.11	148	104	8.74	51.22	2 465	142	103				
Sprängämnesfabriker . . (13)	2 644	2 173	62.8	.	.	.	.	.	13.59	81.01	3 725	144	100				
förmän	31	2 269	56.6	1.40	1.99	2.18	162	104	17.44	103.43	4 938	154	99				
män	1 557	2 201	71.4	1.31	1.75	2.09			16.66	99.51	4 602		100				
kvinnor	965	2 133	50.4	0.81	1.03	1.15	.	.	9.01	53.60	2 448	.	.				
Tändsticksfabriker . . . (8)	973	2 253	33.6	.	.	.	.	.	10.50	61.57	2 928	142	114				
män	632	2 297	30.3	1.11	1.32	1.47	137	98	11.92	70.15	3 382	133	108				
kvinnor	289	2 173	38.4	0.76	0.81	0.98	142	100	7.89	45.94	2 130	131	118				
Annan kem.-tekn.industri (177)	8 430	2 300	31.6	.	.	.	.	.	13.10	78.73	3 743	144	106				
förmän	217	2 306	0.6	1.74	2.15	2.18	147	101	17.39	102.98	5 017	141	102				
män	6 725	2 313	34.0	1.29	1.54	1.75			14.12	85.17	4 043		104				
kvinnor	1 013	2 240	26.2	0.88	1.06	1.07	.	101	8.49	50.34	2 405	.	105				
Samtl. industrigrupper inkl. såsöngindustri . . (7 836)	448 107	2 211	48.3	1.19	1.38	1.59	.	105	12.69	74.50	.	.	.				
förmän	7 647	2 264	6.2	1.79	1.71	2.13	.	104	16.96	98.68	.	.	.				
män	320 041	2 226	49.2	1.32	1.54	1.78	.	105	14.25	84.06	.	.	.				
kvinnor	84 293	2 175	52.9	0.85	0.99	1.13	.	104	8.98	52.00	.	.	.				
minderåriga	36 126	2 149	38.3	0.58	0.83	0.81	.	105	6.37	37.14	.	.	.				
Samtliga industrigrupper exkl. såsöngindustri . . (7 242)	429 638	2 230	48.3	1.19	1.38	1.59	.	105	12.74	74.73	3 548	.	105				
förmän	7 190	2 276	6.2	1.81	1.78	2.16	.	104	17.22	100.11	4 910	.	104				
män	303 364	2 250	49.2	1.33	1.54	1.79	.	104	14.37	84.70	4 023	.	104				
kvinnor	84 028	2 179	52.9	0.85	0.99	1.13	.	104	8.98	52.01	2 465	.	106				
minderåriga	35 056	2 173	38.0	0.58	0.83	0.81	.	105	6.36	37.13	1 750	.	105				
Byggnadsverksamhet (1 219)	29 492	.	46.1	.	.	.	.	.	18.20	108.21	.	.	.				
förmän	853	.	50.4	1.74	2.42	2.49	130	108	20.13	122.78	.	.	.				
män	28 177	.	46.4	1.44	2.52	2.80		108	18.30	108.70	.	.	.				
minderåriga	462	.	17.2	0.77	1.20	0.97	156	104	7.60	45.00	.	.	.				
Egentl. byggnadsarbete (454)	19 883	.	43.1	.	.	.	.	.	18.65	110.49	.	.	.				
förmän	74	.	18.7	1.75	2.85	2.28	133	106	17.77	106.01	.	.	.				
män	19 591	.	43.5	1.42	2.69	2.34		109	18.65	111.12	.	.	.				
Husbyggnadsarbete (441)*	16 677	.	41.4	.	.	.	.	.	18.65	111.07	.	.	.				
förmän	62	.	19.8	1.78	2.91	2.31	137	108	18.35	109.47	.	.	.				
män	16 448	.	41.7	1.43	2.79	2.35		109	18.75	111.62	.	.	.				

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										per år (inkl. övertid, naturaförmåner o. d.)	kr	indextal 1929 = 100	1942 = 100					
			per timme				per dag (inkl. övertid, na- tura- förmåner o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, na- tura- förmåner o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaförmåner o. d.)	kr	indextal 1929 = 100	1942 = 100									
			ordinarie tid	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.	kr	indextal 1929 = 100											1942 = 100				
																		antal	där- av på ac- kord %	tid- lön, kr	ac- kord, kr
Väg- o. vattenbyggnadsar- bete (13)	3 206	51.7								18.01	107.55										
förmän	12	13.5	1.46	2.06	1.97	121	103	13.10	78.04												
män	3 143	52.5	1.42	2.26	2.27		110	18.19	108.61												
Installationsarbete . . (411)	7 554	52.0						17.30	102.19												
förmän	745	54.4	1.71	2.41	2.52		108	20.44	125.05												
män	6 687	52.1	1.48	2.18	2.16		108	17.13	100.80												
Elektriska installationsar- beten (126)	2 303	41.0						16.91	99.15												
förmän	18	10.6	1.77	2.83	2.31		102	18.28	108.94												
män	2 223	41.9	1.41	2.33	2.15		108	17.19	100.80												
Rörledningsarbeten . (285)	5 251	57.1						17.48	103.62												
förmän	727	55.4	1.71	2.41	2.52		107	20.49	125.47												
män	4 464	57.5	1.45	2.06	2.16		108	17.09	100.80												
Målning och glasmåsteri (354)	2 055	52.4						18.66	110.71												
förmän	34	16.8	2.15	2.50	2.32	138	114	17.62	104.86												
män	1 899	56.0	1.74	2.60	2.54		107	19.26	114.91												
Statliga verk o. byggnads- arbeten m. m. . . . (200)	36 501	2 239	44.0					15.44	91.18	4 272		103									
förmän	610	2 376	33.2	1.71	1.80	2.28		97	18.81	112.02	5 409		98								
män	31 761	2 237	44.5	1.39	1.82	1.99		103	16.11	95.01	4 443		102								
kvinnor	3 093	2 227	44.1	0.89	1.20	1.36		105	10.73	63.87	3 022		108								
minderåriga	1 037	2 232	35.6	0.64	0.88	0.92		105	7.43	44.13	2 065		104								
Mek. o. elektr. verkstäder samt skeppsvarv (75)	14 660	2 235	50.3					16.21	96.48	4 416		101									
förmän	262	2 369	3.9	1.71	1.84	2.30		100	19.04	113.10	5 440		99								
män	12 377	2 235	55.1	1.40	1.68	2.10		100	17.87	103.34	4 702		99								
kvinnor	1 443	2 203	22.0	0.90	1.06	1.26		104	9.82	58.70	2 766		105								
minderåriga	578	2 254	38.6	0.61	0.76	0.87		109	7.00	41.41	1 959		107								
Elektriska linjearbeten och kraftverk (19)	7 640	2 279	26.5					15.55	92.90	4 330		105									
förmän	26	2 227	18.9	1.72	2.07	2.26		93	18.61	107.62	5 044		91								
män	6 892	2 280	23.2	1.38	1.95	1.96		104	16.12	96.33	4 479		105								
Ban- o. byggnadsarbeten (40)	11 290	2 212	48.5					14.75	85.56	4 126		103									
förmän	212	2 434	36.2	1.40	1.78	2.19		94	18.13	108.91	5 330		100								
män	10 976	2 207	47.8	1.40	1.95	1.86		102	14.72	85.32	4 114		103								
Intendenturverkstäder, förråd o. d. (66)	2 911	2 259	41.5					14.09	83.17	3 953		102									
förmän	110	2 321	0.7	1.80	2.40	2.40		99	19.67	116.64	5 574		99								
män	1 516	2 276	32.4	1.39	1.78	2.00		103	16.19	95.25	4 543		103								
kvinnor	1 172	2 236	59.1	0.86	1.24	1.44		103	11.49	68.03	3 216		107								
Kommunala verk o. byggnads- arbeten m. m. . . . (269)	22 492	2 223	35.8					17.33	103.21	4 898	136	104									
förmän	433	2 203	34.2	1.77	2.88	2.50	139	103	20.07	117.29	5 506	137	103								
män	21 256	2 225	26.6	1.58	2.25	2.23		105	18.08	104.59	4 968		104								
kvinnor	512	2 194		1.15		1.41		122	11.12	65.70	3 091		123								
minderåriga	291	2 158	4.8	0.75	1.12	0.96	128	114	7.81	45.28	2 067	123	109								

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sam- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme						per dag (inkl. övertid, natu- ra- för- mån o. d.), kr	per vecka (inkl. övertid, natu- ra- för- mån o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturlönmån o. d.)		
			ordinarie tid		inkl. övertid, naturlönmån o. d.	kr	indextal 1929 = 100	1942 = 100			kr	indextal 1929 = 100	1942 = 100
			tid- lön, kr	acc- kord, kr									
Kraft-, belysnings- och vatten- verk (151)	8 316	2 226	29.4	.	.	.	.	17.13	99.04	4 711	138	104	
förmän	308	2 204	35.6	1.85	2.49	2.64	144	21.29	125.06	5 811	188	103	
män	7 836	2 228	29.7	1.48	2.25	2.12	105	17.16	99.13	4 724	104	104	
minderåriga	171	2 160	3.1	0.78	1.00	1.00	169	8.16	47.21	2 160	158	120	
Byggnads- o. anläggningsar- beten (99)	9 461	2 190	35.5	.	.	.	.	17.43	101.62	4 768	137	104	
förmän	121	2 200	31.7	1.60	2.05	2.16	103	17.07	98.45	4 745	140	103	
män	8 883	2 191	37.3	1.47	2.24	2.23	145	17.88	104.14	4 887	104	104	
kvinnor	377	2 169	.	0.95	.	1.18	102	9.25	54.99	2 566	.	102	
minderåriga	80	2 185	10.6	0.72	1.19	0.92	133	7.30	43.44	2 604	122	95	
Spårvägsdrift (12)	3 777	2 302	1.3	.	.	.	.	20.20	115.22	5 607	140	102	
män	3 637	2 304	1.4	1.85	2.35	2.45	131	20.36	116.05	5 650	140	102	
Omnibusföretag (7)	938	2 224	.	.	.	.	.	18.41	106.61	5 004	.	109	
män	900	2 229	.	1.71	1.83	2.30	112	18.80	109.08	5 135	.	111	
Handel o. varulager (1 012)	10 102	2 292	3.3	.	.	.	.	13.00	75.47	3 707	135	103	
förmän	494	2 301	0.4	2.01	1.74	2.27	138	18.14	107.21	5 227	132	106	
män	7 452	2 291	3.4	1.50	2.00	1.76	104	14.17	83.28	4 030	103	103	
kvinnor	1 763	2 298	4.0	0.92	1.07	1.05	130	8.39	45.93	2 410	129	104	
minderåriga	393	2 266	0.9	0.59	0.89	0.66	189	5.22	30.85	1 492	171	115	
Samsfärdsl (216)	9 165	2 161	29.5	.	.	.	.	14.71	84.69	4 029	127	97	
förmän	117	2 344	1.3	1.72	.	2.04	105	16.25	96.82	4 774	129	105	
män	8 699	2 156	31.0	1.34	2.14	1.91	156	102	15.06	86.59	4 115	97	
minderåriga	349	2 219	3.6	0.58	0.82	0.74	195	5.76	33.91	1 639	173	97	
Järnvägsdrift ¹ (37)	2 824	2 336	17.5	.	.	.	.	11.86	67.64	3 337	118	104	
män	2 803	2 337	17.6	1.22	1.76	1.43	130	11.88	67.78	3 345	118	104	
Omnibusföretag ² (84)	2 338	2 315	1.7	.	.	.	.	12.33	72.13	3 643	.	102	
förmän	79	2 369	.	1.73	.	2.08	106	16.59	99.04	4 929	.	107	
män	1 961	2 330	1.5	1.35	1.67	1.68	103	13.16	76.88	3 909	.	103	
minderåriga	298	2 209	3.7	0.54	0.80	0.70	97	5.46	32.07	1 554	.	95	
Åkerirörelse (39)	931	2 372	.	.	.	.	.	15.95	93.48	4 565	148	105	
förmän	12	2 283	.	1.98	.	2.42	110	19.34	114.02	5 527	140	107	
män	889	2 374	.	1.58	.	1.95	103	16.19	94.75	4 632	103	103	
Lastning o. lossning (56)	3 072	.	32.5	.	.	.	.	20.38	110.68	.	.	.	
män	3 046	.	33.3	1.34	2.24	2.65	139	20.45	110.98	.	.	.	

¹ Härunder redovisas huvudsakligen endast banarbetare, medan verkstadsarbetare hänförs till mekaniska verkstäder och s. k. linjepersonal (lokförare, konduktörer, eldare, stationskarlar, banvakter, extra linjearbetare o. dyl.) till förvaltnings- och befälspersonal. Jfr sid. 76, 78 och 81.

² Då löneläget är olika vid mindre och vid större företag, har här nedan verkställts en fördelning av hit-hörande företag efter antalet anställda vuxna män:

Företag	Antal företag	Antal anställda	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna män i kr per			
			timme	dag	vecka	år
med mindre än 5 anställda	13	34	1.50	11.52	67.95	3 306
med 5—9	24	163	1.66	12.63	72.64	3 587
med 10 och fl.	47	1 764	1.69	13.24	77.42	3 951

Tab. 36 (forts.). Arbetstid och löneinkomster för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Medel- antal arbeta- re under verk- sams- hets- tiden	Medeltal arbetstim- mar per år och arbetare	Genomsnittlig löneinkomst										
			per timme				per dag (inkl. övertid, natu- raför- måner o. d.), kr	per vecka, (inkl. övertid, natu- raför- måner o. d.), kr	per år (inkl. övertid, naturaförmåner o. d.)				
			ordinarie tid	inkl. övertid, naturaförmåner o. d.	kr	indextal			kr	indextal			
						1929 = 100				1942 = 100	1929 = 100	1942 = 100	
													där- av på ack- ord %
Tvättinrättningar . . . (44)	1 821	2 245	11·3	.	.	.	.	.	9·61	56·85	2 697	125	103
förmän	51	2 285	3·8	1·73	2·45	2·07	129	111	16·69	98·48	4 721	121	110
män	334	2 265	5·7	1·41	1·72	1·71		98	13·73	81·34	3 867		97
kvinnor	1 391	2 240	13·1	0·85	1·13	1·06		138	8·46	50·20	2 378		129
minderåriga	45	2 220	2·9	0·63	0·99	0·71	.	113	5·52	32·66	1 579	.	115
Så övriga grupper inkl. såsongindustri . . (2 960)	109 573	2 198	35·1	1·40	2·10	2·02	.	104	16·26	95·40	.	.	.
förmän	2 558	2 286	30·5	1·81	2·24	2·37	.	104	19·15	114·41	.	.	.
män	97 679	2 191	36·4	1·46	2·16	2·10	.	104	16·90	99·17	.	.	.
kvinnor	6 759	2 246	23·8	0·91	1·19	1·22	.	105	9·68	56·22	.	.	.
minderåriga	2 577	2 178	18·8	0·66	0·93	0·86	.	106	6·88	40·62	.	.	.
Så övriga grupper exkl. såsongindustri . . (1 741)	80 081	2 233	31·3	1·40	1·90	1·93	.	103	15·57	90·98	4 313	.	102
förmän	1 705	2 306	20·9	1·83	2·03	2·31	.	102	18·68	110·44	5 317	.	103
män	69 502	2 229	32·7	1·46	1·96	2·03	.	103	16·35	95·54	4 515	.	102
kvinnor	6 759	2 246	23·8	0·91	1·19	1·22	.	105	9·68	56·22	2 735	.	107
minderåriga	2 115	2 241	19·1	0·63	0·89	0·84	.	106	6·74	39·80	1 888	.	105
Samtliga grupper inkl. såsongindustri . (10 796)	557 680	2 208	45·7	1·24	1·49	1·67	150	104	13·37	78·58	.	.	.
förmän	10 205	2 269	12·4	1·79	2·04	2·19	149	104	17·51	102·53	.	.	.
män	417 720	2 218	46·3	1·36	1·65	1·85		104	14·86	87·56	.	.	.
kvinnor	91 052	2 180	50·7	0·86	1·00	1·14		154	105	9·03	52·32	.	.
minderåriga	38 703	2 151	37·0	0·59	0·84	0·81	159	105	6·40	37·37	.	.	.
Samtliga grupper exkl. såsongindustri (8 933)	509 719	2 230	45·6	1·23	1·44	1·64	.	104	13·18	77·28	3 669	146	104
förmän	8 895	2 231	9·0	1·81	1·86	2·19	.	104	17·50	102·06	4 988	145	104
män	372 866	2 246	46·1	1·36	1·60	1·83	.	104	14·74	86·72	4 115		104
kvinnor	90 787	2 184	50·7	0·86	1·00	1·14	.	105	9·04	52·33	2 485		152
minderåriga	37 171	2 177	36·9	0·58	0·84	0·81	.	105	6·39	37·28	1 758	160	105

visade arbetarnas genomsnittsålder. Medan de vid spårvägs- och omnibus-drift, övriga kommunala verk och byggnadsarbeten samt skeppsvarv m. fl. anställda minderåriga, vilka haft de högsta genomsnittliga löneinkomsterna per timme, merendels torde vara ynglingar, som nalkas (eller överskrider) adertonsårsåldern och mången gång utföra en vuxen mans arbete, synes inom glasindustrin m. fl. näringsgrenar, där lönenivån är avsevärt lägre, i betydande utsträckning sysselsättas yngre personer.

Såsom i översiktstabellen över lönenivåns förändringar (tab. 34) meddelats, har den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. övertid, naturaförmåner o. dyl.) för samtliga redovisade arbetare, oavsett ålder och kön, år 1943 beräknats till 1·67 kr. Tab. 36 visar därutöver, att timförtjänsten vid tidlön var 1·24 kr och vid ackordsarbete 1·49 kr. Med ledning härav och av tabel-

lens uppgift, att 45·7 % av medeltalet arbetstimmar per år och arbetare utförts på ackord, kan den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid beräknas till 1·35 kr eller 80·8 % av ovannämnda totallön. Återstoden av den genomsnittliga totallönen eller 32 öre per timme utgjorde rörligt tillägg för stegrade levnadskostnader, tillägg för övertidsarbete och värdet av åtnjutna naturaförmåner o. dyl.¹ För arbetande förmän (2·19 kr) och vuxna manliga arbetare (1·85 kr) har medellönen legat över men för kvinnor (1·14 kr) och minderåriga (0·81 kr) avsevärt under den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare. Den genomsnittliga timförtjänsten på ordinarie tid utgjorde för förmän 1·82 kr, för män 1·50 kr, för kvinnor 0·93 kr och för minderåriga 0·68 kr eller resp. 83·1, 81·1, 81·6 och 84·0 % av totala löneinkomsten.

Timlönernas fluktuationer inom olika näringsgrenar. Tidigare har påvisats, att löneutvecklingen tett sig rätt olika för manliga och för kvinnliga arbetare. Från år 1913 till år 1943 har sålunda för vuxna manliga arbetare timlönen stigit med i genomsnitt 313 %, medan kvinnornas timförtjänst under motsvarande tid ökats ej oväsentligt mer eller med 375 %. En närmare undersökning visar, att denna tendens är starkast under första delen av perioden 1913—1943. Men även en jämförelse mellan åren 1929 och 1943 visar, att löneutvecklingen i allmänhet varit något gynnsammare för kvinnorna än för männen: stegringen i timlönerna från 1929 till år 1943 uppgick i genomsnitt till 49 % för män och 54 % för kvinnor (tab. 34). — Lönefluktuationerna bli givetvis mera varierande, om man med hjälp av tab. 36 undersöker motsvarande förändringar inom de särskilda företagsgrupperna. För att underlätta ett närmare studium av löneutvecklingen ha i tablån här nedan sammanställts högsta och lägsta variationerna i fråga om timförtjänster under perioden 1929—1943.

Timförtjänstens procentuella förändringar åren 1929—1943.

Män.		Löneökning (+) eller löneminskning (—).		Kvinnor.	
	%		%		%
Torvindistri	+120	Kakel-, sten- o. lergodsfabr.	+26	Bok- och accidenstryckerier	+63
Fönsterglasbruk	+120	Skrädderier o. sömnadsfabr.	+22	Band-, gardin- o. bindgarns-	+61
Stenbrott och stenhuggerier	+84	riker	+22	fabriker	+61
Grafiska anstalter	+70	Väg- o. vattenbyggnadsarb.	+21	Tobaksfabriker	+60
Järn-, stål- och kopparverk	+69	Gruvor och anrikningsverk	+20	»Annan» pappersindustri .	+58
Mineralvatten- och läskedrycksfabriker	+66	i norra Sverige	+20	Konservfabriker	+39
Linne-, hamp- och juteindustri	+64	Mejerier o. margarinfabriker	+19	Tvättinrättningar	+38
Kristall- och smäglasbruk	+63	Guld- o. silfvervarufabriker	+14	Porslinsfabriker	+38
Gruvor o. anrikningsverk i mellersta Sverige	+62			Kakel-, sten- o. lergodsfabr.	+36
Porslinsfabriker	+30			briker	+36
Spisbrödsfabriker	+30	Järn- o. stålmanufaktur	+82	Bryggerier	+30
Bryggerier	+29	Ylleindustri	+69	Handel och varulager	+30
Tvättinrättningar	+29	Mineralvatten- och läskedrycksfabriker	+66	Guld- o. silfvervarufabriker	+29
		Bomullsindustri	+65	Spisbrödsbagerier	+28
		Linne-, hamp- o. juteindustri	+65	Färg- o. fernissfabriker . . .	+28
		Finpappersbruk	+64	Tidningsstryckerier	+21

¹ Det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader (a), övertidstillägget (b) och värdet av åtnjutna naturaförmåner o. dyl. (c) utslaget på totalantalet utgjorda arbetstimmar framgår av efterföljande tablå. Siffrorna inom () angiva motsvarande a-värden vid uteslutande av de företag, som ej särredovisat det rörliga tillägget.

Arbetslönerna inom de industriella näringsgrenarna äro i allmänhet fastställda genom *kollektivavtal*, ingångna mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. De under år 1943 ingångna avtalen inneburo i regel — utöver överenskommelse om tillämpning av ramavtalets nya bestämmelser om dyrtidstillägg — endast mindre justeringar av tidigare gällande avtal, ofta innefattande bl. a. någon löneförbättring för de lägst betalda arbetarna.²

Om man gör en jämförelse mellan de faktiska timförtjänsterna 1942 och 1943 framträda beträffande manliga arbetare ökning särskilt inom följande näringsgrenar (med bortseende från grupper med mindre än 250 redovisade arbetare): kalkbruk och cementvarufabriker (10 %), mejerier och margarinfabriker (10 %), pälsoch skinnvarufabriker (10 %), väg- och vattenbyggnadsarbete (10 %), annan läder-, hår- och gummivaruindustri (9 %), husbyggnadsarbete (9 %), mineral- och läskedrycksfabriker (8 %), torvindustri (8 %), stenbrott och stenhuggerier (8 %) samt buteljglasbruk (8 %). För den kvinnliga arbetskraften märkes ökningen i timförtjänsterna särskilt inom färgerier, blekerier och impregneringsfabriker (11 %), kakel-, sten- och lergodsfabriker (10 %), konservfabriker (9 %), porslinsfabriker (8 %), guld- och silvervarufabriker (7 %), käxfabriker (7 %) samt band-, gardin- och bindgarnsfabriker (7 %).

Ackords- och tidlön. Vid en lönestatistisk undersökning av de genomsnittliga timförtjänsternas höjd inom olika företagsgrupper bör beaktas även deras samband med avlöningsformen och särskilt utbredningen av ackordsarbete.

Beträffande arbetstidens användning ger tab. 36 vid handen, att i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare 45·7 % av antalet arbetstimmar beräknats ha använts för ackordsarbete. Under ackordsarbete inbegripes därvid även arbetet med premielön, tonlön o. dyl. lönesystem, genom vilka lönen i väsentlig mån göres beroende av arbetsprestationen eller arbetsprodukten. Tabellen visar, att riksmedeltalet för männen (46·3 %) låg obetydligt över men för kvinnorna (50·7 %) ej oväsentligt över det allmänna genomsnittet. Inom de särskilda i tabellen redovisade arbetargrupperna växlade motsvarande tal från så gott som ingenting till över 80 %. För att mera överskådligt belysa, inom vilka arbetsområden ackordsarbetet dominerar, ha i efterföljande tablå sammanställts de yrken och fack, inom vilka ackordstimmarna under redogörelseåret uppgått till minst hälften av totala timantalet.

I medeltal per timme, öre

	Samtliga redovisade grupper				Därav industrigrupper			
	a	b	c	s:a	a	b	c	s:a
Förmän	25·6 (30·9)	1·4	9·5	36·5	23·9 (29·7)	0·9	9·6	34·4
Män	25·1 (28·6)	2·5	8·0	35·7	24·4 (27·5)	2·4	7·8	34·6
Kvinnor	15·8 (17·0)	0·6	4·4	20·8	15·4 (16·7)	0·6	4·5	20·5
Minderåriga	10·2 (11·3)	0·4	2·5	13·1	10·1 (11·2)	0·3	2·5	12·9
Samtliga arbetare	22·6 (25·5)	2·1	7·1	31·8	21·7 (24·1)	1·9	6·8	30·4

² För närmare upplysningar hänvisas till de kvartalsredogörelser för ingångna kollektivavtal, som meddelas i Soc. Medd. (Årg. 1943, sid. 378, 522, 769, Årg. 1944, sid. 24). — Enligt ramavtalets bestämmelser uppgick vid ingången av år 1942 det rörliga lönetillägget för vuxna arbetare till 12·7 % av den genomsnittliga kontanta timförtjänsten vid ordinarie arbetstid år 1938. Det rörliga tillägget höjdes per den 1 februari 1942 till 16·7 %, den 1 maj 1942 till 19·2 % och den 1 augusti 1942 till 20·7 %, varefter det kvarstätt oförändrat vid denna nivå under hela redogörelseåret 1943. I genomsnitt för år 1942 uppgick tillägget till 18·67 %. Ökningen från 1942 till 1943 motsvarar sålunda 2·03 % av timförtjänsten år 1938. För minderåriga arbetare har tillägget utgått med 30—65 % av tillägget för vuxna arbetare.

Ackordsyrken.

	Ackords- tim., %		Ackords- tim., %		Ackords- tim., %
<i>Män.</i>		Pappersmassfabriker . . .	54.3	Porslins-, kakel- o. lergods- fabriker	69.9
Järn-, stål- o. kopparverk	83.6	Gummivarufabriker . . .	52.5	Spinnerier, väverier o. d. .	68.0
Gruvor o. anrikningsverk	80.6	Kolgruvor	52.2	Elektriska verkstäder . .	65.6
Pappersbruk o. pappfabri- ker	79.6	Installationsarbeten . . .	52.1	Mekaniska verkstäder . .	60.9
Sprängämnesfabriker . . .	71.4	»Annan» läder-, hår- o. gummivaruindustri . . .	51.6	Statens intendenturverk- städer, förråd o. d. . .	59.1
Torvindustri	68.7			Skrädderier o. sömnadsfab- riker	56.2
Mekaniska verkstäder . . .	60.9	<i>Kvinnor.</i>		Hatt- o. mössfabriker . .	55.8
Garverier	58.7	Gummivarufabriker . . .	85.7	Järn- o. stålmanufaktur . .	51.9
Målning och glasmästeri .	56.0	Tobaksfabriker	77.8	Metallmanufaktur	51.7
Statliga mek. o. elektriska verkstäder	55.1	Pappersbruk o. pappfabri- ker	72.5	Sprängämnesfabriker . . .	50.4
Järn- o. stålmanufaktur . .	54.8				

Avlöningsformens betydelse för löneläget inom olika näringsgrenar sammanhänger med att arbetsförtjänsterna i regel ställa sig väsentligt olika, allteftersom avlöningsformen är tid- eller ackordslön. Vid en undersökning av timlönernas växlingar i tab. 36, till vilken hänvisas för närmare detaljer, bör dock beaktas, att de högre ackords- och tidlönsförtjänsterna företrädesvis avse företag å större och dyrare orter, medan de lägre i ganska stor utsträckning härröra från sådana företag, som äro förlagda till landsbygden.¹ För samtliga i tabellen redovisade arbetargrupper var den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete 1.24 kr, medan den vid ackordsarbete uppgick till 1.49 kr eller 20.0 % mera. Motsvarande tal för vuxna män voro resp. 1.36 och 1.65 (överskott 21.3 %) samt för kvinnliga arbetare resp. 0.86 och 1.00 kr (överskott 16.3 %). Dessa allmänna genomsnitt — som ej inrymma det rörliga tillägget för stegrade levnadskostnader — påverkas emellertid, förutom av det skiftande antalet tidlöns- och ackordsarbetare, även av fluktuationerna i arbetsförtjänsterna per timme inom olika industrigrenar.

Den för hela undersökningsområdet eller för en viss del därav erhållna genomsnittliga tidlönen och motsvarande ackordslön avse vidare ej sällan olika arbetargrupper och äro därför ej alltid jämförbara. Med nuvarande primärmaterial för den industriella lönestatistiken kan denna felkälla endast till en del elimineras därigenom, att man begränsar undersökningen till arbetargrupper, som i större omfattning arbetat både på ackord och tidlön (i genomsnitt för varje grupp minst 20 och högst 80 % av arbetstiden på ackord). Efter sådan bearbetning av de i tab. 36 publicerade uppgifterna finner man, att merförtjänsten vid ackordsarbete växlar för män mellan 2—89 % och för kvinnor mellan 6—44 %. Ordnan man dessa procenttal i tvenne stigande serier och söker gränserna för deras mittersta hälfter (genom bortskärande av första och sista fjärdedelen eller »kvartilen»), befinnas de på sådant sätt beräknade normala överskottsvariationerna utgöra för män 19—40 % och för kvinnor 18—31 %.

d. Löneinkomster per dag, vecka och år.

Antal utgjorda arbetstimmar. I syfte att närmare belysa, i vad mån lönerna inom olika näringsgrenar sammanhånga med olikheter i arbetstidens längd, har med ledning av i tab. 36 meddelade siffror verkställts en bearbetning av primärmaterialets uppgifter om arbetstimmarnas antal per dag, per vecka och per år. Beräkningarna, som omfatta 99.6 % av samtliga i löne-

¹ Beträffande arbetelönerna inom olika dyrtorsgrupper hänvisas till sid. 110.

statistiken redovisade arbetare, visa, att den genomsnittliga arbetstiden per arbetare (inberäknad övertid¹ år 1943 uppgått till per dag 8·0, per vecka 47·0 och per år 2 208 timmar (mot resp. 8·0, 46·5 och 2 209 timmar året där-förut).²

För ett närmare klarläggande, hur motsvarande siffror variera för de olika i undersökningen ingående industrigrenarna, hänvisas till tabellen.

I fråga om de s. k. säsongyrkena, för vilka på grund av materialets bristfällighet årsförtjänstuppgifter ej publicerats, hänvisas till andra källor, vari uppgifter rörande arbetssäsongens normala längd kunna hämtas för att möjliggöra en beräkning av den normala arbetsförtjänsten per år eller säsong.³

Löneinkomster per dag. I tab. 36 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke för samtliga i lönestatistiken redovisade näringsgrenar. Den genomsnittliga löneinkomsten per dagsverke (inkl. säsongindustrier) år 1943 utgjorde för förmän 17·51 kr, för män 14·86 kr, för kvinnor 9·03 kr och för minderåriga 6·40 kr. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrin, bli de genomsnittliga dagsförtjänsterna lägre för förmän (16·96 kr) och män (14·25 kr) men praktiskt taget oförändrade för kvinnor (8·98 kr) och minderåriga (6·37 kr).

Löneinkomsten per vecka. I tab. 36 har även uträknats den normala veckoinkomsten, varvid som sådan ansetts den genomsnittliga arbetsförtjänsten per vecka under den tid, arbetaren sysselsatts inom vederbörande företag.

Tabellen visar, att den genomsnittliga veckoinkomsten år 1943 för samtliga redovisade näringsgrenar (inkl. säsongindustrier) uppgick till för förmän 102·53 kr, för män 87·56 kr, för kvinnor 52·32 kr och för minderåriga 37·37 kr. För den egentliga industrin voro motsvarande veckolöner resp. 98·68, 84·06, 52·00 och 37·14 kr.

Löneinkomster per år. Enär för arbetare med säsonganställning den faktiska genomsnittsinkomsten per år ej kan med nöjaktig noggrannhet beräknas, har man funnit lämpligt att för vissa säsongyrken endast meddela uppgifter om arbetsförtjänsten per vecka och per dag. För övriga arbetargrupper återfinnas i tab. 36 beräknade genomsnittliga årslöner, av vilka här nedan återges några sammanfattnings-siffror.⁴

För arbetare inom industrier, vilka ej hänförts till gruppen säsongindustri, har i undersökningen medtagits genomsnittliga årsinkomster även för de industrier, som under mindre del av året haft driften nedlagd. Härigenom erhålles lägre årsinkomst för dessa arbetare än för de industrier, som haft

(Forts. å sid. 110.)

¹ Övertidsarbetets andel av den totala arbetstiden utgjorde under 1943 2·5 %. Motsvarande procental under vart och ett av åren 1938—1942 uppgick till resp. 1·9, 2·2, 2·6, 2·3 och 2·4. —

² Dessa siffror torde giva ett något för högt uttryck för den genomsnittliga arbetstiden under året. På grund av redovisningssättet komma de närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under året eller den del därav företagen varit i gång (jfr noten, sid. 75). — ³ Se Lönestatistisk Årsbok för Sverige 1940 (sid. 97). — ⁴ Jfr not 1, sid. 75.

Tab. 37. Genomsnittlig löneinkomst år 1943 per arbetstimme och

(Siffror i medialval stil ange, att medel-

Näringsgrenar m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrtorsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Malmbrytning och metallindustri . . m	13 020	25 489	17 707	21 143	16 949	19 305	15 911	3 127	16 244
2	kv	557	1 183	885	764	1 167	1 469	1 732	557	3 619
	därav:									
3	Gruvor och anrikningsverk m	1 086	2 668	2 253	284	428	69	1 339	1 320	.
4	mellersta Sverige m	1 086	2 668	1 580	87	.	.	.	.	.
5	norra Sverige m	.	.	673	197	428	69	1 339	1 320	.
6	Järn-, stål- och kopparverk m	1 076	9 341	5 442	5 197	283	1 322	112	.	.
7	Järn- och stålmanufaktur m	3 103	3 920	1 542	1 933	2 888	2 286	632	83	1 106
8	Mekaniska verkstäder m	6 464	8 238	7 474	12 637	10 878	12 181	12 935	970	7 876
9	Elektriska verkstäder m	132	481	208	606	1 281	2 622	706	506	6 118
10	Metallmanufaktur m	1 160	841	718	434	910	755	89	227	849
11	Jord- och stenindustri m	12 503	5 240	4 023	1 598	879	1 140	210	15	390
12	kv	911	87	656	191	213	156	1	.	5
	därav:									
13	Kolgruvor m	730	523	81	.	.	.	.	.	.
14	Torvindstri m	2 132	180	55	.	.	.	.	.	.
15	Stenbrott och stenhuggerier . . . m	1 704	1 109	272	238	125	276	44	10	31
16	Byggnadsämnesindustri m	4 293	2 821	2 132	1 041	594	596	95	5	323
17	Porslins-, kakel- och lergodsfabriker m	1 038	5	787	236	145	207	11	.	.
18	Glasbruk m	2 606	572	696	83	15	61	60	.	36
	därav:									
19	Kristall- och smäglasbruk . . . m	1 948	229	5	83	.	24	7	.	.
20	Träindustri m	11 188	9 026	6 796	4 245	2 235	2 904	523	75	573
21	kv	172	96	57	32	113	96	23	1	128
	därav:									
22	Sågverk och hyvlerier m	4 807	5 230	4 189	2 239	647	1 235	255	27	163
23	Snickeri- och möbelfabriker . . . m	5 533	2 732	2 412	1 808	1 499	1 503	254	48	345
24	Annan trävaruindustri m	848	1 064	195	198	89	166	14	.	65
25	Pappers- och grafisk industri . . . m	4 801	8 771	6 512	2 961	1 959	4 287	1 290	187	5 051
26	kv	580	977	507	333	463	1 040	437	29	2 020
	därav:									
27	Pappersmassfabriker m	1 389	4 766	4 641	1 670	347	555	.	31	.
28	Pappersbruk och pappfabriker . . m	3 245	3 673	1 358	429	431	1 466	54	.	15
29	kv	483	708	394	50	83	152	5	.	2
30	Kartongvarufabr., bokbinderier o. d. m	132	210	41	188	155	641	240	11	751
31	kv	86	247	56	215	225	691	178	25	1 396
32	Grafisk industri m	35	122	472	674	1 026	1 625	996	145	4 285
33	kv	10	22	57	68	155	197	254	3	622
34	Livsmedelsindustri m	2 232	1 680	2 839	2 467	2 590	3 353	2 045	627	3 904
35	kv	251	838	1 283	1 020	988	2 678	1 264	500	2 096
	därav:									
36	Kvarnar m	144	108	234	85	364	305	121	.	194
37	Bagerier m	76	162	741	323	501	1 016	447	105	1 034
38	kv	12	53	449	106	148	607	238	31	516
39	Råsockerbruk och raffinaderier . . m	1 432	321	340	557	560	.	381	.	189
40	Choklad- och karamellfabriker . . kv	44	410	69	130	190	907	319	382	252
41	Bryggerier och läskedrycksfabriker m	114	321	465	491	415	717	469	163	875
42	utkörare m	41	84	146	186	139	277	127	58	213
43	övriga m	73	237	319	305	276	440	342	105	662
44	kv	19	61	102	101	91	182	139	53	283
45	Tobaksfabriker m	.	.	.	43	8	130	20	.	142
46	kv	.	.	.	78	12	581	24	.	466
47	Slakterier och konserverfabriker . m	193	380	806	682	323	541	299	140	641
48	kv	49	277	450	419	58	185	352	17	269
49	Annan livsmedelsindustri m	206	162	248	151	370	342	187	33	713
50	kv	41	11	88	50	195	172	88	17	212

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1:58	1:74	1:81	1:85	1:90	1:91	2:06	2:60	2:28	3 556	3 867	4 159	4 179	4 371	4 373	4 719	6 038	5 251	1
1:06	1:06	1:07	1:15	1:12	1:14	1:44	1:84	1:40	2 334	2 327	2 386	2 566	2 545	2 528	3 288	3 063	3 139	2
1:64	1:88	2:18	2:18	2:57	2:22	2:78	3 15	.	3 674	4 091	4 809	4 936	6 166	5 114	5 837	7 375	.	3
1:64	1:83	2:05	1:60	.	.	.	.	.	3 674	4 091	4 445	3 752	.	.	.	.	.	4
.	.	2:46	2:37	2:57	2:22	2:78	3 15	.	.	.	5 664	5 458	6 166	5 114	5 837	7 375	.	5
1:52	1:73	1:85	1:81	1:94	2:40	2:31	.	.	3 389	3 790	4 278	3 947	4 155	5 361	4 678	.	.	6
1:51	1:72	1:63	1:80	1:82	1:90	1:84	2:48	2:46	3 433	3 694	3 818	3 994	4 149	4 385	4 158	5 593	5 434	7
1:62	1:74	1:72	1:83	1:90	1:88	2:01	2:08	2:39	3 663	3 938	3 967	4 311	4 386	4 191	4 643	4 765	5 457	8
1:54	1:92	1:67	1:63	1:80	1:85	1:96	2:38	2:16	3 640	4 458	3 835	3 950	4 129	4 428	4 595	5 675	5 064	9
1:50	1:67	1:76	1:67	1:95	1:92	1:80	2:12	1:91	3 324	3 777	4 119	3 827	4 378	4 587	4 026	4 828	4 444	10
1:47	1:61	1:61	1:62	1:74	1:76	1:99	1:88	2:34	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11
0:87	0:97	0:99	1:07	1:00	1:00	1:42	.	1:03	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12
1:71	1:48	1:69	.	.	.	.	.	.	3 555	3 311	3 678	.	.	.	.	.	.	13
1:56	1:45	1:83	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14
1:52	1:49	1:46	1:43	1:79	1:61	1:97	2:14	2:00	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15
1:42	1:67	1:56	1:64	1:77	1:88	2:12	1:77	2:29	3 089	3 771	3 555	3 621	4 114	4 207	4 885	4 472	5 231	16
1:44	1:30	1:55	1:71	1:61	1:57	1:34	.	.	3 262	3 088	3 607	3 888	3 527	3 524	2 923	.	.	17
1:43	1:73	1:84	1:69	1:77	1:89	1:91	.	2:37	3 027	3 536	4 183	3 679	3 950	4 145	4 036	.	5 667	18
1:41	1:39	1:72	1:69	.	2:05	2:04	.	.	2 985	2 779	3 941	3 679	.	4 198	4 615	.	.	19
1:34	1:45	1:49	1:55	1:62	1:59	1:69	1:66	2:18	2 959	3 149	3 280	3 471	3 561	3 526	3 795	3 678	4 895	20
0:89	0:85	0:90	1:05	0:77	1:01	1:21	1:23	1:44	1 994	1 725	1 966	2 164	1 685	2 209	2 686	2 714	3 156	21
1:32	1:46	1:49	1:51	1:51	1:55	1:78	1:48	2:23	2 823	3 076	3 224	3 362	3 252	3 378	4 026	3 252	4 719	22
1:37	1:38	1:48	1:57	1:66	1:59	1:60	1:76	2:11	3 045	3 089	3 334	3 488	3 674	3 575	3 564	3 917	4 838	23
1:31	1:60	1:57	1:90	1:49	1:79	1:76	.	2:49	2 918	3 539	3 393	4 511	3 568	4 068	3 872	.	5 627	24
1:42	1:60	1:66	1:79	1:92	1:91	2:17	2:16	2:50	3 126	3 360	3 489	3 916	4 393	4 324	5 209	5 025	5 952	25
0:96	1:05	1:04	1:12	1:11	1:16	1:16	1:27	1:36	2 008	2 204	2 047	2 566	2 539	2 654	2 700	2 979	3 224	26
1:46	1:66	1:64	1:73	1:77	1:62	.	1:59	.	3 105	3 402	3 397	3 645	3 555	3 274	.	3 546	.	27
1:39	1:33	1:62	1:79	1:55	1:68	1:67	.	1:77	3 119	3 279	3 433	4 059	3 636	3 754	3 711	.	3 866	28
0:97	1:10	1:04	1:20	1:04	1:15	1:12	.	1:50	1 983	2 204	1 965	2 509	2 162	2 422	2 299	.	3 000	29
1:41	1:47	1:70	1:67	1:76	1:84	1:80	1:50	2:21	3 287	3 439	3 901	3 978	4 302	4 269	4 247	3 504	5 375	30
0:94	0:97	1:08	1:07	1:14	1:17	1:08	1:21	1:30	2 149	2 242	2 394	2 492	2 687	2 726	2 451	2 849	3 116	31
1:71	1:72	1:93	1:96	2:14	2:23	2:29	2:33	2:55	3 945	4 013	4 516	4 477	5 009	5 218	5 522	5 462	6 061	32
0:90	0:78	0:97	1:23	1:10	1:14	1:22	1:68	1:48	1 983	1 764	2 271	2 795	2 528	2 581	2 883	3 914	3 468	33
1:47	1:48	1:70	1:64	1:77	1:94	1:99	2:11	2:25	3 515	3 440	3 961	3 822	4 116	4 432	4 638	4 957	5 200	34
0:91	1:02	1:09	1:09	1:11	1:19	1:20	1:29	1:45	2 024	2 135	2 366	2 322	2 461	2 637	2 530	2 954	3 279	35
1:51	1:41	1:69	1:60	1:87	1:85	2:09	.	2:19	3 543	3 258	3 938	3 780	4 404	4 316	4 664	.	5 158	36
1:94	1:62	1:99	1:73	1:95	2:03	2:19	2:17	2:16	4 397	3 615	4 698	3 904	4 449	4 591	5 052	5 078	5 049	37
1:34	1:31	1:24	1:27	1:86	1:29	1:42	1:18	1:54	3 086	2 920	2 841	2 685	3 028	2 923	3 278	2 765	3 569	38
1:46	1:50	1:51	1:49	1:59	1:52	1:70	.	1:87	3 549	3 706	3 626	3 526	3 787	3 631	4 047	.	4 607	39
0:75	1:01	0:87	1:00	0:95	1:03	1:01	1:31	1:17	1 661	2 227	1 836	1 932	2 026	2 251	2 233	3 040	2 639	40
1:54	1:56	1:69	1:75	1:87	2:01	2:18	2:35	2:48	3 537	3 477	3 885	3 941	4 275	4 604	5 016	5 473	5 625	41
1:36	1:84	2:01	2:04	2:27	2:52	2:75	3:26	3:67	4 454	4 067	4 604	4 618	5 113	5 646	6 295	7 350	8 128	42
1:31	1:47	1:54	1:56	1:67	1:70	1:92	1:38	2:12	3 026	3 268	3 555	3 528	3 852	3 948	4 543	4 445	4 821	43
0:92	1:08	1:06	1:07	1:17	1:22	1:35	1:32	1:53	1 849	2 152	2 368	2 388	2 517	2 689	2 813	2 773	3 475	44
.	.	.	1:99	1:93	2:20	2:36	.	2:58	.	.	.	4 415	4 797	5 109	5 380	.	5 764	45
.	.	.	1:28	1:26	1:42	1:41	.	1:58	.	.	.	2 855	2 914	3 155	3 032	.	3 449	46
1:51	1:49	1:60	1:67	1:78	1:84	1:87	1:37	2:28	3 448	3 391	3 713	3 950	4 239	4 198	4 369	4 442	5 191	47
0:87	0:97	0:99	1:06	1:00	1:10	1:17	1:04	1:40	1 924	1 863	1 990	2 214	2 218	2 187	2 218	2 309	3 251	48
1:25	1:30	1:41	1:34	1:61	1:79	2:02	1:37	2:17	2 995	2 985	3 235	3 186	3 654	4 148	4 695	3 165	5 129	49
0:91	0:81	0:99	1:01	1:07	1:07	1:17	1:10	1:27	2 113	1 864	2 249	2 319	2 363	2 395	2 562	2 540	2 900	50

Tab. 37 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst år 1943 per arbetstimme och

(Siffror i mediala stil ange, att medel-

N ä r i n g s g r e n a r m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrtorsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Textil- och beklädnadsindustri . . . m	2 497	4 261	852	2 073	864	7 337	1 339	6	996
2	därav: kv	3 879	4 446	2 185	4 906	2 366	13 479	4 543	11	4 383
3	Spinnerier, väverier o. d. . . . m	2 032	4 136	608	1 438	700	6 380	792	.	313
4	kv	2 035	3 658	1 013	2 280	1 229	8 048	1 837	.	826
5	Skrädderier och sömnadsfabriker . m	460	121	225	616	154	555	535	6	598
6	kv	1 805	753	1 082	2 415	1 098	4 795	2 598	11	3 888
7	Hatt- och mössfabriker kv	39	35	110	211	39	636	108	.	169
8	Läder-, hår- och gummivarufabriker . m	566	1 963	1 750	2 172	1 033	2 237	317	66	427
9	kv	318	946	538	1 401	1 397	1 852	240	29	327
	därav:									
10	Garverier m	75	497	558	304	20	31	17	.	3
11	Päls- o. skinnfabriker m	101	72	178	50	11	106	12	4	56
12	kv	76	91	146	109	22	244	36	17	112
13	Skofabriker m	189	323	334	1 025	206	1 679	49	.	117
14	kv	134	126	172	740	165	1 281	45	.	74
15	Gummivarufabriker m	12	881	13	751	711	242	.	58	159
16	kv	2	500	.	534	1 107	228	.	13	27
17	Annan läder-, hår- o. gummivaruind. m	189	190	667	42	85	179	239	4	92
18	Kemisk-teknisk industri m	566	1 593	1 978	1 807	1 873	1 811	432	127	1 039
19	därav: kv	227	406	348	374	390	618	96	40	701
20	Färg-, olje- och parfymfabriker . m	18	84	438	64	305	689	194	12	543
21	kv	.	2	63	7	178	218	57	21	389
22	Sprängämnesfabriker m	58	324	171	855	135	3	.	.	10
23	Tändsticksfabriker m	31	420	42	31	108	.	.	.	.
24	Annan kemisk-teknisk industri . m	459	765	1 327	857	1 325	1 119	238	115	486
25	kv	86	47	64	51	63	325	40	19	312
26	Samtliga industrigrupper m	47 373	58 023	42 477	38 466	28 382	42 374	22 067	4 230	28 564
27	kv	6 895	8 979	6 459	9 021	7 097	21 388	8 336	1 167	13 279
28	Byggnadsverksamhet m	714	1 116	1 519	1 470	1 922	5 080	2 289	416	4 555
	därav:									
29	Husbyggnadsarbete m	542	821	841	618	809	2 755	1 245	142	2 617
30	Väg- och vattenbyggnadsarbete . m	.	.	.	9	78	.	.	10	266
31	Installationsarbete m	55	158	447	555	841	1 864	957	228	1 447
32	Målning och glasmåsteri m	117	137	231	288	194	461	87	36	225
	Statliga verk och byggnadsarbeten									
33	m. m. m	2 480	2 171	4 530	3 650	5 261	6 046	2 265	1 067	3 180
34	därav: kv	53	110	424	197	267	649	184	65	1 134
35	Mek. o. elektriska verkstäder samt									
	skeppsvarv m	455	242	644	1 117	3 634	2 668	790	559	2 258
36	kv	17	81	364	67	40	197	23	.	653
37	Elektr. linjearbeten och kraftverk . m	123	361	699	958	545	2 140	415	188	372
38	Ban- och byggnadsarbeten . . . m	1 852	1 526	3 053	1 413	846	998	824	255	210
39	Intendenturverkstäder, förråd o. dyl. m	50	42	134	162	236	240	236	65	340
	kv	32	29	60	96	227	98	135	65	430
40										
41	Kommunala verk och byggnadsarbeten m	115	304	823	1 458	2 190	3 836	3 472	424	6 520
42	därav: kv	.	.	8	2	28	59	24	.	391
43	Kraft-, belysnings- och vattenverk m	115	284	411	618	769	1 328	751	170	1 277
44	Byggnads- och anläggningsarbeten m	.	20	412	840	1 158	2 042	1 606	212	2 592
45	Spårvägsdrift m	.	.	.	.	255	394	1 003	40	1 945
46	Omnibusdrift m	.	.	.	.	8	72	112	2	706

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertidsersättning, naturaförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1'35	1'41	1'45	1'47	1'60	1'55	1'72	1'47	1'98	2 954	3 128	3 256	3 373	3 611	3 530	3 816	3 374	4 520	1
0'99	1'01	0'97	1'03	1'06	1'10	1'11	0'76	1'26	2 105	2 180	2 125	2 229	2 303	2 405	2 410	1 832	2 804	2
1'85	1'41	1'44	1'41	1'57	1'53	1'59	.	1'73	2 933	3 114	3 290	3 264	3 550	3 513	3 550	.	4 019	3
0'98	1'02	1'00	1'03	1'06	1'10	1'05	.	1'15	2 097	2 180	2 181	2 263	2 296	2 401	2 252	.	2 518	4
1'40	1'53	1'47	1'60	1'70	1'62	1'93	1'47	2'11	3 055	3 634	3 169	3 615	3 799	3 598	4 195	3 374	4 782	5
1'00	0'97	0'98	1'04	1'06	1'10	1'15	0'76	1'29	2 125	2 191	2 064	2 198	2 305	2 404	2 519	1 832	2 889	6
0'71	0'91	1'00	0'97	1'13	1'13	1'16	.	1'32	1 640	1 910	2 189	2 209	2 458	2 466	2 499	.	2 642	7
1'58	1'67	1'73	1'67	1'90	1'81	1'98	1'82	2'05	3 209	3 592	3 749	3 426	4 263	3 472	4 295	3 988	4 414	8
0'99	1'07	1'06	1'07	1'19	1'19	1'21	1'01	1'34	1 868	2 260	2 195	2 064	2 604	2 243	2 607	2 313	2 720	9
1'73	1'45	1'70	1'76	1'68	1'79	1'99	.	2'06	3 745	3 936	3 941	3 925	3 539	4 253	3 918	.	4 751	10
1'86	1'44	1'90	1'82	1'54	1'63	1'87	1'80	2'17	3 705	3 157	4 389	4 005	3 508	3 679	4 148	3 701	4 795	11
1'19	0'90	1'04	1'09	1'04	1'18	1'11	0'95	1'47	2 073	1 980	2 232	2 372	2 492	2 560	2 599	2 231	3 220	12
1'58	1'55	1'61	1'62	1'75	1'85	1'85	.	1'78	2 800	2 749	3 111	3 012	3 593	3 340	3 416	.	3 290	13
0'99	0'96	1'00	1'08	1'11	1'22	1'04	.	1'23	1 687	1 674	1 926	1 839	2 208	2 167	1 869	.	1 816	14
1'33	1'71	1'58	1'67	1'96	1'75	.	1'83	2'06	3 194	3 772	3 790	3 710	4 534	3 941	.	4 017	4 792	15
0'78	1'12	.	1'06	1'20	1'06	.	1'09	1'33	1 550	2 413	.	2 313	2 683	2 235	.	2 424	2 999	16
1'41	1'55	1'77	1'77	1'83	1'73	2'01	1'62	2'24	3 082	3 457	3 736	4 144	3 893	3 818	4 509	3 852	4 946	17
1'48	1'64	1'64	2'01	1'77	1'72	1'88	2'41	1'99	3 386	3 668	3 888	4 504	4 143	4 000	4 362	5 343	4 587	18
0'95	1'03	1'08	1'18	1'06	1'05	1'07	1'40	1'18	2 041	2 234	2 325	2 481	2 354	2 378	2 332	3 193	2 637	19
1'22	1'52	1'52	1'55	1'81	1'76	1'78	1'93	1'92	2 821	3 511	3 723	3 564	4 091	4 233	4 097	4 320	4 347	20
.	1'07	0'98	0'91	1'09	1'01	1'07	1'25	1'18	.	2 282	2 122	2 023	2 441	2 288	2 380	2 765	2 605	21
1'42	1'91	2'12	2'30	1'51	1'46	.	.	1'80	3 158	4 106	4 471	5 104	3 467	3 109	.	.	4 222	22
1'35	1'39	1'55	1'68	1'74	.	.	.	.	2 974	3 176	3 598	4 030	4 032	.	.	.	.	23
1'50	1'69	1'63	1'77	1'79	1'70	1'97	2'46	2'07	3 465	3 770	3 877	3 993	4 233	3 859	4 577	5 440	4 861	24
0'93	0'91	0'92	0'81	1'06	1'08	1'07	1'55	1'18	1 984	2 131	2 106	1 782	2 362	2 402	2 263	3 669	2 678	25
1'46	1'63	1'69	1'76	1'85	1'81	2'03	2'47	2'29	3 240	3 590	3 832	3 976	4 235	4 085	4 648	5 732	5 301	26
0'97	1'03	1'03	1'06	1'10	1'12	1'20	1'30	1'84	2 064	2 201	2 221	2 267	2 428	2 437	2 632	2 988	3 027	27
1'78	1'85	1'98	2'08	2'07	2'19	2'21	2'19	2'77	.	.	.	.	.	.	.	.	.	28
1'79	1'85	2'04	2'07	2'14	2'23	2'25	2'18	2'87	.	.	.	.	.	.	.	.	.	29
.	.	.	1'71	1'80	.	.	1'81	2'12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	30
1'78	1'75	1'81	1'91	2'01	2'06	2'12	2'14	2'64	.	.	.	.	.	.	.	.	.	31
1'72	2'02	2'12	2'48	2'20	2'62	2'83	2'74	3'50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32
1'52	1'64	2'01	1'83	2'03	2'09	2'09	2'19	2'31	3 348	3 582	4 513	4 179	4 480	4 717	4 703	4 764	5 163	33
0'92	1'13	1'11	1'17	1'41	1'45	1'36	1'52	1'45	2 153	2 397	2 354	2 692	3 161	3 247	2 997	3 281	3 261	34
1'70	1'71	1'77	1'88	2'07	2'19	2'17	2'37	2'31	4 004	3 819	3 880	4 570	4 555	4 887	4 760	5 022	5 162	35
1'08	1'11	1'10	1'06	1'23	1'25	1'23	.	1'38	2 540	2 379	2 338	2 598	2 816	2 652	2 851	.	3 104	36
1'63	1'78	1'91	1'88	1'99	1'94	2'06	2'01	2'47	3 709	4 191	4 365	4 180	4 529	4 494	4 635	4 817	5 118	37
1'46	1'60	2'09	1'77	1'86	2'14	2'06	2'01	2'22	3 137	3 398	4 708	3 904	4 014	4 775	4 744	4 279	5 318	38
1'82	1'57	1'30	1'72	2'10	2'03	1'96	2'01	2'19	4 294	3 663	3 890	3 876	4 879	4 577	4 469	4 293	5 119	39
0'85	1'17	1'13	1'32	1'48	1'39	1'44	1'52	1'67	1 981	2 448	2 455	2 978	3 222	3 078	3 121	3 281	3 568	40
1'77	1'59	1'71	1'82	1'90	1'99	2'33	2'02	2'65	3 933	3 713	3 742	4 015	4 163	4 483	5 210	4 478	5 930	41
.	.	1'00	1'11	0'93	1'01	1'26	.	1'52	.	.	2 122	2 499	1 997	2 168	3 076	.	3 333	42
1'77	1'60	1'75	1'81	1'87	1'98	2'26	2'09	2'64	3 933	3 739	3 765	3 984	4 081	4 489	4 954	4 722	6 079	43
.	1'53	1'67	1'83	1'89	2'01	2'34	2'02	2'73	.	3 347	3 719	4 038	4 119	4 434	5 076	4 337	5 987	44
.	.	.	.	2'06	2'05	2'38	1'76	2'64	.	.	.	.	4 607	4 839	5 647	4 201	5 962	45
.	.	.	.	1'83	1'86	2'18	1'91	2'37	.	.	.	.	4 177	3 844	4 941	4 194	5 310	46

Tab. 37 (forts.). Genomsnittlig löneinkomst år 1943 per arbetstimme och

(Siffror i mediala stil ange, att medel-

Näringsgrenar m = män kv = kvinnor		Antal redovisade arbetare (exkl. arbetande förmän) inom dyrortsgrupp								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Handel och varulager m	94	170	391	425	803	1 478	1 270	222	2 314
2	kv	.	7	23	61	112	231	377	20	911
3	Samfärdsel ¹ m	24	123	278	273	248	837	648	587	879
4	därav: Lastning och lossning m	24	123	278	273	225	664	507	583	332
5	Tvättinrättningar m	.	.	.	19	18	68	.	.	214
6	kv	.	.	.	153	88	114	239	.	798
7	Samtliga övriga grupper m	3 427	3 884	7 541	7 295	10 442	17 298	10 012	2 716	17 662
8	kv	53	117	455	413	495	1 053	824	85	3 234
9	Samtliga grupper år 1943 ² . . {m	50 800	61 907	50 018	45 761	38 824	59 667	32 079	6 946	46 226
10	{kv	6 948	9 096	6 914	9 434	7 592	22 441	9 160	1 252	16 513
11	Samtliga grupper år 1943 {m	47 286	59 773	51 564	45 860	37 017	57 578	30 893	6 952	43 733
12	{kv	6 837	8 907	6 913	9 269	7 059	22 028	8 652	1 131	15 974

motsvarande inskränkning i driften men företagit denna genom permittering av ett antal arbetare under hela året eller del därav. Detta beräkningsätt påverkar i statistiken årslönerna i sänkande riktning, men torde under nuvarande förhållanden ej ha större betydelse.

För samtliga undersökta näringsgrenar ger tabellen vid handen, att den genomsnittliga totala arbetsförtjänsten under år 1943 var för förmän 4 988, för män 4 115, för kvinnor 2 485 och för minderåriga 1 758 kr. Härav beräknas det rörliga tillägget, övertidstillägget och värdet av åtnjutna naturaförmåner tillsammanantagna utgöra resp. 16,8, 19,6, 18,3 och 16,3 %.³ Vid begränsning till den egentliga industrin bli siffrorna lägre för samtliga grupper, i det att den totala arbetsförtjänsten utgjorde för förmän 4 910, för män 4 023, för kvinnor 2 465 och för minderåriga 1 750 kr.

e. Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper, inom olika län samt å olika orter.

Arbetslöner inom olika dyrortsgrupper. De till lönestatistiken redovisade arbetslönerna ha, såsom förut antytts, rönt inflytande av arbetsplatsens förläggning i dyrortshänseende. För att undersöka hur långt sambandet mellan löner och levnadskostnader sträcker sig för här redovisade arbetargrupper, jämföras i det följande de genomsnittliga löneförhållandena inom de olika dyrortsgrupperna (efter 1935 års dyrortsgruppering), och denna jämförelse

¹ I tab. 36 redovisas härutöver 4 802 manliga arbetare vid enskilda järnvägar och omnibusföretag, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper. — ² I tab. 36 redovisas härutöver 25 492 män och 1 702 kvinnor, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper. — ³ Procenttalen äro beräknade på grundval av i manuskript förvarade arbetstabeller berörande samtliga i lönestatistiken redovisade företag exkl. såsöngindustri.

per år för arbetare (fyllda 18 år) inom olika dyrortsgrupper.
talet avser mindre än 150 arbetare.)

Genomsnittlig löneinkomst (inklusive övertidsersättning, natrurförmåner o. dyl.), kronor																		
per timme									per år									
A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1:30	1:31	1:48	1:49	1:58	1:68	1:84	1:82	2:00	3 113	3 084	3 418	3 421	3 676	3 826	4 211	4 073	4 542	1
0:69	0:91	1:01	0:87	0:89	0:99	1:07	1:19	1:08	1 447	2 152	2 314	2 010	2 069	2 212	2 463	2 610	2 492	2
3:41	2:65	1:94	2:55	2:58	2:43	2:25	2:88	2:48	3 166	2 778	3 802	5 188	5 089	4 667	4 698	4 426	5 655	3
3:41	2:65	1:94	2:55	2:70	2:68	2:38	2:89	3:26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4
.	.	.	1:52	1:71	1:56	1:65	.	1:75	.	.	.	3 593	3 932	3 622	3 679	.	3 963	5
.	.	.	0:84	0:93	0:87	1:02	.	1:16	.	.	.	1 983	2 079	1 939	2 227	.	2 594	6
1:58	1:69	1:94	1:88	1:98	2:07	2:17	2:24	2:51	3 363	3 530	4 304	4 128	4 338	4 531	4 841	4 558	5 448	7
0:92	1:11	1:10	1:00	1:18	1:26	1:12	1:44	1:28	2 149	2 382	2 348	2 328	2 655	2 818	2 532	3 125	2 887	8
1:47	1:63	1:73	1:78	1:88	1:89	2:07	2:39	2:37	3 248	3 587	3 904	3 906	4 259	4 185	4 698	5 318	5 347	9
0:97	1:03	1:03	1:06	1:10	1:13	1:19	1:31	1:33	2 065	2 204	2 229	2 269	2 443	2 455	2 623	2 997	3 000	10
1:39	1:56	1:66	1:72	1:82	1:82	2:02	2:34	2:29	3 064	3 439	3 717	3 858	4 157	4 054	4 590	5 221	5 172	11
0:93	0:99	0:99	1:04	1:05	1:08	1:16	1:24	1:27	1 973	2 054	2 152	2 212	2 260	2 298	2 506	2 730	2 849	12

utsträcker även till de särskilda näringsgrenarna. (Jfr Svensk författningssamling 1939, nr 367.) Därvid redovisas de nio i den officiella lönegrupperingen utskilda grupperna (A, B, C, D, E, F, G, H och I) var för sig, ehuru de i vissa tabeller sammandragas till tre, nämligen grupperna A—C, D—F och G—I.¹ I detta samband bör emellertid ånyo påpekas, att 1935 års dyrortsgruppering med hänsyn till under senare år inträdda förskjutningar i levnadskostnaderna måste anses föråldrad (jfr sid. 82, not 1).

Beträffande manliga (m) och kvinnliga (kv) arbetare ger en jämförelse mellan lönenivån inom olika dyrortsgrupper följande resultat:

Levnadskostnader (riksmedeltal = 1 000)		Genomsnittlig löneinkomst år 1943 för vuxna arbetare						Indextal (medeltal i D-grupp = 1 000)					
grupp- gränser		medel- tal	kr per m	per år kv	kr per m	per timme kv		per år m	kv	per timme m	kv	levnads- kostna- der	
Ortsgrupp	A t. o. m.	930	870	3 248	2 065	1:47	0:97	813	910	826	915	806	
, B	931—	990	960	3 587	2 204	1:63	1:03	898	971	916	972	889	
, C	991—	1 050	1 020	3 934	2 229	1:73	1:03	984	982	972	972	944	
, D	1 051—	1 110	1 080	3 996	2 269	1:78	1:06	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	
, E	1 111—	1 170	1 140	4 259	2 443	1:88	1:10	1 066	1 077	1 056	1 038	1 056	
, F	1 171—	1 230	1 200	4 185	2 455	1:89	1:13	1 047	1 082	1 062	1 066	1 111	
, G	1 231—	1 290	1 260	4 693	2 623	2:07	1:19	1 176	1 156	1 163	1 123	1 167	
, H	1 291—	1 350	1 320	5 318	2 997	2:39	1:31	1 331	1 321	1 343	1 236	1 222	
, I	1 351 o. däröver	1 426	1 426	5 347	3 000	2:37	1:33	1 338	1 322	1 331	1 255	1 320	

Medeltalet för de särskilda Ortsgrupperna visa en tendens till stegring av löneinkomsterna från billigaste till dyraste Ortsgrupp i fråga om såväl årslöner som timförtjänster. Från denna allmänna regel förekomma enstaka avvikel-

¹ Ortsgrupperna A och B omfatta i stort sett landsbygd, grupperna C, D och E flertalet städer och tätare bebyggda samhällen, grupp F—H en del större städer och industrisamhällen samt grupp I Stockholm (med förstäder).

ser, vilket också är naturligt, eftersom siffrorna ej utan vidare äro jämförbara i djupled, med hänsyn både till bristerna i själva dyrortsgrupperingen och till att arbetargruppernas sammansättning inom olika ortsgrupper kan variera betydligt. Förhållandet mellan lönenivå och levnadskostnader inom de olika dyrortsgrupperna åskådliggöres närmare genom i tablån inlagda indextal. Till bas för dessa ha valts medellönen och medelindextalet för levnadskostnaderna i ortsgrupp D, bl. a. för att minska verkningarna av det förhållandet, att den till stadssamhällena lokaliserade industrin upptar den övervägande delen av den kvinnliga arbetarstammen, medan de manliga arbetarna mera jämnt fördela sig på land och stad.

En föreställning om i vad mån liknande divergenser i lönehänseende även framträda för särskilda näringsgrupper och viktigare näringsgrenar, erhålles genom tab. 37, som berör i tab. 36 redovisade företag, i den mån de kunnat fördelas på dyrortsgrupper.¹ Tabellen utvisar, att lönedifferenser mellan olika dyrortsgrupper göra sig gällande även inom de särskilda näringsgrenarna om också i växlande grad.

För ytterligare belysning av löneläget i relation till levnadskostnaderna — i den mån dessa återspeglas i 1935 års officiella dyrortsgruppering — har en kompletterande bearbetning verkställt i tab. 38 a och 38 b åsyftande en redovisning av genomsnittliga tidlöner och ackordsförtjänster under ordinarie tid inom olika dyrortsgrupper.² Undersökningen har begränsats till de företag, som lämnat å frågeformuläret (jfr sid. 149) begärda specificerade uppgifter.

Det relativa löneläget för arbetare inom olika näringsgrenar. Såsom framgår av det föregående, måste vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika näringsgrenar hänsyn tagas till deras olikformiga lokalisering i dyrortshänseende. Undersökningen har därför även avsett att i någon mån belysa de variationer i lönerna, som äro betingade av arbetsplatsernas belägenhet i dyrortshänseende. Den genomsnittliga löneinkomsten per arbetstimme för vuxna manliga arbetare var för den lägsta dyrortsgruppen 1'47 kr och för den högsta 2'37 kr. För den kvinnliga arbetskraften voro motsvarande timlöner 0'97 kr och 1'33 kr. Härvid har man liksom ovan i fråga om förvaltningspersonalen utgått från 1935 års officiella dyrortsgruppering. Vid en mera ingående jämförelse mellan löneläget inom olika näringsgrenar måste — i den mån så ske kan — hänsyn tagas till de inbördes olikartade förändringarna i levnadskostnader å olika orter efter 1935. I sådant syfte ha lönesummorna för företag, som kunna hänföras till viss ort, omräknats med användande av indextal enligt socialstyrelsens år 1941 verkställda undersökning av de lokala olikheterna i levnadskostnader, varvid man begrän-

(Forts. å sid. 116.)

¹ Såsom närmare framgår av tabellen, ha vid redovisningen efter dyrortsgrupper järnvägspersonal och vissa andra kategorier av anställda och arbetare måst uteslutas, enär primäruppgifternas art ej möjliggör en sådan uppdelning. Tabellen berör sammanlagt 481 578 vuxna arbetare (392 228 män och 89 350 kvinnor) eller 27 194 arbetare (25 492 män och 1 702 kvinnor) mindre än i tab. 36. — ² Därjämte föreligga i manuskript inom socialstyrelsen förvarade tabeller, där motsvarande uppgifter för viktigare industrigrenar fördelats på mindre och större företag (under 50 arbetare samt 50 arbetare och däröver).

Tab. 38 a. Antal redovisade vuxna arbetare fördelade på dyrortsgupper vid företag, som lämnat specificerade uppgifter.

Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)	A	B	C	D	E	F	G	H	I	Samtl. ¹ arbetare
<i>Malmbrytning och metallindustri</i> . m	11 664	20 358	17 840	17 765	18 755	20 156	15 141	3 849	14 201	141 284
kv	527	687	995	541	1 430	1 452	1 644	542	3 321	11 338
Gruvor och anrikningsverk . . m	1 086	2 647	2 252	284	428	69	1 339	1 320	.	9 747
därav i										
mellersta Sverige m	1 086	2 647	1 579	87	.	.	.	.	.	5 615
norra Sverige m	.	.	673	197	428	69	1 339	1 320	.	4 132
Järn-, stål- o. kopparverk . . m	1 027	9 411	5 377	4 932	283	1 587	112	.	.	22 729
Järn- och stålmanufaktur . . m	2 539	3 786	992	1 773	3 111	1 911	418	.	858	15 388
kv	125	221	233	98	568	457	180	.	58	1 890
Mekaniska verkstäder m	5 891	3 558	8 257	9 660	13 142	12 718	12 479	904	6 870	74 502
därav:	kv	150	257	445	200	461	313	1 255	332	5 741
Skeppsvarv m	35	319	116	846	1 655	3 810	7 092	56	632	14 561
Övriga mek. verkstäder . . m	5 856	3 234	8 141	8 814	11 487	8 908	5 387	848	6 238	59 941
kv	150	257	445	200	461	313	1 223	332	286	3 741
Elektriska verkstäder m	132	366	192	702	1 162	2 634	653	501	5 686	12 228
kv	3	17	42	142	249	573	266	168	2 465	4 005
Metallmanufaktur m	989	595	706	414	401	1 170	52	1 124	582	6 033
kv	233	67	171	42	43	92	15	41	418	1 122
Guld- o. silvervarufabriker . m	.	.	64	.	228	72	88	.	205	657
kv	.	.	28	.	91	17	16	.	95	247
<i>Jord- o. stenindustri</i> m	10 661	3 561	3 658	1 879	446	1 562	162	.	238	22 519
kv	581	19	656	388	.	334	1	.	.	1 979
Kolgruvor m	724	523	81	.	.	.	.	.	.	1 328
Torvindustri m	876	46	31	.	.	.	.	.	.	953
Stenbrott o. stenhuggerier . m	1 373	750	237	180	87	259	22	.	27	3 099
Byggnadsämnesindustri . . . m	4 146	1 834	1 917	913	359	939	89	.	175	10 560
därav:										
Cementfabriker m	541	233	131	12	.	260	12	.	67	1 256
Tegelbruk m	1 259	814	1 501	456	134	144	15	.	.	4 323
Kalkbruk o. cementvarufabriker . m	2 346	787	285	445	225	535	62	.	108	4 981
Porälsins-, kakel- o. lergodsfabriker . m	1 005	31	752	608	.	340	.	.	.	2 736
kv	270	.	614	359	.	334	.	.	.	1 577
därav:										
Porälsinsfabriker m	.	.	706	372	.	275	.	.	.	1 353
kv	.	.	608	216	.	298	.	.	.	1 122
Kakel-, sten- o. lergodsfabr. m	1 005	31	46	236	.	65	.	.	.	1 383
kv	270	.	6	143	.	36	.	.	.	455
Glasbruk m	2 537	377	640	178	.	24	51	.	36	3 843
därav:										
Kristall- o. småglasbruk . . m	1 886	181	48	83	.	24	7	.	.	2 229
Fönsterglasbruk m	.	160	.	.	.	.	.	.	.	160
Buteljglasbruk m	213	32	576	95	.	.	.	.	.	916
<i>Träindustri</i> m	6 718	5 956	5 481	3 981	1 679	2 760	425	24	452	28 679
Flottning m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	889
Sågverk o. hyvlerier m	2 478	3 642	3 437	2 389	548	1 155	217	.	125	14 355
Snickeri- o. möbelfabriker . . m	3 792	1 779	1 855	1 386	1 083	1 454	194	24	262	11 829
Annan trävaruindustri . . . m	448	535	139	206	48	151	14	.	65	1 606
<i>Pappers- o. grafisk industri</i> . m	4 626	7 335	5 671	2 439	1 646	3 515	612	43	3 171	29 058
kv	548	976	322	285	390	907	237	.	1 576	5 241
Pappersmassfabriker m	1 389	3 331	4 478	1 506	674	555	.	31	.	11 964
Pappersbruk o. pappfabriker . m	3 087	3 864	1 166	429	481	1 466	54	.	.	10 497
kv	457	792	311	49	83	151	5	.	.	1 848
därav:										
Finpappersbruk m	704	1 554	.	197	431	1 062	.	.	.	3 948
kv	122	519	.	45	83	126	.	.	.	895

¹ Inkl. arbetare, som ej kunnat fördelas på dyrortsgupper.

Tab. 38 a (forts.). Antal redovisade vuxna arbetare fördelade på dyrortsgrupper vid företag, som lämnat specificerade uppgifter.

Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)	A	B	C	D	E	F	G	H	I	Samtl. arbetare
Grovpappersbruk m	2 383	2 310	1 166	232	.	404	54	.	.	6 549
kv	335	273	311	4	.	25	5	.	.	953
Annan pappersindustri m	126	129	13	185	122	571	80	.	636	1 862
kv	85	183	5	198	196	639	44	.	1 210	2 560
därav:										
Tapetfabriker m	16	6	.	40	.	60	55	.	.	177
Annan hithörande industri m	110	133	13	145	122	511	25	.	636	1 685
kv	85	183	5	186	196	633	34	.	1 210	2 532
Grafisk industri m	24	11	14	319	419	923	478	12	2 535	4 735
kv	7	1	6	38	110	116	189	.	367	834
Grafiska anstalter m	.	9	.	.	121	187	71	.	189	517
kv	.	.	.	.	21	17	11	.	10	59
Bok- o. accidenstryckerier m	13	2	14	263	187	376	362	12	2 047	3 276
kv	6	1	6	36	48	50	178	.	324	619
Tidningstryckerier m	11	.	.	56	111	420	45	.	299	942
kv	1	.	.	2	41	49	.	.	33	126
Livsmedelsindustri m	1 963	1 221	1 454	2 225	1 610	2 981	1 567	432	2 024	16 388
kv	192	668	626	1 087	655	2 473	936	453	1 292	8 599
Kvarnar m	107	64	147	123	224	459	121	.	194	1 439
Pressjästfabriker m	40	.	.	27	41	60	.	.	.	168
Bagerier m	5	31	46	179	132	439	137	9	270	1 248
kv	.	11	21	193	8	482	20	5	122	862
därav:										
Mjukbrödsbagerier m	5	8	34	54	132	182	137	.	202	754
kv	.	.	6	7	8	91	20	.	60	192
Spisbrödsbagerier m	.	23	12	62	.	210	.	9	68	384
kv	.	11	15	87	.	195	.	5	62	375
Kärfabriker m	.	.	.	63	.	47	.	.	.	110
kv	.	.	.	99	.	196	.	.	.	295
Råsockerbruk o. raffinaderier m	1 432	321	340	557	450	110	381	.	189	3 780
kv	64	14	65	117	257	3	99	.	74	693
därav:										
Råsockerbruk m	1 421	321	139	113	89	110	.	.	.	2 193
Raffinaderier o. komb. fabr. m	11	.	201	444	361	.	381	.	189	1 587
kv	21	.	61	114	254	.	99	.	74	614
Choklad- o. karamellfabriker m	27	222	16	81	47	182	132	184	86	983
kv	44	410	59	127	158	742	346	376	218	480
Bryggerier o. läskedrycksfabriker m	83	195	344	449	286	840	437	167	773	3 614
kv	19	50	81	100	62	236	134	53	232	967
därav:										
Brännerier o. destilleringsverk m	.	29	12	18	.	99	.	.	.	158
Bryggerier m	81	166	332	425	257	708	356	167	620	3 152
kv	13	32	72	97	53	173	94	53	146	733
Mineralvatten- o. läskedrycksfabriker m	2	.	.	6	29	33	81	.	153	304
kv	6	.	.	3	9	13	40	.	86	157
Tobaksfabriker m	.	.	.	43	.	138	20	.	142	343
kv	.	.	.	78	.	593	23	.	466	1 160
Slakterier o. konservfabriker m	158	301	475	711	117	349	183	47	294	2 882
kv	26	170	316	449	25	142	242	7	98	1 505
därav:										
Slakterier o. charkuterifabr. m	158	244	340	581	108	298	80	47	289	2 392
kv	26	24	52	74	18	38	21	7	71	361
Konservfabriker m	.	57	135	130	9	51	103	.	5	490
kv	.	146	264	375	7	104	221	.	27	1 144
Annan livsmedelsindustri m	111	87	86	55	313	404	156	25	76	1 931
kv	17	7	43	6	87	213	65	12	58	694
därav:										
Mejerier o. margarinfabriker m	63	36	24	39	275	260	33	25	17	1 367
kv	16	5	7	6	68	76	8	12	5	373

Tab. 38 a (forts.). Antal redovisade vuxna arbetare fördelade på dyrortsgrupper vid företag, som lämnat specificerade uppgifter.

Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)	A	B	C	D	E	F	G	H	I	Samtl. arbetare
Annan hithörande industri . m	48	51	62	16	38	144	123	.	59	564
kv	1	2	36	.	19	137	57	.	53	321
Textil- o. beklädnadsindustri . . m	2 080	4 067	577	2 036	600	6 938	1 147	7	652	19 073
kv	2 564	3 982	1 669	4 726	2 028	12 455	3 728	110	3 347	35 838
Spinnerier, väverier o. d. . . m	1 845	4 007	394	1 406	467	6 176	750	.	253	16 262
kv	1 583	3 612	659	2 191	1 033	8 113	1 801	.	720	20 861
därav:										
Bomullsindustri m	795	1 350	145	410	145	1 415	303	.	149	5 670
kv	807	1 227	114	421	271	847	667	.	290	5 793
Linne-, hamp- o. juteindustri m	52	689	.	93	171	251	113	.	.	1 369
kv	23	917	.	78	321	434	143	.	.	1 916
Ylleindustri m	625	1 344	114	607	113	1 964	61	.	.	4 828
kv	400	1 154	196	931	127	2 809	269	.	.	5 886
Trikåfabriker m	143	42	50	84	22	1 134	144	.	37	1 656
kv	337	161	233	481	174	3 017	529	.	364	5 296
Band-, gardin- o. bindgarns- fabriker m	.	103	.	52	.	539	48	.	28	770
kv	.	112	.	128	.	669	108	.	63	1 080
Färgerier, blekerier o. impreg- neringsfabriker m	230	117	.	104	.	376	81	.	32	940
kv	16	25	.	10	.	162	82	.	3	298
Annan hithörande industri . m	.	362	85	56	16	497	.	.	13	1 029
kv	.	16	116	142	140	175	3	.	.	592
Skrädderier o. sömnadsfabriker m	235	55	180	617	127	666	391	7	371	2 659
kv	981	335	986	2 389	950	3 766	1 868	110	2 494	13 959
Hatt- o. mössfabriker m	.	5	3	13	6	96	6	.	23	152
kv	.	35	24	146	45	576	59	.	133	1 018
Läder-, hår- o. gummivarufabriker m	397	1 225	1 025	2 311	963	1 927	258	70	315	8 491
kv	254	551	275	1 446	1 311	1 664	201	17	232	5 951
Garverier m	75	497	552	304	20	31	.	.	.	1 479
Päls- o. skinnvarufabriker . . m	100	47	133	25	5	57	7	.	32	406
kv	72	42	34	72	6	133	16	.	53	428
Skofabriker m	160	168	267	780	193	1 510	37	8	100	3 223
kv	126	64	144	657	157	1 212	41	4	73	2 478
Gummivarufabriker m	.	450	8	742	699	173	.	58	132	2 262
kv	.	286	.	534	1 107	227	.	12	27	2 193
Annan hithörande industri . . m	62	63	65	460	46	156	214	4	51	1 121
kv	54	28	67	175	17	92	144	.	79	656
Kemisk-teknisk industri m	419	1 440	1 454	1 018	2 532	1 702	341	12	898	9 849
kv	120	503	302	114	608	548	41	21	508	2 768
Färg-, olje- o. parfymfabriker m	10	51	77	74	244	609	128	12	387	1 592
kv	.	2	57	8	152	205	37	21	323	805
därav:										
Färg- o. fernissfabriker . . . m	.	50	62	50	.	36	98	.	137	433
kv	.	2	39	5	.	13	9	.	27	95
Olje-, tvål-, ljus- o. parfym- fabriker m	10	1	15	24	244	573	30	12	250	1 159
kv	.	.	18	3	152	192	28	21	296	710
Sprängämnesfabriker m	17	366	99	14	976	3	.	.	10	1 485
kv	7	276	141	55	370	76	.	.	.	925
Tändsticksfabriker m	7	144	42	31	108	.	.	.	.	632
kv	35	180	40	.	34	.	.	.	.	289
Annan kemisk-teknisk industri . m	385	579	1 236	899	1 204	1 090	213	.	501	6 140
kv	78	45	64	51	52	267	4	.	185	749
Samtliga industrigrupper m	38 528	45 163	37 110	33 654	28 231	41 541	19 653	4 437	21 952	275 341
kv	4 786	7 386	4 845	8 587	6 422	19 833	6 788	1 143	10 276	71 709

Tab. 33 a (forts.). Antal redovisade vuxna arbetare fördelade på dyrtorsgrupper vid företag, som lämnat specificerade uppgifter.

Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)	A	B	C	D	E	F	G	H	I	Samtl. arbetare
<i>Byggnadsverksamhet m</i>	345	639	936	793	1 340	4 215	1 895	286	3 250	22 026
Egentligt byggnadsarbete . . . m	258	438	576	196	498	2 142	993	67	1 800	15 091
därav:										
Husbyggnadsarbete m	258	438	576	196	420	2 142	993	67	1 800	12 248
Väg- o. vattenbyggnadsarbete m	.	.	.	.	78	.	.	.	.	2 843
Installationsarbete m	50	123	265	482	762	1 738	874	215	1 294	5 938
därav:										
Elektriska installationsarbeten m	19	8	99	93	230	601	389	43	364	1 881
Rörledningsarbeten m	31	115	166	389	532	1 137	485	172	930	4 057
Målning o. glasmästeri m	37	78	95	115	80	335	28	4	156	997
<i>Statliga verk o. byggnadsarbeten</i>										
m. m. m	649	662	2 865	2 278	4 589	4 563	1 937	812	2 794	22 262
kv	53	110	424	197	267	638	179	65	1 089	3 032
Mek. o. elektr. verkstäder samt										
skeppsvarv m	455	198	644	1 037	3 634	2 647	724	559	2 146	12 055
kv	17	81	364	67	40	186	18	.	610	1 383
Elektriska linjearbeten o. kraft-										
verk m	123	362	698	957	545	1 505	415	188	371	6 256
Ban- o. byggnadsarbeten . . . m	21	60	1 389	132	174	197	562	.	.	2 535
Intendenturverkst., förråd o. d. m	50	42	134	152	236	214	236	65	277	1 416
kv	32	29	60	96	227	97	135	65	430	1 171
<i>Kommunala verk o. byggnadsar-</i>										
<i>beten m. m. m</i>	115	251	777	1 477	2 008	3 756	3 472	425	6 520	20 083
Kraft-, belysnings- o. vattenverk m	115	251	365	644	635	1 405	751	170	1 277	6 895
Byggnads- o. anläggningsarb. m	.	.	412	833	1 110	1 885	1 606	213	2 592	8 651
Spårvägsdrift m	.	.	.	.	255	394	1 003	40	1 945	3 637
Omnibusföretag m	.	.	.	.	8	72	112	2	706	900
<i>Handel o. varulager m</i>	45	34	200	113	351	740	628	80	1 081	3 393
kv	.	7	7	3	58	51	138	14	189	480
<i>Samfärdsel m</i>	24	123	278	272	220	805	602	430	802	5 908
Järnvägsdrift m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	794
Omnibusföretag m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1 519
Åkerirörelse m	.	.	.	.	5	150	122	.	471	748
Lastning o. lossning m	24	123	278	272	215	655	480	430	331	2 847
<i>Trättinrättningar m</i>	.	.	.	5	16	6	58	.	162	247
kv	.	.	.	61	65	59	210	.	557	952
<i>S:a övriga grupper m</i>	1 178	1 709	5 056	4 938	8 524	14 085	8 592	2 033	14 609	73 919
kv	53	118	440	283	416	807	551	79	2 227	4 974
Samtliga grupper m	39 706	46 872	42 106	38 592	36 755	55 626	28 245	6 470	36 561	849 280
kv	4 839	7 504	5 285	8 850	6 888	20 640	7 339	1 222	12 508	76 683

sat sig till vuxna manliga och kvinnliga arbetare inom den egentliga industrin. Sedan lönerna på detta sätt, i den mån indextalen ge uttryck för de faktiska olikheterna i levnadskostnader för här ifrågakarande arbetargrupper, reducerats till samma levnadskostnadsnivå (Stockholms levnadskostnadsnivå), ha beloppen inom företag tillhörande samma näringsgren adderats, varefter nya medeltimförtjänster framräknats, som ställts i relation till en på motsvarande sätt beräknad genomsnittlig timlön för samtliga grupper. I tab. 39 å sid. 126 representera b-talen dylika till stockholmsdyrhet omräknade timlöner jämte motsvarande indextal, efter vilkas höjd näringsgrenarna ordnats i sjunkande skala, medan a-talen återgiva på vanligt sätt

beräknade timlöner utan hänsyn till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrortshänseende.

En närmare granskning visar, att — såsom ju också naturligt är — siffrorna, som skola ange de olika näringsgrenarnas placering på löneskalan, i nästan samtliga fall ej bli exakt desamma, om man — såsom skett i tabellen — utgår från b-talen, eller om man låter a-talen vara bestämmande. Endast 10 av de i tabellen redovisade industrigrupperna (för män 6 och för kvinnor 4) behålla sina platser oförändrade, oavsett om man tar hänsyn till dyrortsförhållandena eller ej, 51 grupper (för män 35 och för kvinnor 16) flyttas ned och 45 grupper (för män 25 och för kvinnor 20) flyttas upp på skalan. Av de 96 grupper, vilkas ordningsföljd sålunda förändras, äro förflyttningarna för 34 (för män 24 och för kvinnor 10) av större betydelse.

Såsom mera gynnsamt ställda i löneavseende än vad de vanliga riksmedel-talen ge vid handen te sig närmast följande näringsgrenar:

1) i fråga om lönerna för manliga arbetare: torvindustri, kristall- och småglasbruk, kakel-, sten- och lergodsfabriker, kolgruvor, buteljglasbruk, garverier, kalkbruk- och cementvarufabriker samt gruvor i mellersta Sverige.

2) i fråga om lönerna för den kvinnliga arbetskraften: grovpappersbruk, linne-, hamp- och juteindustri, finpappersbruk, ylleindustri samt tändsticksfabriker.

Såsom mindre gynnsamt ställda än som framgår av riksmedel-talet för lönerna äro enligt detta beräkningssätt närmast

1) i fråga om manliga arbetare de anställda inom följande industrier: tapetfabriker, käxfabriker, raffinaderier, färg- och fernissfabriker, mejerier och margarinfabriker samt band-, gardin- och bindgarnsfabriker.

2) i fråga om den kvinnliga arbetskraften de anställda inom näringsgrenarna: sprängämnesfabriker, färg-, olje- och parfymfabriker, bryggerier och läskedrycksfabriker samt skrädderier och sömnadsfabriker.

Anmärkas bör, att växlingarna år från år äro mycket stora vid en jämförelse mellan placeringarna inom a- resp. b-kolumnen.

För flertalet industrier blir emellertid icke endast den inbördes rangordningen förändrad, utan även avståndet mellan medellönerna minskas i regel. De gränser, inom vilka löneindex-talen variera, ligga sålunda något närmare varandra hos b-talen än hos a-talen. I fråga om männen växla b-talen mellan 80—154 och a-talen mellan 79—157, medan motsvarande intervall för kvinnornas vidkommande bliva för de förra 88—125 och för de senare 87—130. Att denna tendens till hopträngning av b-serien icke endast gäller gränsvärdena visas av efterföljande tablå, som återger spridningen av samtliga i tab. 39 förekommande index-tal.

Tab. 35 b. Genomsnittliga tidlöns- och ackordsförtjänster i kronor per timme under specificerade

(Siffror i medialval stil ange, att medeltalet

	Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)	A			B			C			D		
		tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!
1	Malmbrytning o. metallindustri . m	1.08	1.44	1.60	1.06	1.45	1.73	1.16	1.55	1.84	1.25	1.53	1.80
2	kv	0.71	1.08	1.07	0.69	0.94	1.06	0.73	0.95	1.05	0.76	1.01	1.08
3	Gruvor o. anrikningsverk . m	0.97	1.41	1.64	1.03	1.54	1.83	1.17	1.86	2.18	1.47	1.84	2.13
4	därav i												
5	mellersta Sverige m	0.97	1.41	1.64	1.03	1.54	1.83	1.17	1.76	2.05	1.17	1.47	1.60
6	norra Sverige m							1.74	2.09	2.46	1.67	1.98	2.37
7	Järn-, stål- o. kopparverk . m	1.02	1.28	1.58	1.01	1.40	1.72	0.88	1.48	1.85	1.23	1.46	1.81
8	Järn- o. stålmanufaktur . . m	0.97	1.36	1.52	1.02	1.46	1.73	1.11	1.43	1.57	1.25	1.65	1.80
9	kv	0.55	0.80	1.02	0.89	0.98	1.05	0.73	0.95	0.96	0.85	1.06	1.14
10	Mekaniska verkstäder . . . m	1.05	1.52	1.66	1.10	1.47	1.64	1.14	1.53	1.80	1.26	1.56	1.80
11	kv	0.70	1.01	1.08	0.73	0.97	1.11	0.73	0.88	1.00	0.75	1.05	1.07
12	därav												
13	Skeppsvarv m	1.08		1.30	1.05	1.62	1.40	1.34	1.70	1.73	1.30	1.55	1.81
14	Övriga mek. verkstäder . . m	1.05	1.52	1.66	1.12	1.47	1.66	1.13	1.53	1.80	1.26	1.56	1.79
15	kv	0.70	1.01	1.08	0.73	0.97	1.11	0.73	0.88	1.00	0.75	1.05	1.07
16	Elektriska verkstäder . . . m	1.11	1.34	1.54	1.25	1.91	2.06	1.29	1.25	1.54	1.12	1.41	1.65
17	kv	0.72		0.90	0.66	1.10	1.13	0.66	0.99	1.19	0.72	0.95	1.00
18	Metallmanufaktur m	1.09	1.38	1.53	1.13	1.50	1.68	1.36	1.50	1.77	1.20	1.48	1.68
19	kv	0.78	1.00	1.12	0.69	0.96	1.04	0.80	0.88	1.24	0.71	0.94	1.00
20	Guld- o. silvervarufabr. . . m							0.94	1.38	1.46			
21	kv							0.71	1.29	1.00			
22	Jord- o. stenindustri m	1.02	1.40	1.52	1.03	1.48	1.56	1.05	1.38	1.59	1.14	1.50	1.65
23	kv	0.56	0.87	0.85	0.48	1.52	0.90	0.68	0.84	0.97	0.67	0.88	1.05
24	Kolgruvor m	0.98	1.67	1.71	0.96	1.36	1.48	0.97	1.80	1.69			
25	Torvindustri m	1.13	1.52	1.63	1.25	2.13	2.09	1.23	1.74	1.90			
26	Stenbrott o. stenhuggerier . m	1.10	1.47	1.55	1.06	1.44	1.53	1.09	1.32	1.48	1.19	1.49	1.59
27	Byggnadsindustri m	1.04	1.35	1.53	1.05	1.46	1.55	1.03	1.37	1.55	1.12	1.58	1.61
28	därav:												
29	Cementfabriker m	1.05	1.34	1.40	1.16	1.92	1.76	1.10	1.76	1.48	1.21	1.72	1.81
30	Tegelbruk m	0.98	1.30	1.44	0.99	1.39	1.49	0.99	1.28	1.50	1.13	1.50	1.63
31	Kalkbruk o. cementvarufabr. m	1.06	1.38	1.60	1.05	1.43	1.55	1.14	1.91	1.89	1.11	1.72	1.60
32	Porslins-, kakel- o. lergodsfabr. m	1.02	1.34	1.44	0.90	1.02	1.26	1.08	1.26	1.51	1.18	1.41	1.69
33	kv	0.62	0.86	0.98				0.69	0.83	0.97	0.68	0.89	1.06
34	därav:												
35	Porslinsfabriker m							1.08	1.26	1.52	1.10	1.31	1.68
36	kv							0.68	0.83	0.97	0.68	0.84	1.03
37	Kakel-, sten- o. lergodsfabr. m	1.02	1.34	1.44	0.90	1.02	1.26	1.01	1.23	1.34	1.17	1.64	1.71
38	kv	0.62	0.86	0.98				0.79		1.00	0.69	0.97	1.11
39	Glasbruk m	0.94	1.34	1.48	1.04	1.73	1.79	1.08	1.54	1.80	1.15	1.66	1.80
40	därav:												
41	Kristall- o. småglasbruk . . m	0.92	1.32	1.41	0.88	1.43	1.42	0.97	1.20	1.26	1.24	1.64	1.69
42	Fönsterglasbruk m				1.37	1.90	2.28						
43	Buteljglasbruk m	0.91	1.31	1.45	1.48		1.62	1.10	1.57	1.86	1.04	1.67	1.91
44	Träindustri m	1.00	1.31	1.39	1.03	1.25	1.47	1.03	1.26	1.51	1.07	1.34	1.54
45	Flottning m												
46	Sågverk och hyvlerier . . . m	0.95	1.24	1.39	1.01	1.20	1.47	1.02	1.21	1.53	0.98	1.24	1.50
47	Snickeri- och möbelfabriker . m	1.02	1.39	1.39	1.05	1.38	1.43	1.04	1.43	1.47	1.17	1.51	1.55
48	Annat trävaruindustri . . . m	1.01	1.15	1.32	1.03	1.32	1.62	1.12	1.26	1.60	1.16	1.68	1.88
49	Pappers- och grafisk industri . m	1.04	1.10	1.42	1.16	1.23	1.57	1.19	1.30	1.64	1.33	1.35	1.77
50	kv	0.66	0.82	0.97	0.70	0.91	1.06	0.65	0.95	1.06	0.80	0.99	1.09
51	Pappersmassfabriker m	1.10	1.16	1.46	1.16	1.29	1.61	1.19	1.31	1.64	1.26	1.38	1.72

¹ Inkl. övertid, naturaförmåner och rörligt tillägg.

ordinarie tid för vuxna arbetare inom olika dyrortsgupper vid företag, som lämnat uppgifter.

avser mindre än 50 000 timmar.)

E			F			G			H			I			Samtliga grupper			Ackordstimm i % av samtliga timmar	
tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr		
1:32	1:65	1:93	1:41	1:65	1:95	1:49	1:71	2:07	1:74	2:48	2:64	1:65	2:07	2:30	1:34	1:62	1:91	65.7	1
0:79	1:03	1:16	0:81	1:01	1:14	0:92	1:26	1:45	0:92	1:19	1:34	0:97	1:24	1:42	0:86	1:12	1:26	61.0	2
1:88	2:12	2:57	1:59	1:75	2:22	1:93	2:30	2:78	2:23	2:77	3:15	.	.	.	1:53	1:91	2:26	80.6	3
1:88	2:12	2:57	1:59	1:75	2:22	1:93	2:30	2:78	2:23	2:77	3:15	.	.	.	1:08	1:59	1:86	83.2	4
0:99	1:62	1:94	1:41	1:30	2:32	1:82	2:01	2:31	.	.	.	.	.	.	1:97	2:37	2:79	77.0	5
1:22	1:72	1:83	1:82	1:70	1:90	1:34	1:56	1:86	.	.	.	1:56	2:39	2:50	1:18	1:59	1:78	83.8	6
0:76	1:09	1:14	0:79	0:98	1:09	0:77	0:83	1:10	.	.	.	0:88	1:16	1:31	0:76	0:98	1:09	58.0	7
1:34	1:62	1:92	1:41	1:61	1:93	1:48	1:64	2:01	1:52	1:97	2:11	1:79	2:10	2:41	1:37	1:62	1:92	53.0	8
0:85	1:04	1:22	0:78	0:99	1:10	0:98	1:31	1:51	0:91	1:20	1:31	0:96	1:29	1:32	0:86	1:14	1:28	64.3	9
1:39	1:47	1:77	1:38	1:56	1:92	1:38	1:63	2:02	1:68	.	2:00	1:61	1:78	2:13	1:35	1:60	1:94	61.8	10
1:32	1:63	1:94	1:42	1:64	1:93	1:51	1:67	2:00	1:50	1:97	2:11	1:79	2:16	2:44	1:38	1:63	1:91	78.7	11
0:85	1:04	1:22	0:78	0:99	1:10	0:93	1:31	1:52	0:91	1:20	1:31	0:96	1:29	1:32	0:85	1:14	1:28	60.9	12
1:33	1:56	1:79	1:46	1:59	1:86	1:43	1:33	1:96	1:55	2:03	2:38	1:54	1:99	2:17	1:46	1:79	2:01	62.4	13
0:72	0:88	1:01	0:90	1:03	1:23	1:00	1:23	1:39	0:90	1:17	1:39	0:98	1:25	1:45	0:93	1:17	1:36	48.4	14
1:37	1:90	2:08	1:39	1:74	1:90	1:39	1:94	1:81	1:55	1:64	1:97	1:37	1:93	1:97	1:30	1:60	1:79	66.7	15
0:75	1:03	1:09	0:80	1:04	1:09	0:84	.	1:00	1:00	1:18	1:40	0:93	1:22	1:37	0:84	1:11	1:23	59.0	16
1:37	1:71	1:90	1:12	1:41	1:65	1:51	1:33	1:99	.	.	.	1:61	2:31	2:29	1:43	1:79	1:96	44.1	17
0:81	1:24	1:15	0:83	1:05	1:17	0:82	.	1:05	.	.	.	0:99	1:28	1:27	0:87	1:24	1:17	23.5	18
1:30	1:85	1:94	1:25	1:66	1:75	1:47	1:98	2:02	.	.	.	1:72	2:73	2:41	1:08	1:45	1:59	47.5	19
.	.	.	0:64	0:90	0:99	1:20	.	1:42	.	.	.	.	.	.	0:62	0:87	0:96	60.6	20
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:97	1:56	1:61	51.9	21
1:29	1:39	1:81	1:20	1:44	1:61	1:50	1:65	1:83	.	.	.	1:71	2:95	2:88	1:18	1:44	1:56	64.1	22
1:30	1:85	1:97	1:31	1:75	1:84	1:36	2:04	2:09	.	.	.	1:71	2:75	2:36	1:11	1:46	1:61	44.4	23
.	.	.	1:28	1:78	1:71	1:03	1:61	1:70	.	.	.	1:77	.	2:40	1:18	1:66	1:61	48.8	24
1:09	1:43	1:64	1:11	1:59	1:64	1:17	1:34	1:61	.	.	.	.	.	.	1:02	1:34	1:50	18.4	25
1:39	2:20	2:17	1:39	1:78	1:96	1:42	2:36	2:25	.	.	.	1:66	2:75	2:33	1:15	1:55	1:70	56.5	26
.	.	.	1:13	1:51	1:59	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:07	1:35	1:53	50.3	27
.	.	.	0:64	0:90	0:99	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:67	0:86	1:00	44.9	28
.	.	.	1:10	1:50	1:59	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:09	1:32	1:58	70.5	29
.	.	.	0:64	0:91	0:99	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:67	0:85	0:99	54.3	30
.	.	.	1:20	1:55	1:58	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:05	1:39	1:48	68.2	31
.	.	.	0:84	1:03	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:65	0:89	1:03	35.5	32
.	.	.	1:32	2:34	2:05	1:58	2:16	1:94	.	.	.	1:77	2:34	2:37	1:01	1:45	1:57	76.3	33
.	.	.	1:32	2:34	2:05	1:47	2:16	2:04	.	.	.	.	.	.	0:95	1:34	1:43	43.0	34
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:37	1:90	2:28	43.3	35
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:07	1:53	1:76	97.8	36
1:16	1:46	1:64	1:15	1:39	1:61	1:21	1:38	1:62	1:33	1:73	1:71	1:51	2:16	2:17	1:06	1:32	1:51	41.1	37
1:04	1:26	1:52	1:04	1:25	1:57	1:26	1:50	1:68	.	.	.	1:50	3:10	2:15	1:00	1:52	1:56	46.0	38
1:22	1:57	1:71	1:20	1:52	1:63	1:15	1:26	1:56	1:33	1:73	1:71	1:50	1:96	2:10	1:02	1:22	1:49	53.7	39
1:14	1:46	1:57	1:17	1:64	1:74	1:34	1:45	1:76	.	.	.	1:64	2:39	2:50	1:10	1:45	1:51	36.4	40
1:36	1:38	1:79	1:55	1:33	1:88	1:57	1:65	2:09	1:25	1:70	1:54	1:77	2:40	2:40	1:08	1:43	1:62	51.1	41
0:82	0:99	1:13	0:85	1:07	1:17	0:88	1:12	1:23	.	.	.	0:96	1:28	1:34	0:86	1:02	1:18	58.8	42
1:16	1:42	1:73	1:18	1:31	1:62	.	.	.	1:09	1:70	1:32	.	.	.	1:18	1:30	1:62	38.6	43

Tab. 38 b (forts.). Genomsnittliga tidlöns- och ackordförtjänster i kronor per timme lämnat specifikt
(Siffror i medial stil ange, att medeltalet)

	Näringsgrenar (m. = män, kv = kvinnor)	A			B			C			D		
		tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹
1	Pappersbruk o. pappfabriker . m	0'98	1'08	1'40	1'14	1'20	1'53	1'20	1'29	1'64	1'45	1'27	1'79
2	därav: kv	0'62	0'82	0'98	0'71	0'91	1'08	0'65	0'96	1'06	0'84	0'90	1'20
3	Finpappersbruk m	0'89	1'07	1'39	1'16	1'14	1'47	.	.	.	1'48	1'30	1'97
4	kv	0'58	0'85	1'08	0'70	0'90	1'08	.	.	.	0'85	0'88	1'20
5	Grovpappersbruk m	0'99	1'09	1'40	1'13	1'24	1'58	1'20	1'29	1'64	0'98	1'26	1'63
6	kv	0'63	0'80	0'96	0'71	0'93	1'08	0'65	0'96	1'06	0'80	.	1'20
7	Annan pappersindustri m	1'10	1'47	1'45	1'28	1'36	1'58	1'36	.	1'72	1'25	1'65	1'67
8	kv	0'71	1'03	0'94	0'70	0'91	0'99	0'82	1'05	1'12	0'79	1'09	1'07
9	därav: Tapetfabriker m	1'00	.	1'28	1'26	.	1'57	.	.	.	1'24	1'33	1'66
10	Annan hithörande industri . kv	1'12	1'47	1'48	1'29	1'36	1'58	1'36	.	1'72	1'25	1'69	1'67
11	kv	0'71	1'03	0'94	0'70	0'91	0'99	0'82	.	1'12	0'79	1'08	1'07
12	Grafisk industri m	1'37	.	1'77	1'32	.	1'68	1'21	.	1'62	1'47	1'53	1'97
13	kv	0'76	.	0'97	0'47	.	0'68	0'56	0'47	0'68	0'83	0'98	1'10
14	därav: Grafiska anstalter m	.	.	.	1'37	.	1'73	.	.	.	.	.	.
15	kv	.	.	.	0'71	.	1'20	.	.	.	.	.	.
16	Bok- och accidenstryckerier . m	1'17	.	1'57	1'10	.	1'45	1'21	.	1'62	1'47	1'53	1'92
17	kv	0'75	.	0'98	0'45	.	0'55	0'56	0'47	0'68	0'80	0'99	1'06
18	Tidningsstryckerier m	1'61	.	2'02	.	.	.	.	.	.	1'48	.	2'21
19	kv	0'82	.	0'95	.	.	.	.	.	.	1'24	.	1'84
20	Livsmedelsindustri m	1'14	1'92	1'47	1'15	1'41	1'50	1'23	1'99	1'60	1'26	1'68	1'66
21	kv	0'70	0'87	0'90	0'72	0'91	0'99	0'79	1'00	1'04	0'81	1'05	1'11
22	Kvarnar m	1'24	1'10	1'57	1'11	.	1'41	1'35	.	1'70	1'29	.	1'66
23	Pressjästfabriker m	1'28	.	1'78	.	.	.	.	.	.	1'35	.	1'86
24	Bagerier m	1'19	.	1'55	1'36	.	1'75	1'48	.	1'89	1'36	1'17	1'71
25	kv	.	.	1'09	.	.	1'35	0'98	.	1'22	1'01	1'02	1'28
26	därav: Mjukbrödsbagerier m	1'19	.	1'55	1'55	.	1'97	1'53	.	1'96	1'48	.	1'88
27	kv	.	.	.	.	.	0'93	.	1'17	0'67	.	.	1'01
28	Spisbrödsbagerier m	.	.	.	1'29	.	1'66	1'34	.	1'69	1'39	.	1'76
29	kv	.	.	.	1'09	.	1'35	0'99	.	1'24	1'12	.	1'42
30	Käxfabriker m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1'24	1'17	1'54
31	kv	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0'82	1'02	1'17
32	Råsockerbruk o. raffinaderier . m	1'14	1'79	1'46	1'17	1'59	1'50	1'20	1'80	1'51	1'18	1'41	1'49
33	därav: kv	0'73	1'77	0'93	0'72	1'26	0'93	0'77	.	0'98	0'79	1'07	1'08
34	Råsockerbruk m	1'14	1'65	1'46	1'17	1'59	1'50	1'21	.	1'50	1'16	.	1'49
35	Raffinaderier o. komb. fabriker m	1'02	2'55	1'54	.	.	.	1'20	1'80	1'52	1'18	1'41	1'49
36	kv	0'72	1'95	0'97	.	.	0'77	.	0'98	0'79	1'07	1'09	1'09
37	Choklad- och karamellfabriker m	0'88	.	1'14	1'09	1'32	1'43	1'24	.	1'53	1'26	1'64	1'62
38	kv	0'58	.	0'75	0'71	0'90	1'01	0'69	0'77	0'86	0'71	0'97	1'01
39	Bryggerier o. läskedrycksfabr. m	0'98	2'20	1'58	1'12	1'75	1'62	1'21	2'19	1'69	1'24	1'74	1'80
40	därav: kv	0'70	.	0'92	0'86	.	1'11	0'85	.	1'09	0'84	.	1'09
41	Brännerier o. destilleringsverk m	.	.	.	1'48	.	1'76	1'40	.	1'71	1'29	1'46	1'81
42	Bryggerier m	0'98	2'20	1'58	1'07	1'75	1'60	1'20	2'19	1'69	1'24	1'82	1'79
43	kv	0'71	.	0'93	0'84	.	1'11	0'84	.	1'08	0'84	.	1'09
44	Mineralvatten- o. läske- m	0'93	.	1'20	.	.	.	.	.	.	1'03	.	2'15
45	drycksfabr. kv	0'68	.	0'86	.	.	.	.	.	.	0'92	.	1'19
46	Tobaksfabriker m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1'39	1'68	1'99
47	kv	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0'87	1'08	1'28

¹ Inkl. övertid, naturaförmåner och rörligt tillägg.

under ordinarie tid för vuxna arbetare inom olika dyrortsgupper vid företag, som cerade uppgifter.

avser mindre än 50 000 timmar.)

E			F			G			H			I			Samtliga grupper			Ackords- timmar i % av samtliga timmar	
tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!		
1:11	1:27	1:55	1:02	1:30	1:68	.	1:29	1:67	.	.	.	.	.	.	1:09	1:20	1:54	80:8	1
0:61	0:86	1:04	0:75	0:92	1:15	.	0:88	1:12	.	.	.	.	.	.	0:68	0:89	1:06	73:6	2
1:11	1:27	1:55	0:94	1:31	1:69	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:16	1:20	1:55	87:7	3
0:61	0:86	1:04	0:85	0:90	1:13	.	0:85	1:13	.	.	.	.	.	.	0:72	0:89	1:08	78:3	4
.	.	.	1:06	1:27	1:63	.	1:29	1:67	.	.	.	.	.	.	1:07	1:20	1:53	76:4	5
.	.	.	0:63	1:01	1:23	.	0:88	1:12	.	.	.	.	.	.	0:66	0:89	1:04	68:6	6
1:24	1:76	1:83	1:38	2:13	1:86	1:37	2:08	1:74	.	.	.	1:53	2:37	2:28	1:37	2:12	1:93	17:0	7
0:82	1:14	1:17	0:84	1:21	1:18	0:83	1:13	1:17	.	.	.	0:90	1:28	1:31	0:85	1:22	1:21	26:3	8
.	.	.	1:09	.	1:44	1:29	.	1:63	.	.	.	.	.	.	1:19	1:33	1:53	0:1	9
1:24	1:76	1:88	1:42	2:18	1:91	1:55	2:08	2:00	.	.	.	1:53	2:37	2:28	1:40	2:12	1:97	18:7	10
0:82	1:14	1:17	0:84	1:21	1:18	0:87	1:13	1:24	.	.	.	0:90	1:28	1:31	0:85	1:22	1:22	26:6	11
1:54	.	2:11	1:75	.	2:34	1:60	2:21	2:19	1:54	.	2:12	1:82	2:50	2:44	1:73	2:36	2:32	19:5	12
0:83	.	1:13	0:90	.	1:20	0:89	1:13	1:25	.	.	.	1:10	1:41	1:45	0:98	1:17	1:30	10:3	13
1:48	.	1:91	1:69	.	2:14	1:60	.	2:21	.	.	.	1:83	.	2:36	1:68	.	2:17	.	14
0:89	.	1:14	0:91	.	1:16	0:37	.	1:11	.	.	.	0:93	.	1:20	0:90	.	1:15	0:6	15
1:47	.	1:96	1:64	.	2:14	1:55	2:21	2:12	1:54	.	2:12	1:76	2:50	2:36	1:68	2:36	2:24	2:8	16
0:85	.	1:12	0:88	.	1:15	0:90	1:18	1:26	.	.	.	1:15	1:41	1:51	1:02	1:17	1:35	13:2	17
1:73	.	2:60	1:86	.	2:56	2:01	.	2:68	.	.	.	2:18	.	3:02	1:93	.	2:69	.	18
0:77	.	1:15	0:92	.	1:26	.	.	.	.	.	.	0:71	.	0:86	0:82	.	1:13	.	19
1:29	1:63	1:72	1:43	1:79	1:92	1:48	2:13	2:00	1:41	1:98	2:10	1:59	2:90	2:25	1:33	2:11	1:78	5:7	20
0:79	0:96	1:06	0:91	1:12	1:24	0:87	1:05	1:15	0:86	1:15	1:31	1:04	1:24	1:46	0:86	1:10	1:19	31:5	21
1:35	.	1:73	1:47	.	1:92	1:53	.	2:09	.	.	.	1:61	.	2:19	1:42	1:19	1:35	0:2	22
1:67	.	2:14	1:61	.	2:12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:50	.	1:99	0:4	23
1:56	.	1:98	1:58	.	1:99	1:94	.	2:41	1:51	.	1:89	1:56	.	2:01	1:57	1:17	1:99	.	24
1:02	.	1:30	1:06	1:40	1:41	1:06	.	1:36	0:87	.	1:13	1:29	.	1:67	1:09	1:23	1:41	15:6	25
1:55	.	1:98	1:63	.	2:02	1:94	.	2:41	.	.	.	1:65	.	2:06	1:66	.	2:08	.	26
1:02	.	1:30	1:04	.	1:33	1:06	.	1:36	.	.	.	1:18	.	1:52	1:07	.	1:37	.	27
.	.	.	1:58	.	2:04	.	.	.	1:51	.	1:89	1:29	.	1:88	1:47	.	1:93	.	28
.	.	.	1:17	.	1:51	.	.	.	0:87	.	1:13	1:39	.	1:82	1:19	.	1:52	.	29
.	.	.	1:34	.	1:67	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:29	1:17	1:60	0:4	30
.	.	.	0:90	1:40	1:35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:88	1:28	1:29	46:1	31
1:19	1:58	1:62	1:21	1:44	1:51	1:34	1:63	1:70	.	.	.	1:42	1:91	1:87	1:20	1:63	1:54	4:1	32
0:77	0:99	1:10	0:79	.	0:98	0:86	.	1:08	.	.	.	0:91	1:33	1:33	0:80	1:04	1:09	28:2	33
1:17	.	1:50	1:21	1:44	1:51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:16	1:63	1:48	0:6	34
1:20	1:58	1:64	.	.	.	1:34	1:63	1:70	.	.	.	1:42	1:91	1:87	1:26	1:63	1:62	9:1	35
0:77	0:99	1:11	.	.	.	0:86	.	1:08	.	.	.	0:91	1:33	1:33	0:81	1:04	1:11	31:8	36
1:23	.	1:60	1:36	1:64	1:72	1:33	1:64	1:78	1:60	1:90	2:19	1:45	1:92	1:87	1:29	1:72	1:72	19:1	37
0:72	0:88	0:95	0:82	0:97	1:04	0:76	0:95	1:01	0:81	1:15	1:32	0:82	1:10	1:17	0:77	1:02	1:07	35:8	38
1:24	2:04	1:88	1:40	1:67	2:04	1:43	2:40	2:15	1:35	2:52	2:21	1:60	3:14	2:51	1:35	2:60	2:05	11:1	39
0:90	.	1:17	1:00	1:27	1:28	1:05	.	1:36	0:97	1:39	1:32	1:07	1:32	1:54	0:96	1:32	1:30	16:0	40
.	.	.	1:83	.	2:28	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:70	1:46	2:10	2:6	41
1:24	2:04	1:89	1:34	1:67	1:99	1:47	2:40	2:08	1:35	2:52	2:21	1:58	3:00	2:47	1:33	2:48	2:01	11:1	42
0:89	.	1:17	0:94	1:27	1:23	1:05	.	1:37	0:97	1:39	1:32	1:09	1:32	1:57	0:93	1:32	1:28	14:3	43
.	.	1:74	1:45	.	2:39	1:28	.	2:47	.	.	.	1:67	3:67	2:66	1:46	3:67	2:48	14:3	44
0:94	.	1:17	0:94	.	1:21	1:06	.	1:33	.	.	.	1:05	1:31	1:48	1:02	1:31	1:39	52:3	45
.	.	.	1:50	1:86	2:19	1:63	1:98	2:36	.	.	.	1:83	2:26	2:58	1:64	1:98	2:33	35:9	46
.	.	.	0:93	1:11	1:42	1:03	1:09	1:41	.	.	.	1:08	1:24	1:58	0:98	1:16	1:47	77:8	47

Tab. 38 b (forts.). Genomsnittliga tidlöns- och ackordsförtjänster i kronor per timme lämnat specifikt
(Siffror i medial stil ange, att medeltalet)

Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)		A			B			C			D		
		tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- fört- jänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- fört- jänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- fört- jänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- fört- jänst kr ¹
1	Slakterier o. konserverfabriker . m	1'22	.	1'57	1'20	1'37	1'53	1'23	1'84	1'56	1'30	1'28	1'68
2	därav: kv	0'72	.	0'96	0'66	1'05	0'92	0'73	1'05	1'04	0'74	1'10	1'04
3	Slakterier o. charkuterifabr. m	1'22	.	1'57	1'24	.	1'59	1'29	.	1'64	1'34	.	1'74
4	kv	0'72	.	0'96	0'77	.	0'96	0'82	.	1'02	0'78	.	0'99
5	Konserverfabriker m	.	.	0'98	1'37	1'25	1'07	1'84	1'35	1'14	1'44	1'44	1'44
6	kv	.	.	0'64	1'05	0'91	0'70	1'05	1'04	0'73	1'10	1'05	1'05
7	Annan livsmedelsindustri . . m	1'00	.	1'27	1'07	1'78	1'34	1'14	.	1'41	1'15	.	1'49
8	därav: kv	0'72	.	0'96	0'63	.	0'76	0'74	.	0'95	0'80	.	1'05
9	Mejerier o. margarinfabriker m	1'00	.	1'27	1'07	.	1'37	1'14	.	1'40	1'22	.	1'56
10	kv	0'72	.	0'96	0'63	.	0'75	0'74	.	0'99	0'80	.	1'05
11	Annan hithör. ind. m	1'00	.	1'26	1'06	1'78	1'32	1'14	.	1'41	0'99	.	1'33
12	kv	0'77	.	0'96	0'63	.	0'78	0'74	.	0'94	.	.	.
13	Textil- och beklädnadsindustri . m	1'02	1'17	1'37	1'02	1'22	1'41	1'12	1'39	1'50	1'11	1'34	1'49
14	kv	0'68	0'87	1'01	0'71	0'85	1'01	0'72	0'89	1'00	0'74	0'91	1'04
15	Spinnerier, väverier o. d. . . m	1'00	1'17	1'37	1'02	1'22	2'14	1'09	1'27	1'44	1'04	1'32	1'43
16	därav: kv	0'68	0'86	0'99	0'72	0'86	1'01	0'71	0'91	0'98	0'70	0'92	1'04
17	Bomullsindustri m	1'01	1'13	1'37	0'99	1'12	1'37	1'04	1'21	1'42	1'00	1'23	1'39
18	kv	0'67	0'85	0'99	0'72	0'85	1'02	0'71	0'88	1'02	0'68	0'86	1'01
19	Linne-, hamp- o. juteindustri m	0'89	1'38	1'64	1'00	1'25	1'86	.	.	1'07	1'19	1'40	1'40
20	kv	0'59	0'97	1'14	0'69	0'84	0'99	.	.	0'72	0'86	0'96	0'96
21	Ylleindustri m	0'99	1'18	1'34	1'03	1'16	1'37	1'01	1'42	1'43	1'05	1'29	1'42
22	kv	0'68	0'85	0'98	0'70	0'85	1'01	0'71	0'94	1'03	0'70	0'89	1'02
23	Trikåfabriker m	0'96	1'28	1'41	0'92	1'32	1'33	0'98	1'31	1'40	1'03	1'56	1'58
24	kv	0'70	0'85	1'01	0'77	0'89	1'06	0'69	0'86	0'95	0'71	1'02	1'12
25	Band-, gardin- o. bindgarns- m	.	.	1'04	1'43	1'88	.	.	.	1'13	1'42	1'51	1'51
26	fabr. kv	.	.	0'69	1'01	1'11	.	.	.	0'74	0'91	1'04	1'04
27	Färgerier, blekerier o. impreg- m	0'99	1'22	1'35	1'00	1'06	1'29	.	.	1'06	1'33	1'54	1'54
28	neringsfabr. kv	0'82	0'85	1'01	0'68	0'86	1'01	.	.	0'75	.	0'93	0'93
29	Annan hithör. industri . . . m	.	.	1'09	3'62	1'85	1'27	.	1'52	1'11	1'17	1'41	1'41
30	kv	.	.	1'70	0'91	1'53	0'73	1'05	0'95	0'72	0'91	1'12	1'12
31	Skrädderier o. sömnadsfabriker m	1'16	1'14	1'43	1'18	1'14	1'41	1'19	1'56	1'64	1'27	1'40	1'62
32	kv	0'67	0'88	1'03	0'70	0'80	0'94	0'74	0'88	1'01	0'76	0'91	1'04
33	Hatt- o. mössfabriker . . . m	.	.	0'84	.	1'07	1'03	.	1'28	1'34	.	1'70	1'70
34	kv	.	.	0'66	0'89	0'91	0'69	.	0'88	0'76	0'84	0'99	0'99
35	Läder-, hår- o. gummivarufabr. m	1'15	1'52	1'67	1'07	1'53	1'61	1'03	1'59	1'71	1'14	1'59	1'71
36	kv	0'71	0'97	1'04	0'72	1'02	1'11	0'72	0'93	1'02	0'73	0'97	1'09
37	Garverier m	1'07	1'53	1'73	1'09	1'65	1'75	1'12	1'53	1'70	1'15	1'60	1'76
38	Päls- o. skinnvarufabriker . m	1'32	1'89	1'86	1'08	1'51	1'50	1'84	1'96	1'96	1'23	1'34	1'74
39	kv	0'70	1'22	1'20	0'69	1'05	1'06	0'83	.	1'07	0'72	0'88	1'10
40	Skofabriker m	1'12	1'41	1'63	1'17	1'43	1'69	1'09	1'43	1'59	1'10	1'57	1'65
41	kv	0'71	0'94	1'01	0'76	0'94	1'05	0'69	0'95	0'99	0'72	1'06	1'08
42	Gummivarufabriker m	.	.	1'05	1'39	1'48	1'20	.	1'50	1'15	1'54	1'67	1'67
43	kv	.	.	0'71	0'99	1'14	.	.	.	0'69	0'91	1'06	1'06
44	Annan hithör. industri . . . m	0'96	1'31	1'37	0'96	1'37	1'36	1'07	1'79	1'70	1'19	1'68	1'82
45	kv	0'65	0'80	0'94	0'72	0'96	0'98	0'62	0'88	0'99	0'84	1'04	1'15
46	Kemisk-teknisk industri . . . m	0'96	1'45	1'47	1'16	1'44	1'64	1'11	1'43	1'66	1'21	1'49	1'74
47	kv	0'69	0'89	0'95	0'76	0'86	1'02	0'75	1'03	1'04	0'70	1'19	0'89
48	Färg-, olje- o. parfymfabriker m	1'00	.	1'24	1'11	1'53	1'51	1'32	1'85	1'68	1'15	2'66	1'53
49	kv	.	.	0'72	1'81	1'12	0'75	1'01	0'99	0'69	.	0'90	0'90

¹ Inkl. övertid, naturaförmåner och rörligt tillägg.

under ordinarie tid för vuxna arbetare inom olika dyrortsgupper vid företag, som cerade uppgifter.

avser mindre än 50 000 timmar.)

E			F			G			H			I			Samtliga grupper			Ackords- timmar i % av samtliga timmar	
tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr		
1:42	.	1:82	1:37	1:50	1:75	1:53	.	1:98	1:37	.	1:74	1:66	2:55	2:18	1:34	1:91	1:73	0:6	1
0:87	.	1:08	0:83	1:35	1:05	0:82	1:17	1:19	0:94	.	1:13	0:99	.	1:28	0:78	1:09	1:06	20:4	2
1:45	.	1:86	1:39	.	1:78	1:70	.	2:15	1:37	.	1:74	1:67	2:55	2:18	1:38	2:38	1:77	0:3	3
0:91	.	1:12	0:85	.	1:06	0:68	.	0:94	0:94	.	1:13	1:05	.	1:35	0:84	.	1:07	.	4
1:04	.	1:33	1:24	1:50	1:58	1:39	.	1:84	.	.	.	1:43	.	1:81	1:17	1:64	1:49	2:3	5
0:75	.	0:96	0:82	1:35	1:04	0:85	1:17	1:23	.	.	.	0:85	.	1:08	0:75	1:09	1:06	27:8	6
1:16	1:58	1:51	1:41	2:28	1:81	1:57	1:50	2:06	1:16	1:58	1:41	1:44	2:75	1:91	1:26	1:70	1:64	2:9	7
0:79	1:09	1:08	0:86	1:07	1:13	0:99	0:99	1:25	0:68	0:98	1:04	0:98	.	1:27	0:84	1:04	1:10	11:6	8
1:15	2:10	1:47	1:41	.	1:80	1:61	.	2:02	1:16	1:58	1:41	1:54	2:79	1:98	1:24	2:00	1:60	0:7	9
0:79	.	1:02	0:89	.	1:14	1:07	.	1:37	0:68	0:98	1:04	1:03	.	1:31	0:82	0:98	1:06	2:4	10
1:53	1:45	1:83	1:39	2:28	1:82	1:55	1:50	2:07	.	.	.	1:41	2:74	1:89	1:82	1:64	1:72	8:6	11
0:71	1:09	1:13	0:84	1:07	1:12	0:98	0:99	1:23	.	.	.	0:97	.	1:26	0:87	1:05	1:14	23:0	12
1:11	1:41	1:49	1:13	1:86	1:54	1:30	1:51	1:68	2:11	1:88	2:50	1:40	1:69	1:94	1:11	1:32	1:51	38:6	13
0:73	0:91	1:04	0:78	0:95	1:11	0:84	0:95	1:12	0:79	1:07	1:11	0:94	1:10	1:27	0:78	0:93	1:09	65:2	14
1:07	1:31	1:42	1:11	1:34	1:52	1:17	1:49	1:58	.	.	.	1:19	1:61	1:69	1:07	1:30	1:47	39:6	15
0:70	0:89	1:02	0:76	0:94	1:10	0:76	0:91	1:06	.	.	.	0:79	1:01	1:15	0:74	0:91	1:06	69:3	16
1:05	1:43	1:40	1:09	1:24	1:47	1:16	1:42	1:55	.	.	.	1:17	1:48	1:63	1:06	1:22	1:45	47:1	17
0:71	0:85	1:00	0:76	0:90	1:07	0:73	0:89	1:05	.	.	.	0:78	1:00	1:14	0:72	0:89	1:04	73:8	18
1:12	1:21	1:45	1:14	1:36	1:52	1:22	1:52	1:67	.	.	.	.	.	.	1:07	1:31	1:44	36:1	19
0:70	0:90	1:06	0:78	0:89	1:06	0:80	0:95	1:09	.	.	.	.	.	.	0:71	0:87	1:02	69:9	20
1:02	1:34	1:39	1:10	1:31	1:53	1:13	1:51	1:53	.	.	.	.	.	.	1:06	1:25	1:44	40:0	21
0:72	0:93	1:09	0:75	0:91	1:09	0:75	0:89	1:04	.	.	.	.	.	.	0:72	0:89	1:05	72:3	22
1:03	1:55	1:38	1:18	1:51	1:68	1:17	1:55	1:61	.	.	.	1:25	1:76	1:87	1:14	1:49	1:63	49:1	23
0:69	0:89	0:87	0:78	0:99	1:14	0:79	0:93	1:08	.	.	.	0:79	1:02	1:15	0:76	0:97	1:11	66:3	24
.	.	.	1:25	1:36	1:63	1:19	1:41	1:54	.	.	.	1:27	1:66	1:82	1:19	1:38	1:59	46:8	25
.	.	.	0:76	0:95	1:11	0:74	0:90	0:99	.	.	.	0:86	1:03	1:18	0:75	0:96	1:09	64:3	26
.	.	.	1:06	.	1:42	1:18	1:52	1:52	.	.	.	1:11	.	1:47	1:05	1:29	1:41	14:7	27
.	.	.	0:76	1:33	1:06	0:78	1:27	1:06	.	.	.	0:75	.	0:96	0:76	1:12	1:05	15:6	28
1:22	1:15	1:63	1:02	1:30	1:31	.	.	.	.	.	.	1:54	.	2:29	1:08	2:28	1:52	11:6	29
0:71	0:92	1:02	0:75	0:98	1:12	0:92	.	1:16	.	.	.	.	.	.	0:77	0:95	1:07	56:2	30
1:32	1:59	1:73	1:27	1:44	1:63	1:55	1:57	1:90	2:11	1:83	2:50	1:63	1:68	2:09	1:34	1:48	1:72	32:1	31
0:75	0:93	1:06	0:80	0:95	1:11	0:90	1:00	1:17	0:79	1:07	1:11	0:97	1:13	1:30	0:83	0:96	1:12	59:4	32
0:95	1:43	1:65	1:18	1:86	1:98	1:43	.	1:80	.	.	.	1:20	2:54	2:26	1:20	1:92	1:93	44:8	33
0:58	0:78	0:95	0:83	0:98	1:15	0:81	0:99	1:16	.	.	.	0:99	1:12	1:33	0:81	0:96	1:12	62:7	34
1:24	1:69	1:92	1:27	1:69	1:84	1:38	1:78	2:03	1:37	1:77	1:83	1:48	1:80	2:02	1:19	1:63	1:77	52:6	35
0:81	0:99	1:19	0:82	1:08	1:20	0:88	1:14	1:24	0:80	1:07	1:13	1:02	1:13	1:32	0:79	1:01	1:15	63:5	36
1:25	1:61	1:68	.	1:40	1:79	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:12	1:58	1:73	59:2	37
1:37	.	1:35	1:38	1:23	1:71	1:57	.	2:03	.	.	.	1:69	.	2:18	1:36	1:75	1:85	35:0	38
0:92	.	1:18	0:96	1:04	1:25	0:94	.	1:21	.	.	.	1:16	0:69	1:50	0:93	1:01	1:21	37:2	39
1:19	1:67	1:75	1:28	1:71	1:87	1:49	1:58	1:87	1:29	1:78	1:91	1:25	1:58	1:80	1:20	1:61	1:76	49:3	40
0:77	1:05	1:11	0:80	1:15	1:23	0:80	0:89	1:02	0:84	1:05	1:28	0:88	1:08	1:23	0:76	1:10	1:15	48:2	41
1:26	1:69	1:97	1:21	1:64	1:77	.	.	.	1:38	1:77	1:83	1:48	1:88	2:07	1:18	1:62	1:76	54:0	42
0:89	0:99	1:20	0:70	0:89	1:06	.	.	.	0:80	1:09	1:09	0:89	1:12	1:33	0:74	0:96	1:15	85:8	43
1:26	1:76	1:90	1:20	1:67	1:78	1:33	1:81	2:06	1:29	.	1:62	1:55	2:09	2:13	1:17	1:71	1:80	54:6	44
0:78	0:75	0:99	0:83	1:11	1:19	0:91	1:15	1:29	.	.	.	0:96	1:20	1:24	0:85	1:03	1:15	56:0	45
1:27	1:70	1:93	1:34	1:82	1:79	1:47	2:25	1:89	1:36	1:81	1:93	1:54	2:02	2:05	1:28	1:59	1:79	35:3	46
0:81	1:09	1:16	0:81	1:00	1:06	0:79	0:93	1:03	0:85	1:06	1:25	0:89	1:14	1:21	0:80	1:01	1:09	34:2	47
1:35	1:75	1:82	1:40	1:71	1:83	1:31	1:76	1:71	1:36	1:81	1:93	1:45	1:97	1:90	1:37	1:78	1:80	4:7	48
0:81	1:22	1:08	0:78	0:98	1:03	0:79	0:93	1:03	0:85	1:06	1:25	0:85	1:12	1:20	0:81	1:07	1:11	25:1	49

Tab. 33 b (forts.). Genomsnittliga tidlöns- och ackordsförtjänster i krönor per timme lämnat specifikt
(Siffror i medieval stil ange, att medeltalet

Näringsgrenar (m = män, kv = kvinnor)			A			B			C			D		
			tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr!
därav:														
1	Färg- och färgfabriker . . . m	.	.	.	1'11	1'53	1'52	1'29	1'85	1'65	1'17	.	.	1'60
2	kv	.	.	.	0'72	.	1'12	0'78	1'01	1'05	0'72	.	.	0'95
3	Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr. m	1'00	.	1'24	0'87	.	1'16	1'43	.	1'79	1'10	.	.	1'38
4	kv	.	.	.	.	.	0'70	.	.	0'86	0'62	.	.	0'80
5	Sprängämnesfabriker m	1'05	3'32	1'38	1'23	1'57	1'86	1'44	2'09	2'08	1'41	.	.	1'67
6	kv	0'59	.	0'72	0'81	0'91	1'10	0'80	1'11	1'11	0'74	1'18	.	0'97
7	Tändsticksfabriker m	1'21	.	1'56	1'08	1'22	1'38	1'19	1'30	1'55	1'27	2'29	.	1'68
8	kv	0'80	.	1'00	0'78	0'76	0'93	0'71	0'93	1'10	.	.	.	.
9	Annan kemisk-teknisk industri m	0'94	1'44	1'48	1'23	1'44	1'72	1'06	1'41	1'64	1'20	1'49	.	1'76
10	kv	0'58	0'89	0'96	0'72	0'90	0'92	0'68	1'05	0'92	0'67	.	.	0'81
11	Samtliga industrigrupper . . . m	1'03	1'35	1'50	1'07	1'38	1'62	1'13	1'46	1'70	1'21	1'50	.	1'72
12	kv	0'66	0'87	0'99	0'72	0'88	1'03	0'73	0'91	1'02	0'75	0'98	.	1'06
13	Byggnadsverksamhet m	1'80	2'09	1'93	1'25	1'73	1'89	1'29	2'04	1'99	1'36	1'97	.	2'04
14	Egentligt byggnadsarbete . . . m	1'28	2'29	1'94	1'25	1'72	1'88	1'30	2'16	2'08	1'29	2'16	.	2'04
därav:														
15	Husbyggnadsarbete m	1'28	2'29	1'94	1'25	1'72	1'88	1'30	2'16	2'08	1'29	2'16	.	2'04
16	Väg- och vattenbyggnadsarb. m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
17	Installationsarbete m	1'32	1'62	1'74	1'26	1'57	1'75	1'25	1'81	1'85	1'36	1'81	.	1'94
därav:														
18	Elektriska installationsarbeten m	1'41	1'83	1'73	1'30	1'55	1'62	1'25	1'76	1'77	1'44	1'72	.	1'93
19	Börledningsarbeten m	1'23	1'54	1'75	1'26	1'57	1'76	1'25	1'83	1'89	1'34	1'82	.	1'94
20	Målning och glasmåleri . . . m	1'39	2'06	2'16	1'25	2'18	2'17	1'40	2'12	2'25	1'65	2'31	.	2'53
21	Statliga verk o. byggnadsarb. m. m.	1'23	1'48	1'71	1'22	1'67	1'79	1'29	2'02	2'18	1'38	1'76	.	1'90
22	kv	0'62	.	0'92	0'74	0'94	1'18	0'77	0'99	1'11	0'78	1'16	.	1'17
23	Mek. o. elektr. verkstäder samt m	1'23	1'42	1'70	1'19	1'47	1'74	1'25	1'48	1'77	1'39	1'72	.	1'90
24	skjeppsvarv kv	0'76	.	1'08	0'75	0'90	1'11	0'78	0'94	1'10	0'79	1'00	.	1'06
25	Elektriska linjearb. o. kraftverk m	1'17	1'57	1'68	1'25	1'58	1'78	1'38	1'64	1'91	1'29	1'81	.	1'88
26	Ban- o. byggnadsarbeten . . . m	1'14	1'94	2'23	1'15	2'01	2'28	1'12	2'11	2'42	1'16	1'94	.	2'28
27	Intendenturverkst., förråd o. d. m	1'33	.	1'82	1'03	1'32	1'57	1'22	1'70	1'80	1'24	1'51	.	1'76
28	kv	0'55	.	0'85	0'74	1'07	1'17	0'78	1'23	1'18	0'77	1'21	.	1'32
Kommunala verk o. byggnads-														
29	arb. m. m. m	1'30	1'38	1'77	1'10	1'38	1'59	1'25	1'90	1'71	1'41	1'80	.	1'94
30	Kraft-, belysnings- o. vattenverk m	1'30	1'38	1'77	1'10	1'38	1'59	1'29	1'98	1'76	1'58	1'89	.	2'09
31	Byggnads- o. anläggningsarb. m	.	.	.	.	.	.	1'22	1'84	1'67	1'24	1'78	.	1'84
32	Spårvägsdrift m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
33	Omnibusföretag m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
34	Handel och varulager m	1'01	.	1'35	1'19	.	1'50	1'17	1'58	1'50	1'24	1'14	.	1'58
35	kv	.	.	.	0'78	.	0'91	0'95	.	1'10	.	0'59	.	0'74
36	Sämfördsel m	1'05	2'31	3'41	1'15	2'05	2'65	1'05	1'67	1'94	1'20	2'20	.	2'55
37	Järnvägsdrift m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
38	Omnibusföretag m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
39	Åkerirörelse m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
40	Lastning och lossning m	1'05	2'31	3'41	1'15	2'05	2'65	1'05	1'67	1'94	1'20	2'20	.	2'55
41	Träffrättningar m	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1'08	.	.	1'39
42	kv	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0'65	.	.	0'82
43	S:a övriga grupper m	1'24	1'69	1'78	1'21	1'68	1'82	1'26	1'99	2'01	1'35	1'87	.	1'96
44	kv	0'62	.	0'92	0'74	0'94	1'11	0'78	0'99	1'10	0'74	1'14	.	1'08
45	Samtliga grupper m	1'04	1'36	1'51	1'08	1'39	1'62	1'16	1'50	1'74	1'28	1'53	.	1'75
46	kv	0'66	0'87	0'99	0'72	0'89	1'03	0'74	0'92	1'02	0'75	0'94	.	1'06

¹ Inkl. övertid, naturaförmåner och rörligt tillägg.

under ordinarie tid för vuxna arbetare inom olika dyrortsgupper vid företag, som cerade uppgifter.

avser mindre än 50 000 timmar.)

E			F			G			H			I			Samtliga grupper			Ackords- timmar i % av samtliga timmar		
tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹	tid- lön, kr	ac- kord, kr	ge- nom- snitt- lig tim- för- tjänst kr ¹			
.	.	.	1:30	2:50	1:68	1:31	.	1:72	.	.	.	1:38	1:84	1:81	1:29	1:73	1:70	7.4	1	
.	.	.	0:76	1:08	0:96	0:80	0:74	0:95	.	.	.	0:84	1:10	1:12	0:79	1:00	1:04	16.5	2	
1:35	1:75	1:82	1:40	1:67	1:84	1:30	1:76	1:67	1:36	1:81	1:93	1:49	2:15	1:94	1:40	1:82	1:84	3.7	3	
0:81	1:22	1:08	0:79	0:97	1:04	0:79	1:02	1:06	0:85	1:06	1:25	0:85	1:12	1:21	0:81	1:08	1:12	26.2	4	
1:28	1:77	2:19	1:20	.	1:46	.	.	.	.	.	.	1:33	.	1:30	1:29	1:74	2:08	72.8	5	
0:80	1:09	1:22	0:89	.	1:06	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:81	1:02	1:13	48.5	6	
1:30	1:74	1:74	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:11	1:32	1:47	30.8	7	
0:82	1:00	1:05	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	0:76	0:81	0:98	38.4	8	
1:23	1:59	1:77	1:30	1:83	1:76	1:57	2:30	2:00	.	.	.	1:61	2:07	2:16	1:26	1:53	1:76	35.2	9	
0:78	1:09	1:04	0:79	1:01	1:09	0:77	1:00	1:03	.	.	.	0:93	1:22	1:23	0:79	1:01	1:06	25.5	10	
1:29	1:63	1:87	1:38	1:57	1:83	1:46	1:71	2:03	1:65	2:39	2:53	1:65	2:10	2:28	1:26	1:54	1:78	53.9	11	
0:78	0:98	1:11	0:82	0:97	1:18	0:86	1:06	1:21	0:87	1:16	1:30	0:96	1:19	1:35	0:81	0:99	1:14	57.0	12	
1:37	2:14	2:09	1:38	2:32	2:18	1:43	2:31	2:17	1:43	2:19	2:20	1:60	3:12	2:84	1:41	2:50	2:32	47.6	13	
1:32	2:42	2:17	1:35	2:57	2:20	1:45	2:71	2:21	1:47	2:35	2:30	1:60	3:79	2:98	1:41	2:69	2:37	44.1	14	
1:34	2:52	2:23	1:35	2:57	2:20	1:45	2:71	2:21	1:47	2:35	2:30	1:60	3:79	2:98	1:40	2:81	2:39	42.2	15	
1:22	1:86	1:80	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:42	2:28	2:29	52.0	16	
1:36	1:99	2:03	1:39	2:07	2:08	1:41	2:02	2:11	1:41	2:06	2:15	1:58	2:55	2:59	1:41	2:13	2:16	53.0	17	
1:45	2:00	2:00	1:37	2:21	2:06	1:34	2:16	2:05	1:30	2:43	2:06	1:56	2:69	2:65	1:39	2:25	2:13	42.6	18	
1:31	1:99	2:04	1:41	2:01	2:09	1:51	1:96	2:16	1:46	2:00	2:17	1:59	2:49	2:57	1:43	2:08	2:18	58.1	19	
1:68	2:14	2:30	1:64	2:48	2:66	1:78	2:72	2:88	1:70	3:30	3:46	1:90	3:29	3:65	1:58	2:60	2:72	66.5	20	
1:35	1:63	2:06	1:42	1:77	2:18	1:42	1:69	2:10	1:44	1:80	2:25	1:56	1:88	2:33	1:37	1:79	2:10	49.3	21	
0:89	1:13	1:41	0:91	1:24	1:45	0:85	1:21	1:36	1:09	1:29	1:52	0:98	1:26	1:45	0:88	1:20	1:36	45.0	22	
1:33	1:61	2:07	1:42	1:67	2:19	1:45	1:76	2:20	1:44	1:83	2:37	1:56	1:82	2:31	1:39	1:68	2:11	56.7	23	
0:95	0:96	1:28	0:91	1:03	1:25	0:84	0:97	1:26	.	.	0:97	1:23	1:38	0:89	1:06	1:25	23.0	24		
1:41	1:90	1:99	1:43	1:81	2:08	1:42	2:24	2:06	1:41	1:94	2:01	1:54	2:51	2:47	1:36	1:95	2:00	25.6	25	
1:41	1:60	2:12	1:37	2:60	2:91	1:41	1:55	2:05	.	.	.	.	.	.	1:26	2:00	2:35	81.5	26	
1:38	1:84	2:10	1:42	1:82	2:05	1:37	1:89	1:96	1:62	1:41	2:01	1:61	2:01	2:28	1:39	1:77	2:01	33.8	27	
0:88	1:16	1:43	0:84	1:25	1:39	0:88	1:26	1:44	1:09	1:29	1:52	0:95	1:28	1:57	0:86	1:24	1:44	59.2	28	
1:41	1:87	1:91	1:43	2:04	1:99	1:71	2:10	2:33	1:53	1:94	2:02	1:83	2:53	2:65	1:58	2:25	2:27	27.8	29	
1:37	2:03	1:86	1:43	2:06	1:94	1:63	2:06	2:26	1:62	1:97	2:09	1:71	2:37	2:64	1:47	2:25	2:20	33.9	30	
1:42	1:82	1:90	1:37	2:04	2:02	1:62	2:09	2:34	1:49	1:94	2:02	1:67	2:62	2:73	1:47	2:25	2:24	37.4	31	
1:50	.	2:06	1:55	.	2:05	1:83	2:43	2:38	1:25	1:82	1:76	1:99	.	2:64	1:85	2:35	2:45	1.4	32	
1:39	.	1:83	1:65	1:83	1:86	1:66	.	2:18	1:51	.	1:91	1:73	.	2:37	1:71	1:83	2:30	0.2	33	
1:26	2:27	1:63	1:39	2:37	1:72	1:50	2:46	1:93	1:50	1:57	1:92	1:56	2:43	2:02	1:42	2:36	1:62	3.3	34	
0:72	.	0:89	0:76	1:02	0:95	0:85	0:87	1:08	0:95	.	1:21	1:05	1:08	1:35	0:90	1:00	1:15	6.2	35	
1:34	2:32	2:72	1:35	2:25	2:46	1:46	1:84	2:27	1:54	2:18	2:60	1:63	2:76	2:52	1:32	2:13	2:07	37.6	36	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:09	1:37	1:85	12.3	37	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1:30	1:65	1:69	1.9	38	
1:12	.	1:58	1:36	.	1:71	1:45	.	1:87	.	.	.	1:63	.	2:06	1:54	.	1:96	.	3.9	39
1:39	2:32	2:76	1:32	2:25	2:68	1:39	1:84	2:40	1:54	2:18	2:60	1:58	2:76	3:26	1:33	2:17	2:61	83.5	40	
1:38	1:31	1:71	1:44	.	1:75	1:29	1:94	1:74	.	.	.	1:45	1:94	1:81	1:41	1:86	1:77	6.2	41	
0:76	.	0:96	0:68	.	0:86	0:74	1:09	1:05	.	.	.	0:90	0:72	1:18	0:82	0:83	1:09	13.7	42	
1:37	1:76	2:03	1:41	2:02	2:12	1:57	1:99	2:20	1:48	1:97	2:23	1:70	2:55	2:56	1:45	2:15	2:19	39.7	43	
0:80	1:13	1:24	0:84	1:24	1:35	0:82	1:15	1:17	1:05	1:29	1:47	1:02	1:14	1:39	0:91	1:16	1:29	31.6	44	
1:31	1:66	1:91	1:35	1:68	1:90	1:50	1:77	2:08	1:59	2:26	2:43	1:67	2:28	2:39	1:31	1:64	1:87	50.9	45	
0:78	0:98	1:12	0:82	0:98	1:14	0:86	1:07	1:21	0:89	1:17	1:31	0:98	1:19	1:36	0:82	0:99	1:15	55.3	46	

Tab. 39. Jämförelse mellan medelförtjänster för manliga och kvinnliga arbetare (exkl. arbetande förmän) inom olika näringsgrenar år 1943.

(a = utan hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende;
b = med hänsyn tagen till näringsgrenarnas olika lokalisering i dyrtortshänseende.)

Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme		Index-tal		Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme		Index-tal	
	a	b	a	b		a	b	a	b
<i>Män.</i>									
Gruvor o. anrikningsverk i n:a Sv.	2.79	3.15	157	154	Porslinsfabriker	1.58	1.80	89	88
Tidningsstryckerier	2.55	2.76	143	135	Snickeri- och möbelfabriker . .	1.48	1.79	83	87
Fönsterglasbruk	2.05	2.53	115	123	Tapetfabriker	1.61	1.78	90	87
Tobaksfabriker	2.33	2.47	131	120	Käxfabriker	1.60	1.78	90	87
Sprängämnesfabriker	2.09	2.45	117	120	Tändsticksfabriker	1.47	1.78	83	87
Mineralvatten- o. läskedrycksfabr.	2.31	2.43	130	119	Band-, gardin- o. bindgarnsfabr.	1.56	1.76	88	86
Bok- o. accidenstryckerier . . .	2.23	2.34	125	114	Sågverk o. hyvlerier	1.46	1.73	82	84
Grafiska anstalter	2.19	2.31	123	113	Konservfabriker	1.49	1.70	84	83
Gruvor o. anrikn.-verk i mell. Sv.	1.86	2.27	104	111	Linne-, hamp- o. juteindustri .	1.44	1.70	81	83
Pressjästfabriker	2.00	2.27	112	111	Ylleindustri	1.44	1.68	81	82
Spisbrödsfabriker	1.97	2.25	111	110	Bomullsindustri	1.45	1.65	81	80
Mjukbrödsbagerier	2.06	2.24	116	109	Färgier, blekerier m. m. . . .	1.41	1.63	79	80
Brännerier o. destilleringsverk	2.04	2.22	115	108	Samtliga grupper	1.78	2.05	100	100
Järn-, stål- o. kopparverk . . .	1.81	2.16	102	105	<i>Kvinnor.</i>				
Mekaniska verkstäder	1.90	2.15	107	105	Spisbrödsbagerier	1.39	1.58	123	125
Buteljglasbruk	1.76	2.13	99	104	Tobaksfabriker	1.47	1.57	130	123
Elektriska verkstäder	2.01	2.12	113	103	Mjukbrödsbagerier	1.36	1.43	120	113
Skeppsvarv	1.93	2.11	108	105	Elektriska verkstäder	1.35	1.40	119	111
Päls- o. skinnvarufabriker . . .	1.81	2.11	102	103	Käxfabriker	1.27	1.40	112	111
Guld- o. silvervarufabriker . . .	1.95	2.09	110	102	Bryggerier o. läskedrycksfabriker	1.28	1.39	113	110
»Annan» pappersindustri	1.91	2.08	107	101	Bok- o. accidenstryckerier . .	1.32	1.38	117	110
Gummivarufabriker	1.79	2.08	101	101	Mekaniska verkstäder	1.27	1.37	112	109
Garverier	1.73	2.08	97	101	Tidningsstryckerier	1.23	1.36	109	108
Hatt- och mössfabriker	1.86	2.06	104	100	Sprängämnesfabriker	1.15	1.35	102	107
Slakterier o. charkuterifabriker	1.83	2.06	103	100	Gummivarufabriker	1.14	1.33	101	106
Järn- o. stålmanufaktur	1.78	2.05	100	100	Metallmanufaktur	1.18	1.31	104	104
Kvarnar	1.82	2.04	102	100	Päls- o. skinnvarufabriker . . .	1.14	1.29	101	102
Metallmanufaktur	1.78	2.03	100	99	Skofabriker	1.13	1.29	100	102
Kalkbruk o. cementvarufabriker	1.68	2.01	94	98	»Annan» pappersindustri . . .	1.20	1.28	105	102
»Annan» läder-, hår- o. gummi-					Slakteri- o. charkuterifabriker .	1.17	1.28	104	102
varuindustri	1.76	2.01	99	98	Guld- o. silvervarufabriker . .	1.20	1.27	106	101
Kolgruvor	1.61	2.00	90	98	Finpappersbruk	1.08	1.27	96	101
»Annan» kemisk-teknisk industri	1.75	2.00	98	98	Grovpappersbruk	1.03	1.27	91	101
Torvindustri	1.56	1.99	88	97	Trikåfabriker	1.10	1.25	97	99
Pappersmassfabriker	1.64	1.98	92	97	Grafiska anstalter	1.16	1.24	103	98
Skofabriker	1.72	1.98	97	97	Järn- o. stålmanufaktur	1.09	1.23	96	98
Olje-, tvål-, ljus- o. parfymfabr.	1.75	1.95	98	95	Råsockerbruk o. raffinaderier .	1.09	1.23	96	98
Cementfabriker	1.60	1.94	90	95	Mejerier o. margarinfabriker .	1.09	1.22	96	97
Bryggerier (exkl. utkörning) . .	1.74	1.92	98	94	Hatt- och mössfabriker	1.10	1.22	97	97
Choklad- o. karamellfabriker . .	1.71	1.91	96	93	Ylleindustri	1.05	1.21	93	96
Skrädderier och sömnadsfabriker	1.71	1.91	96	93	Band-, gardin- o. bindgarnsfabr.	1.08	1.21	96	96
Mejerier o. margarinfabriker . .	1.72	1.90	97	93	Linne-, hamp- o. juteindustri .	1.02	1.20	90	95
»Annan» livsmedelsindustri . . .	1.70	1.90	96	93	»Annan» textilindustri	1.06	1.20	94	95
»Annan» trävaruindustri	1.57	1.89	88	92	Skrädderier o. sömnadsfabriker	1.11	1.20	98	95
Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	1.48	1.88	83	92	»Annan» livsmedelsindustri . .	1.11	1.19	98	94
Grovpappersbruk	1.52	1.88	85	92	Bomullsindustri	1.04	1.19	87	94
Stenbrott o. stenhuggerier . . .	1.49	1.87	84	91	Tändsticksfabriker	0.98	1.19	87	94
»Annan» textilindustri	1.63	1.86	92	91	Konservfabriker	1.06	1.18	94	94
Färg- o. färgfabriker	1.70	1.86	96	91	Choklad- o. karamellfabriker .	1.06	1.18	94	94
Kristall- o. småglasbruk	1.43	1.85	80	90	Färg-, olje- o. parfymfabriker .	1.10	1.17	97	93
Finpappersbruk	1.55	1.85	87	90	»Annan» kemisk-teknisk industri	1.07	1.17	95	93
Tegelbruk	1.50	1.83	84	89	Färgier, blekerier m. m. . . .	1.02	1.14	90	90
Råsockerbruk	1.48	1.83	83	89	Porslinsfabriker	0.98	1.13	87	90
Raffinaderier o. komb. fabriker	1.62	1.81	91	88	Kakel-, sten- o. lergodsfabriker	1.03	1.11	91	88
Trikåfabriker	1.59	1.81	89	88	Samtliga grupper	1.13	1.26	100	100

Löneindextal	under 80	80— 89	90— 99	100— 109	110— 119	120— 129	130— 139	140 o. över
Män:								
b-tal	—	5	18	13	1	4	—	—
a-tal	—	11	11	10	6	1	2	—
Kvinnor:								
b-tal	—	1	9	10	3	1	—	—
a-tal	—	1	11	6	5	—	1	—

Som slutresultat av dessa överbåganden kvarstår, att lönenivån för industriarbetarna föreför mindre spridning, när lönerna beräknas med hänsyn till industrins lokalisering i dyrortshänseende. Sannolikt är därjämte, att olikheterna i löneläget inom olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbetarpersonalens skiljaktiga sammansättning bland annat med hänsyn till ålder och yrke. Såsom närmare framgår av det följande, är emellertid även de särskilda industriernas betalningsförmåga en viktig faktor vid lönesättningen.

Arbetslöner inom konkurrens- och skyddad hemmamarknadsindustri. I lönestatistiken har under åren 1929—1939 verkställts vissa beräkningar i syfte att belysa löneläget inom å ena sidan den del av industrin, som är direkt beroende av den utländska konkurrensen, och å andra sidan den, som är någorlunda skyddad för dylik konkurrens.¹ På grund av de betydande rubbningar i industrins produktionsförhållanden, som inträtt genom världskriget och den därav föranledda avspärrningen från tidigare handelsförbindelser, ha dessa beräkningar ej fullföljts i de senaste årens lönestatistik.

Arbetslöner å vissa viktigare orter samt inom olika län. Den föregående redogörelsen har avsett medellönerna inom olika näringsgrenar dels för hela riket och dels för olika dyrortsgupper. Under sistnämnda gruppmedeltal dölja sig emellertid ej sällan ganska avsevärda variationer i lönesatserna, beroende på näringslivets lokala gestaltning, organisationsförhållanden etc. För att, i den mån så kan ske utan obehörigt blottande av enskilda näringsidkares förhållanden, även belysa dylika avvikelser från det genomsnittliga löneläget, ha i tab. 40 sammanförts ett antal löneuppgifter för de fyra största städerna beträffande sådana näringsgrenar, inom vilka sysselsättes ett större antal (i regel minst 150) vuxna män eller kvinnor, härrörande från flera särskilda företag. Liksom i tab. 37 redovisas därvid den totala löneinkomsten per timme (inkl. övertidssättning, naturaförmåner, rörligt tillägg o. dyl.). För manliga arbetare meddelas därutöver genomsnittliga löneinkomster per timme vid tidlöns- och ackordsarbete på ordinarie tid.

En närmare granskning av tab. 40 kompletterar de i tab. 37 meddelade genomsnittslönerna för olika dyrortsgupper genom att belysa det stundom rätt växlande löneläget å särskilda orter inom samma grupp. Vid dessa jämförelser måste dock reservation göras för bristande jämförbarhet på grund

¹ Se Lönestatistisk årsbok för Sverige 1939, sid. 109.

Tab. 40. Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr per timme för			
	manliga arbetare	därav på tid- lön	ac- kord	kvinn. arbetare		manliga arbetare	därav på tid- lön	ac- kord	kvinn. arbetare
Ortsgrupp I.					Mekaniska verkstäder				
<i>Stockholm.</i>					Elektriska verkstäder				
Samtl. arb. (m. 45 059, kv. 16 165)	2'37	1'76	2'32	1'33	Sågverk o. hyvlerier	1'74	1'32	1'67	.
Järn- o. stålmanufaktur	2'47	1'73	2'37	.	Snickeri- och möbelfabriker	1'66	1'33	1'40	.
Mekaniska verkstäder	2'39	1'83	2'06	1'31	»Annan» pappersindustri	1'80	1'44	2'24	1'08
Elektriska verkstäder	2'16	1'56	1'99	1'44	Grafisk industri	2'27	1'80	2'21	1'22
Metallmanufaktur	1'98	1'45	1'92	1'30	Kvarnar	2'09	1'53	.	.
Guld- o. silvervarufabriker	2'31	1'87	2'30	1'31	Bagerier	2'19	1'95	.	1'43
Byggnadsämnesindustri	2'29	1'63	2'81	.	Råsockerbruk o. raffinaderier	1'70	1'34	1'63	1'08
Sågverk o. hyvlerier	2'25	1'53	3'53	.	Choklad- o. karamellfabriker	1'73	1'34	1'64	1'00
Snickeri- o. möbelfabriker	2'11	1'56	2'03	.	Bryggerier o. läskedrycksfabriker	2'15	1'45	2'40	1'36
»Annan» pappersindustri	2'21	1'56	2'36	1'80	utkörare	2'35	1'24	2'40	.
Grafisk industri	2'55	2'09	2'52	1'48	övriga	1'92	1'48	2'10	.
Kvarnar	2'19	1'61	.	.	Slakterier och konserverfabriker	1'89	1'51	1'84	1'17
Bagerier	2'15	1'94	.	1'54	»Annan» livsmedelsindustri	2'04	1'57	.	.
Råsockerbruk och raffinaderier	1'87	1'42	1'31	.	Spinnerier, väverier o. d.	1'58	1'17	1'49	1'05
Choklad- o. karamellfabriker	.	.	.	1'17	Skrädderier o. sömnadsfabriker	1'93	1'57	1'69	1'15
Bryggerier o. läskedrycksfabriker	2'48	1'63	3'14	1'53	»Annan» läder-, hår- och gummi- varuindustri	2'01	1'40	1'81	1'28
utkörare	3'59	2'52	3'15	.	Färg-, olje- och parfymfabriker	1'78	1'43	1'76	.
övriga	2'12	1'62	2'29	.	»Annan» kemisk-tekn. industri	1'97	1'58	2'30	.
Tobaksfabriker	2'58	1'83	2'26	1'58	Egentligt byggnadsarbete	2'25	1'45	2'67	.
Slakterier o. konserverfabriker	2'28	2'02	2'55	1'40	Installationsarbete	2'11	1'42	2'03	.
»Annan» livsmedelsindustri	2'17	2'02	2'75	1'27	Statliga verkst. och skeppsvarv	2'16	1'36	1'75	.
Spinnerier, väverier o. d.	1'73	1'25	1'78	1'15	Statliga ban- o. byggn.-arb.	2'13	1'73	2'18	.
Skrädderier o. sömnadsfabriker	2'10	1'72	1'77	1'29	Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2'29	1'65	2'06	.
Hatt- o. mössfabriker	.	.	.	1'82	Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2'37	1'64	2'09	.
Päls- o. skinnvarufabriker	.	.	.	1'47	Spärvägsdrift	2'35	1'81	2'43	.
Skofabriker	1'78	1'37	1'54	.	Omnibusföretag	2'18	1'66	.	.
Gummivarufabriker	2'06	1'58	1'88	.	Handel och varulager	1'85	1'54	2'30	1'07
»Annan» läder-, hår- och gummi- varuindustri	2'24	1'58	2'30	1'27	Åkerirörelse	1'87	1'49	.	.
Färg-, olje- och parfymfabriker	1'93	1'51	1'97	1'18	Lastning o. lossning	2'38	1'55	1'86	.
»Annan» kemisk-tekn. industri	2'03	1'57	2'24	1'18	Trättnrättningar	.	.	.	1'04
Egentligt byggnadsarbete	2'80	1'59	3'52	.	Ortsgrupp F.				
Installationsarbete	2'64	1'60	2'62	.	<i>Malmö.</i>				
Målning o. glasmåsteri	3'48	2'06	3'37	.	Samtl. arb. (m. 14 398, kv. 6 990)	1'91	1'46	1'66	1'09
Statliga verkst. o. skeppsvarv	2'32	1'64	1'83	1'38	Järn- o. stålmanufaktur	1'75	1'40	1'58	1'04
Statliga ban- o. byggn.-arb.	2'22	1'77	2'39	.	Mekaniska verkstäder	1'84	1'37	1'51	.
Försvarsväsendets intendentur- verkstäder, förråd o. d.	2'20	1'57	2'06	1'58	Elektriska verkstäder	1'86	1'17	2'22	.
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	2'64	1'71	2'37	.	Metallmanufaktur	1'60	1'11	1'56	.
Kommunala byggnads- och anlägg- ningsarbeten	2'73	1'67	2'62	1'25	Stenbrott och stenhuggerier	1'60	1'20	1'40	.
Spärvägsdrift	2'64	1'99	.	2'01	Byggnadsämnesindustri	1'76	1'28	1'82	.
Omnibusföretag	2'37	1'73	.	.	Snickeri- o. möbelfabriker	1'69	1'36	1'66	.
Handel och varulager	2'00	1'71	2'37	1'08	»Annan» pappersindustri	2'09	1'45	2'55	1'19
Åkerirörelse	2'06	1'67	.	.	Grafisk industri	2'34	1'81	.	1'19
Lastning och lossning	3'26	1'58	2'76	.	Kvarnar	1'96	1'51	.	.
Trättnrättningar	1'74	1'43	1'70	1'17	Bagerier	2'34	2'26	.	.
Ortsgrupp G.					Choklad- o. karamellfabriker	1'77	1'40	1'64	1'06
<i>Göteborg.</i>					Bryggerier o. läskedrycksfabriker	2'01	1'44	.	.
Samtl. arb. (m. 26 703, kv. 8 682)	2'04	1'54	1'75	1'19	utkörare	2'67	1'61	.	.
Järn- och stålmanufaktur	1'88	1'46	1'63	1'10	övriga	1'76	1'38	.	.
					Tobaksfabriker	.	.	.	1'47

¹ Rörliga tillägg, övertidssättning samt naturaförmåner o. d. kunna ej medräknas i specialkolumnerna »tidlön och »ackord».

Tab. 40 (forts.). Löneinkomster i vissa större städer för arbetare inom olika näringsgrenar år 1943.

Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för				Orter och näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst i kr pr timme för			
	manliga arbetare	därav på		kvinnl. arbetare		manliga arbetare	därav på		kvinnl. arbetare
		tid- lön	ac- kord				tid- lön	ac- kord	
Slakteri o. konserverfabriker . . .	1'90	1'69	.	.	<i>Norrköping.</i>				
»Annan» livsmedelsindustri . . .	1'77	1'48	.	.	Samtl. arb. (m. 6 528, kv. 2 813)	1'78	1'34	1'64	1'07
Spinnerier, väverier o. d.	1'70	1'20	1'53	1'11	Mekaniska verkstäder	1'76	1'38	1'51	.
Skrädderier o. sömnadsfabriker . .	1'72	1'49	1'71	1'02	Snickeri- o. möbelfabriker	1'57	1'25	2'24	.
Hatt- o. mössfabriker	.	.	.	1'11	»Annan» pappersindustri	1'79	1'38	1'65	1'15
Päls- o. skinnvarufabriker	.	.	.	1'24	Grafisk industri	2'14	1'73	.	.
Skofabriker	1'92	1'33	1'75	1'12	Choklad- o. karamellfabriker . . .	.	.	.	0'98
Gummivarufabriker	1'76	1'31	1'66	1'06	Spinnerier, väverier o. d.	1'57	1'13	1'41	1'06
Färg-, olje- o. parfymfabriker . . .	1'52	1'22	1'82	0'94	Skrädderier o. sömnadsfabriker . .	.	.	.	1'05
»Annan» kemisk-teknisk industri . .	1'74	1'28	1'80	1'03	»Annan» kemisk-teknisk industri . .	1'62	1'17	1'56	.
Egentligt byggnadsarbete	2'16	1'41	2'54	.	Egentligt byggnadsarbete	2'19	1'35	2'54	.
Installationsarbete	2'05	1'44	2'00	.	Installationsarbete	1'90	1'24	2'02	.
Målning och glasmästeri	2'53	1'67	2'34	.	Kraft-, belysnings- och vattenverk	1'85	1'39	1'55	.
Statliga verkst. och skeppsvarv . .	2'28	1'39	1'70	.	Kommunala byggnads- o. anlägg-	.	.	.	.
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	1'98	1'45	2'18	.	ningsarbeten	1'89	1'35	2'18	.
Kommunala byggnads- och anlägg-	.	.	.	.	Spärrvägsdrift	1'86	1'49	.	.
ningsarbeten	2'01	1'41	1'97	.	Handel och varulager	1'64	1'37	2'62	.
Spärrvägsdrift	2'17	1'61	.	.					
Handel och varulager	1'73	1'47	1'81	0'99					
Akerirörelse	1'74	1'44	.	.					
Lastning och lossning	2'36	1'35	2'12	.					

av de redovisade företagens växlande art och produktionsinriktning på olika orter.

För att ytterligare tillmötesgå uttalade önskemål om komplettering av lönestatistikens allmänna medeltal medelst regionala siffror, har i tab. 41 (sid. 130) det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län — i den mån så kunnat ske — på de tre dyrtorsgrupperna A—C, D—F och G—I. För var och en av dessa sammanfattningsgrupper meddelas i tabellen medelförtjänster under 1943 per timme, dag, vecka och år. Liksom eljest i detta kapitel har därvid undersökningen begränsats till vuxna manliga och kvinnliga arbetare, medan ingen hänsyn tagits till förekomsten av minderårig arbetskraft.

De särskilda länsmedeltalen måste användas med en viss försiktighet, särskilt när de grunda sig på fåtaliga primäruppgifter. De giva emellertid en antydan om landets så att säga lönegeografiska struktur, särskilt om de här meddelade industrilönerna sammanställas med förut meddelade medeltal för arbetslöner inom jordbruk (sid. 44), trädgårdsodling (sid. 66), skogsbruk (sid. 71) och vägarbete (sid. 73).

(Forts. å sid. 132.)

¹ Rörliga tillägg, övertidsersättning samt naturaförmåner o. d. kunna ej medräknas i special-kolumnerna »tidlön» och »ackord».

Tab. 41. Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrtorsgrupper år 1943.

(Siffror i medelval stil ange, att medeltalet avser mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrtorsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr per				Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr per			
	timme	dag	vecka	år ¹	timme	dag	vecka	år ¹
Stockholm (61 224)	2:37	19:21	113:01	5 359	1:33	10:61	62:70	3 002
Stockholms län (19 440)	2:03	16:15	97:48	4 682	1:23	9:78	57:25	2 773
dyrtorsgr. A—C (3 655)	1:63	11:92	70:26	3 648	1:19	9:28	55:37	2 697
D—F (9 539)	2:08	16:89	103:72	4 835	1:13	8:90	52:08	2 521
G—I (5 851)	2:20	17:83	105:93	5 072	1:33	10:67	62:02	3 008
Uppsala län (8 405)	1:77	14:22	84:52	3 780	1:11	8:73	50:77	2 414
dyrtorsgr. A—C (2 980)	1:49	12:01	74:31	3 312	0:95	7:56	45:12	2 004
D—F (5 294)	1:96	15:73	91:12	4 116	1:14	8:99	51:96	2 497
Södermanlands län (16 929)	1:84	14:94	87:91	4 535	1:07	8:45	50:06	2 389
dyrtorsgr. A—C (3 713)	1:66	13:78	78:82	3 689	1:09	8:68	51:14	2 316
D—F (12 978)	1:89	15:29	90:66	4 801	1:07	8:45	50:05	2 400
Östergötlands län (25 725)	1:72	13:82	81:30	3 873	1:05	8:24	48:25	2 305
dyrtorsgr. A—C (9 215)	1:55	12:49	74:07	3 488	1:00	7:94	46:99	2 211
D—F (16 295)	1:81	14:57	85:32	4 106	1:07	8:35	48:70	2 339
Jönköpings län (20 126)	1:75	13:97	81:34	3 905	1:03	8:14	46:39	2 220
dyrtorsgr. A—C (15 349)	1:75	19:00	81:18	3 916	1:02	8:10	46:56	2 217
D—F (4 586)	1:73	13:91	81:81	3 817	1:04	8:28	48:15	2 241
Kronobergs län (7 682)	1:45	11:60	68:08	3 105	0:85	6:82	39:95	1 802
dyrtorsgr. A—C (7 682)	1:45	11:60	68:08	3 105	0:85	6:82	39:95	1 802
Kalmar län (12 697)	1:56	12:51	73:71	3 392	0:93	7:46	43:92	2 069
dyrtorsgr. A—C (7 723)	1:44	11:55	68:32	3 050	0:87	7:02	41:26	1 962
D—F (4 938)	1:74	14:00	82:02	3 988	0:97	7:78	45:87	2 145
Gotlands län (1 685)	1:67	13:36	78:86	3 662	1:20	9:10	33:65	2 654
dyrtorsgr. A—C (809)	1:51	11:95	70:53	3 221	0:87	6:92	44:95	2 032
D—F (855)	1:84	14:78	87:18	4 009	1:24	9:40	55:36	2 741
Blekinge län (9 161)	1:69	13:71	81:75	3 794	1:02	7:95	46:42	2 107
dyrtorsgr. A—C (5 303)	1:49	11:97	69:84	3 408	0:91	7:20	42:33	1 768
D—F (3 734)	2:00	16:46	101:44	4 396	1:20	9:19	53:14	2 626
Kristianstads län (11 655)	1:52	12:18	71:01	3 452	1:01	7:89	46:20	2 211
dyrtorsgr. A—C (10 273)	1:51	12:04	70:16	3 407	0:99	7:67	44:59	2 160
D—F (1 254)	1:65	13:71	81:53	3 941	1:07	8:67	51:33	2 371
Malmöhus län (49 207)	1:77	14:19	82:74	3 977	1:07	8:46	48:81	2 346
dyrtorsgr. A—C (10 992)	1:53	12:27	71:52	3 532	0:97	7:69	44:42	2 167
D—F (37 861)	1:86	14:86	87:20	4 133	1:09	8:57	49:46	2 395
Hallands län (6 964)	1:59	12:63	73:68	3 537	1:00	7:73	44:93	2 114
dyrtorsgr. A—C (2 675)	1:44	11:86	66:49	3 123	0:95	7:09	41:36	1 962
D—F (4 235)	1:69	13:42	78:11	3 772	1:02	8:12	47:03	2 201
Göteborgs o. Bohus län (47 710)	1:94	15:76	91:87	4 435	1:16	9:32	52:19	2 500
dyrtorsgr. A—C (2 525)	1:41	11:14	64:86	3 166	1:06	8:49	48:54	2 013
D—F (7 394)	1:70	13:76	79:64	3 846	1:12	8:90	48:66	2 386
G—I (35 431)	2:03	16:52	96:38	4 635	1:19	9:55	53:34	2 576

¹ S. k. säsongindustri ej medräknad.

Tab. 41 (forts.). Löneinkomster för industriarbetare m. fl. inom olika län och dyrortsgrupper år 1943.

(Siffror i medieväl stil ange, att medeltalet avse mindre än 30 arbetare.)

Län och dyrortsgrupp (Siffrorna inom parentes angiva antalet redovisade arbetare)	Genomsnittlig löneinkomst för vuxna manliga arbetare (exkl. för- män) i kr per				Genomsnittlig löneinkomst för vuxna kvinnliga arbetare i kr per			
	timme	dag	vecka	år ¹	timme	dag	vecka	år ¹
Älvsborgs län (32 507)	1:60	12:85	75:28	3 571	1:09	8:62	49:41	2 336
dyrortsgr. A—C (15 660) . .	1:49	12:00	70:04	3 304	1:04	8:19	47:38	2 206
„ D—F (16 743)	1:70	13:69	80:47	3 849	1:13	8:96	50:95	2 437
Skaraborgs län (13 347)	1:58	12:65	73:89	3 510	1:02	8:17	47:78	2 217
dyrortsgr. A—C (11 137) . .	1:55	12:37	72:00	3 418	1:00	8:00	46:65	2 170
„ D—F (2 208)	1:73	14:11	83:81	3 984	1:11	8:96	53:10	2 435
Värmlands län (19 193)	1:68	13:32	78:55	3 676	1:08	8:49	49:62	2 530
dyrortsgr. A—C (13 100) . .	1:62	12:73	75:23	3 519	1:05	8:22	48:07	2 792
„ D—F (5 994)	1:81	14:71	86:36	4 073	1:12	8:78	51:28	2 301
Örebro län (24 855)	1:85	14:65	87:24	4 030	1:18	9:05	51:44	2 342
dyrortsgr. A—C (9 611) . . .	1:65	13:17	80:20	3 667	1:08	8:44	49:62	2 268
„ D—F (14 904)	1:99	15:75	92:32	4 285	1:20	9:22	52:01	2 364
Västmanlands län (17 259) . . .	1:81	14:65	86:71	4 043	1:14	8:83	52:50	2 462
dyrortsgr. A—C (8 528) . . .	1:74	13:84	82:51	3 771	1:06	8:22	48:96	2 250
„ D—F (8 590)	1:88	15:47	90:94	4 328	1:16	9:02	53:65	2 534
Kopparbergs län (18 808) . . .	1:76	13:99	83:75	3 944	1:06	8:43	50:30	2 259
dyrortsgr. A—C (14 571) . .	1:77	14:12	84:00	3 951	1:08	8:61	51:34	2 224
„ D—F (4 039)	1:72	13:40	82:13	3 915	1:02	8:08	48:39	2 301
Gävleborgs län (20 746)	1:72	13:70	81:51	3 709	1:03	8:16	46:81	2 258
dyrortsgr. A—C (8 793) . . .	1:64	13:06	77:73	3 566	0:95	7:45	40:16	1 971
„ D—F (11 931)	1:79	14:18	84:43	3 820	1:05	8:33	48:58	2 332
Västernorrlands län (15 092) . .	1:78	14:10	83:45	3 803	1:05	8:28	48:40	2 190
dyrortsgr. A—C (7 028) . . .	1:73	13:76	81:58	3 712	0:90	7:03	41:47	1 738
„ D—F (6 268)	1:73	13:32	82:50	3 764	1:14	8:96	51:45	2 456
„ G—I (1 666)	2:17	16:54	94:09	4 341	1:15	9:25	55:04	2 497
Jämtlands län (3 443)	1:99	16:17	94:61	4 627	1:24	9:33	60:57	2 726
dyrortsgr. A—C (1 815) . . .	1:99	16:28	95:46	4 790	0:98	7:31	46:15	1 917
„ D—F (541)	1:78	14:48	83:99	3 868	1:28	10:28	63:01	2 876
„ G—I (1 046)	2:10	16:36	98:96	4 698	1:28	10:28	63:01	2 876
Västerbottens län (7 748) . . .	1:97	15:59	92:26	4 379	1:24	10:00	59:56	2 917
dyrortsgr. A—C (3 249) . . .	1:77	14:02	82:47	3 864	1:02	9:26	49:36	2 529
„ D—F (3 431)	2:19	17:36	105:22	4 928	1:35	10:73	64:27	3 167
„ G—I (619)	1:89	15:02	89:05	4 243	1:25	10:17	60:80	2 858
Norrbottens län (9 120)	2:28	17:99	107:27	5 038	1:17	9:14	54:38	2 586
dyrortsgr. A—C (868)	1:87	14:31	87:59	4 081	1:19	9:15	54:78	2 538
„ D—F (2 771)	1:85	14:30	88:00	4 123	1:03	8:19	47:84	2 376
„ G—I (5 412)	2:55	20:07	120:09	5 675	1:26	9:71	58:43	2 713
Hela riket ¹ . (508 772) . . .	1:85	14:36	87:56	4 115	1:14	9:03	52:32	2 485
dyrortsgr. A—C (177 264) . .	1:61	12:36	75:78	3 572	1:01	7:94	46:07	2 173
„ D—F (186 323)	1:85	14:35	87:74	4 170	1:10	8:69	50:10	2 395
„ G—I (111 249)	2:26	18:24	107:14	5 102	1:28	10:27	59:56	2 890

¹ S. k. säsongindustri ej medräknad. — ² Inberäknat arbetare, som ej kunnat fördelas på dyrortsgrupper och län.

f. Löneförhållandena för sjöfolk, hotell- och restaurangpersonal samt hembiträden.

För att komplettera lönestatistiken för industriarbetare m. fl. med motsvarande uppgifter för vissa ej tidigare berörda arbetargrupper har i tab. 42 sammanställts de beräknade genomsnittliga lönebeloppen för sjöfolk. Uppgifterna ha av socialstyrelsen inhämtats genom de offentliga sjömans- och arbetsförmedlingarna. Med hänsyn till gällande kollektivavtals bestämmelser har skillnaden i de uppgivna lönebeloppen mellan olika orter blivit mycket ringa. Beträffande vissa grupper av här avsedda arbetare äro däremot lönerna i hög grad beroende av andra förhållanden (fartygets storlek etc.) och då sjömansförmedlingarnas uppgifter ej baserats på statistiska beräkningar utan på uppskattningar, måste de i tabellen anförda siffrorna tagas med reservation, speciellt gäller detta de siffror, som stå inom parentes. De i tabellen anförda siffrorna avse endast kontantlönen. Härtill kommer i samtliga fall fri kost och logi. I förhållande till föregående år äro medellönerna oförändrade.

Tab. 42. Löneförhållandena år 1943 för sjöfolk.

Yrkesgrupper	A. Ång- och motorfartyg			B. Segelfartyg		
	Månads- lön, kr ¹	Löneökning i %		Månads- lön, kr ¹	Löneökning i %	
		1929— 1943	1942— 1943		1929— 1943	1942— 1943
Timmermän (o. båtsmän)	236	+ 50	± 0	(224)	(+ 48)	± 0
Matroser	224	+ 56	± 0	201	+ 57	± 0
Lättmatroser	151	+ 37	± 0	147	+ 73	± 0
Jungmän	85	+ 60	± 0	85	+ 98	± 0
Eldare och motormän	224	+ 59	± 0	.	.	.
Lämpare	139	+ 46	± 0	.	.	.
Stuartar	(308)	(+ 45)	± 0	.	.	.
Kockar	(254)	(+ 52)	± 0	98	+ 66	± 0

Motsvarande uppgifter ha likaledes genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna inhämtats beträffande löneförhållandena för i hotell-, kafé- och restaurangrörelse samt i husligt arbete m. m. anställd personal och en sammanställning av dessa uppgifter återfinnes i tab. 43. Lönerna utbetalas för dessa grupper i regel som månadslön, och erhållas i allmänhet utöver den kontanta lönen vissa naturaförmåner. Inom restaurangyrket och det husliga arbetet, där tidigare fri kost och logi var regel, förekommer numera båda löneförmånerna »fri kost» och »fri kost och logi». I tabellen har för restaurangyrkets del endast den förstnämnda löneförmånen medtagits, enär den torde vara den mest vanliga, medan för hushållsarbetets del båda dessa möjligheter beaktats vid införskaffande av uppgifter om kontantlönen.

¹ Dessutom fri kost och logi ombord.

Tab. 43. Löneförhållandena år 1943 för i hotell-, kafé- och restaurangrörelse samt husligt arbete m. m. anställd personal.

Yrkesgrupper	Genomsnittlig avlön i kronor					Löneökning (+) eller löneminskning (—) i %						
	Stock- holm	Övriga dyrortsgrupper				Samt- liga dyr- orts- grup- per	Stockholm		Övriga dyr- ortsgrupper		Samtliga dyrorts- grupper	
		G-I	D-F	A-C	S:a		1929- 1942	1942- 1943	1929- 1942	1942- 1943	1929- 1942	1942- 1943
<i>Per månad.</i>												
Köksbiträden med endast kost . .	138	118	111	105	109	109	.	± 0	.	+ 3	.	+ 3
Månadskarlar » » » . .	235	197	174	157	169	170	.	+ 5	.	+ 2	.	+ 3
Hotelldiskerskor » » » . .	120	112	105	100	104	104	.	± 0	.	+ 2	.	+ 2
Köksor » » » . .	126	120	111	109	111	111	.	± 0	.	+ 3	.	+ 2
Hushållerskor med kost och logi . .	80	72	64	69	67	67	+ 60	+ 7	+ 46	+ 10	+ 46	+ 10
Husjungfrur » » » . .	100	70	65	62	64	64	+ 122	+ 18	+ 88	+ 8	+ 88	+ 8
» » » endast kost . .	140	99	87	79	85	87	.	+ 12	.	+ 8	.	+ 9
Ensamtjungfrur » kost och logi . .	95	72	68	65	67	67	+ 111	+ 12	+ 91	+ 10	+ 91	+ 10
» » » endast kost . .	140	102	90	81	89	90	.	+ 17	.	+ 9	.	+ 8
Kokerskor » kost och logi . .	110	94	93	90	91	91	+ 83	+ 16	+ 75	+ 11	+ 75	+ 11
» » » endast kost . .	150	122	123	100	111	113	.	+ 11	.	± 0	.	+ 1
Köksor » kost och logi . .	75	67	65	62	64	64	+ 150	+ 7	+ 83	+ 12	+ 83	+ 12
<i>Per vecka.</i>												
Tvätterskor och strykerskor	52	45	40	37	40	40	+ 44	+ 8	+ 60	+ 8	+ 60	+ 8
Springpojkar: 14—15 år	32	22	18	15	17	17	.	+ 7	.	+ 13	.	+ 6
15—16 »	40	27	22	19	21	21	.	+ 18	.	+ 11	.	+ 11
16—17 »	48	33	26	24	26	26	.	+ 17	.	+ 13	.	+ 13
<i>Per dag.</i>												
Tvätt- och rengöringsarbeterskor (till- fällig städhjälp o. d.) med endast kost	8·00	6·81	5·94	5·25	5·64	5·65	+ 78	+ 14	+ 54	+ 4	+ 54	+ 5

Tvätterskor och strykerskor erhålla i regel veckolön utan naturaförmåner, vilket även gäller springpojkar. Bägge dessa grupper ha i tabellen upptagits för sig. I särskild avdelning ha dessutom upptagits tillfälliga tvätt- och rengöringsarbeterskor m. m., vilka i allmänhet erhålla lön per dag och dessutom fri kost.

För att möjliggöra en bedömning av värdet av naturaförmånerna ha genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna inhämtats uppgifter om det uppskattade värdet av kvinnliga tjänares naturaförmåner (fri kost och logi). I nedanstående tablå ha medelvärdena av dessa uppskattningar inom de olika dyrortsgrupperna sammanställts.

Dyrortsgrupp:	Stock- holm	Övr. I-orter	H	G	F	E	D	C	B	A	Samtliga
Antal redovisade orter	1	1	7	8	27	22	40	48	40	13	207
Kost och logi, värde pr månad, kr. 100	70	77	75	67	66	61	59	58	54	62	

Enligt denna sammanställning uppskattades det månatliga värdet av kost och logi i genomsnitt för samtliga redovisade orter till 62 kr år 1943 (år

1942 61 kr). För orterna inom den lägsta dyrortsgruppen stannar motsvarande värde vid 54 kr och stiger sedan med växande levnadskostnader till 100 kr för Stockholm.

g. Löneinkomster vid statens anläggningsarbeten.

Till komplettering av de i tab. 36 meddelade genomsnittslönerna vid statens anläggningsarbeten lämnas i det följande vissa uppgifter, vilka ställts till förfogande av järnvägsstyrelsens statistiska kontor och vattenfallsstyrel-

Tab. 44. Medelförtjänster under år 1943 för arbetare vid statens järnvägars banavdelning.

(Siffror i medial stil anger, att medeltalet avser mindre än 10 arbetare.)

Arbetarkategorier	Medel- antal arbeta- re under året	Löneinkomst i kronor per arbetstimme										
		vid drift och un- derhåll samt föränd- rings- och ny- bygg- nadsar- beten	D ä r a v å d y r o r t s g r u p p									
			A	B	C	D	E	F	G	H	I	
a. Arbeta mot tidlön å ordinarie tid	5 279	1.41	1.22	1.28	1.36	1.42	1.52	1.63	1.75	1.82	1.77	
1. Stadigvarande banarbetare	86	1.71	1.40	1.36	1.47	1.51	1.65	1.72	1.80	1.96	1.84	
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	47	1.65	1.40	1.36	1.43	1.47	1.55	1.67	1.73	1.88	1.78	
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementlipare, stenarb. m. fl.)	39	1.79	1.40	—	1.57	1.56	1.72	1.76	1.90	2.05	1.91	
2. Ban- och byggnadsarbetare	5 193	1.40	1.22	1.28	1.36	1.42	1.52	1.63	1.74	1.81	1.76	
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	4 507	1.38	1.21	1.27	1.35	1.41	1.51	1.61	1.72	1.78	1.71	
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementlipare, stenarb. m. fl.)	686	1.57	1.32	1.38	1.44	1.50	1.58	1.70	1.80	1.89	1.85	
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. fänsnicka- re, elektriker m. fl.)												
b. Arbeta å ackord (eller enligt arbets- avtal) å ordinarie tid	3 247	1.92	1.72	1.78	1.95	1.92	2.04	2.13	2.23	2.14	2.39	
1. Stadigvarande banarbetare	6	2.17	1.97	1.78	1.81	2.18	2.25	—	2.14	—	2.32	
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	5	2.15	1.97	1.78	1.81	2.18	1.92	2.11	2.14	—	2.32	
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. fänsnicka- re, elektriker m. fl.)	1	2.25	—	—	1.71	—	2.25	2.76	2.15	—	2.52	
2. Ban- och byggnadsarbetare	3 241	1.92	1.72	1.78	1.95	1.92	2.03	2.13	2.23	2.14	2.39	
Grupp I (arb. utan särsk. yrkes- kunnighet)	2 981	1.90	1.71	1.76	1.95	1.92	2.03	2.10	2.17	2.14	2.37	
Grupp II (yrkesk. arb., såsom cementlipare, stenarb. m. fl.)	260	2.11	1.88	2.06	2.00	1.95	2.08	2.26	2.68	2.32	2.50	
Grupp III (särsk. yrkesk. arb., såsom byggnads- o. fänsnicka- re, elektriker m. fl.)												
Samtliga arbetare	8 526	1.60	1.37	1.48	1.67	1.62	1.69	1.78	1.91	1.87	2.02	
därav: stadigvarande banarbetare	92	1.74	1.40	1.36	1.51	1.56	1.72	1.72	1.88	1.96	1.89	
ban- och byggnadsarbetare	8 434	1.60	1.37	1.48	1.67	1.63	1.69	1.78	1.91	1.86	2.03	
Medelantal arbetare under året	8 526	—	1832	1451	1685	1319	685	803	271	251	229	

Tab. 45. Medellörtjänster under år 1943 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme
a. Götaälvsarbetena: Trollhättan		Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	171
Kraftstationsbyggnad samt ändrings- och reparationsarb. å kraftstationsanläggningar: samtliga yrken . . .	228	Lokförare vid smalspår	174
Lönegrupp I	196	Motorskötare å bogserbåt, fullt yrkeskunniga	170
Diversearbetare	202	Smeder med lägre yrkesskicklighet	251
Förrådsutlämnare	151	Timmermän, yrkeskunniga	292
Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning) . .	211	Lönegrupp III	289
Lönegrupp II	233	Befälhavare å bogserbåt	184
Armerare, yrkeskunniga	238	Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	300
Bergsprängare	226	Cementarbetare	288
Betonggjutare, yrkeskunniga	240	Smeder med högre yrkesskicklighet . .	290
Bilförare vid förråds- och trafikkörning	154	Traktorkörare	170
Elektromontörer	203	Dykare	353
Gråstensmurare	260	Suorva	
Järn- o. metallarbetare, yrkeskunniga	228	Dambyggnadsarbeten: samtliga yrken	280
Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	164	Lönegrupp I	261
Spelskötare vid större spel o. kranar	217	Diversearbetare	266
Svetsare med lägre yrkesskicklighet	199	Förrådsutlämnare	167
Timmermän, yrkeskunniga	234	Hjälparbetare (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	276
Lönegrupp III	233	Lastnings- och transportarbetare . .	234
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	233	Prämförare	162
Cementarbetare + murare	251	Ångpanneeldare	195
Elektromontörer, ledande	205	Lönegrupp II	300
Smeder med högre yrkesskicklighet	245	Armerare, yrkeskunniga	372
Svetsare med högre yrkesskicklighet	232	Bergsprängare	300
Dykare	313	Betonggjutare, yrkeskunniga	308
		Bilförare vid förråds- och trafikkörning	234
b. Luleälvsarbetena, Porjus		Cementarbetare	301
Byggnadsarbeten för Porjus kraftstation: samtliga yrken	256	Elektromontörer	259
Lönegrupp I	241	Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	267
Betonggjutare	219	Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	186
Diversearbetare	249	Lokförare vid smalspår	170
Förrådsutlämnare	152	Motorskötare å bogserbåt, fullt yrkeskunniga	181
Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning) . .	227	Smeder med lägre yrkesskicklighet . .	288
Jordarbetare	247	Svetsare med lägre yrkesskicklighet . .	256
Lastnings- och transportarbetare . .	226	Timmermän, yrkeskunniga	314
Makadamslagare	244	Lönegrupp III	324
Prämförare	162	Befälhavare å bogserbåt	181
Spelskötare vid mindre spel och kranar	235	Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	375
Ångpanneeldare	169	Cementarbetare	312
Lönegrupp II	260	Elektromontörer, ledande	285
Armerare, yrkeskunniga	278	Järn- och metallarbetare, spec. . . .	242
Bergsprängare	257	Kompressormaskinister	192
Betonggjutare, yrkeskunniga	273	Motorreparatörer	241
Cementarbetare	257	Smeder med högre yrkesskicklighet . .	295
Gråstensmurare och cementarbetare	294	Svetsare med högre yrkesskicklighet . .	318
Järn- o. metallarbetare yrkeskunniga	250	Traktorförare	178
		Dykare	278

Tab. 45 (forts.). Medelförtjänster under år 1943 för arbetare vid statens vattenfalls-
verks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnads- företag	Löne- inkomst i kr per arbets- timme	Arbetarkategorier samt byggnads- företag	Löne- inkomst i kr per arbets- timme
c. Stadsforsens kraftstationsbyggnad:		Lönegrupp III	2:59
samtliga yrken	2:20	Bilförare vid transport från gräv- maskin	2:19
Lönegrupp I	2:08	Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	2:20
Diversearbetare	2:08	Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2:81
Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning).	2:03	Cementarbetare	2:65
Lönegrupp II	2:24	Elektromontörer, ledande	2:86
Armerare, yrkeskunniga	2:21	Förare å större grävmaskiner + trak- torförare	2:67
Järn- och metallarbetare, yrkeskun- niga	2:25	Förmän i mekanisk verkstad	1:98
Lönegrupp III	2:43	Kranmontörer	2:35
Bilförare vid transport från gräv- maskin	2:26	Murare	1:98
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2:40	Smeder med högre yrkesskicklighet	2:72
Cementarbetare	2:55	Svetsare med högre yrkesskicklighet	2:52
Förare å större grävmaskiner	2:88	Dykare	4:24
Smeder med högre yrkesskicklighet	2:25		
Svetsare med högre yrkesskicklighet	2:48	e. Midskogsbygget	
Dykare	3:72	Kraftstationsbygget: samtliga yrken	2:57
d. Gimåarbetena		Lönegrupp I	2:81
Kraftstationsbyggnad: samtliga yrken	2:34	Diversearbetare	2:20
Lönegrupp I	2:15	Förrådsutlämnare	2:29
Diversearbetare	2:17	Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning).	2:55
Förrådsutlämnare	1:65	Jordarbetare	2:38
Hjälparb. (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning).	2:18	Skogsarbetare	2:16
Kompressormaskinister	2:17	Ångpanneeldare	2:00
Lastnings- och transportarbetare	2:02	Lönegrupp II	2:79
Spelskötare vid mindre spel och kran- nar	2:09	Armerare, yrkeskunniga	3:01
Ångpanneeldare	1:64	Bergsprängare	2:94
Lönegrupp II	2:47	Betonggjutare, yrkeskunniga	2:86
Armerare, yrkeskunniga	2:83	Bilförare vid förråds- och trafikkör- ning	1:85
Bergrensare	2:49	Bilreparatör	2:34
Bergsprängare	2:86	Elektromontörer	2:51
Betonggjutare, yrkeskunniga	2:34	Flottningsarbetare	3:34
Bilförare vid förråds- och trafikkör- ning	2:03	Förare å mindre grävmaskiner	2:59
Bilreparatörer	2:13	Järn- och metallarbetare, yrkeskun- niga	2:44
Elektromontörer	2:18	Kompressormaskinister, fullt yrkes- kunniga	1:96
Förare å mindre grävmaskiner och traktorer	2:74	Lokförare vid smalspår	2:59
Förrådsmän + förrådsbiträden	1:54	Rörarbetare	2:44
Grästensmurare	2:68	Smeder med lägre yrkesskicklighet	3:91
Järn- o. metallarbetare, yrkeskunniga	2:32	Spelskötare vid större spel och kran- nar	2:89
Kompressormaskinister, fullt yrkes- kunniga	1:76	Svarvare	2:76
Lokförare vid smalspår	1:90	Svetsare med lägre yrkesskicklighet	2:28
Målare	2:87	Sågarbetare	2:95
Smeder med lägre yrkesskicklighet	2:46	Timmermän, yrkeskunniga	2:84
Spelskötare vid större spel och kran- nar	2:21	Traktorförare	2:12
Svetsare med högre yrkesskicklighet	2:40	Traversförare	2:25
Timmermän, yrkeskunniga	2:44	Utsättare	1:50
Utsättare	1:56	Lönegrupp III	2:76
		Bilförare vid transport från gräv- maskin	2:22
		Bilreparatörer, fullt yrkeskunniga	2:52

Tab. 45 (forts.). Medelförtjänster under år 1943 för arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsföretag.

Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme	Arbetarkategorier samt byggnadsföretag	Löneinkomst i kr per arbetstimme
Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2:96	Lönegrupp II	2:39
Elektromontörer, ledande	2:69	Armerare, yrkeskunniga	2:45
Förare å större grävmaskiner	2:96	Bergsprängare	2:53
Gråstensmurare	5:63	Elektromontörer	2:10
Grävmaskinsreparatör	2:32	Förare å mindre grävmaskiner	2:42
Järn- o. metallarbetare	2:51	Järn- och metallarbetare, yrkeskunniga	2:00
Rörarbetare	2:55	Kompressormaskinister, fullt yrkeskunniga	1:80
Smeder med högre yrkesskicklighet	2:97	Lokförare vid smalspår	2:10
Svarvare	2:99	Smeder med lägre yrkesskicklighet	2:21
Traktorförare	2:41	Svetsare med lägre yrkesskicklighet	2:28
Dykare	4:49	Timmermän, yrkeskunniga	2:53
f. Tällearbetena		Lönegrupp III	2:56
Transformatorstationsbyggnad: samtliga yrken	2:21	Byggn.-snickare + timmermän, fullt yrkeskunniga	2:66
Lönegrupp I	1:88	Elektromontörer, ledande	1:94
Diversearbetare	1:87	Smeder med högre yrkesskicklighet	2:45
Hjälparbetare (även i verkstad samt vid armering och betonggjutning)	1:95	Svetsare med högre yrkesskicklighet	2:37

sens kanslibyrå. Hur arbetsförtjänsterna beräknade i genomsnitt per arbetstimme gestaltat sig för år 1943 framgår av tab. 44 och 45.

Vid statens järnvägars banavdelning¹ (tab. 44) uppgick medelförtjänsten för samtliga vid drift och underhåll samt förändrings- och nybyggnadsarbeten sysselsatta arbetare (i medeltal 8 526 man) till 1:60 kr per timme; förtjänsten utgjorde i medeltal 1:41 kr vid tidlöns- och 1:92 kr vid ackordsarbete. — Skillnaden i fråga om genomsnittsförtjänsterna mellan de tvenne huvudkategorier, i vilka banarbetarna uppdelats efter anställningsform, nämligen stadigvarande banarbetare samt ban- och byggnadsarbetare, uppgick vid tidlönsarbete till 31 öre.

Vattenfallsverkets byggnadsföretag, vid vilka år 1943 sysselsattes i genomsnitt 2 459 arbetare, redovisas i tab. 45. Siffrorna utvisa, att inom denna arbetargrupp de genomsnittliga timförtjänsterna för samtliga arbetare vid de olika arbetsföretagen växla mellan 2:20 och 2:57 kr.

D. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1943.

De i föregående kapitel verkställda undersökningarna av årslönens fluktuationer komma, såsom förut påpekats, på grund av redovisningssättet närmast att avse sådana arbetare, som varit i arbete oavbrutet under redogörelseåret eller den del därav företagen varit i gång. Särskilt under tider med

¹ Här ingår numera även den personal, som tidigare varit anställd vid statens järnvägsbyggnader.

ogynnsamma förhållanden på arbetsmarknaden ger en sådan undersökning av löneutvecklingen för arbetare med anställning en i viss mån vilseledande bild av industrins möjligheter att bereda försörjning åt landets industriarbetarstam som helhet betraktad. Under den av lönestatistiken berörda tidsperioden har tillgången på arbete varit underkastad betydande växlingar, varigenom arbetslönerna — om de beräknades i genomsnitt per arbetare både med och utan sysselsättning — skulle visat vida större fluktuationer än som kommit till synes i den i det föregående meddelade lönestatistiken. Det bidrag, lönestatistiken kan ge till dylika kalkyler, inskränker sig emellertid till vissa approximativa beräkningar rörande förändringarna i den totala lönebudgeten och i sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar. Härvid måste hänsyn tagas till det förhållandet, att lönestatistikens material vid resp. undersökningstillfällen icke omfattar alldeles samma företag. Dylika variationer i primärmaterialet ha mindre att betyda vid ett studium av de genomsnittliga förändringarna i tim-, dag- och veckolöner, men innebära däremot, att uppgifterna om antalet sysselsatta arbetare och utgjorda arbetstimmar samt företagens totala löneutgifter icke kunna utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att möjliggöra en dylik jämförelse har i tab. 46 gjorts en sammanställning av arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma enbart vid de företag, som lämnat uppgift till lönestatistiken såväl för år 1942 som år 1943. Vid denna bearbetning har liksom tidigare begränsning skett till den egentliga industrin. Däremot har någon uppdelning i konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri ej verkställts i årets lönestatistik (jfr sid. 127).

Med användande av dessa uppgifter, vilken under år 1943 avse 6 980 företag med 430 274 arbetare och en lönebudget av över 1 516 milj. kr, ha med 1942 som basår i tabellen uträknats indextal för antalet sysselsatta arbetare och hela antalet utgjorda arbetstimmar samt totalsumman utbetalda arbetslöner.

Vid i tab. 46 redovisade företag tagna tillsammans ha de sysselsatta arbetarna under år 1943 ökat med 6 857 personer (eller med 1'6 % i förhållande till år 1942). Större delen av denna ökning kommer på gruppen malm-brytning och metallindustri. Även inom träindustri, textil- och beklädnadsindustri samt jord- och stenindustri är ökningen i arbetarantalet ganska betydande. Minskning noteras inom läder-, hår- och gummivaruindustri samt pappers- och grafisk industri. Ett närmare studium av tabellen ger vid handen, att de särskilda undergrupperna ofta visa en från nyssnämnda huvudgrupper mycket avvikande utveckling.

Enär den genomsnittliga arbetstiden per år och arbetare varit praktiskt taget oförändrad under redogörelseåret, visar även totalantalet av samtliga redovisade arbetare utgjorda arbetstimmar samma relativa ökning, som gäller för de sysselsatta arbetarna. Tillväxten i industrins totala lönebudget blir däremot avsevärt större (6'5 %) beroende på den tidigare konstaterade ökningen i lönerna (jfr sid. 85).

På samma sätt har jämförelser anställts mellan företag, som lämnat upp-

Tab. 46. Arbetarantal, arbetstimmar och lönesumma vid industriella företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1942 och 1943.

Näringsgrenar (Siffrorna inom parentes angiva antalet företag)	Antal arbetare		Summa utgjorda arbetstim- mar per år (milj.)		Totalsumma arbetslön i kronor un- der år (milj.)		Indextal för 1943 (1942=100)		
	1942	1943	1942	1943	1942	1943	Antal ar- be- tare	S:a utgj. ar- bets- tim.	Total- summa arb.- lön
<i>Malmbrytning o. metallind.</i> (1 901)	172 115	176 222	390.0	399.4	665.2	711.0	102.4	102.4	106.9
Gruvor o. anrikningsverk . (59)	11 642	10 435	25.2	23.3	52.9	50.9	90	92	96
Järn-, stål- o. kopparverk . (50)	24 899	24 423	55.2	54.3	92.5	95.5	98	98	103
Järn- o. stålmanufaktur . (382)	20 631	20 847	46.2	46.7	70.9	75.6	101	101	107
Mek. verkst. o. skeppsvarv . (1 060)	88 045	92 136	201.5	209.7	348.1	377.1	105	104	108
Elektriska verkstäder . . (129)	18 454	19 248	42.7	44.6	71.7	78.6	104	104	110
Metallmanufaktur (173)	7 352	7 923	16.7	18.0	24.9	28.4	108	108	114
Guld- o. silfvervarufabr. . (48)	1 092	1 210	2.5	2.8	4.2	4.9	111	113	118
<i>Jord- o. stenindustri</i> . . . (636)	27 644	29 280	57.6	61.5	79.3	91.0	105.9	106.7	114.7
Kolgruvor (6)	1 419	1 292	3.0	2.8	4.6	4.5	91	91	96
Torrindustri (81)	2 225	2 139	3.4	3.7	4.6	5.4	96	107	119
Stenbrott o. stenhuggerier (137)	3 939	4 243	8.0	8.6	11.0	12.8	108	107	116
Byggnadsämneshandl. . (330)	10 832	12 224	23.1	26.1	33.6	40.6	113	113	121
Porslins-, kakel- o. lergods. (21)	4 265	4 454	9.6	9.8	11.2	12.5	104	103	112
Glasbruk (61)	4 964	4 928	10.5	10.5	14.3	15.2	99	100	106
<i>Träindustri</i> (1 147)	39 853	42 019	86.7	89.0	116.8	126.6	105.4	102.7	108.4
Flottning (14)	1 955	2 652	5.1	5.8	6.9	8.4	136	113	122
Sågverk o. hyvlerier . . (494)	18 941	19 501	39.2	39.1	52.6	55.4	103	100	105
Snickeri- o. möbelfabr. . (558)	16 150	16 915	36.1	37.6	48.5	53.3	105	104	110
»Annan» trävaruindustri . (81)	2 807	2 951	6.3	6.5	8.8	9.5	105	104	107
<i>Pappers- o. grafisk industri</i> . (675)	45 737	44 412	101.8	98.3	162.0	162.5	97.1	96.6	100.3
Pappersmassfabriker . . (73)	13 762	12 467	29.8	25.9	47.1	41.9	91	87	89
Pappersbruk o. pappfabr. (63)	13 723	13 303	29.7	28.7	41.1	41.0	97	97	100
»Annan» pappersindustri . (157)	6 679	6 861	15.4	16.0	19.7	21.7	103	104	110
Grafisk industri (382)	11 573	11 781	26.9	27.7	54.1	57.9	102	103	107
<i>Livsmedelsindustri</i> . . . (1 110)	36 098	35 983	82.1	82.2	126.3	132.7	99.7	100.2	105.1
Kvarnar (58)	1 728	1 886	3.9	4.4	6.7	7.5	109	111	112
Pressjästfabriker (7)	239	232	0.6	0.5	1.0	1.0	97	97	101
Bagerier (267)	6 483	6 607	14.9	15.2	25.9	27.3	102	101	105
Råsockerbruk o. raffinad. (26)	4 988	4 589	11.6	10.9	16.8	16.0	92	94	95
Choklad- o. karamellfabr. (79)	4 895	4 164	10.9	9.3	12.3	11.5	85	85	93
Bryggerier o. läskedrycksf. (232)	5 137	5 305	11.7	12.0	20.8	22.3	103	103	107
Tobaksfabriker (8)	1 819	1 740	4.1	3.8	6.4	6.1	96	94	96
Slakterier o. konserverfabr. (185)	4 788	5 034	11.0	11.7	16.0	18.2	105	106	114
»Annan» livsmedelsind. . (248)	6 021	6 426	13.4	14.4	20.4	22.8	107	107	112
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i> (800)	66 409	68 128	141.1	149.6	182.5	180.3	102.6	106.0	110.9
Spinnerier, väverier o. d. (386)	43 483	43 866	93.4	96.6	107.8	117.5	101	103	109
Skrädderier o. sömnadsf. (372)	21 294	22 523	44.3	49.2	50.9	58.5	106	111	115
Hatt- o. mössfabriker . . (42)	1 632	1 739	3.4	3.8	3.8	4.3	107	110	113
<i>Läder-, hår- o. gummi- varufabriker</i> (416)	21 032	19 549	44.3	40.2	60.8	58.7	93.0	90.8	96.4
Garverier (32)	2 112	1 897	4.7	4.3	7.2	6.9	90	91	96
Päls- o. skinnvarufabriker (83)	1 578	1 590	3.6	3.4	4.7	4.7	101	95	101
Skofabriker (164)	8 884	7 333	17.2	13.3	23.2	19.2	83	77	83
Gummivarufabriker . . . (39)	5 461	5 732	12.2	12.7	16.9	18.5	105	104	109
»Annan» hithörande ind. . (98)	2 997	2 997	6.6	6.5	8.8	9.4	100	99	107
<i>Kemisk-teknisk industri</i> . . (295)	14 529	14 681	32.6	33.4	50.4	53.5	101.1	102.5	106.1
Färg-, olje- o. parfymfabr. (120)	3 210	3 640	7.3	8.4	10.6	12.8	113	114	121
Sprängämnesfabriker . . (10)	3 054	2 320	6.6	5.0	11.4	8.9	76	77	77
Tändsticksfabriker . . . (8)	1 146	973	2.4	2.2	2.9	2.8	85	92	97
»Annan» kemisk-tekn. ind. (157)	7 119	7 748	16.3	17.8	25.5	29.0	109	109	114
Samtliga industrigrenar . (6 980)	423 417	430 274	936.2	953.6	1423.3	1516.3	101.6	101.9	106.5

gift två på varandra följande år från och med år 1929, varvid dock är att märka att uppgifterna bli ofullständigare ju längre tillbaka man går i tiden.

Med utgångspunkt från dessa jämförelser har enligt den s. k. kedjemetoden med år 1929 som basår beräknats indexserier, vilka ge ett approximativt uttryck åt förändringarna under perioden 1929—1943 i arbetarantal, genomsnittlig arbetstid per år och arbetare, totalantal utgjorda arbetstimmar samt totalsumma arbetslön under året. Det må framhållas, att dessa indexserier, som meddelats i tab. 47 och diagram III, icke fullständigt kunna återspegla förändringarna i sysselsättningsgraden, enär de bl. a. ej taga hänsyn till de förändringar i sysselsättningsvolymen, som betingas av hela företags nedläggande resp. nyskapande. Detta medför framför allt i tider med uppåtgående konjunkturer, då antalet nytillkomna företag ofta bli mångdubbelt flera än nedlagda, att den faktiska sysselsättningen växer hastigare än här beräknade indexserier utvisa.

De i tab. 47 anförda indextalen återspegla ett betydande uppsving i löneinkomster och sysselsättningsmöjligheter sedan depressionsåren 1932 och 1933 inom så gott som samtliga näringsgrenar. Bortses från de förändringar i arbetarantal, som åstadkommas genom grundande av nya och nedläggande av äldre företag, skulle från år 1933 till 1943 antalet arbetare inom det industriella näringslivet ha ökat med cirka 32 % och den genomsnittliga arbetstiden med nära 6 %, samtidigt som den totala sysselsättningsvolymen — mätt i antalet utgjorda arbetstimmar — utvisat en ökning av 40 %. Denna utökade sysselsättning tillsammans med en ganska betydande höjning i timlönen har kommit industrins totala lönesumma att stiga med icke mindre än 124 % under perioden 1933—1943. Därmed har sysselsättningen under år 1943 för industrin som helhet betraktad fått något större omfång än under utgångsåret 1929. Lönebudgeten år 1943 överstiger däremot med cirka 73 % 1929 års siffra (jfr diagram III).

Den utveckling, vars huvuddrag här skildrats, har emellertid varit rätt olikartad under olika år. Under år 1933 var arbetstillgången praktiskt taget oförändrad, i det att den något utökade arbetstiden per år och arbetare till större delen neutraliserades genom inskränkning i antalet sysselsatta arbetare. Däremot tog sig den förbättrade arbetstillgången under år 1934 i förhållande till år 1933 uttryck både i nyanställning eller återanställning av arbetare (8 %) och utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen (6 %). De tre därpå följande åren i perioden har tillväxten i antalet sysselsatta arbetare (resp. 6, 5 och 7 %) varit proportionsvis större än ökningen av arbetstiden per arbetare, som endast utgjort resp. 2, 1 och 0.6 % om året. Under år 1938 har nyanställning av arbetare skett i väsentligt mindre utsträckning än närmast föregående år (1 %), varjämte arbetstiden per arbetare minskats (— 2 %). Ungefär hälften av denna inskränkning i arbetstiden har återtagits under år 1939 samtidigt som de goda konjunkturerna under året särskilt inom hemmamarknadsindustrin medfört en icke obetydlig nyanställning av arbetare (2 %). Under år 1940 har både den sysselsatta personalen, arbetstiden per år och arbetare och totalantalet utgjorda arbetstimmar minskat

Tab. 47. Sysselsättningsvolym och lönebudget för arbetare vid vissa industriföretag under åren 1929—1943.

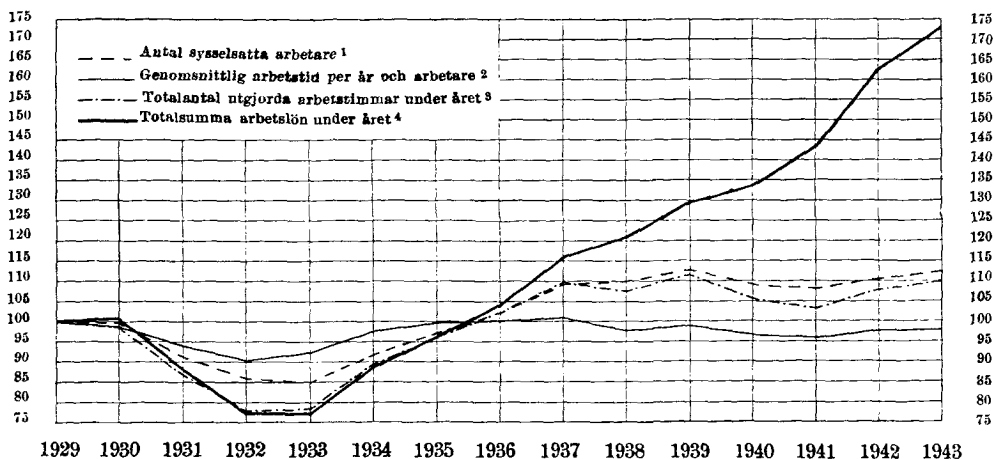
Indextal för		Malm- bryt- ning o. metall- ind.	Jord- o. sten- ind.	Trä- ind.	Pap- pers- o. gra- fisk ind.	Livs- me- dels- ind.	Textil- o. be- klädnads- ind.	Läder, bår- o. gummi- varu- ind.	Ke- misk- teknisk ind.	Samt- liga indu- stri- grup- per	Därav	
											kon- kur- rens- ind.	skyd- dad hemmar- markn. ind.
Antal sysselsatta arbetare	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	101	102	93	95	103	102	104	98	99.8	98.9	102.3
	1931	89	81	86	90	99	100	101	88	91.3	89.6	95.8
	1932	80	75	76	87	99	100	101	82	86.0	83.5	92.0
	1933	81	71	73	85	97	100	104	82	85.0	82.6	90.8
	1934	92	74	79	87	97	111	108	79	91.6	89.4	97.3
	1935	105	82	78	89	99	111	111	81	96.9	94.6	102.8
	1936	114	85	80	92	103	116	113	83	102.1	98.9	109.7
	1937	127	90	84	95	106	120	118	85	109.1	106.8	115.6
	1938	129	91	82	96	111	119	120	91	110.0	108.0	116.2
	1939	132	92	81	97	116	121	131	100	112.7	108.7	121.5
	1940	133	73	72	87	115	123	137	96	109.2	.	.
	1941	137	74	71	85	115	114	121	90	108.0	.	.
	1942	144	80	68	93	114	111	114	95	110.4	.	.
	1943	148	85	71	90	114	113	106	96	112.2	.	.
Genom- snittl. arb- tid per år o. arb.	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	98	102	100	97	100	101	102	96	98.8	98.6	99.3
	1931	93	97	96	93	100	89	102	94	93.9	92.2	98.0
	1932	87	89	91	86	99	97	96	84	90.4	88.1	95.4
	1933	90	86	87	95	98	97	96	82	92.3	92.3	93.6
	1934	98	95	96	100	99	100	98	89	97.7	98.3	98.3
	1935	99	98	98	100	100	100	101	95	99.3	99.7	100.2
	1936	100	99	99	101	99	102	101	95	100.1	100.5	100.8
	1937	100	100	99	102	101	101	102	97	100.7	101.5	101.0
	1938	98	100	98	95	99	98	103	95	97.9	98.6	98.3
	1939	98	100	96	97	98	101	104	95	98.9	99.7	99.3
	1940	98	93	93	91	97	97	103	94	96.7	.	.
	1941	97	96	93	93	97	94	95	93	95.8	.	.
	1942	97	99	105	95	98	94	99	93	97.6	.	.
	1943	97	99	102	94	98	98	97	94	97.8	.	.
Totalantal utgjorda arb.-tim. under året	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	99	104	93	92	103	102	105	94	98.6	97.6	101.6
	1931	83	79	83	84	99	89	103	83	85.8	82.7	96.9
	1932	70	66	69	75	97	97	97	69	77.8	73.6	87.8
	1933	73	61	64	81	95	97	100	67	78.4	76.3	85.9
	1934	89	70	76	86	96	111	105	71	89.5	87.9	95.6
	1935	104	81	76	89	99	111	112	77	96.2	94.2	103.1
	1936	113	85	79	92	103	119	115	79	102.2	99.4	110.5
	1937	127	90	84	97	107	122	120	83	109.8	108.4	116.7
	1938	127	91	80	90	110	116	124	86	107.7	106.5	114.3
	1939	130	92	78	94	114	122	136	95	111.5	108.4	120.6
	1940	131	68	67	79	111	120	141	90	105.6	.	.
	1941	133	72	67	79	112	108	115	84	103.5	.	.
	1942	141	79	71	88	111	104	113	88	107.8	.	.
	1943	144	84	73	85	112	111	102	90	109.8	.	.
Total- summa arbetslön under året	1929	100	100	100	100	100	100	100	100	100.0	100.0	100.0
	1930	101	106	95	95	104	104	109	98	100.6	99.4	103.8
	1931	85	82	83	87	102	91	105	89	88.2	84.5	97.6
	1932	69	68	67	74	100	98	99	73	77.3	71.6	90.2
	1933	71	62	61	79	97	97	101	70	77.3	73.8	86.5
	1934	87	72	72	86	98	111	106	74	88.2	85.7	96.0
	1935	102	83	75	89	100	113	114	81	96.3	93.7	104.0
	1936	114	90	77	95	105	122	118	85	104.0	101.1	113.2
	1937	131	97	86	104	111	131	127	91	115.7	114.3	123.1
	1938	141	105	86	101	118	129	134	101	120.7	121.2	126.5
	1939	150	110	89	108	125	144	153	112	129.3	126.8	139.2
	1940	165	89	82	97	132	155	175	118	133.5	.	.
	1941	182	99	88	105	143	153	158	119	142.8	.	.
	1942	209	121	102	125	153	163	169	136	162.6	.	.
	1943	224	139	111	126	161	181	163	144	173.3	.	.

Diagram III. Industrins sysselsättningsvolym och lönebudget åren 1929—1943.

Nombre d'heures de travail effectuées et somme globale des salaires pendant les années 1929—1943.

Indextal

Indextal

(resp. 3:1, 2:2 och 5:3) i förhållande till föregående år och samma var förhållandet under år 1941. Under åren 1942 och 1943 konstateras en ganska stark stegring, vilken dock ej varit tillräckligt stor för att föra nivån fullt upp i höjd med år 1939, som alltså alltjämt betecknar höjdpunkten i fråga om sysselsättningen under den här avsedda perioden. Skillnaden mellan år 1939 och år 1943 är emellertid ganska obetydlig.

Särskilt intresse erbjuder ett jämförande studium av motsvarande utveckling inom de båda huvudgrupperna konkurrensindustri och skyddad hemmamarknadsindustri (jfr tab. 47). Då några jämförelsesiffror ej föreligga efter 1939, måste man dock här inskränka sig till att hänvisa till tidigare årgångar av denna årsbok.

Nu utförda beräkningar rörande förändringar i lönebudget och sysselsättningsvolym avse i lönestatistiken representerade industrigrenar tagna dels tillsammans och dels var för sig. Som komplettering till de så erhållna riks-siffrorna har i tab. 48 det lönestatistiska materialet fördelats på län och inom varje län på de med hänsyn till arbetarantalet viktigaste industrigrenarna. Härvid har bearbetningen — i olikhet med kapitlet i övrigt — omfattat såväl arbetare som förvaltnings- och befälspersonal. För var och en av de redovisade lokala näringsgrenarna meddelas i tabellen antalet anställda och till dem under år 1943 utbetalade lönesummor, varjämte utvecklingen sedan 1942 belyses genom indextal.

¹ Nombre moyen d'ouvriers employés. — ² Nombre moyen d'heures de travail par ouvrier et par an. — ³ Somme globale des heures de travail effectuées. — ⁴ Somme globale des salaires.

Tab. 48. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1942 och 1943 för förvaltningspersonal och arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Förvaltnings- o. befälspersonal				Arbetare				
	Antal personer 1943	Utbe- tald löne- summa 1943 (1000 kr)	Indextal för 1943 1942=100		Antal personer 1943	Utbe- tald löne- summa 1943 (1000 kr)	Indextal för 1943 (1942=100)		
			Antal perso- ner	Löne- summa			Antal perso- ner	Summa arbets- timmar	Löne- summa
Stockholms stad	14 269	80 032	103.1	115.2	43 534	194 645	103.8	104.9	109.6
Malmbrytning o. metallind. .	7 296	43 013	110.0	118.2	21 108	98 652	106.6	107.1	111.5
Pappers- o. grafisk industri .	2 514	14 849	104.4	109.3	7 676	38 127	100.8	103.8	108.4
Livsmedelsindustri	2 114	10 067	110.4	117.5	5 946	27 243	100.1	101.3	105.0
Textil- o. beklädnadsindustri	894	4 212	100.4	106.0	5 270	16 473	102.1	103.5	111.2
Kemisk-teknisk industri . .	988	5 450	107.6	115.6	1 767	6 568	105.2	105.2	107.9
Stockholms län	4 623	26 986	111.4	116.6	17 726	73 644	104.3	104.5	108.6
Malmbrytning o. metallind. .	3 123	18 761	113.1	116.8	10 979	49 297	105.1	105.1	108.6
Livsmedelsindustri	541	2 627	108.2	113.4	1 913	7 422	89.6	91.1	96.5
Uppsala län	1 234	6 036	102.0	106.4	7 636	25 087	103.3	102.5	104.3
Malmbrytning o. metallind. .	480	2 526	99.6	100.2	3 016	11 051	99.2	98.2	101.1
Södermanlands län	2 851	14 457	104.1	114.8	16 301	60 096	102.3	102.3	107.2
Malmbrytning o. metallind. .	1 884	10 146	103.4	116.2	11 126	44 092	102.3	101.8	107.0
Textil- o. beklädnadsindustri	207	982	114.7	112.5	1 657	4 271	99.0	101.9	104.9
Östergötlands län	4 365	20 696	104.5	110.0	23 304	75 029	102.1	102.4	107.5
Malmbrytning o. metallind. .	1 642	8 628	109.6	113.4	7 999	28 864	102.3	102.9	108.3
Träindustri	215	984	105.0	108.8	2 060	6 174	103.1	100.4	104.8
Pappers- o. grafisk industri .	519	2 625	100.2	106.9	2 639	9 034	105.5	104.7	107.8
Textil- o. beklädnadsindustri	914	4 304	104.7	111.0	6 501	17 868	102.3	104.6	109.6
Jönköpings län	2 860	13 145	104.1	107.7	19 559	65 596	100.9	100.4	106.5
Malmbrytning o. metallind. .	1 236	6 134	105.8	109.8	8 168	31 188	100.0	98.8	105.8
Träindustri	347	1 407	113.7	119.4	3 760	11 658	103.0	102.9	109.5
Läder-, hår- o. gummivaruind.	276	1 344	105.1	105.8	2 083	6 630	102.5	99.0	105.6
Kemisk-teknisk industri . .	105	620	94.1	104.9	715	2 102	83.3	87.8	95.0
Kronobergs län	745	3 171	105.7	110.3	7 154	19 945	101.1	100.6	105.8
Jord- o. stenindustri	120	558	102.7	109.8	2 539	6 659	105.8	106.0	116.1
Träindustri	76	323	100.5	104.8	1 102	2 947	107.4	108.8	115.8
Pappers- o. grafisk industri .	209	1 120	100.4	106.0	1 781	5 308	89.1	89.1	90.7
Kalmar län	1 579	6 829	107.8	113.1	12 193	39 037	105.0	106.6	111.4
Malmbrytning o. metallind. .	693	3 081	109.8	113.8	5 107	18 576	105.3	106.0	111.1
Jord- o. stenindustri	90	401	111.2	115.1	1 557	4 479	107.5	115.2	121.7
Träindustri	214	839	110.7	119.5	2 847	7 707	107.8	107.8	112.4
Gotlands län	214	880	102.0	107.4	1 120	3 680	103.9	104.9	109.8
Jord- o. stenindustri	74	382	102.2	107.1	694	2 201	110.6	112.9	116.7
Blekinge län	869	3 653	111.8	119.9	6 284	18 909	102.7	102.9	109.2
Malmbrytning o. metallind. .	395	1 880	120.0	130.7	3 245	10 144	103.7	103.8	110.4
Kristianstads län	1 620	7 129	107.0	112.3	11 303	33 964	101.9	103.4	108.3
Malmbrytning o. metallind. .	226	1 046	108.6	119.8	1 565	5 033	105.4	105.8	110.1
Jord- o. stenindustri	224	1 213	108.8	114.5	3 099	9 080	99.9	103.7	110.5
Träindustri	134	516	117.2	120.8	1 492	4 193	106.4	105.7	112.3
Livsmedelsindustri	451	1 574	107.5	112.9	1 132	4 067	104.9	106.0	108.2
Malmöhus län	8 769	39 804	105.9	111.7	44 023	143 798	105.0	104.7	109.4
Malmbrytning o. metallind. .	2 060	10 816	107.2	114.1	11 473	42 183	110.8	106.5	111.9
Jord- o. stenindustri	515	2 808	108.2	121.5	4 979	16 116	106.0	106.1	110.7
Livsmedelsindustri	1 784	6 853	106.0	109.1	6 801	23 341	98.2	99.8	104.1
Textil- o. beklädnadsindustri	1 493	6 562	104.4	107.8	9 661	24 478	105.9	108.5	113.7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 198	4 909	105.8	111.1	5 108	15 814	101.5	100.5	106.3

Tab. 48 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1942 och 1943 för förvaltningspersonal och arbetare inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Förvaltnings- o. befälspersonal				Arbetare				
	Antal personer 1943	Utbetald lönesumma 1943 (1000 kr)	Indextal för 1943 1942=100		Antal personer 1943	Utbetald lönesumma 1943 (1000 kr)	Indextal för 1943 (1942=100)		
			Antal personer	Lönesumma			Antal personer	Summa arbetstimmor	Lönesumma
Hallands län	926	3 938	104·4	112·1	6 195	18 311	102·6	102·7	107·7
Malmbrytning o. metallind. .	349	1 494	109·5	116·1	2 063	7 256	106·7	106·3	111·7
Textil- o. beklädnadsindustri	224	1 132	99·6	109·8	2 200	5 454	99·8	104·4	108·0
Göteborgs o. Bohus län . . .	8 948	45 140	103·4	112·0	41 229	147 420	104·1	105·1	109·2
Malmbrytning o. metallind. .	3 769	23 053	105·1	113·1	17 373	72 500	107·7	108·0	110·2
Pappers- o. grafisk industri .	817	3 909	104·7	110·9	3 590	13 467	99·5	99·6	104·2
Livsmedelsindustri	2 003	7 122	99·0	108·5	5 103	17 970	98·7	98·2	104·4
Textil- o. beklädnadsindustri	1 610	7 459	102·6	110·1	10 846	29 120	103·7	106·6	111·0
Älvsborgs län	4 139	21 488	106·0	113·5	33 116	98 936	99·6	102·7	107·8
Malmbrytning o. metallind. .	915	5 111	109·5	120·9	4 703	18 180	106·4	107·1	111·7
Pappers- o. grafisk industri .	362	1 968	104·6	108·8	2 585	8 047	94·7	95·6	100·1
Textil- o. beklädnadsindustri	1 998	10 387	104·2	111·0	20 157	53 849	99·0	103·6	108·3
Skaraborgs län	1 508	6 992	104·3	108·8	10 654	32 725	98·6	99·1	105·8
Malmbrytning o. metallind. .	588	3 088	110·7	115·5	3 442	12 203	101·5	101·8	107·2
Jord- o. stenindustri	215	1 049	105·1	109·4	2 519	7 408	101·8	103·0	112·7
Träindustri	108	447	96·1	106·1	1 349	3 703	100·8	99·6	105·7
Värmlands län	2 709	13 606	106·9	112·3	18 654	63 456	101·4	100·8	106·7
Malmbrytning o. metallind. .	1 360	7 162	105·2	110·2	9 623	34 805	100·2	99·9	106·4
Träindustri	172	717	103·5	110·7	1 723	4 986	101·4	102·1	107·5
Pappers- o. grafisk industri .	585	3 368	108·0	112·4	4 123	13 050	92·7	89·7	92·4
Örebro län	4 315	22 901	104·8	107·8	22 230	78 508	95·0	94·5	98·7
Malmbrytning o. metallind. .	2 225	13 247	105·7	107·0	10 083	39 711	98·4	98·8	102·4
Träindustri	92	395	112·9	120·4	1 217	3 446	102·9	98·9	103·7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	590	2 542	94·4	98·1	4 049	10 777	82·4	77·4	83·0
Kemisk-teknisk industri . . .	407	2 558	104·1	107·1	1 819	7 504	75·6	75·9	76·7
Västmanlands län	3 723	19 670	105·9	111·8	17 019	62 943	102·1	102·0	107·8
Malmbrytning o. metallind. .	3 245	17 624	106·4	112·5	13 225	50 406	99·6	99·9	105·8
Kopparbergs län	2 582	13 261	104·6	112·9	18 770	68 471	98·2	97·7	101·9
Malmbrytning o. metallind. .	1 820	10 029	103·2	112·1	11 883	47 977	96·7	97·6	101·2
Träindustri	195	921	110·3	118·3	2 983	8 623	102·6	98·6	105·3
Gävleborgs län	2 760	15 137	105·1	110·1	19 244	65 328	98·2	98·0	102·0
Malmbrytning o. metallind. .	1 538	9 317	104·3	107·8	9 174	34 901	96·5	96·8	101·2
Träindustri	266	1 228	101·8	118·1	4 162	12 378	93·8	96·7	100·8
Pappers- o. grafisk industri .	311	1 840	108·6	111·1	2 403	8 081	98·2	96·8	98·5
Västernorrlands län	1 739	9 008	114·6	120·8	12 923	43 132	99·1	95·1	97·9
Träindustri	465	2 442	116·0	121·9	4 439	13 549	105·7	100·8	105·5
Pappers- o. grafisk industri .	621	3 703	114·5	119·8	5 047	17 447	87·8	83·7	85·7
Jämtlands län	292	1 352	123·5	131·9	1 635	5 650	106·3	107·0	113·8
Västerbottens län	1 004	5 042	104·7	109·6	6 197	26 447	97·9	98·2	102·9
Malmbrytning o. metallind. .	499	2 829	110·7	109·0	2 922	15 233	99·1	99·3	104·1
Träindustri	107	534	104·2	116·6	1 673	5 459	104·3	100·7	104·4
Norrbottnens län	648	4 240	111·0	107·7	6 202	30 903	92·8	95·3	98·2
Malmbrytning o. metallind. .	287	2 576	99·9	102·5	3 484	21 650	89·7	95·0	97·2
Hela riket	180 351	410 092	106·4	112·6	480 276	1516323	101·6	101·9	106·5

¹ Inberäknat personer, som ej kunnat fördelas på län.

Tab. 49. Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1933—1943 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för														
	Antal sysselsatta arbetare					Totalantal utgjorda arbetstimmar					Totalsumma utbetalad arbetslön				
	1939	1940	1941	1942	1943	1939	1940	1941	1942	1943	1939	1940	1941	1942	1943
Stockholms stad	105	102	100	105	109	106	103	100	106	111	108	114	121	141	154
Malmbrytning o. metallind. .	108	109	109	124	132	108	108	107	122	131	110	121	130	162	181
Pappers- o. grafisk industri .	106	97	99	108	109	111	102	104	112	116	111	109	125	143	154
Livsmedelsindustri	100	98	92	89	89	97	94	89	86	88	100	103	106	110	116
Textil- o. beklädnadsind. . .	102	93	85	80	81	104	102	92	87	90	111	116	112	116	129
Kemisk-teknisk industri . . .	104	105	97	97	102	104	104	97	97	102	106	113	115	129	139
Stockholms län	104	97	97	101	106	103	97	95	100	105	107	109	116	135	146
Malmbrytning o. metallind. .	104	101	103	107	112	103	102	101	107	112	106	114	125	142	154
Livsmedelsindustri	102	96	96	98	88	103	96	96	98	90	110	114	123	141	136
Uppsala län	100	96	92	94	97	101	95	91	92	94	104	107	110	121	126
Malmbrytning o. metallind. .	101	105	107	104	104	102	105	107	102	100	105	119	131	137	139
Södermanlands län	101	97	97	102	104	104	98	96	104	106	108	110	118	139	149
Malmbrytning o. metallind. .	101	99	99	106	108	103	100	99	108	110	106	112	122	144	155
Textil- o. beklädnadsind. . .	99	105	99	92	91	108	113	101	96	98	115	127	126	131	138
Östergötlands län	104	102	97	97	99	107	102	96	97	100	113	118	122	136	146
Malmbrytning o. metallind. .	108	117	111	116	119	110	116	111	117	120	117	134	141	161	174
Träindustri	96	82	84	83	86	95	78	79	81	81	103	92	97	108	113
Pappers- o. grafisk industri .	103	90	87	87	92	111	92	90	91	95	115	102	108	118	127
Textil- o. beklädnadsind. . .	103	100	93	90	92	106	103	91	89	93	112	122	120	133	146
Jönköpings län	101	96	97	102	103	102	96	95	102	102	109	111	122	144	154
Malmbrytning o. metallind. .	100	101	113	126	126	99	100	111	124	123	107	118	143	177	187
Träindustri	102	85	89	94	97	102	78	84	92	95	111	91	106	131	143
Läder-, hår- o. gummivarnind.	105	105	90	84	86	106	105	86	85	85	108	117	109	120	127
Kemisk-teknisk industri . . .	120	89	60	60	50	126	95	60	58	51	126	104	74	76	73
Kronobergs län	105	96	96	101	102	104	86	90	98	99	109	98	110	134	142
Jord- o. stenindustri	101	89	94	101	107	103	73	85	98	104	106	84	104	136	158
Träindustri	99	80	80	81	87	99	75	75	80	87	105	86	94	113	131
Pappers- o. grafisk industri .	110	107	104	111	99	111	101	103	114	101	116	109	119	144	131
Kalmar län	105	101	100	107	112	106	96	96	105	112	111	112	121	145	162
Malmbrytning o. metallind. .	105	115	120	135	142	105	116	119	134	142	110	134	148	183	204
Jord- o. stenindustri	102	90	88	94	101	101	77	77	85	98	104	87	95	111	136
Träindustri	106	93	93	95	103	103	80	85	92	99	112	95	108	129	146
Gotlands län	98	79	74	80	83	97	73	72	78	81	99	82	86	102	112
Jord- o. stenindustri	100	74	64	68	75	99	65	60	65	73	102	74	72	85	100
Blekinge län	109	98	95	102	105	108	95	83	103	106	107	108	111	134	146
Malmbrytning o. metallind. .	117	105	100	105	109	115	102	97	105	109	112	115	116	136	150
Kristianstads län	107	106	109	112	115	107	105	107	111	114	111	119	132	150	163
Malmbrytning o. metallind. .	105	103	107	105	111	107	104	107	109	115	111	119	135	148	163
Jord- o. stenindustri	100	90	103	117	117	99	85	99	110	114	100	94	119	146	169
Träindustri	106	89	99	99	105	104	84	97	98	104	116	97	124	142	160
Livsmedelsindustri	102	104	112	109	115	101	103	112	110	116	100	111	129	138	150
Malmöhus län	104	101	99	100	105	104	100	96	99	103	109	113	119	133	146
Malmbrytning o. metallind. .	104	102	105	111	123	103	104	107	111	119	108	118	131	149	167
Jord- o. stenindustri	106	81	85	91	96	106	78	83	90	96	109	87	99	116	129
Livsmedelsindustri	104	101	101	102	100	102	99	98	99	99	104	109	117	126	132
Textil- o. beklädnadsind. . .	107	112	103	96	102	108	109	95	91	99	117	131	127	133	151
Läder-, hår- o. gummivarnind.	100	108	101	94	96	101	108	88	91	92	105	120	108	122	130

Tab. 49 (forts.). Sysselsättningsvolym och lönebudget under åren 1938—1943 för arbetare vid vissa industriföretag inom olika län och viktigare industrigrenar.

Län och industrigrenar	Indextal (1938 = 100) för														
	Antal sysselsatta arbetare					Totalantal utgjorda arbetstimmar					Totalsumma utbetalad arbetslön				
	1939	1940	1941	1942	1943	1939	1940	1941	1942	1943	1939	1940	1941	1942	1943
Hallands län	103	98	88	90	92	104	95	87	88	90	109	109	110	123	133
Malmbrytning o. metallind. .	101	96	108	112	120	100	95	107	110	117	106	111	135	151	169
Textil- o. beklädnadsind. . .	104	107	84	83	83	107	105	83	80	84	113	125	105	117	126
Göteborgs o. Bohus län	102	96	92	91	95	102	94	90	90	95	106	107	111	119	130
Malmbrytning o. metallind. .	98	95	96	95	102	97	94	95	93	101	100	106	116	122	134
Pappers- o. grafisk industri .	102	86	83	86	85	105	82	82	87	87	109	91	96	110	115
Livsmedelsindustri	106	101	97	93	92	105	98	94	93	91	107	108	111	119	124
Textil- o. beklädnadsind. . .	102	103	93	93	97	107	101	90	90	96	113	119	115	125	139
Älvsborgs län	101	98	97	98	98	103	96	93	94	97	108	111	117	131	141
Malmbrytning o. metallind. .	99	96	107	112	119	101	99	106	114	122	105	116	135	154	172
Pappers- o. grafisk industri .	101	89	92	99	94	107	86	89	101	96	112	96	100	123	123
Textil- o. beklädnadsind. . .	101	98	97	93	92	103	96	90	88	91	109	112	114	124	134
Skaraborgs län	101	97	103	107	106	103	97	103	107	106	107	111	127	147	155
Malmbrytning o. metallind. .	102	105	124	137	139	104	110	126	138	141	107	125	152	185	198
Jord- o. stenindustri	100	85	90	95	97	101	80	87	94	96	104	87	103	124	140
Träindustri	90	92	86	96	96	91	93	83	99	98	106	114	112	145	154
Värmlands län	103	101	104	109	111	106	100	103	110	111	107	108	122	143	153
Malmbrytning o. metallind. .	104	105	111	113	113	107	106	109	114	114	111	119	134	154	164
Träindustri	101	86	84	83	84	98	80	77	80	82	103	94	98	110	118
Pappers- o. grafisk industri .	104	98	101	116	108	108	93	101	118	106	97	89	103	129	119
Örebro län	99	102	99	99	94	106	107	102	102	97	109	124	128	141	140
Malmbrytning o. metallind. .	89	95	97	98	96	102	108	109	109	108	105	125	137	153	157
Träindustri	99	89	87	88	91	102	86	85	91	90	105	96	102	116	120
Läder-, hår- o. gummivaruind.	109	110	97	93	77	111	110	84	84	65	114	124	104	113	94
Kemisk-teknisk industri . . .	119	154	154	156	118	118	151	149	146	111	117	168	182	189	145
Västmanlands län	103	102	101	104	106	104	102	100	102	104	108	116	124	139	150
Malmbrytning o. metallind. .	104	105	109	111	110	105	106	107	109	109	109	120	133	148	156
Kopparbergs län	103	102	106	108	106	104	101	103	106	104	108	113	126	143	146
Malmbrytning o. metallind. .	103	102	107	110	106	104	102	106	108	105	108	115	129	145	146
Träindustri	93	84	90	95	97	94	83	89	97	95	99	93	111	134	141
Gävleborgs län	96	92	93	95	94	96	88	89	92	90	96	96	106	119	121
Malmbrytning o. metallind. .	88	88	92	97	94	90	89	93	95	92	91	99	112	123	125
Träindustri	99	91	93	89	88	98	86	89	89	86	99	94	107	113	114
Pappers- o. grafisk industri .	100	93	86	90	88	99	74	72	82	79	99	79	82	99	97
Västernorrlands län	99	87	84	90	89	97	82	80	88	83	99	89	92	111	108
Träindustri	103	86	85	87	92	102	85	83	90	91	105	93	98	115	122
Pappers- o. grafisk industri .	95	81	78	85	75	93	73	70	79	66	93	78	79	96	82
Jämtlands län	100	87	80	89	95	100	83	73	86	92	103	93	90	116	131
Västerbottens län	112	139	151	175	171	109	137	152	182	179	101	152	182	244	252
Malmbrytning o. metallind. .	105	223	263	346	343	103	232	271	364	361	105	272	338	499	519
Träindustri	107	98	100	102	107	107	94	100	107	108	110	105	119	141	148
Norrbottens län	103	98	104	103	96	104	97	103	101	96	108	103	113	122	120
Malmbrytning o. metallind. .	101	94	103	100	90	101	93	101	98	93	108	100	112	117	113
Hela riket	102	99	98	100	102	103	98	96	100	102	107	110	118	134	143

För att ytterligare belysa utvecklingen inom de olika länen ha beträffande arbetarna¹ samma jämförelse gjorts mellan företag, som redovisats både 1942 och 1941, 1941 och 1940, 1940 och 1939 samt 1939 och 1938. Genom att begagna den s. k. kedjemetoden (se ovan sid. 140) ha de indexsiffror erhållits, som återges i tab. 49. Av praktiska skäl har ej jämförelsen kunnat föras tillbaka längre än till 1938, men detta års speciella karaktär såsom det sista år som ej direkt berörts av krigskrisen torde i och för sig kunna motivera valet av år 1938 som basår.

Även om det lönestatistiska materialet som helhet betraktat torde representera en för statistikens huvudsyften tillräcklig andel av inom berörda arbetsområden anställd personal, får vid denna långt gående uppdelning av de redovisade företagen den omständigheten ej lämnas obeaktad, att representativiteten kan ställa sig ganska växlande i olika landsdelar. En viss ojämnhet i redovisningen sammanhänger med att uppgiftsplikt ej föreligger. Men den viktigaste orsaken till variationerna i representativiteten torde vara att söka i det förhållandet, att lönestatistiken företrädesvis avser den stora och medelstora industrin och endast i mindre utsträckning berör småindustri och hantverk, vilka storleksgrupper av näringsfång förete olika utbredning i lokalt hänseende.

¹ För förvaltningspersonalen kan ej jämförelsen länsvis föras tillbaka till 1938 på grund av att oregelbundenheter i primärmaterialets kvalitet göra de sålunda erhållna siffrorna alltför osäkra.

Bilaga.

SOCIALSTYRELSEN
UTREDDINGSBYRÅN
Tel. Socialstyrelsen 68.

OBS! Å detta formulär angivna uppgifter äro tillförsäkrade skydd jämlikt lagen om viss inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar den 28 maj 1937 16 §.

Stockholm i januari 1944.

N:r

För fullföljande av de inom Socialstyrelsen under flera föregående år utförda löneundersökningarna får styrelsen härmed anhålla, att Ni ville för Edert företags vidkommande ifylla omstående formulär, avseende *år 1943*, samt därefter återsända det till styrelsen senast den 21 februari 1944.

Formuläret utsändes i 2 exemplar, varav det ena är avsett att av uppgiftslämnaren behållas som kopia.

KARL J. HÖJER.

ANDERS TWENGSTRÖM.

Anvisningar: För företag med såväl förvaltnings- som arbetarpersonal skola både avd. **A** och avd. **B** av formuläret (se omsläende sida) ifyllas, varemot företag utan egentlig arbetarpersonal (såsom exempelvis vissa handelsföretag o. d.) endast behöva lämna i avd. **A** begärda uppgifter (ev. förekommande lagerarbetare, chaufförer, reparatörer o. d. böra dock redovisas i avd. **B**). Om möjligt bör varje mera betydande arbetsställe (fabrik, driftsenhet o. d.) redovisas för sig. Vid ifyllandet av formuläret bör ej medräknas den tid arbetare och tjänstemän varit frånvarande från arbetet på grund av beredskapstjänstgöring, liksom ej heller den mer eller mindre avkortade lön, de uppburit från företaget under nämnda tid.

Företagets namn:
 vars väsentliga verksamhet avser (näringsgren):

Belägenhet: för huvudkontoret
 kommun samt om möjligt
 närmare ortsbekänning
 (ärvägsnummer, by etc.) för arbetsstället

Arbetet har under år 1943 varit i gång (antal) arbetsdagar, (antal) veckor.

Har under året arbetstiden för de sysselsatta arbetarna (samtliga eller endast vissa) varit förkortad?

I så fall, har förkortningen skett genom minskat antal arbetsdagar per vecka? (Ja eller nej) arbetstimmar per dag? (Ja eller nej) på annat sätt?

Angiv arbetstidsförkortningens ungefärliga omfattning i timmar räknat under hela året för samtliga arbetare

A Förvaltnings- och befälspersonal.			Medeltal anställda per avlöningsstiftälle under redovisningsåret ¹⁾			Totala antalet anställningsmånader under året (med inräknande av semester mån. ej beredskaps- tjänstgöring)		Totalsumma ubetalad avlöning, kontant och in natura (inberäknat lön under semester, dyrtidstillägg m. m. men exkl. lön under beredskaps tjänstgöring), kronor								
Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa								
Teknisk personal																
a) Ingenjörer, kemister, ritare o. d.	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)							
b) Verkmästare, förmän (ej deltagande i arbetet) o. d.	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)							
Kontorspersonal																
a) Kamrerare, bokh., kontorister o. d.	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)							
b) Vaktmästare, bud o. d.	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)							
Butikspersonal o. d.																
a) Butiks- och lagerpersonal (lagerarbetare redovisas under avd. B Arbetare)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)							
b) Springpojkar o. d.	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)							
Observera avvisningarna																
A omstående sida.									Summa	(antal)	(antal)	(antal)	(antal månader)	(kr.)	(kr.)	(kr.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
B Arbetare (fabrik- eller lag- arbetare, chaufförer samt för- och som själva deltaga i arbetet)	Medeltal arbetare per avlöningsstiftälle under redovisnings- året ¹⁾	Antal under året av samtliga arbetare tilltöpa utgjorda dagsverken ²⁾ , arbetsveckor	Tidlönsarbete ³⁾	Totala an- talet arbets- timmar under året (övertid inberäk- nade)	Därav på övertid	Arbetslön till- övertidstillägg för hela antalet arbetstimmor enl. kol. 5	Ackordarbete ⁴⁾	Totala antalet arbetstimmor under året (övertid inberäk- nade)	Därav på övertid	Rörligt tillägg för stograde lev- nadskost- nader Kronor (enl. angivelse)	Över- tids- tillägg ⁵⁾ Kronor	Skiftarbete m. m. Totala antalet arbetstimmor under året (enl. angivelse)	Tillägg ⁶⁾ för arbete a skift och för färdkostnader Kronor (enl. angivelse)	Under året utgivna förmåner (se lön under semester, dyrtidstillägg m. m., som ej redan inberäk- nats i själva arbetstiden) Kronor	Kontant ubet- alade förmåner Kronor (enl. angivelse)	Totalsumma	Arbetslön o. förmåner under året (övertid inberäk- nade) Kronor (enl. angivelse)
Arbetsdagar	(antal män)	(antal dagar)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Arbetare: Män över 18 år ⁷⁾	(antal män)	(antal dagar)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Kvinnor över 18 år ⁷⁾	(antal kvinnor)	(antal dagar)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Minör- terna samt barn ⁸⁾	(ant. minör- terna)	(antal dagar)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)
Summa	(antal arbetare)	(antal dagar)	(antal arbetsv.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(antal timmar)	(ant. tim.)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)	(kr.)	(kr.)	(antal timmar)	(kr.)

- Om i pågående avtal annan åldergräns än 18 år medräknas vuxna och minderåriga arbetare förkortningar, för denna andra åldergräns iakttagas.
- Medeltalet beräknas sålunda, att alla uppräknade arbetare löstagna vid varje avlönings- tillfälle res. varje dag under året, summeras de sålunda erhållna övertiderna och övertid- divideras med antalet avlöningsperioder (avr. avlöningsperioder utgjorda av arbetsdagar). Se även anvisningarna i föregående sida.
- Skift- dagsverken räknas varje dag, som arbetare eller arbetsledare varit i arbete, oberoende av hur många dagar ett arbetst. Naturligt räknas en dagverke.
- Till tidlönsarbete räknas även arbete, för vilket utbetalas timlön plus last utlägg i form av ackordarbete premie.
- Till ackordarbete räknas även arbete mot väst biotopp per timme plus en rörlig premie

Anmärkingar (avsedda att förtydliga och komplettera ovanstående uppgifter).

- Skiftarbete med tillägg eller dylikt lönsystem, varigenom arbetsförhållanden i väsentlig mån göra beroende av arbetsförhållanden eller produktion.
- Har redovisats tillägg till vanlig timlön, timpremiat eller veckolön resp. ackordlön, som enligt gällande avtal utbetalas för arbete a skift och för färdkostnader, jfr not 7.
- Har redovisats tillägg till vanlig timlön, timpremiat eller veckolön resp. ackordlön, som enligt avtal ej utbetalas, eftersom de utbetalas i de avtalade skift, dels arbete som utföras utanför arbetstiden utöver de timmar som är beräknade för arbetstiden.
- Därtill har avsett tillägg, till exempel i kol 7 och 10, behövt särskild redovisning för att inte bli förbjudna.
- Har tillräckligt med uppgifter för att kunna utreda, vilka förmåner följande skift- tillägg 2. förmåner samt ej inberäk- nade beredskaps tjänstgöring

den / 1944.

(Postadress)

(Arbetslagets firma)

(Uppgiftslämnarens namn och telefon)